

Lagrådsremiss

Reglering av alkoglass m.fl. produkter

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 28 juni 2018

Annika Strandhäll

Marianne Jenryd
(Socialdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen lämnar regeringen förslag till vissa ändringar i alkohollagen (2010:1622). Enligt förslagen införs en ny definition av vissa alkoholhaltiga preparat ”alkoholhaltiga preparat som ur konsumtionssynpunkt är att jämställa med alkoholdrycker eller annars kan antas användas som berusningsmedel”. Dessa preparat ska benämnas ”alkoholdrycksliknande preparat” och så långt det är möjligt regleras på samma sätt som alkoholdrycker. Regleringen omfattar bl.a. försäljning, partihandel, marknadsföring, servering och tillsyn. Systembolaget ska anförtros försäljningen av de alkoholdrycksliknande preparaten. För att de alkoholdrycksliknande preparaten ska regleras på liknande sätt som alkoholdrycker vid marknadsföring i radio och tv lämnas förslag till ändringar i radio- och tv-lagen (2010:696).

I lagrådsremissen föreslås även att de straffbestämmelser i alkohollagen som gäller för alkoholhaltiga drycker vad avser olovlig försäljning, olovligt innehav, olovligt anskaffande och olovlig hantering också ska avse alkoholdrycksliknande preparat. Även i fråga om övriga lagar såsom lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg, sjölagen (1994:1009), järnvägslagen (2004:519), luftfartslagen (2010:500) samt ordningslagen (1993:1617) ska ändringar ske i straffbestämmelserna på motsvarande sätt. Bestämmelserna som avser förverkande av alkoholdrycker i såväl alkohollagen som i den särskilda lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m., samt i övriga lagar som redogjorts för ovan ska omfatta även alkoholdrycksliknande preparat.

I lagrådsremissen görs även bedömningen att Systembolagets försöksverksamhet med hemleveranser bör avslutas och systemet införas som en del av Systembolagets ordinarie verksamhet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2019.

Innehållsförteckning

1	Beslut	6
2	Lagtext	7
2.1	Förslag till lag om ändring i alkohollagen (2010:1622)	7
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott	26
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.	27
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1980:578) om ordningsvakter	30
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg	31
2.6	Förslag till lag om ändring i ordningslagen (1993:1617)	33
2.7	Förslag till lag om ändring i sjölagen (1994:1009)	37
2.8	Förslag till lag om ändring i järnvägslagen (2004:519)	38
2.9	Förslag till lag om ändring i luftfartslagen (2010:500)	40
2.10	Förslag till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696)	42
3	Ärendet och dess beredning	44
4	Alkoholpolitiska utgångspunkter	44
4.1	Alkoholpolitiken är en del av folkhälsopolitiken	44
4.2	Detaljhandelsmonopolet	45
4.3	Reglering av marknadsföring av alkohol	46
4.4	Skatt som alkoholpolitiskt instrument	47
5	EU-rättsliga utgångspunkter	48
6	Nuvarande reglering av alkoholhaltiga preparat	49
7	Alkoholhaltiga preparat på den svenska och internationella marknaden	50
8	Reglering av alkoholhaltiga preparat	51
8.1	Allmänna bestämmelser om försäljning	59
8.2	Partihandel	61
8.3	Privatinförsel	61
8.4	Detaljhandel	63
8.5	Servering m.m.	66
9	Alkoholhaltiga preparat som kan innebära särskilda hälsorisker	71
9.1	Möjlighet till ytterligare föreskrifter till skydd för liv eller hälsa	72
10	Marknadsföringsfrågor	77
10.1	Måttfullhetskrav	80
10.2	Skydda barn och unga	82

10.3	Marknadsföring i radio och tv	83
10.4	Övriga bestämmelser om marknadsföring.....	84
11	Organisation för tillsyn	84
12	Förslagets innebörd i praktiken	88
13	Straffbestämmelser m.m.	92
14	Beskattningsfrågor	99
15	Systembolagets hemleveranser	101
16	Konsekvenser av förslagen	102
16.1	Samhällsekonomiska konsekvenser	102
16.2	Konsekvenser för Folkhälsomyndigheten	102
16.3	Konsekvenser för Konsumentverket	103
16.4	Konsekvenser för Livsmedelsverket	104
16.5	Konsekvenser för länsstyrelserna	104
16.6	Konsekvenser för rättsväsendet m.m.....	104
16.7	Konsekvenser för kommunerna.....	105
16.8	Konsekvenser för Systembolaget m.m.	105
16.9	Konsekvenser för företag	106
17	Skyldigheter till följd av EU-medlemskapet.....	107
18	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	107
19	Författningskommentar.....	108
19.1	Förslaget till lag om ändring i alkohollagen (2010:1622)	108
19.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.....	129
19.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.....	130
19.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1980:578) om ordningsvakter	132
19.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg	132
19.6	Förslaget till lag om ändring i ordningslagen (1993:1617)	133
19.7	Förslaget till lag om ändring i sjölagen (1994:1009).....	135
19.8	Förslaget till lag om ändring i järnvägslagen (2004:519)	136
19.9	Förslaget till lag om ändring i luftfartslagen (2010:500)	138
19.10	Förslaget till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696)	139
Bilaga 1	Sammanfattning av SOU 2017:59 Reglering av alkoglass m.fl. produkter.....	141
Bilaga 2	Författningsförslag i betänkandet SOU 2017:59 Reglering av alkoglass m.fl. produkter.....	145

Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser som beretts tillfälle att avge yttrande över betänkande Reglering av alkoglass m.fl. produkter (SOU 2017:59).....	187
----------	--	-----

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i alkohollagen (2010:1622),
2. lag om ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott,
3. lag om ändring i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m,
4. lag om ändring i lagen (1980:578) om ordningsvakter,
5. lag om ändring i lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg,
6. lag om ändring i ordningslagen (1993:1617),
7. lag om ändring i sjölagen (1994:1009),
8. lag om ändring i järnvägslagen (2004:519),
9. lag om ändring i luftfartslagen (2010:500),
10. lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i alkohollagen (2010:1622)

Härigenom föreskrivs i fråga om alkohollagen (2010:1622)

dels att 1 kap. 1, 2, 10 och 11 §§, 3 kap. 1–3 och 5–11 §§, 4 kap. 1, 3 och 4 §§, 5 kap. 1–4 §§, 6 kap. 8–10 §§, 7 kap. 1–3, 5 och 7 §§, 8 kap. 1, 2, 5–7, 13, 18–21, 23 och 24 §§, 9 kap. 2 och 20 §§, 11 kap. 3, 6, 7, 9 och 11 §§ och 12 kap. 1 och 5 §§ samt rubrikerna till 7 och 8 kap. ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny bestämmelse, 1 kap. 10 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

Denna lag gäller tillverkning, marknadsföring och införsel eller import av alkoholdrycker och handel med sådana varor. Lagen gäller också tillverkning av sprit samt införsel, import, utförsel, export och handel med sprit samt handel med alkoholhaltiga preparat.

Lagen gäller också marknadsföring, införsel, import och handel med alkoholdrycksliknande preparat.

2 §

I denna lag finns bestämmelser om

- tillverkning m.m. (2 kap.),
- allmänna bestämmelser om försäljning (3 kap.),
- partihandel m.m. (4 kap.),
- detaljhandel (5 kap.),
- handel med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat (6 kap.),
- marknadsföring av alkoholdrycker (7 kap.),
- servering av alkoholdrycker (8 kap.),
- tillsyn m.m. (9 kap.),
- överklagande (10 kap.),
- straffbestämmelser (11 kap.),
- förverkande (12 kap.), och
- register (13 kap.).

10 §¹

Med alkoholhaltigt preparat avses en vara som färdigställts för slutlig användning, som innehåller mer än 2,25 volymprocent alkohol och inte är alkoholdryck eller teknisk sprit och inte heller är sådant läkemedel som omfattas av läkemedelslagen (2015:315).

Med alkoholhaltigt preparat avses en vara som innehåller mer än 2,25 volymprocent alkohol och inte är alkoholdryck eller teknisk sprit och inte heller är sådant läkemedel som omfattas av läkemedelslagen (2015:315).

Alkoholhaltiga preparat som ur konsumtionssynpunkt är att jämföra med alkoholdrycker eller annars kan antas användas som berusningsmedel benämns alkoholdrycksliknande preparat. För dessa gäller särskilda regler enligt denna lag.

Bestämmelserna i 6 kap. 6–9 §§ och 10 § 3 ska inte tillämpas på alkoholdrycksliknande preparat.

10 a §

Vid bedömningen av om ett alkoholhaltigt preparat uppfyller villkoren i 10 § andra stycket ska följande särskilt beaktas

- 1. preparatets sammansättning och smak,*
- 2. om det genom upptining, kylning, avskiljning av beståndsdelar eller tillförsel av vätska går att omvandla preparatet till en alkoholdryck, eller*
- 3. hur det marknadsförs.*

11 §

Med *tillverkare* avses den som yrkesmässigt tillverkar varor som avses i denna lag.

Försäljning till konsument benämns detaljhandel eller, beträffande alkoholdrycker, om det sker för förtäring på stället, *servering*. Annan försäljning benämns partihandel.

Försäljning till konsument benämns detaljhandel eller, beträffande alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat, *servering* om det säljs för intag på stället. Annan försäljning benämns partihandel.

3 kap.

1 §

Alkohol drycker får inte säljas om det inte *föreligger* rätt till det enligt denna lag.

Alkohol drycker *och alkohol drycksliknande preparat* får inte säljas om det inte *finns* rätt till det enligt denna lag.

2 §

Alkohol drycker som inte får säljas i en butikslokal får inte heller förvaras i sådan lokal eller tillhörande utrymmen.

Alkohol drycker *och alkohol drycksliknande preparat* som inte får säljas i en butikslokal får inte heller förvaras i *en* sådan lokal eller tillhörande utrymmen.

Med butikslokal avses en lokal där konsumenterna kan köpa varor eller tjänster eller hyra varor, dock inte restauranger och andra serveringsställen.

Sådan lokal där provsmakning enligt 8 kap. 7 § andra stycket bedrivs, omfattas inte av förbudet i första stycket.

3 §

Utan hinder av bestämmelserna i denna lag får alkohol drycker serveras till passagerare på järnvägståg i internationell trafik.

Trots bestämmelserna i denna lag får alkohol drycker *och alkohol drycksliknande preparat* serveras till passagerare på järnvägståg i internationell trafik.

Genom vad som föreskrivs i denna lag inskränks inte den rätt till försäljning som följer av gällande bestämmelser om tullager som har inrättats för förvaring av proviant m.m. eller rätten till försäljning av obeskattade varor i exportbutik.

5 §

Försäljning av alkohol drycker ska skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras.

Försäljning av alkohol drycker *och alkohol drycksliknande preparat* ska skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras.

Den som tar befattning med försäljning av alkohol drycker ska se till att ordning och nykterhet råder på försäljningsstället.

Den som tar befattning med försäljning av alkohol drycker *och alkohol drycksliknande preparat* ska se till att ordning och nykterhet råder på försäljningsstället.

6 §

Den som inte har fyllt 20 år eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte bedriva näringsverksamhet som innefattar försäljning av alkohol drycker.

Den som inte har fyllt 20 år eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte bedriva näringsverksamhet som innefattar försäljning av alkohol drycker *eller alkohol drycksliknande preparat*.

7 §

Alkoholdrycker får inte säljas eller annars lämnas ut till den som inte har fyllt 20 år. Beträffande folköl gäller motsvarande den som inte har fyllt 18 år.

Servering av alkoholdrycker får ske till den som har fyllt 18 år.

Alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat får inte säljas eller annars lämnas ut till den som inte har fyllt 20 år. Beträffande folköl gäller motsvarande den som inte har fyllt 18 år.

Alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat får serveras till den som har fyllt 18 år.

8 §

Alkoholdrycker får inte lämnas ut till den som är märkbart påverkad av alkohol eller andra berusningsmedel.

Alkoholdrycker får inte lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att olovligen tillhandahållas någon.

Den som lämnar ut alkoholdrycker ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått den ålder som anges i 7 §.

Alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat får inte lämnas ut till den som är märkbart påverkad av alkohol eller andra berusningsmedel.

Alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat får inte lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att olovligen tillhandahållas någon.

Den som lämnar ut alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått den ålder som anges i 7 §.

9 §

Det är förbjudet att som ombud eller på därmed jämförbart sätt anskaffa alkoholdrycker till den som enligt 7 eller 8 § inte har rätt att få sådan vara utlämnad till sig. Det är också förbjudet att i annat fall än som avses i 4 kap. 4 § andra stycket 1, 2 och 4–7 i större omfattning tillhandagå annan med att anskaffa alkoholdrycker.

Alkoholdrycker får inte lämnas som gåva eller lån till eller bjudas den som inte har fyllt 20 år. I fråga om folköl gäller dock motsvarande den som inte har fyllt 18 år.

Det är dock tillåtet att bjuda den som inte har uppnått föreskriven

Det är förbjudet att som ombud eller på därmed jämförbart sätt anskaffa alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat till den som enligt 7 eller 8 § inte har rätt att få sådan vara utlämnad till sig. Det är också förbjudet att i annat fall än som avses i 4 kap. 4 § andra stycket 1, 2 och 4–7 i större omfattning tillhandagå annan med att anskaffa alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat.

Alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat får inte lämnas som gåva eller lån till eller bjudas den som inte har fyllt 20 år. I fråga om folköl gäller dock motsvarande den som inte har fyllt 18 år.

Det är dock tillåtet att bjuda den som inte har uppnått föreskriven

ålder på en mindre mängd alkohol-
dryck under förutsättning att *för-
tärning* sker på platsen och under
ordnade förhållanden samt det med
hänsyn till den unges ålder och
utveckling och omständigheterna i
övrigt framstår som försvarligt. På
serveringsställe gäller dock den
åldersgräns som anges i 7 § andra
stycket.

ålder på en mindre mängd alkohol-
dryck *eller alkoholdrycksliknande
preparat* under förutsättning att *in-
tag* sker på platsen och under ord-
nade förhållanden samt det med
hänsyn till den unges ålder och ut-
veckling och omständigheterna i
övrigt framstår som försvarligt. På
serveringsställe gäller dock den
åldersgräns som anges i 7 § andra
stycket.

10 §

Regeringen eller den myndighet
som regeringen bestämmer får för-
bjuda eller inskränka försäljning av
alkoholdrycker om det finns syn-
nerliga skäl för det.

Kommunen får för visst tillfälle
förbjuda eller inskränka försäljning
av alkoholdrycker om det anses
påkallat för att upprätthålla ord-
ning.

Regeringen eller den myndighet
som regeringen bestämmer får för-
bjuda eller inskränka försäljning av
alkoholdrycker *och alkoholdrycks-
liknande preparat* om det finns syn-
nerliga skäl för det.

Kommunen får för visst tillfälle
förbjuda eller inskränka försäljning
av alkoholdrycker *och alkohol-
drycksliknande preparat* om det an-
ses påkallat för att upprätthålla ord-
ning.

11 §²

Överlåts rörelse där det ingår verk-
samhet som kräver godkännande
som anges i 2 kap. 1 § första
stycket eller 3 § första stycket (till-
verkning), 4 kap. 1 § första stycket
(partihandel), 6 kap. 2 § (handel
med teknisk sprit), eller tillstånd
enligt 8 kap. 1 § (serveringstill-
stånd) får överlåtaren sälja sitt lager
av alkoholdrycker till efterträdaren,
om denne *är berättigad* att bedriva
sådan verksamhet.

Konkurs- eller dödsbo eller, i
fråga om utmätt egendom, Krono-
fogdemyndigheten får trots bestäm-
melserna i denna lag sälja sprit eller
alkoholdrycker till den som har rätt
att tillverka eller bedriva partihan-
del med sådana varor. Alkohol-

Överlåts rörelse där det ingår verk-
samhet som kräver godkännande
som anges i 2 kap. 1 § första
stycket eller 3 § första stycket (till-
verkning), 4 kap. 1 § första stycket
(partihandel), 6 kap. 2 § (handel
med teknisk sprit), eller tillstånd
enligt 8 kap. 1 § (serveringstill-
stånd) får överlåtaren sälja sitt lager
av alkoholdrycker *och alkohol-
drycksliknande preparat* till efter-
trädaren, om denne *har rätt* att be-
driva sådan verksamhet.

Konkurs- eller dödsbo eller, i
fråga om utmätt egendom, Krono-
fogdemyndigheten får trots bestäm-
melserna i denna lag sälja sprit, al-
koholdrycker *eller alkoholdrycks-
liknande preparat* till den som har
rätt att tillverka eller bedriva parti-

² Senaste lydelse 2012:205.

drycker får även säljas till detaljhandelsbolaget. Motsvarande gäller då en verksamhet måste avvecklas till följd av att tillstånd eller godkännande som avses i första stycket har återkallats eller då det finns andra tvingande skäl.

handel med sådana varor. Alkoholdrycker *och alkoholdrycksliknande preparat* får även säljas till detaljhandelsbolaget. Motsvarande gäller då en verksamhet måste avvecklas till följd av att tillstånd eller godkännande som avses i första stycket har återkallats eller då det finns andra tvingande skäl.

4 kap.

1 §

Partihandel med spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker får bedrivas endast av den som har godkänts som upplagshavare eller som registrerad varumottagare för sådana varor enligt 9 eller 12 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt. Av detta följer att rätten till partihandel endast avser den dryck som omfattas av godkännandet.

Partihandel med spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker får bedrivas endast av den som har godkänts som upplagshavare eller som registrerad varumottagare för sådana varor enligt 9 eller 12 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt. *Detsamma gäller för alkoholdrycksliknande preparat om de är skattepliktiga enligt lagen om alkoholskatt.* Av detta följer att rätten till partihandel endast avser den dryck *eller det preparat* som omfattas av godkännandet.

Med partihandlare avses den som har godkänts i enlighet med de föreskrifter som anges i första stycket.

Utöver vad som anges i första stycket får partihandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker bedrivas av detaljhandelsbolaget i enlighet med vad som anges i 5 kap. 1 § tredje stycket.

Utöver vad som anges i första stycket får partihandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker *och med alkoholdrycksliknande preparat* bedrivas av detaljhandelsbolaget i enlighet med vad som anges i 5 kap. 1 § tredje stycket.

Den som har serveringstillstånd får sälja enstaka varor som omfattas av tillståndet till partihandlare som har rätt att handla med motsvarande varor.

3 §

Vid partihandel med spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker är säljaren skyldig att förvissa sig om att köparen har rätt att köpa in eller sälja varan vidare.

Vid partihandel med spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* är säljaren skyldig att förvissa sig om att köparen har rätt att köpa in eller sälja varan vidare.

4 §³

Spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker får föras in i landet endast av partihandlare samt av detaljhandelsbolaget för att bolaget ska kunna fullgöra den skyldighet som anges i 5 kap. 4 §.

Spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker får föras in i landet endast av partihandlare samt av detaljhandelsbolaget för att bolaget ska kunna fullgöra den skyldighet som anges i 5 kap. 4 §. *Det samma gäller för alkoholdrycksliknande preparat som är skattepliktiga enligt lagen (1994:1564) om alkoholskatt.*

Utöver vad som anges i första stycket får spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker föras in

1. av den som har rätt till tullfrihet enligt 4 § lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.,

2. av en enskild person som har fyllt 20 år och som har förvärvat dryckerna och själv transporterar dem till Sverige, eller som utför arbete på transportmedel, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk eller som gåva till närstående för dennes eller dennes familjs personliga bruk,

3. som proviant på fartyg eller luftfartyg enligt särskilda bestämmelser,

4. av en enskild person eller i yrkesmässig befordran för en enskild person som har fyllt 20 år och som flyttat till Sverige, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,

5. av en enskild person eller i yrkesmässig befordran för en enskild person som har fyllt 20 år och som har förvärvat dryckerna genom arv eller testamente, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,

6. som enstaka gåvoförsändelse under yrkesmässig befordran från en enskild person i ett annat land till en enskild person i Sverige som har fyllt 20 år, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,

7. av en enskild person som har fyllt 20 år genom yrkesmässig befordran eller annan oberoende mellanhand, om införseln sker från ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk, och

8. av den som har tillstånd enligt lagen (1999:446) om proviantering av fartyg och luftfartyg, om dryckerna är avsedda för användning i enlighet med tillståndet.

Andra stycket gäller även för alkoholdrycksliknande preparat.

Spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker som medförs som proviant på järnvägståg i internationell trafik får föras in i den utsträckning som krävs för servering av passagerare under tågets färd inom landet.

Spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat som medförs som proviant på järnvägståg i internationell trafik får föras in i den utsträckning som

³ Senaste lydelse 2011:102.

krävs för servering av passagerare under tågets färd inom landet.

5 kap.

1 §

För detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkohol-drycker ska det finnas ett särskilt för ändamålet bildat aktiebolag (detaljhandelsbolaget). Bolaget ska ägas av staten.

Detaljhandelsbolaget får inte föra ut eller exportera eller tillverka sådana drycker som anges i första stycket. Bolaget får införa eller importera sådana drycker endast för att kunna fullgöra den skyldighet som anges i 4 §.

Detaljhandelsbolaget får inte bedriva annan partihandel än försäljning till den som har serveringstillstånd. Detta gäller dock inte försäljning av enstaka partier till partihandlare.

Bestämmelser om detaljhandelsbolagets verksamhet och drift samt om särskild kontroll från statens sida ska finnas i ett avtal mellan staten och bolaget.

2 §

Endast detaljhandelsbolaget får bedriva detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkohol-drycker.

För detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkohol-drycker *och alkoholdrycksliknande preparat* ska det finnas ett särskilt för ändamålet bildat aktiebolag (detaljhandelsbolaget). Bolaget ska ägas av staten.

Detaljhandelsbolaget får inte föra ut eller exportera eller tillverka sådana drycker *eller preparat* som anges i första stycket. Bolaget får införa eller importera sådana drycker *och preparat* endast för att kunna fullgöra den skyldighet som anges i 4 §.

Endast detaljhandelsbolaget får bedriva detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkohol-drycker *och med alkoholdrycksliknande preparat*.

3 §

Detaljhandelsbolaget beslutar om försäljningsställesas förläggning enligt riktlinjer i avtalet mellan staten och bolaget.

Försäljning får ske för avhämtning eller genom rekvisition. Försäljning får även ske vid auktion av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker för någon annans räkning enligt riktlinjer i avtalet mellan staten och bolaget.

Försäljning får ske för avhämtning eller genom rekvisition. Försäljning får även ske vid auktion av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker *eller av alkoholdrycksliknande preparat* för någon annans räkning enligt riktlinjer i avtalet mellan staten och bolaget.

4 §

Spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker som inte hålls i lager av detaljhandelsbolaget ska anskaffas av bolaget på begäran av konsument.

Spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker *och alkohol-drycksliknande preparat* som inte hålls i lager av detaljhandelsbolaget ska anskaffas av bolaget på begäran av konsument.

6 kap.

8 §

Alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda att *förtäras* får inte genom smak- eller färgsättning, genom sin förpackning eller på annat liknande sätt utformas så att det finns risk för förväxling med alkoholdryck eller att det på annat sätt uppmuntrar till *förtäring*.

Alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda att *intas* får inte genom smak- eller färgsättning, genom sin förpackning eller på annat liknande sätt utformas så att det finns risk för förväxling med alkoholdryck eller att det på annat sätt uppmuntrar till *intag*.

9 §

Alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda *för förtäring* och som ska användas eller säljas inom landet ska vara denaturerade på ett sätt som så långt möjligt hindrar att de *förtärs*.

Alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda att *intas* och som ska användas eller säljas inom landet ska vara denaturerade på ett sätt som så långt möjligt hindrar att de *intas*.

10 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vem som utöver vad som anges i 5 § har rätt att köpa teknisk sprit och i så fall till vilket ändamål,

2. anlitande av kontrollbolag vid handel med teknisk sprit,

3. denaturering av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat och i vilka fall denaturering får underlätas, samt

4. handel i övrigt med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat som behövs till skydd för liv *och* hälsa.

4. handel i övrigt med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat som behövs till skydd för liv *eller* hälsa.

7 kap.

Marknadsföring av alkoholdrycker

Marknadsföring av alkoholdrycker *och* *alkoholdrycksliknande* *preparat*

1 §

Vid marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter ska särskild måttfullhet iakttas. Reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av alkohol.

Vid marknadsföring av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* till konsumenter ska särskild måttfullhet iakttas. Reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av alkohol.

Marknadsföring får inte rikta sig särskilt till eller skildra barn eller ungdomar som inte har fyllt 25 år.

2 §

Den som tillverkar, säljer eller förmedlar försäljning av alkoholdrycker får i sin rörelse lämna sådana drycker som gåva endast i form av varuprov.

Den som tillverkar, säljer eller förmedlar försäljning av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* får i sin rörelse lämna sådana drycker eller preparat som gåva endast i form av varuprov.

Vid marknadsföring av tjänster eller vid försäljning av andra varor än alkoholdrycker får sådana drycker inte lämnas som gåva.

Vid marknadsföring av tjänster eller vid försäljning av andra varor än alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* får sådana drycker *eller preparat* inte lämnas som gåva.

3 §

Vid marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter får inte kommersiella annonser i ljudradio-program, tv-program eller beställ-tv användas. Det gäller även sådana tv-sändningar över satellit som omfattas av radio- och tv-lagen (2010:696).

Vid marknadsföring av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* till konsumenter får inte kommersiella annonser i ljudradioprogram, tv-program eller beställ-tv användas. Det gäller även sådana tv-sändningar över satellit som omfattas av radio- och tv-lagen (2010:696).

5 §

Vid marknadsföring till konsumenter av alkoholdrycker genom kommersiella annonser får framställning i bild omfatta endast en återgivning av

Vid marknadsföring till konsumenter av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* genom kommersiella annonser får

framställning i bild omfatta endast en återgivning av

1. varan eller råvaror som ingår i varan,
2. enstaka förpackningar, eller
3. varumärke eller därmed jämförligt kännetecken.

Kommersiella annonser i periodiska skrifter eller andra skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig, och som med avseende på ordningen för utgivningen är jämförbara med periodiska skrifter, får inte vara större än 2100 spaltmillimeter. Annonserna ska på ett tydligt sätt ange dryckens alkoholhalt men får inte framställa en hög alkoholhalt som en positiv egenskap.

En sådan annons som avses i första och andra styckena får inte strida mot god sed genom det sammanhang där den förekommer, använda sig av metoder som är opassande med tanke på konsumenten eller innehålla osanna eller vilseledande uppgifter om alkohol, alkoholkonsumtion, alkoholens verkningar eller andra egenskaper.

7 §

Vid marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter genom kommersiella annonser i periodiska skrifter eller andra skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig, och som med avseende på ordningen för utgivningen är jämförbara med periodiska skrifter, ska annonserna på ett tydligt sätt återge en text som informerar om alkoholens skadeverkningar (informationstext). Om det finns flera informationstexter ska minst en av dem återges. Vid upprepad annonsering ska de olika informationstexterna användas omväxlande och om möjligt i lika stor omfattning.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka texter som ska återges och hur dessa ska utformas.

Kommersiella annonser i periodiska skrifter eller andra skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig, och som med avseende på ordningen för utgivningen är jämförbara med periodiska skrifter, får inte vara större än 2100 spaltmillimeter. Annonserna ska på ett tydligt sätt ange dryckens *eller preparatets* alkoholhalt men får inte framställa en hög alkoholhalt som en positiv egenskap.

Vid marknadsföring av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* till konsumenter genom kommersiella annonser i periodiska skrifter eller andra skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig, och som med avseende på ordningen för utgivningen är jämförbara med periodiska skrifter, ska annonserna på ett tydligt sätt återge en text som informerar om alkoholens skadeverkningar (informationstext). Om det finns flera informationstexter ska minst en av dem återges. Vid upprepad annonsering ska de olika informationsstexterna användas omväxlande och om möjligt i lika stor omfattning.

8 kap.

Servering av alkoholdrycker

Servering av alkoholdrycker *och alkoholdrycksliknande preparat*

1 §⁴

För servering av spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker krävs tillstånd av den kommun där serveringsstället är beläget (serveringstillstånd).

Serveringstillstånd som avser servering i inrikes trafik på fartyg, luftfartyg eller järnvägståg (trafikservering), meddelas dock av den kommun där det företag som vill bedriva serveringen har sitt säte, eller där den person som vill bedriva serveringen har *sitt* hemvist. Har företaget inte säte inom landet eller personen inte hemvist inom landet, meddelas tillstånd av Stockholms kommun.

Detaljhandelsbolaget får trots bestämmelserna i första stycket anordna provning av alkoholdrycker för allmänheten enligt riktlinjer i avtalet mellan staten och bolaget.

För servering av spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker *och av alkoholdrycksliknande preparat* krävs tillstånd av den kommun där serveringsstället är beläget (serveringstillstånd).

Serveringstillstånd som avser servering i inrikes trafik på fartyg, luftfartyg eller järnvägståg (trafikservering), meddelas dock av den kommun där det företag som vill bedriva serveringen har sitt säte, eller där den person som vill bedriva serveringen har *sin* hemvist. Har företaget inte säte inom landet eller personen inte *sin* hemvist inom landet, meddelas tillstånd av Stockholms kommun.

Detaljhandelsbolaget får trots bestämmelserna i första stycket anordna provning av alkoholdrycker *och alkoholdrycksliknande preparat* för allmänheten enligt riktlinjer i avtalet mellan staten och bolaget.

2 §

Serveringstillstånd kan meddelas för servering till allmänheten eller i förening, företag eller annat slutet sällskap. Tillståndet kan avse servering året runt eller årligen under en viss tidsperiod (stadigvarande serveringstillstånd). Det kan även avse en enskilda tidsperiod eller ett enskilda tillfälle (tillfälligt serveringstillstånd).

Stadigvarande tillstånd gäller tills vidare. Kommunen får dock om det finns särskilda skäl begränsa tillståndets giltighet till viss tid.

Serveringstillstånd kan gälla spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker eller en eller flera av dessa drycker.

Serveringstillstånd kan gälla spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker *och alkoholdrycksliknande preparat* eller en eller flera av dessa drycker *eller preparat*.

Tillstånd att anordna provsmakning av alkoholdrycker enligt 6 och 7 §§ kan meddelas stadigvarande eller för enstaka tidsperiod.

Tillstånd att anordna provsmakning av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* enligt 6 och 7 §§ kan meddelas stadigvarande eller för enstaka tidsperiod.

5 §

På hotell som har restaurangverksamhet med serveringstillstånd i sina lokaler får servering av alkoholdrycker ske på hotellrummet (rumsservering). På sådant hotell får även servering från minibar på hotellrummet ske.

På hotell som har restaurangverksamhet med serveringstillstånd i sina lokaler får servering av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* ske på hotellrummet (rumsservering). På *ett* sådant hotell får även servering från minibar på hotellrummet ske.

6 §⁵

Anordnande av provsmakning av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker vid arrangemang riktade till allmänheten är tillåtet under förutsättning att

Anordnande av provsmakning av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker *eller av alkoholdrycksliknande preparat* vid arrangemang riktade till allmänheten är tillåtet under förutsättning att

1. arrangören har ett stadigvarande serveringstillstånd som omfattar de drycker som provsmakningen avser samt den lokal där provsmakningen ska äga rum, eller

1. arrangören har ett stadigvarande serveringstillstånd som omfattar de drycker *eller preparat* som provsmakningen avser samt den lokal där provsmakningen ska äga rum, eller

2. de partihandlare som deltar enskilt eller gemensamt ansöker om och *erhåller* ett tillfälligt tillstånd för provsmakning av de drycker som avses erbjudas.

2. de partihandlare som deltar enskilt eller gemensamt ansöker om och *får* ett tillfälligt tillstånd för provsmakning av de drycker *eller preparat* som avses erbjudas.

Tillståndshavare som avses i första stycket 1 ska innan arrangemanget äger rum göra en anmälan till kommunen.

7 §

Den som tillverkar alkoholdrycker från råvaror som produceras på den egna gården och som har ett stadigvarande serveringstillstånd har rätt att, efter anmälan till kommunen, vid tillverkningsstället erbjuda provsmakning av de egenproducerade dryckerna.

Den som tillverkar alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* från råvaror som produceras på den egna gården och som har ett stadigvarande serveringstillstånd har rätt att, efter anmälan till kommunen, vid tillverkningsstället erbjuda provsmakning av de egenproducerade dryckerna *eller preparaten*.

⁵ Senaste lydelse 2012:205.

Om sådant tillstånd saknas, får tillverkaren erbjuda provsmakning av egentillverkade alkoholdrycker vid tillverkningsstället efter särskilt tillstånd för provsmakning.

Om sådant tillstånd saknas, får tillverkaren erbjuda provsmakning av egentillverkade alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* vid tillverkningsstället efter särskilt tillstånd för provsmakning.

13 §

Den som har tillstånd för servering till allmänheten eller stadigvarande tillstånd för servering i slutet sällskap, får köpa de spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker som behövs för rörelsen endast av parthandlare eller av detaljhandelsbolaget. Den som har tillstånd för servering i slutet sällskap vid ett enstaka tillfälle eller under en enstaka tidsperiod, får köpa motsvarande drycker endast hos detaljhandelsbolaget.

Första stycket gäller även för alkoholdrycksliknande preparat som är skattepliktiga enligt lagen (1994:1564) om alkoholskatt.

18 §

Tillståndshavaren eller av denne utsedd serveringsansvarig person ska ha tillsyn över serveringen och vara närvarande på serveringsstället under hela serveringstiden. Det sista gäller dock inte vid rumsservering. Den som är serveringsansvarig ska ha fyllt 20 år och vara lämplig för uppgiften med hänsyn till sina personliga egenskaper och omständigheterna i övrigt.

Tillståndshavaren ska till kommunen anmäla den eller de personer som har utsetts att ansvara för serveringen av alkoholdrycker.

Tillståndshavaren ska till kommunen anmäla den eller de personer som har utsetts att ansvara för serveringen av alkoholdrycker *och alkoholdrycksliknande preparat*.

Endast den som är anställd av tillståndshavaren eller som är inhyrd av ett bemanningsföretag får anlitas som köks- eller serveringspersonal eller för uppgifter som är av betydelse för ordning och nykterhet. Detta gäller dock inte ordningsvakter som förordnats enligt 2 § 4 lagen (1980:578) om ordningsvakter. Restaurangskolor med serveringstillstånd samt, efter överenskommelse med skolan, även andra restauranger med sådant tillstånd får i utbildningssyfte anlita restaurangskolans elever.

19 §

Kommunen beslutar under vilka tider alkoholdrycker får serveras. Vid bestämmande av tiden för servering ska särskilt beaktas vad som sägs i 17 §.

Kommunen beslutar under vilka tider alkoholdrycker *och alkoholdrycksliknande preparat* får serveras. Vid bestämmande av tiden för servering ska särskilt beaktas vad som sägs i 17 §.

Om inte kommunen beslutar annat, får servering av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker inte påbörjas tidigare än klockan 11.00 och inte pågå längre än till klockan 01.00.

Om inte kommunen beslutar annat, får servering av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker *eller av alkoholdrycksliknande preparat* inte påbörjas

tidigare än klockan 11.00 och inte
pågå längre än till klockan 01.00.

Serveringsstället ska vara utrymt senast 30 minuter efter serveringstidens utgång.

Bestämmelserna i första–tredje styckena gäller inte rumsservering på hotell eller minibar i hotellrum enligt 5 §.

20 §

Vid servering av alkoholdrycker ska ansvarig personal se till att måttfullhet iakttas och att störningar på grund av oordning eller onykterhet undviks.

Vid servering av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* ska ansvarig personal se till att måttfullhet iakttas och att störningar på grund av oordning eller onykterhet undviks.

21 §

Priset för en alkoholdryck får vid servering inte sättas lägre än inköpspriset för drycken jämte skäligt påslag. Prissättningen får inte ske på ett sådant sätt att försäljning av drycker med högre alkoholhalt främjas. Gästerna får inte uppmanas eller förmås att köpa alkoholdrycker.

Priset för en alkoholdryck *eller ett alkoholdrycksliknande preparat* får vid servering inte sättas lägre än inköpspriset för drycken *eller preparatet* jämte skäligt påslag. Prissättningen får inte ske på ett sådant sätt att försäljning av drycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* med högre alkoholhalt främjas. Gästerna får inte uppmanas eller förmås att köpa alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat*.

23 §

Från ett serveringsställe med serveringstillstånd får inte någon medföra spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker som har serverats i lokalen. Detta gäller inte hotellrum med minibar.

Från ett serveringsställe med serveringstillstånd får inte någon medföra spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* som har serverats i lokalen. Detta gäller inte hotellrum med minibar.

24 §

På serveringsställe där serveringstillstånd gäller får inte någon *dricka* eller tillåtas *dricka* andra alkoholdrycker än sådana som har serverats i enlighet med tillståndet. Detta gäller dock inte på hotellrum.

På *ett* serveringsställe där serveringstillstånd gäller får inte någon *inta* eller tillåtas *inta* andra alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* än sådana som har serverats i enlighet med tillståndet. Detta gäller dock inte på hotellrum.

Inte heller får någon *dricka* eller tillåtas *dricka* alkoholdrycker på ett serveringsställe där alkoholdrycker inte får serveras eller i en lokal som

Inte heller får någon *inta* eller tillåtas *inta* alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* på

yrkesmässigt upplåts för anordnande av sammankomster i slutna sällskap vid vilka mat eller dryck tillhandahålls av innehavaren eller genom dennes försorg och där servering av alkoholdrycker inte är tillåten.

Alkoholdrycker som inte får serveras i en lokal som avses i denna paragraf får inte heller förvaras i lokalen eller tillhörande utrymmen.

ett serveringsställe där alkoholdrycker eller *alkoholdrycksliknande preparat* inte får serveras eller i en lokal som yrkesmässigt upplåts för anordnande av sammankomster i slutna sällskap vid vilka mat eller dryck tillhandahålls av innehavaren eller genom dennes försorg och där servering av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* inte är tillåten.

Alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* som inte får serveras i en lokal som avses i denna paragraf får inte heller förvaras i lokalen eller tillhörande utrymmen.

Förbuden enligt denna paragraf gäller inte i fråga om folköl.

9 kap.

2 §⁶

Kommunen och Polismyndigheten har tillsyn över efterlevnaden av de bestämmelser som gäller för servering av alkoholdrycker.

Kommunen och Polismyndigheten har tillsyn över efterlevnaden av de bestämmelser som gäller för servering av alkoholdrycker *och alkoholdrycksliknande preparat*.

Kommunen och Polismyndigheten har också tillsyn över detaljhandeln med folköl.

Kommunen ska upprätta en tillsynsplan som ska ges in till länsstyrelsen.

20 §⁷

Kommunen får förbjuda den som bedriver servering av alkoholdrycker på särskilda boenden enligt 8 kap. 1 b § att fortsätta med serveringen eller, om förbud är en alltför ingripande åtgärd, meddela en varning, om den som bedriver serveringen inte följer bestämmelserna om ordning och nykterhet i 3 kap. 5 § andra stycket, åldersgränser i 7 § eller utlämnande av alkoholdrycker i 8 §. Förbud meddelas för en tid av sex månader räknat från det att den som bedriver serveringen har fått del av beslutet.

Kommunen får förbjuda den som bedriver servering av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* på särskilda boenden enligt 8 kap. 1 b § att fortsätta med serveringen eller, om förbud är en alltför ingripande åtgärd, meddela en varning, om den som bedriver serveringen inte följer bestämmelserna om ordning och nykterhet i 3 kap. 5 § andra stycket, åldersgränser i 7 § eller utlämnande av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* i 8 §. Förbud meddelas för en tid av sex

⁶ Senaste lydelse 2014:770.

⁷ Senaste lydelse 2012:205.

månader räknat från det att den som bedriver serveringen har fått del av beslutet.

Den kommun där serveringsstället är beläget beslutar om ingripande enligt första stycket.

11 kap.

3 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. säljer sprit *eller* alkoholdrycker utan tillstånd eller annars i strid med denna lag,

2. serverar spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker som har anskaffats på annat sätt än som anges i 8 kap. 13 §, eller

3. säljer sprit i strid med bestämmelserna i 6 kap. 4 § första stycket eller 5 § andra stycket

döms för *olovlig försäljning av alkohol* till böter eller fängelse i högst två år.

1. säljer sprit, alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* utan tillstånd eller annars i strid med denna lag,

2. serverar spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* som har anskaffats på annat sätt än som anges i 8 kap. 13 §, eller

6 §

Den som innehar alkoholdrycker i syfte att olovligen sälja dem döms för olovligt innehav av alkoholdrycker till böter eller fängelse i högst två år.

Den som innehar alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* i syfte att olovligen sälja dem döms för olovligt innehav av alkohol till böter eller fängelse i högst två år.

7 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet anskaffar, överlämnar eller bjuder på alkoholdrycker i strid med 3 kap. 9 § döms för olovligt anskaffande av alkohol drycker till böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst fyra år.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet anskaffar, överlämnar eller bjuder på alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* i strid med 3 kap. 9 § döms för olovligt anskaffande av alkohol till böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst fyra år.

9 §⁸

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer eller lämnar ut alkoholdrycker i strid med 3 kap. 7 eller

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer eller lämnar ut alko-

⁸ Senaste lydelse 2012:205.

8 § till någon som inte har uppnått föreskriven ålder eller som är märkbart påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel, eller vid parti-handel underlåter att på sätt som föreskrivs i 4 kap. 3 § förvissa sig om att köparen har rätt att återförsälja eller köpa in varan döms för olovlig dryckeshantering till böter eller fängelse i högst sex månader.

För olovlig dryckeshantering döms också den som

1. förvarar alkoholdryck i strid med 3 kap. 2 § första stycket eller 8 kap. 24 § tredje stycket,

2. tillåter *alkoholförtäring* i strid med 8 kap. 24 § första eller andra stycket,

3. säljer folköl i strid med förbud

4. serverar alkoholdrycker i strid med förbud som meddelats enligt 9 kap. 20 §.

Till ansvar ska inte dömas den som i strid med 3 kap. 2 § första stycket eller 8 kap. 24 § tredje stycket förvarar alkoholdryck, om det av omständigheterna framgår att drycken var avsedd för annat än försäljning eller *förtäring* på platsen.

holdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* i strid med 3 kap. 7 eller 8 § till någon som inte har uppnått föreskriven ålder eller som är märkbart påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel, eller vid parti-handel underlåter att på sätt som föreskrivs i 4 kap. 3 § förvissa sig om att köparen har rätt att återförsälja eller köpa in varan döms för olovlig hantering av alkohol till böter eller fängelse i högst sex månader.

För olovlig hantering av alkohol döms också den som

1. förvarar alkoholdryck *eller alkoholdrycksliknande preparat* i strid med 3 kap. 2 § första stycket eller 8 kap. 24 § tredje stycket,

2. tillåter *alkoholintag* i strid med 8 kap. 24 § första eller andra stycket,

3. serverar alkoholdrycker som meddelats enligt 9 kap. 19 §, eller

4. serverar alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* i strid med förbud som meddelats enligt 9 kap. 20 §.

Till ansvar ska inte dömas den som i strid med 3 kap. 2 § första stycket eller 8 kap. 24 § tredje stycket förvarar alkoholdryck *eller alkoholdrycksliknande preparat*, om det av omständigheterna framgår att drycken var avsedd *eller preparatet var avsett* för annat än försäljning eller *intag* på platsen.

11 §

För försök eller förberedelse till brott som avses i 1, 3 och 7 §§ döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. Detta gäller dock inte gärning som avses i 1 § 2 och som endast gäller förvärv eller innehav för personligt bruk.

Den till vilken lagligen framställda alkoholdrycker har anskaffats för personligt bruk ska vara fri från ansvar för medverkan till brott som avses i detta kapitel.

Den till vilken lagligen framställda alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* har anskaffats för personligt bruk ska vara fri från ansvar för medverkan till brott som avses i detta kapitel.

12 kap.

1 §⁹

Sprit, alkoholdrycker och alkoholhaltiga preparat som har varit föremål för brott enligt denna lag eller deras värde samt utbyte av sådant brott ska förklaras förverkade. Det samma gäller vad någon har tagit emot som ersättning för kostnader i samband med ett sådant brott, eller värdet av det mottagna, om mottagande utgör brott enligt denna lag. Förverkande av alkoholdrycker kan ske även hos den som är fri från ansvar för brottet enligt 11 kap. 11 § andra stycket.

Sprit, alkoholdrycker och alkoholhaltiga preparat som har varit föremål för brott enligt denna lag eller deras värde samt utbyte av sådant brott ska förklaras förverkade. Det samma gäller vad någon har tagit emot som ersättning för kostnader i samband med ett sådant brott, eller värdet av det mottagna, om mottagande utgör brott enligt denna lag. Förverkande av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* kan ske även hos den som är fri från ansvar för brottet enligt 11 kap. 11 § andra stycket.

5 §¹⁰

I fråga om sprit *eller* alkoholdrycker som kan antas bli förverkade tillämpas lagen (1958:205) om förverkande av *alkoholhaltiga drycker* m.m. Alkoholdrycker som har lagts upp på en sådan anläggning för tillfällig lagring som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 952/2013 av den 9 oktober 2013 om fastställande av en tullkodex för unionen ska anses som förverkade om de inte har tagits ut från anläggningen inom 30 dagar från uppläggningsen. Det gäller även i fråga om sådana drycker som har omhändertagits av Tullverket för tillfällig förvaring utan att läggas upp på en anläggning för tillfällig lagring.

I fråga om sprit, alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* som kan antas bli förverkade tillämpas lagen (1958:205) om förverkande av *alkohol* m.m. Alkoholdrycker som har lagts upp på en sådan anläggning för tillfällig lagring som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 952/2013 av den 9 oktober 2013 om fastställande av en tullkodex för unionen ska anses som förverkade om de inte har tagits ut från anläggningen inom 30 dagar från uppläggningsen. Det gäller även i fråga om sådana drycker som har omhändertagits av Tullverket för tillfällig förvaring utan att läggas upp på en anläggning för tillfällig lagring.

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2019.

2. Stadigvarande serveringstillstånd för spritdrycker som har meddelats före ikraftträdandet ska omfatta även sådana alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket.

⁹ Senaste lydelse 2012:205.

¹⁰ Senaste lydelse 2016:285.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Den som för ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha *förtärt alkoholhaltiga drycker* i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften döms för rattfylleri till böter eller fängelse i högst sex månader.

För rattfylleri enligt första stycket döms också den som för ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha intagit narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) i så stor mängd att det under eller efter färden finns något narkotiskt ämne kvar i blodet. Detta gäller dock inte om narkotikan intagits i enlighet med läkares eller annan behörig receptutfärdarens ordination.

För rattfylleri enligt första stycket döms också den som för ett motordrivet fordon eller en spårvagn och då är så påverkad av *alkoholhaltiga drycker* att det kan antas att han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt. Detsamma gäller om föraren är lika påverkad av något annat medel.

Första och andra styckena gäller inte förare av motordrivet fordon, som är avsett att föras av gående.

Första, andra och tredje styckena gäller inte om förandet av fordonet ingår som ett led i en vetenskaplig eller därmed jämförlig undersökning till vilken tillstånd har lämnats av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Den som för ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha *intagit alkohol* i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften döms för rattfylleri till böter eller fängelse i högst sex månader.

För rattfylleri enligt första stycket döms också den som för ett motordrivet fordon eller en spårvagn och då är så påverkad av *alkohol* att det kan antas att han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt. Detsamma gäller om föraren är lika påverkad av något annat medel.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2019.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.

Härigenom föreskrivs att rubriken till lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. samt 1 och 2 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

**Lag om förverkande av
alkoholhaltiga drycker m.m.**

**Lag om förverkande av alkohol
m.m.**

1 §¹

Alkoholhaltiga drycker eller andra medel som har trafikfarlig påverkan, vilka påträffas hos den som brutit mot 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, 30 § lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg, 10 kap. 2 § järnvägslagen (2004:519), 13 kap. 2 eller 3 § luftfartslagen (2010:500) eller 20 kap. 4 eller 5 § sjölagen (1994:1009) ska förklaras förverkade, om det inte finns särskilda skäl mot det.

Detsamma ska gälla om *sådana drycker* eller medel påträffas hos den som medföljt vid tillfället, om medlen kan antas ha varit avsedda även för den som begått gärningen.

Spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker som påträffas hos den som *förtär* eller förvarar sådana drycker i strid med villkor enligt 2 kap. 16 § andra stycket första meningen eller med 2 kap. 18 § ordningslagen (1993:1617) eller med lokal ordningsföreskrift ska, oavsett vem dryckerna tillhör, förklaras förverkade, om inte särskilda skäl talar mot det. Detsamma ska gälla alkoholdrycker som påträffas hos den som *förtär* sådana drycker i strid med 4 kap. 4 § ordningslagen eller med 9 kap. 2 § järnvägslagen.

Alkohol eller andra medel som har trafikfarlig påverkan, vilka påträffas hos den som brutit mot 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, 30 § lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg, 10 kap. 2 § järnvägslagen (2004:519), 13 kap. 2 eller 3 § luftfartslagen (2010:500) eller 20 kap. 4 eller 5 § sjölagen (1994:1009) ska förklaras förverkade, om det inte finns särskilda skäl mot det.

Detsamma ska gälla om *alkohol* eller *andra sådana* medel påträffas hos den som medföljt vid tillfället, om medlen kan antas ha varit avsedda även för den som begått gärningen.

Spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat enligt alkohollagen (2010:1622)* som påträffas hos den som *intar* eller förvarar sådana drycker eller preparat i strid med villkor enligt 2 kap. 16 § andra stycket första meningen eller med 2 kap. 18 § ordningslagen (1993:1617) eller med lokal ordningsföreskrift ska, oavsett vem dryckerna *eller preparaten* tillhör, förklaras förverkade, om inte särskilda skäl talar mot det. Detsamma ska gälla alkohol-

¹ Senaste lydelse 2010:2007.

drycker eller alkoholdrycksliknande preparat som påträffas hos den som *intar* sådana drycker *eller preparat* i strid med 4 kap. 4 § ordningslagen eller med 9 kap. 2 § järnvägslagen.

Tredje stycket gäller också i fråga om sådana drycker *eller preparat* som avses där och som påträffas hos någon som vid tillfället var i sällskap med den som bröt mot bestämmelsen, om det är sannolikt att dryckerna *eller preparaten* var avsedda även för den senare.

Vad som sagts i tredje stycket gäller också i fråga om sådana drycker som avses där och som påträffas hos någon som vid tillfället var i sällskap med den som bröt mot bestämmelsen, om det är sannolikt att dryckerna var avsedda även för den senare.

2 §²

Vid beslag av egendom som avses i 1 § ska vad som i allmänhet är föreskrivet om beslag i brottmål tillämpas, dock med följande avvikelser:

1. Beslagtagen egendom får bevisligen förstöras om värdet är ringa eller om det annars måste anses försvarligt att förstöra egendomen. I annat fall får egendomen säljas. Spritdrycker, vin, starköl och öl får säljas till den som har rätt att tillverka eller att bedriva partihandel med sådana varor enligt alkohollagen (2010:1622). Annan egendom får säljas på det sätt som med hänsyn till egendomen är lämpligt. Intäkter vid försäljning av beslagtagen egendom tillfaller staten.

1. Beslagtagen egendom får bevisligen förstöras om värdet är ringa eller om det annars måste anses försvarligt att förstöra egendomen. I annat fall får egendomen säljas. Spritdrycker, vin, starköl och öl får säljas till den som har rätt att tillverka eller att bedriva partihandel med sådana varor enligt alkohollagen (2010:1622). *I fråga om försäljning till partihandlare omfattas även alkoholdrycksliknande preparat om de är skattepliktiga varor enligt lagen (1994:1564) om alkoholskatt.* Annan egendom får säljas på det sätt som med hänsyn till egendomen är lämpligt. Intäkter vid försäljning av beslagtagen egendom tillfaller staten.

Beslut om att förstöra eller sälja egendom får fattas av undersökningsledaren eller åklagaren. I de fall som avses i 23 kap. 22 § första stycket rättegångsbalken får ett sådant beslut fattas även av Polismyndigheten.

Om ett beslag hävs och egendomen är förstörd eller såld enligt denna paragraf, ska ersättning betalas av allmänna medel. Ersättningens storlek ska motsvara egendomens pris vid försäljning till allmänheten eller vad som annars är skäligt. Beslut om ersättning fattas av åklagaren. Den som drabbats av beslaget får begära rättens prövning av beslutet om ersättning. Det ska göras inom en månad från det att han eller hon fick del av beslutet.

Ansökan görs vid den domstol som kunnat pröva beslaget. Ersättning betalas ut av länsstyrelsen på begäran av åklagaren.

1 a. Om värdet på *en* beslagtagen *alkoholhaltig dryck* är ringa, får en polisman besluta att drycken bevisligen ska förstöras. Även i dessa fall tillämpas 1 tredje stycket.

2. Om en polisman verkställer beslag och förelägger förverkande av den beslagtagna egendomen i ett föreläggande av ordningsbot, ska anmälan om beslaget göras till Polismyndigheten.

3. I fråga om sådana drycker som avses i 1 § tredje stycket och som *förtärs* eller förvaras i strid med villkor enligt 2 kap. 16 § andra stycket första meningen eller med 2 kap. 18 § eller med 4 kap. 4 § ordningslagen (1993:1617) eller med 9 kap. 2 § järnvägslagen (2004:519) har den som tjänstgör som ordningsvakt vid en allmän sammankomst eller offentlig tillställning eller inom ett trafikföretags område eller dess färdmedel eller som befattningshavare i säkerhets- eller ordningstjänst vid järnväg samma rätt att ta egendomen i beslag som enligt rättegångsbalken tillkommer en polisman.

En ordningsvakt eller en befattningshavare i säkerhets- eller ordningstjänst vid järnväg som har verkställt beslag ska skyndsamt anmäla detta till Polismyndigheten och överlämna den beslagtagna egendomen.

1 a. Om värdet på beslagtagen *alkohol* är ringa, får en polisman besluta att den bevisligen ska förstöras. Även i dessa fall tillämpas 1 tredje stycket.

3. I fråga om sådana drycker *eller preparat* som avses i 1 § tredje stycket och som *intas* eller förvaras i strid med villkor enligt 2 kap. 16 § andra stycket första meningen eller med 2 kap. 18 § eller med 4 kap. 4 § ordningslagen (1993:1617) eller med 9 kap. 2 § järnvägslagen (2004:519) har den som tjänstgör som ordningsvakt vid en allmän sammankomst eller offentlig tillställning eller inom ett trafikföretags område eller dess färdmedel eller som befattningshavare i säkerhets- eller ordningstjänst vid järnväg samma rätt att ta egendomen i beslag som enligt rättegångsbalken tillkommer en polisman.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2019.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1980:578) om ordningsvakter

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1980:578) om ordningsvakter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra vid

1. allmänna sammankomster som avses i 2 kap. 1 § ordningslagen (1993:1617) och cirkusföreställningar,

2. offentliga tillställningar som avses i 2 kap. 3 § ordningslagen,

3. bad- eller campingplatser och lokaler eller platser för idrott, friluftsliv, spel, lek, förströelse eller liknande som allmänheten har tillträde till, eller

4. lokaler eller utrymmen där alkoholdrycker serveras till allmänheten med tillstånd enligt 8 kap. 2 § alkohollagen (2010:1622).

4. lokaler eller utrymmen där alkoholdrycker eller *alkoholdrycks-liknande preparat* serveras till allmänheten med tillstånd enligt 8 kap. 2 § alkohollagen (2010:1622).

Denna lag träder i kraft den 1 april 2019.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg

Härigenom föreskrivs att 30 § lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 §¹

Den som för ett maskindrivet spårfordon på tunnelbana efter att ha förtärt *alkoholhaltiga drycker* i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Till samma straff döms också den som för ett maskindrivet spårfordon på tunnelbana efter att ha intagit narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) i så stor mängd att det under eller efter färden finns något narkotiskt ämne kvar i blodet. Detta gäller dock inte om narkotikan intagits i enlighet med läkares eller annan behörig receptutfärdares ordination.

Till samma straff döms också den som för ett maskindrivet spårfordon på tunnelbana och då är så påverkad av *alkoholhaltiga drycker* att det kan antas att han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt. Detsamma gäller om föraren är lika påverkad av något annat medel.

Är ett brott som avses i första, andra eller tredje stycket att anse som grovt, *skall* föraren dömas till fängelse i högst två år. Vid bedömning av om brottet är grovt *skall* särskilt beaktas om

1. föraren har haft en alkoholkoncentration som uppgått till minst 1,0 promille i blodet eller 0,50 milligram per liter i utandningsluften,

2. föraren annars har varit avsevärt påverkad av alkohol eller något annat medel, eller

3. framförandet av fordonet har inneburit en påtaglig fara för trafiksäkerheten.

Den som utan att föra ett fordon som avses i första stycket vid tunnelbana fullgör tjänst, i vilken ingår uppgifter av väsentlig betydelse för säkerheten och då är så påverkad av alkohol eller något annat medel att det

Den som för ett maskindrivet spårfordon på tunnelbana efter att ha *intagit alkohol* i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Till samma straff döms också den som för ett maskindrivet spårfordon på tunnelbana och då är så påverkad av *alkohol* att det kan antas att han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt. Detsamma gäller om föraren är lika påverkad av något annat medel.

Är ett brott som avses i första, andra eller tredje stycket att anse som grovt, *ska* föraren dömas till fängelse i högst två år. Vid bedömning av om brottet är grovt *ska* särskilt beaktas om

¹ Senaste lydelse 2004:518.

kan antas att han eller hon inte kan utföra dessa uppgifter på ett betryggande sätt döms till böter eller fängelse i högst två år.

I fråga om den som för spårvagn finns bestämmelser i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2019.

2.6 Förslag till lag om ändring i ordningslagen (1993:1617)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 18, 29 och 32 §§, 3 kap. 25 § samt 4 kap. 4 och 11 §§ ordningslagen (1993:1617) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

18 §¹

Vid en offentlig tillställning får spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker *drickas* bara om det sker vid tillåten servering av sådana drycker. Spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker som inte får *drickas* vid tillställningen får inte heller förvaras i lokalen eller på platsen.

Vid en offentlig tillställning får spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat enligt alkohollagen (2010:1622) intas* bara om det sker vid tillåten servering av sådana drycker *eller preparat*. Spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* som inte får *intas* vid tillställningen får inte heller förvaras i lokalen eller på platsen.

Polismyndigheten får för särskilda fall medge undantag från första stycket.

Den som bryter mot förbudet i första stycket är skyldig att på tillsägelse lämna tillställningen.

29 §²

Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. i egenskap av anordnare bryter mot kravet på tillstånd eller anmälan i 4 eller 5 § eller mot ett villkor eller ett förbud som har meddelats enligt 4 § andra stycket, 5 § fjärde stycket, 15 §, 16 § andra stycket eller 25 §,

2. lämnar oriktig uppgift om något förhållande som han eller hon enligt tillämpliga föreskrifter är skyldig att upplysa om i en ansökan eller en anmälan eller om sådana omständigheter som Polismyndigheten kan begära uppgift om med stöd av 9 § första stycket,

3. anordnar en allmän sammankomst eller offentlig tillställning i ett tält som saknar föreskrivet godkännande eller bryter mot ett användningsförbud eller mot ett villkor som har meddelats för användandet,

4. anordnar en allmän sammankomst eller offentlig tillställning och då tillåter användning av en tivolianordning som saknar föreskrivet godkännande eller bryter mot ett användningsförbud eller mot ett villkor som har meddelats för användandet,

5. anordnar en offentlig tillställning i strid med 14 §,

¹ Senaste lydelse 2010:1625.

² Senaste lydelse 2014:590.

6. anordnar en allmän sammankomst eller offentlig tillställning utan tillstånd enligt 19 eller 20 § i fall då sådant tillstånd behövs, eller

7. anordnar eller fortsätter en allmän sammankomst eller offentlig tillställning trots att sammankomsten eller tillställningen har inställts eller upplösts enligt 22 eller 23 §.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot förbudet i 18 § första stycket mot *förtäring* eller förvaring av alkoholdrycker döms till penningböter, om inte gärningen är belagd med straff i någon annan författning.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot förbudet i 18 § första stycket mot *intag* eller förvaring av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* döms till penningböter, om inte gärningen är belagd med straff i någon annan författning.

Har flera medverkat till en gärning som avses i första stycket ska 23 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken tillämpas.

32 §³

I fråga om beslag och förverkande av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker hos den som *förtär* eller förvarar sådana drycker i strid med 18 § eller med villkor enligt 16 § andra stycket första meningen finns bestämmelser i lagen (1958:205) om förverkande av *alkoholhaltiga drycker* m.m.

I fråga om beslag och förverkande av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker *eller av alkoholdrycksliknande preparat* hos den som *intar* eller förvarar sådana drycker *eller preparat* i strid med 18 § eller med villkor enligt 16 § andra stycket första meningen finns bestämmelser i lagen (1958:205) om förverkande av *alkohol* m.m.

En polisman får vid tillträdet till en offentlig tillställning liksom i lokalen eller på platsen för tillställningen företa kroppsvisitation för att söka efter spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker, om Polismyndigheten inte har meddelat sådant undantag som sägs i 18 § andra stycket. Kroppsvisitation får vidtas endast om det finns anledning att anta att den som ska visiteras medför sådana drycker till tillställningen. Detsamma gäller i fråga om en allmän sammankomst, om Polismyndigheten enligt 16 § andra stycket första meningen har meddelat villkor som innebär förbud mot *förtäring* och förvaring av sådana drycker som sägs i 18 §.

En polisman får vid tillträdet till en offentlig tillställning liksom i lokalen eller på platsen för tillställningen företa kroppsvisitation för att söka efter spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker *eller efter alkoholdrycksliknande preparat* om Polismyndigheten inte har meddelat sådant undantag som sägs i 18 § andra stycket. Kroppsvisitation får vidtas endast om det finns anledning att anta att den som ska visiteras medför sådana drycker *eller preparat* till tillställningen. Detsamma gäller i fråga om en allmän sammankomst, om Polismyndigheten enligt 16 § andra stycket första meningen har meddelat villkor som innebär förbud mot *intag* och förvaring av

sådana drycker *eller preparat* som sägs i 18 §.

3 kap.

25 §⁴

Har en offentlig plats tagits i anspråk för varor eller någon annan egendom i strid med bestämmelserna i 1 §, får egendomen förklaras förverkad, om det behövs för att förebygga fortsatt överträdelse och förverkandet inte är oskäligt.

Vapen som har använts i strid med 6 § första eller andra stycket och ammunition som är avsedd för vapnet, får förklaras förverkade efter vad som kan anses skäligt.

Angående beslag av egendom som kan antas vara förverkad enligt första eller andra stycket, gäller bestämmelserna om beslag i rättegångsbalken.

I fråga om beslag och förverkande av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker hos den som *förtär* sådana drycker i strid med lokala föreskrifter finns bestämmelser i lagen (1958:205) om förverkande av *alkoholhaltiga drycker* m.m.

I fråga om beslag och förverkande av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat enligt alkohollagen (2010:1622)* hos den som *intar* sådana drycker *eller preparat* i strid med lokala föreskrifter finns bestämmelser i lagen (1958:205) om förverkande av *alkohol* m.m.

4 kap.

4 §⁵

Alkoholdrycker får inte *förtäras* inom ett trafikföretags område eller på dess färdmedel. Detta gäller inte i fråga om *förtäring* av drycker vid tillåten servering och inte heller om trafikföretaget för särskilt fall har medgett *förtäringen*.

Med alkoholdrycker förstås sådana drycker som avses i 1 kap. 5 § alkohollagen (2010:1622).

Alkoholdrycker *och alkoholdrycksliknande preparat* får inte *intas* inom ett trafikföretags område eller på dess färdmedel. Detta gäller inte i fråga om *intag* av drycker *eller preparat* vid tillåten servering och inte heller om trafikföretaget för särskilt fall har medgett *intag*.

Med alkoholdrycker *och alkoholdrycksliknande preparat* förstås sådana drycker och preparat som avses i 1 kap. 5 § *och 10 § andra stycket* alkohollagen (2010:1622).

11 §

I fråga om beslag och förverkande av alkoholdrycker hos den som *förtär* sådana drycker i strid med 4 §

I fråga om beslag och förverkande av alkoholdrycker *och alkoholdrycksliknande preparat* hos den

⁴ Senaste lydelse 2010:1625.

⁵ Senaste lydelse 2010:1625.

finns bestämmelser i lagen som *intar* sådana drycker *eller pre-*
(1958:205) om förverkande av *parat* i strid med 4 § finns bestäm-
alkoholhaltiga drycker m.m. melser i lagen (1958:205) om för-
verkande av *alkohol* m.m.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2019.

2.7 Förslag till lag om ändring i sjölagen (1994:1009)

Härigenom föreskrivs att 20 kap. 4 § sjölagen (1994:1009) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 kap.

4 §¹

Den som framför ett fartyg, som med motordrift kan framföras med en hastighet om minst femton knop eller som har ett skrov med en största längd av minst tio meter, efter att ha *förtärt alkoholhaltiga drycker* i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften, döms för *sjöfylleri* till böter eller fängelse i högst sex månader. Det som föreskrivs om den som framför ett fartyg gäller även den som i övrigt på ett sådant fartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss.

För *sjöfylleri* döms också den som framför ett fartyg eller i övrigt på ett fartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss och då är så påverkad av *alkoholhaltiga drycker* eller något annat medel att det kan antas att han eller hon inte kan utföra uppgiften på ett betryggande sätt.

Den som framför ett fartyg, som med motordrift kan framföras med en hastighet om minst femton knop eller som har ett skrov med en största längd av minst tio meter, efter att ha *intagit alkohol* i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften, döms för *sjöfylleri* till böter eller fängelse i högst sex månader. Det som föreskrivs om den som framför ett fartyg gäller även den som i övrigt på ett sådant fartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss.

För *sjöfylleri* döms också den som framför ett fartyg eller i övrigt på ett fartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss och då är så påverkad av *alkohol* eller något annat medel att det kan antas att han eller hon inte kan utföra uppgiften på ett betryggande sätt.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2019.

¹ Senaste lydelse 2010:297.

2.8 Förslag till lag om ändring i järnvägslagen (2004:519)

Häri genom föreskrivs att 9 kap. 2 §, 10 kap. 2 och 6 §§ järnvägslagen (2004:519) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

2 §¹

Alkohol drycker får inte *förtäras* inom järnvägssystem. Förbudet gäller inte i fråga om *förtäring* av drycker vid tillåten servering och inte heller om ett järnvägsföretag eller en infrastrukturförvaltare för särskilt fall har medgett *förtäringen*. Med alkohol drycker förstås sådana drycker som avses i 1 kap. 5 § alkohollagen (2010:1622).

Alkohol drycker *och alkoholdrycksliknande preparat* får inte *intas* inom järnvägssystem. Förbudet gäller inte i fråga om *intag* av drycker *eller preparat* vid tillåten servering och inte heller om ett järnvägsföretag eller en infrastrukturförvaltare för särskilt fall har medgett *intaget*. Med alkohol drycker förstås sådana drycker som avses i 1 kap. 5 § alkohollagen (2010:1622) *och med alkoholdrycksliknande preparat förstås sådana preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket samma lag.*

10 kap.

2 §

Den som för ett maskindrivet spårfordon på järnväg efter att ha *förtärt alkoholhaltiga drycker* i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Till samma straff döms också den som för ett maskindrivet spårfordon på järnväg efter att ha intagit narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) i så stor mängd att det under eller efter färden finns något narkotiskt ämne kvar i blodet. Detta gäller dock inte om narkotikan intagits i enlighet med läkares eller annan behörig receptutfärdares ordination.

Till samma straff döms också den som för ett maskindrivet spårfordon på järnväg och då är så påverkad av *alkoholhaltiga drycker* att det

Den som för ett maskindrivet spårfordon på järnväg efter att ha *intagit alkohol* i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Till samma straff döms också den som för ett maskindrivet spårfordon på järnväg och då är så påverkad av *alkohol* att det kan antas att

kan antas att han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt. Detsamma gäller om föraren är lika påverkad av något annat medel.

Är ett brott som avses i första, andra eller tredje stycket att anse som grovt, *skall* föraren dömas till fängelse i högst två år. När det bedöms om brottet är grovt *skall* det särskilt beaktas om

1. föraren har haft en alkoholkoncentration som uppgått till minst 1,0 promille i blodet eller 0,50 milligram per liter i utandningsluften,

2. föraren annars har varit avsevärt påverkad av alkohol eller något annat medel, eller

3. framförandet av fordonet har inneburit en påtaglig fara för trafik-säkerheten.

Den som utan att föra ett maskindrivet spårfordon vid järnväg fullgör en tjänst där det ingår uppgifter av väsentlig betydelse för säkerheten och då är så påverkad av alkohol eller något annat medel att det kan antas att han eller hon inte kan utföra dessa uppgifter på ett betryggande sätt döms till böter eller fängelse i högst två år.

han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt. Detsamma gäller om föraren är lika påverkad av något annat medel.

Är ett brott som avses i första, andra eller tredje stycket att anse som grovt, *ska* föraren dömas till fängelse i högst två år. När det bedöms om brottet är grovt *ska* det särskilt beaktas om

6 §

I fråga om beslag och förverkande av alkoholdrycker hos den som *förtär* sådana drycker i strid med 9 kap. 2 § finns bestämmelser i lagen (1958:205) om förverkande av *alkoholhaltiga drycker* m.m.

I fråga om beslag och förverkande av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat enligt alkohollagen (2010:1622)* hos den som *intar* sådana drycker i strid med 9 kap. 2 § finns bestämmelser i lagen (1958:205) om förverkande av *alkohol* m.m.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2019.

2.9 Förslag till lag om ändring i luftfartslagen (2010:500)

Häri genom föreskrivs att 5 kap. 9 § och 13 kap. 2 § luftfartslagen (2010:500) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

9 §

Den får inte tjänstgöra ombord som på grund av sjukdom, uttröttnings, påverkan av *alkoholhaltiga drycker* eller andra medel eller av andra sådana skäl inte kan fullgöra sina uppgifter på ett betryggande sätt.

Den får inte tjänstgöra ombord som på grund av sjukdom, uttröttnings, påverkan av *alkohol* eller andra medel eller av andra sådana skäl inte kan fullgöra sina uppgifter på ett betryggande sätt.

13 kap.

2 §

Den som manövrerar ett luftfartyg eller i övrigt ombord på ett luftfartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för flygsäkerheten efter att ha *förtärt alkoholhaltiga drycker* i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter fullgörandet av uppgifterna uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften döms för *flygfylleri* till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma gäller den som utövar tjänst som anges i 6 kap. 20 §.

Den som manövrerar ett luftfartyg eller i övrigt ombord på ett luftfartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för flygsäkerheten efter att ha *intagit alkohol* i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter fullgörandet av uppgifterna uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften döms för *flygfylleri* till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma gäller den som utövar tjänst som anges i 6 kap. 20 §.

För flygfylleri enligt första stycket döms också den som manövrerar ett luftfartyg eller i övrigt ombord på ett luftfartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för flygsäkerheten eller som utövar tjänst som anges i 6 kap. 20 § efter att ha intagit narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) i så stor mängd att det under eller efter fullgörandet av uppgifterna finns något narkotiskt ämne kvar i blodet. Detta gäller dock inte om narkotikan intagits i enlighet med läkares eller annan behörig receptutfärdarens ordination.

För flygfylleri enligt första stycket döms också den som manövrerar ett luftfartyg eller i övrigt ombord på ett luftfartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för flygsäkerheten eller som utövar tjänst som anges i 6 kap. 20 § och

För flygfylleri enligt första stycket döms också den som manövrerar ett luftfartyg eller i övrigt ombord på ett luftfartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för flygsäkerheten eller som utövar tjänst som anges i 6 kap. 20 § och

då är så påverkad av *alkoholhaltiga drycker* eller något annat medel att det kan antas att han eller hon inte kan fullgöra sina uppgifter på ett betryggande sätt.

då är så påverkad av *alkohol* eller något annat medel att det kan antas att han eller hon inte kan fullgöra sina uppgifter på ett betryggande sätt.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2019.

2.10 Förslag till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696)

Häri genom föreskrivs att 7 kap. 2 §, 8 kap. 13 §, 15 kap. 5 och 9 §§ samt 16 kap. 15 § radio- och tv-lagen (2010:696) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2017/18:156 Föreslagen lydelse

7 kap.

2 §

Program i tv-sändningar, sökbar text-tv eller i beställ-tv får inte sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka eller sälja alkoholdrycker, tobaksvaror eller sådana elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som avses i lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

Program i tv-sändningar, sökbar text-tv eller i beställ-tv får inte sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka eller sälja alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat enligt alkohollagen (2010:1622)*, tobaksvaror eller sådana elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som avses i lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

8 kap.

13 §

Bestämmelser om förbud mot reklam för alkoholdrycker, tobaksvaror samt elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare finns i 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622) och i 4 kap. 1–4 §§ lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

Bestämmelser om förbud mot reklam för alkoholdrycker, *alkoholdrycksliknande preparat*, tobaksvaror samt elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare finns i 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622) *respektive* i 4 kap. 1–4 §§ lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

15 kap.

5 §

Bestämmelser om förbud mot reklam för alkoholdrycker, tobaksvaror samt elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare finns i 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622) och i 4 kap. 1–4 §§ lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

Bestämmelser om förbud mot reklam för alkoholdrycker, *alkoholdrycksliknande preparat*, tobaksvaror samt elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare finns i 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622) *respektive* i 4 kap. 1–4 §§ lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

9 §

Program i ljudradiosändning får inte sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka eller sälja alkohol drycker, tobaksvaror eller sådana elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som avses i lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

Program i ljudradiosändning får inte sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka eller sälja alkohol drycker eller *alkoholdrycksliknande preparat enligt alkohollagen (2010:1622)*, tobaksvaror eller sådana elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som avses i lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

15 §¹

Om en mot Sverige helt eller huvudsakligen riktad tv-sändning från ett programföretag etablerat i en annan EES-stat strider mot 6 kap. 2 § andra stycket 1 eller 2 när det gäller produktplacering av alkohol drycker eller 7 kap. 2 § när det gäller att program inte får sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka alkohol drycker, får en behörig myndighet i Sverige kontakta en behörig myndighet i den andra EES-staten för att uppmana programföretaget att följa bestämmelsen.

Om en mot Sverige helt eller huvudsakligen riktad tv-sändning från ett programföretag etablerat i en annan EES-stat strider mot 6 kap. 2 § andra stycket 1 eller 2 när det gäller produktplacering av alkohol drycker eller 7 kap. 2 § när det gäller att program inte får sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka alkohol drycker *eller alkoholdrycksliknande preparat enligt alkohollagen (2010:1622)*, får en behörig myndighet i Sverige kontakta en behörig myndighet i den andra EES-staten för att uppmana programföretaget att följa bestämmelsen.

Detsamma gäller om en tv-sändning som nämns i första stycket strider mot 8 kap. 7 eller 8 §, eller 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622).

Om programföretaget inte följer uppmaningen i första stycket, får myndigheten vidta åtgärder mot programföretaget enligt 16 kap. 10 §, 17 kap. 5 och 6 §§ samt 29 och 48 §§ marknadsföringslagen (2008:486) om programföretaget i fråga har etablerat sig i landet i syfte att kringgå de strängare bestämmelser som skulle ha gällt om det var etablerat i det land vars myndighet ingriper. Myndigheten får inte vidta åtgärderna förrän den har underrättat Europeiska kommissionen och den berörda medlemsstaten samt kommissionen har fastställt att åtgärderna är förenliga med unionsrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2019.

¹ Senaste lydelse 2010:1635.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 29 september 2016 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att bl.a. lämna förslag, inklusive författningsförslag, om hur alkoholhaltiga preparat som är avsedda för förtäring kan regleras. Utredningen, som antog namnet Utredningen om vissa alkohol- och marknadsföringsfrågor (S 2016:06), avlämnade i juni 2017 delbetänkandet *Reglering av alkoglass m.fl. produkter* (SOU 2017:59).

En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Utredningens författningsförslag framgår av *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats och en förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Socialdepartementet (S2017/03686/FS).

Lagrådsremissen behandlar utredningens samtliga lagförslag.

4 Alkoholpolitiska utgångspunkter

4.1 Alkoholpolitiken är en del av folkhälsopolitiken

Alkoholpolitiken ingår i regeringens samlade politik inom alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksområdet (ANDT). Att skydda barn och unga är prioriterat och genomsyrar de mål och insatser som genomförs inom ramen för det ANDT-förebyggande arbetet (skr. 2015/16:86). ANDT-politiken är inte isolerad utan utgör en del av folkhälsopolitiken. Ett av folkhälsopolitikens målområden är minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och dopning samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande. I april 2018 beslutade regeringen om propositionen *God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik* (prop. 2017/18:249). I propositionen föreslås en omformulering av det övergripande nationella folkhälsomålet och en omvandling av folkhälsoarbetets målstruktur.

Den svenska alkoholpolitikens övergripande mål är att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Målet ska nås genom sådana insatser som motverkar skadligt dryckesbeteende och bidrar till att minska alkoholkonsumtionen i befolkningen. Den svenska alkoholpolitiken bygger på kunskapen om att tillgängligheten till alkohol har betydelse för utvecklingen av totalkonsumtionen och för alkoholskadornas omfattning. En ökad tillgänglighet medför en ökad totalkonsumtion och ju mer den totala alkoholkonsumtionen ökar, desto mer ökar alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar i befolkningen.

De viktigaste verktygen för att nå alkoholpolitikens mål har sedan länge ansetts vara alkoholskatten och detaljhandelsmonopolet för alkoholdrycker, liksom en restriktiv reglering av marknadsföring av alkohol. Genom skattebestämmelserna och Skatteverkets och Tullverkets kontroll regleras i hög grad tillgängligheten och flödet av alkoholhaltiga varor in

till landet. Genom detaljhandelsmonopolet har samhället kontroll över den allmänna tillgängligheten till alkoholdrycker. Genom en restriktiv reglering av marknadsföringen av alkohol skyddas framför allt barn och unga från att exponeras för sådan marknadsföring. Med en väl fungerande lagstiftning har samhället möjlighet att kontrollera hanteringen av alkohol och särskilt begränsa tillgängligheten till alkohol i vissa miljöer och sammanhang.

Under senare år har alkoholhaltiga produkter avsedda att förtäras, men i annan form än dryck, lanserats både i Sverige och internationellt. Ett exempel är glass med en alkoholhalt på cirka fem volymprocent och en smakprofil hämtad från välkända drinkar. Det finns även andra produkter på den internationella marknaden såsom gelégodis, grädde och oliver med en alkoholhalt som motsvarar alkoholdrycker. Ett annat exempel är alkoholhaltigt pulver, som är tänkt att blandas ut med vätska för att sedan drickas. Dessa alkoholhaltiga produkter bör omfattas av samma överväganden när det gäller risker för medicinska och sociala skadeverkningar som alkoholdrycker.

Nuvarande lagstiftning har dock visat sig otillräcklig för att uppnå en lämplig skyddsnivå för att motverka de medicinska och sociala skadeverkningar som kan förknippas med de produkter som nu finns och som i framtiden kan komma att introduceras på den svenska marknaden. Lagstiftningen innebär att dessa produkter i princip fritt kan införas och säljas till konsumenter i Sverige utan krav på kontroll av ålder, berusning eller risk för langning. Den i nuläget oreglerade försäljningen av alkoholhaltiga preparat avsedda för förtäring riskerar att rubba viktiga grundprinciper som genomsyrar den svenska alkoholpolitiken.

4.2 Detaljhandelsmonopolet

Detaljhandelsmonopolet innebär att all försäljning till konsumenter av alkoholdrycker med en alkoholhalt över 2,25 volymprocent, med undantag för försäljning av folköl och försäljning för förtäring på stället (servering), ska vara förbehållet ett av staten ägt bolag (Systembolaget AB). Folköl definieras som ett öl med en alkoholhalt som överstiger 2,25 men inte 3,5 volymprocent. Övergripande bestämmelser om detaljhandelsmonopolet finns i alkohollagen (2010:1622). Närmare bestämmelser om Systembolagets funktionssätt finns i avtalet mellan staten och Systembolaget. Med förslagen som läggs i denna lagrådsremiss följer att det svenska detaljhandelsmonopolet även ska omfatta alkoholhaltiga preparat som i allt väsentligt kan jämföras med alkoholdrycker eller annars kan antas användas som berusningsmedel, dvs. sådana alkoholpreparat där alkoholagens skyddsregler gör sig gällande. Systembolagets ensamrätt har ett alkoholpolitiskt syfte genom att begränsa alkoholens tillgänglighet. Begränsningen sker genom att Systembolaget kontrollerar etableringar och försäljningskanaler, öppettider och genomför kontroll av ålder, berusning och risk för langning.

En mycket viktig princip för att nå de alkoholpolitiska målen är den s.k. desintresseringsprincipen och har så varit sedan tidigt 1900-tal. Desintresseringsprincipen innebär att det privata vinstintresset på den svenska

detaljhandelsmarknaden begränsas i syfte att hålla nere alkoholkonsumtionen. Konkurrens och privata vinstintressen leder till aktiv marknadsföring och aktiv försäljning och därmed ökad konsumtion. Ju fler privata företag som får ett intresse av att alkoholförsäljningen ökar, desto bättre kommer alkoholdrycker och andra alkoholhaltiga produkter att hävda sig i konkurrensen om konsumenternas pengar. Principen att begränsa privata vinstintressen på den svenska detaljhandelsmarknaden för alkohol har enligt regeringens uppfattning alltför giltighet.

Skyddet för folkhälsan är det statliga alkoholmonopolets huvudsakliga motivering. Desintresseringsprincipen utgör en viktig del för att uppnå detta ändamål. EU-domstolen har erkänt desintresseringsprincipens betydelse för att värna de intressen som ligger till grund för ett detaljhandelsmonopol.

4.3 Reglering av marknadsföring av alkohol

I marknadsföringslagen (2008:486), förkortad MFL, finns generella regler om marknadsföring som gäller oavsett vilken produkt som marknadsförs och oavsett vilket medium som används. Lagen genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG av den 11 maj 2005 om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenter på den inre marknaden och om ändring av rådets direktiv 84/450/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG, 98/27/EG och 2002/65/EG samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004. I speciallagstiftning finns särskilda regler som gäller marknadsföring av vissa produkter, bl.a. alkohol genom vissa kanaler (radio och tv). Begreppet marknadsföring har en vidsträckt innebörd och omfattar alla åtgärder i en näringsverksamhet som är ägnade att främja avsättningen av och tillgången till produkter.

I MFL finns en rad generella krav på hur marknadsföring ska utformas. Exempelvis ska marknadsföring överensstämma med god marknadsföringssed och får inte vara vilseledande eller aggressiv. Av MFL, direktivet om otillbörliga affärsmetoder och dess bilaga (den s.k. svarta listan) samt av domstolspraxis följer att marknadsföring ska utformas och presenteras så att det tydligt och från början framgår att det är fråga om sådan. Det ska också som huvudregel tydligt framgå vem som svarar för marknadsföringen.

I alkohollagen finns specifika regler om hur alkoholdrycker får marknadsföras. Vid marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter ska särskild måttfullhet iakttas. Marknadsföringsåtgärderna får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av alkohol. Åtgärderna får inte rikta sig särskilt till eller skildra barn eller ungdomar som inte har fyllt 25 år. Konsumentverket och Konsumentombudsmannen (KO), som utgör en funktion inom Konsumentverket, utövar tillsyn över reglerna om marknadsföring i MFL och i alkohollagen. Konsumentverkets allmänna råd för marknadsföring av alkoholdryck till konsumenter (KOVFS 2016:1) ansluter både till bestämmelserna om marknadsföring i alkohollagen och i MFL.

Kommersiella annonser för alkoholdrycker och tobak har uttryckligen undantagits från tryckfrihetsförordningens (TF) tillämpningsområde. Undantaget innebär att det i annat än grundlag kan meddelas föreskrifter om straffpåföljd och annan rättsverkan av överträdelse av ett förbud mot kommersiell alkohol- och tobaksreklam och om vem som ska göras ansvarig. Det finns alltså inget hinder mot att låta annonsören träffas av en påföljd. Eftersom överträdelse av ett reklamförbud inte innebär tryckfrihetsbrott blir inte TF:s regler om tillsyn, åtal och rättegång tillämpliga. Detsamma gäller för kommersiella annonser som regleras av yttrandefrihetsgrundlagen (YGL), eftersom också sådana annonser har undantagits från YGL:s tillämpningsområde (1 kap. 12 § första stycket YGL som hänvisar till 1 kap. 9 § TF).

Reglerna om marknadsföring i alkohollagen omfattar endast alkoholdrycker. Det innebär att alkoholhaltiga preparat som i allt väsentligt kan jämföras med alkoholdrycker ur såväl konsumtionssynpunkt som riskhänseende kan marknadsföras på ett sätt som strider mot de regler som gäller för marknadsföring av alkoholdrycker.

4.4 Skatt som alkoholpolitiskt instrument

Sambandet mellan priset på alkohol och konsumtionen av alkohol medför att efterfrågan på alkoholprodukter tenderar att minska när priset på alkohol ökar. Punktskatt på alkohol utgör därför ett viktigt alkoholpolitiskt instrument. En hög skatt på alkohol bidrar till att uppnå alkoholpolitikens mål och därmed också till att främja en god hälsoutveckling i befolkningen. Beskattningen av öl, vin, andra jästa drycker än vin och öl samt så kallade mellanklassprodukter och etylalkohol, är harmoniserad inom EU genom rådets direktiv 92/83/EEG av den 19 oktober 1992 om harmonisering av strukturerna för punktskatter på alkohol och alkoholdrycker samt rådets direktiv 92/84/EEG av den 19 oktober 1992 om tillnärmning av punktskattesatser på alkohol och alkoholdrycker. Direktiven reglerar skattestrukturer, minimiskattesatser och definitioner av de skattepliktiga alkoholprodukterna. Bestämmelserna i alkoholskattedirektiven är genomförda i svensk rätt genom lagen (1994:1564) om alkoholskatt. Etylalkohol som ingår i alkoholhaltiga varor omfattas av skatteplikt enligt 6 § lagen om alkoholskatt om inte alkoholen undantas från skatteplikten enligt 7 § samma lag. Exempel på undantag är alkohol som ingår i livsmedel eller som ingrediens i halvfabrikat för tillverkning av livsmedel, dock under förutsättning att alkoholinnehållet i det färdiga livsmedlet inte överstiger 8,5 liter ren alkohol per 100 kg chokladprodukt eller 5 liter ren alkohol per 100 kg av något annat livsmedel. I vissa fall kan nya typer av alkoholhaltiga preparat avsedda för förtäring alltså komma att omfattas av alkoholskatt, i vissa fall inte. Av 7 kap. 1 § lagen (1994:200) om mervärdesskatt framgår att skattesatsen för spritdrycker, vin och starköl är 25 procent medan skattesatsen för livsmedel i övrigt är 12 procent. Kategorin livsmedel kan tänkas omfatta olika typer av alkoholhaltiga preparat avsedda för förtäring. Det kan därför finnas alkoholhaltiga preparat som i dag behandlas som livsmedel i mervärdesskattehänseende trots att preparatets

alkoholinnehåll är jämförbart med alkoholinnehållet i spritdrycker, vin och starköl.

5 EU-rättsliga utgångspunkter

Alkoholpolitiken är främst medlemsstaternas befogenhet och den svenska alkoholpolitikens mål är sedan länge fastlagt. Samtidigt påverkar den EU-rättsliga regleringen och EU-domstolens rättspraxis hur den svenska regleringen av alkoholhaltiga preparat avsedda för förtäring bör utformas. Det är framför allt bestämmelser i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) som är av intresse för de frågor som behandlas i denna lagrådsremiss. De centrala bestämmelserna är de i artikel 34 om förbud mot kvantitativa importrestriktioner och åtgärder med motsvarande verkan, artikel 36 om undantag av hänsyn till tvingande samhällsintressen och proportionalitet samt artikel 37 om statliga handelsmonopol och deras funktionssätt och i viss mån artikel 49 om etableringsfrihet för personer och företag.

En av de grundläggande friheterna inom EU är rätten till fri rörlighet för varor med ursprung i medlemsstaterna och varor som kommer från tredje-länder och som är i fri omsättning i medlemsstaterna. Eventuella restriktioner eller förbud mot försäljning genom lagstiftning måste bedömas enligt de regler som finns om detta i EUF-fördraget. Genom sin praxis har EU-domstolen klargjort att restriktiva nationella regleringar kan vara legitima när de motiveras av folkhälsoskäl. Det är en uppgift för medlemsstaterna att bestämma nivån på skyddet för folkhälsan. EU-domstolens praxis visar vidare att om den nationella lagstiftningen på ett sammanhängande och systematiskt sätt tillgodoser det behov som lagstiftningen syftar till att uppnå uppfylls det av medlemsstaten åberopade syftet. En annan förutsättning för en tillåten reglering är att restriktionerna ska tillämpas på ett proportionerligt och icke-diskriminerande sätt.

Som tidigare nämnts är alkoholpolitiken primärt en svensk intern rättspolitisk fråga. Men regeringen vill i detta sammanhang påminna om att EU-domstolen vid ett flertal tillfällen har ställt krav på att den nationella ordningen måste vara effektiv. Det har även uttryckts som att åtgärden ska vara ägnad att säkerställa förverkligandet av det mål som angetts och att det inte kan säkerställas med en annan, mindre ingripande åtgärd. Den svenska regleringen av alkoholdrycker innebär en hög skyddsnivå för folkhälsan. Eftersom samma skyddshänsyn gör sig gällande när det gäller alkoholhaltiga preparat avsedda att förtäras, vilka i allt väsentligt kan jämföras med alkoholdrycker, är det av största vikt att regleringen av dessa produkter säkerställer samma höga skyddsnivå som regleringen av alkoholdrycker.

Det saknas EU-rättsliga definitioner av "alkoholdrycker" och "alkoholhaltiga preparat".

6 Nuvarande reglering av alkoholhaltiga preparat

Alkoholhaltigt preparat definieras i 1 kap. 10 § alkohollagen (2010:1622) som ”en vara som färdigställts för slutlig användning, som innehåller mer än 2,25 volymprocent alkohol och inte är alkoholdryck eller teknisk sprit och inte heller är sådant läkemedel som omfattas av läkemedelslagen (2015:315)”. Med alkoholdryck avses i 1 kap. 5 § alkohollagen en dryck med en alkoholhalt som överstiger 2,25 volymprocent. Den nedre gränsen i fråga om alkoholinnehåll för att en vara ska räknas som alkoholhaltigt preparat respektive dryck är alltså densamma.

Definitionen av alkoholhaltigt preparat innefattar en mängd produkter, både sådana som inte är avsedda att förtäras och sådana som är avsedda att förtäras. De rättsliga regler som gäller alkoholhaltiga preparat har sin grund i alkoholpolitiska överväganden. Det huvudsakliga syftet är, liksom för alkoholdrycker, att förebygga alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Det uppnås bland annat genom att alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring görs svåråtkomliga genom t.ex. barnsäkra förpackningar och så långt möjligt görs otjänliga att förtära.

I alkohollagen finns inte någon särskild reglering om hanteringen av alkoholhaltiga preparat, varken av produkter avsedda för förtäring eller av produkter som inte är avsedda att förtäras. Enligt 6 kap. 6 § alkohollagen får, med de begränsningar som följer av lagen, alkoholhaltiga preparat säljas inom landet under de villkor som gäller för handel i allmänhet. Ytterligare begränsningar av handeln, inbegripet föreskrifter om bland annat införsel eller import kan följa av annan lagstiftning. En stor del av de alkoholhaltiga preparaten faller t.ex. även in under livsmedelslagstiftningen. Som exempel kan nämnas choklad med likörfyllning och aromer.

Enligt 6 kap. 7 § alkohollagen får inte alkoholhaltigt preparat säljas eller lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att användas i berusningssyfte, och i 10 § första stycket 4 samma kapitel anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om handel i övrigt med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat som behövs till skydd för liv och hälsa. Enligt 9 kap. 1 § alkohollagen utövar Folkhälsomyndigheten tillsyn över efterlevnaden av alkohollagen och anslutande föreskrifter. Folkhälsomyndigheten har i enlighet med alkoholförordningen (2010:1636) rätt att meddela föreskrifter bland annat i fråga om alkoholhaltiga preparat. I föreskrifter utfärdade 2014 föreskrivs att den som i sin verksamhet säljer alkoholhaltiga preparat i första led eller inför eller importerar alkoholhaltiga preparat ska anmäla detta till Folkhälsomyndigheten. Det är endast fråga om en registrering av verksamhet och företaget behöver inte invänta något godkännande innan försäljningen kan påbörjas. Det finns inga sanktionsmöjligheter mot den som inte anmäler.

Innebörden av regleringen i alkohollagen är att handeln med alkoholhaltiga preparat i princip är fri. Dock får preparaten inte säljas eller lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att de är avsedda att användas i berusningssyfte. Detta förbud tar sikte på en försäljningssituation där

säljaren har skäl att anta att kunden i det specifika fallet avser att använda varan i berusningssyfte.

7 Alkoholhaltiga preparat på den svenska och internationella marknaden

Alkoholhaltigt preparat är inte något enhetligt begrepp, utan betecknar en produkt med en alkoholhalt som överstiger 2,25 volymprocent och som inte är teknisk sprit, en alkoholdryck eller ett läkemedel enligt de definitioner som finns för dessa produkter.

Med utgångspunkt i de produkter som redan nu finns på den svenska marknaden samt de som lanserats i andra länder och därmed kan komma att introduceras även i Sverige, menar regeringen att alkoholhaltiga preparat kan delas in i tre olika kategorier.

Den första kategorin omfattar alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda att förtäras. Bland annat kan nämnas parfym, vissa färger, förtunningar, rengöringsmedel, kosmetika och köldbärare för kylanläggningar. Vidare förekommer olika brännvätskor och bilvårdsmedel, som karburatorsprit och spolarvätska, samt etanolhaltiga drivmedel som E85. Dessa typer av preparat berörs inte ytterligare i denna lagrådsremiss.

Den andra kategorin av produkter omfattar alkoholhaltiga preparat avsedda att förtäras, vilka faller in under definitionen i alkohollagen, och där försäljningen såvitt känt inte har orsakat vare sig folkhälso- eller andra problem och där det inte finns skäl att förvänta sig en sådan utveckling. Bland dessa finns produkter som är avsedda för livsmedelsindustrin, såsom essenser (aromer) av olika slag, liksom alkoholhaltiga produkter som är avsedda att säljas till konsument. Bland dessa kan nämnas vissa kosttillskott, frukt i lag (t.ex. aprikoser i amaretto och fikon i armagnac), desserter och choklad smaksatt med alkohol.

Det pågår en produktutveckling och nya eller förändrade produkter har lanserats i Sverige och internationellt. I Sverige lanserades för ett antal år sedan en isglass med en alkoholhalt på cirka 5 volymprocent. Produkten såldes i dagligvaruhandeln. Systembolaget har även fått förfrågningar om att sälja gelatiniserade produkter, men då sagt nej med motiveringen att Systembolaget endast säljer alkoholdrycker och inte gelatin med sprit. Denna produkt har dock, såvitt känt, inte lanserats i dagligvaruhandeln i Sverige. Båda dessa produkter, som kan hänföras till en tredje kategori, faller in under definitionen av alkoholhaltiga preparat i alkohollagen, men till skillnad från produkterna i kategori två, kan dessa i allt väsentligt jämföras med alkoholdrycker och innehåller en alkoholhalt som gör det möjligt att förtäring leder till berusning. Det finns även andra produkter som kan hänföras till kategori tre, vilka dock ännu, såvitt känt, inte har lanserats i Sverige. Ett exempel på en sådan produkt, som saluförs i USA, är Liquor Whipped. Liquor Whipped är grädde som blandats med alkoholhaltig dryck och har en alkoholhalt på 14 volymprocent. Ett annat exempel är oliver förstärkta med alkohol där varje oliv enligt tillverkaren har en alkoholhalt motsvarande en "shot", sannolikt ca 2,5 cl spritdryck.

Produkten är registrerad i England och Wales. Ett brittiskt företag har lanserat gelégodis i olika varianter med smak av exempelvis whisky och gin & tonic och med en alkoholhalt på 6,4 volymprocent. ”Party Gels” är ett annat exempel, som innehåller 20 volymprocent alkohol och säljs i ett slags tub i smaker som hallon, körsbär, vindruva och apelsin. Andra exempel på produkter som illustrerar uppfinningsrikedomen inom området är alkohol i pulverform, vilket även kan pressas till tabletter. Dessa produkter kan ha en alkoholstyrka på upp till 96 volymprocent. Alkoholhaltigt pulver har förekommit i flera länder, t.ex. Japan (där det fortfarande finns på marknaden), Tyskland och Nederländerna. Det senaste land där man försökt introducera alkoholhaltigt pulver är USA, där produkten Palcohol godkändes av den ansvariga myndigheten 2015. Palcohol finns i flera smaker, bl.a. vodka och rom, och på produktens etikett anges att pulvret innehåller 50 procent alkohol räknat på vikten och 10 procent räknat på volymen. Palcohol har stött på hårt motstånd och förbjudits i många amerikanska delstater. En annan ny produkt av liknande slag är förångad alkohol, som konsumeras som ett slags cigarett genom inhalation. Alla typer av sprit går att använda på detta sätt. Det finns kommersiella system på marknaden i USA som t.ex. ”Vapshot”. Förångad alkohol innebär enligt uppgifter från läkarhåll samma och i vissa delar större potentiell risk för skada än alkoholdrycker. Som framgår finns en rik flora av produkter där det finns risk att det uppstår problem, bl.a. ur ett folkhälsoperspektiv, om inte ytterligare reglering tillkommer.

Möjligheterna för Folkhälsomyndigheten att kontrollera vilka alkoholhaltiga produkter som finns på den svenska marknaden har sin grund framför allt i det ovan beskrivna anmälningskravet som finns på tillverkare, importörer och dem som för in alkoholhaltiga preparat till Sverige. Vidare kan myndigheten begära in redovisning över såld, införd och importerad mängd preparat. Det finns även en underrättelseskyldighet för andra myndigheter om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan ha betydelse för tillämpningen av bestämmelserna om handel med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat i 6 kap. alkohollagen (jfr 9 kap. 10 § alkohollagen). Det finns i dag ett 90-tal anmälningar om alkoholhaltiga preparat hos Folkhälsomyndigheten. En anmälan kan omfatta flera produkttyper.

8 Reglering av alkoholhaltiga preparat

Regeringens bedömning: Den typ av alkoholhaltiga preparat avsedda att förtäras, som i allt väsentligt kan jämföras med alkoholdrycker eller annars kan antas användas som berusningsmedel, kräver en reglering som går utöver den som redan finns i alkohollagen. Det krävs därför en ny definition av dessa preparat för att skilja dem från de övriga som inryms i definitionen i 1 kap. 10 § alkohollagen.

De preparat som faller in under den nya definitionen bör så långt det är möjligt regleras på samma sätt som alkoholdrycker. Vad gäller övriga alkoholhaltiga preparat avsedda att förtäras där en fortsatt, i princip fri,

handel är oproblematisk, är dagens definition fortsatt lämplig och tillräcklig.

Regeringens förslag: En ny definition ska föras in som ett andra stycke i 1 kap. 10 § alkohollagen och ska lyda "alkoholhaltiga preparat som ur konsumtionssynpunkt är att jämställa med alkoholdrycker eller annars kan antas användas som berusningsmedel". Dessa preparat ska benämnas "alkoholdrycksliknande preparat".

Alkohollagen ska omfatta marknadsföring, införsel, import och handel med de alkoholdrycksliknande preparaten, vilket framgår av ett nytt andra stycke i 1 kap. 1 § nämnda lag.

Enligt ett nytt tredje stycke i 1 kap. 10 § ska vissa bestämmelser som i dag gäller för de alkoholhaltiga preparaten, inte tillämpas på de alkoholdrycksliknande preparaten.

Utredningens bedömning och förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Regeringen föreslår att de aktuella preparaten ska benämnas alkoholdrycksliknande preparat.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker. *Folkhälsomyndigheten* tillstyrker och anser att regleringen av dessa preparat ska ske i lag och inte i Folkhälsomyndighetens föreskrifter. *Livsmedelsverket* ser positivt på att alkoholhaltiga preparat med samma användningsområde och med samma typ av skadeverkningar som alkoholhaltiga drycker i så stor utsträckning som möjligt regleras som alkoholdrycker för att på så sätt uppnå en systematisk och sammanhängande reglering till främjande för folkhälsan och särskilt till skydd av barn och unga från skadliga effekter orsakade av alkohol. *Länsstyrelsen Hallands län* menar att det är särskilt viktigt att sådana produkter som i många fall kan vara lockande för barn och unga regleras på ett framåtsyftande sätt för att reglera utbredningen av nya preparat. Tillsyn möjliggör kontroll av försäljning, ålder och marknadsföring.

Hovrätten för Nedre Norrland anser att de kriterier som avgör om en produkt ska anses utgöra ett alkoholhaltigt preparat (i enlighet med föreslagen definition) saknar den skärpa som bör krävas när det är fråga om straffrättslig reglering. *Livsmedelsföretagen* och *Visita* ifrågasätter om dessa produkter, t.ex. isglassar, verkligen medför sådana risker för berusningskonsumtion eller har så negativa effekter ur ett folkhälsoperspektiv, att detaljhandeln med dessa måste begränsas.

Skälen för regeringens bedömning och förslag: Skyddet för folkhälsan är den svenska alkoholpolitikens främsta motivering. Alkohollagen med tillhörande författningar syftar till att motverka alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar genom att all hantering av alkohol ska vara tydligt reglerad och att handlingar som bryter mot gällande bestämmelser är straffbelagda. För att kunna upprätthålla ett högt förtroende för den svenska alkoholpolitiken både i befolkningen och EU-rättsligt krävs att lagstiftningen utformas på ett systematiskt och sammanhängande sätt i syfte att uppnå målet. De skyddshänsyn som ligger till grund för alkohollagens bestämmelser omfattar endast alkoholdrycker. Det innebär att alkoholhaltiga preparat, till skillnad mot alkoholdrycker, i dag kan säljas och marknadsföras som vilka livsmedel som helst.

För det stora flertalet av de produkter som faller in under definitionen alkoholhaltiga preparat avsedda att förtäras är den fria handel som råder inte något praktiskt eller alkoholpolitiskt problem. Vad avser de alkoholhaltiga preparat avsedda att förtäras som redan finns på den svenska marknaden och som faller in under kategori två enligt beskrivningen i avsnitt 7, förefaller den nuvarande definitionen i alkohollagen vara tillräcklig. Dessa och andra liknande produkter kan inte sägas motsvara eller kunna jämföras med alkoholdrycker och det framstår inte heller som om dessa produkter skulle förtäras som berusningsmedel i stället för alkoholdrycker. Varorna har såvitt känt inte orsakat några större alkoholpolitiska problem och det finns inte heller fog för att förvänta sig en sådan utveckling. Detta talar för att det inte behövs någon särskild reglering i fråga om produkterna utöver den möjlighet att meddela föreskrifter som Folkhälsomyndigheten har.

Det har dock börjat förekomma produkter både på den svenska marknaden och utomlands, där det mot bakgrund av den svenska alkoholpolitikens syfte att skydda folkhälsan och särskilt skydda barn och unga blir problematiskt att alkoholhaltiga preparat kan införas, marknadsföras och säljas i princip fritt till konsumenter i Sverige, utan krav på kontroll av ålder, berusning eller risk för langning. Det är fråga om preparat som till sina egenskaper kan jämföras med alkoholdrycker eller som annars kan antas komma att användas som berusningsmedel. Att sådana preparat, t.ex. alkoholhaltig isglass med runt 5 volymprocent alkohol, på ett lagligt sätt kan köpas i detaljhandeln av barn och unga utgör ett problem som lagstiftaren inte till fullo kunnat förutse i samband med att nuvarande alkohollag infördes. Det kan i detta sammanhang noteras att alkoholdrycker med motsvarande alkoholhalt inte får säljas fritt i detaljhandeln utan endast genom Systembolaget. En del av de alkoholhaltiga produkter som beskrivits i avsnitt 7, som t.ex. glass, godis och grädde med sött innehåll och ofta färgglada förpackningar, har med stor sannolikhet en särskild lockelse för barn och unga, vilket gör det särskilt angeläget att de skyddshänsyn som omfattar alkoholdrycker också omfattar dessa produkter.

Som framgår i avsnitt 7 finns även produkter som kan innebära särskilda hälsorisker. Som exempel på sådana produkter kan nämnas alkohol i tablett- eller pulverform. I de länder där dessa produkter hittills har lanserats, t.ex. i USA, har de skapat debatt och föranlett kritik, särskilt i fråga om hälsorisker. I USA har bl.a. risken för överdosering lyfts fram då man själv har tillgång till förpackningen och därmed, medvetet eller omedvetet, kan blanda en starkare alkoholdryck än man normalt skulle ha druckit. Vidare kan en produkt som alkoholhaltigt pulver innebära särskilda risker för barn och unga eftersom den kan intas snabbt och därigenom vara ett mycket effektivt och attraktivt berusningsmedel. Risken för alkoholförgiftning är också större jämfört med dryck då t.ex. tabletter, som innehåller en hög volymprocent alkohol, går att svälja och redan små mängder kan ge en stor berusningseffekt. Pulver och tabletter är även lätta att dölja och därmed svåra att upptäcka och kan därmed komma att användas på platser och i situationer där alkohol inte får förekomma. Det kan i detta sammanhang konstateras att det är oklart om alkoholhaltigt pulver är att anse som en vara som färdigställts för slutlig användning eller inte. Avseende denna fråga, som alltså har betydelse för om produkten

omfattas av definitionen av alkoholhaltigt preparat i 1 kap. 10 § alkohollagen, förs ett resonemang i avsnitt 9.

Om lagstiftaren förhåller sig passiv när alkoholhaltiga produkter introduceras på marknaden på ett sätt som faller utanför befintlig skyddslagstiftning, trots att samma skyddshänsyn gör sig gällande, kan det ge intryck av att staten inte menar allvar med alkoholpolitiken. Det kan riskera att underminera viktiga grundprinciper i alkohollagstiftningen, bland annat detaljhandelsmonopolet och desintresseringsprincipen. Samtidigt är det av vikt att de regler som föreslås i denna lagrådsremiss står i överensstämmelse med den EU-rättsliga regleringen och EU-domstolens praxis, där utgångspunkten är principen om fri rörlighet av varor och tjänster.

Barns och ungas skyddsbehov löper som en röd tråd genom den svenska alkohollagstiftningen liksom hela ANDT-politiken, och det finns även ett stort fokus på denna grupp internationellt. Skyddet för folkhälsan och särskilt barns och ungas skyddsbehov gör sig gällande både i utformningen av den svenska alkoholpolitiken och i de EU-rättsliga undantagsreglerna från den fria rörligheten.

En ny definition föreslås

Det är således de produkter som faller in under kategori tre (se avsnitt 7), som enligt regeringen kräver ytterligare reglering. Dessa faller i och för sig in under den nuvarande definitionen av alkoholhaltiga preparat, men regleras inte tillfredsställande genom de befintliga reglerna. Regeringen föreslår därför ett tillägg till definitionen av alkoholhaltigt preparat i 1 kap. 10 § alkohollagen. En underkategori av alkoholhaltiga preparat införs därför i bestämmelsen. Denna kategori omfattar sådana alkoholhaltiga preparat som ur konsumtionssynpunkt är att jämföras med alkoholdrycker eller som annars kan antas användas som berusningsmedel. Den nya kategorin alkoholhaltiga preparat ska benämnas ”alkoholdrycksliknande preparat”.

Det första ledet i definitionen syftar till att fånga upp produkter som uppvisar stora likheter med alkoholdrycker, som t.ex. alkoholhaltig isglass eller slush, vilka kan sägas motsvara en frusen drink, eller olika typer av jello-shots. Det kan även vara fråga om produkter som snarast har karaktären av någon typ av alkoholhaltigt tilltugg som t.ex. gelégodis eller oliver med hög alkoholhalt. De sammanhang i vilka produkterna konsumeras och det ändamål som de konsumeras för är också i allt väsentligt desamma som för alkoholdrycker. I dessa fall fungerar produkterna som ersättning för eller komplement till alkoholdrycker i fest-, umgänges- eller måltidssammanhang.

Det andra ledet i definitionen syftar till att fånga upp produkter som innebär att konsumenten kan berusa sig på samma sätt som med alkoholdrycker. En förutsättning för att en produkt ska omfattas av det andra ledet i definitionen är att den kan antas användas som berusningsmedel. Detta kan självklart innefatta även preparat som omfattas redan av det första ledet, men även andra typer av produkter som annars riskerar att falla utanför bestämmelsen. Avsikten är främst att kunna fånga in nya företeelser och nya konsumtionsmönster. Här finns det flera faktorer som regeringen menar att man behöver ta hänsyn till vid bedömningen. Om en

produkt har en hög alkoholhalt kan det, trots att produkten i sig inte har tillverkats med något berusningssyfte från producentens sida, i vissa fall finnas fog för att anta att den kan användas med ett sådant syfte, främst av barn och unga, men även av andra mer sårbara grupper såsom personer med alkoholberoende. Avsikten är inte att alla produkter med ett alkohol-innehåll över 2,25 volymprocent ska innefattas i definitionen utan det måste göras en helhetsbedömning utifrån vilken typ av produkt det är, produktens användningsområde, förväntade konsumtionsmönster, produktens övriga innehåll etc. En utgångspunkt kan vara när det blir möjligt, och om det framstår som troligt, att någon kan "äta sig berusad". I sammanhanget bör även barns särskilda sårbarhet beaktas.

Hovrätten för nedre Norrland har framfört att de kriterier som utredningen har föreslagit ska avgöra om en produkt ska anses utgöra ett alkoholhaltigt preparat saknar den skärpa som bör krävas när det är fråga om straffrättslig reglering. Som regeringen tidigare har framhållits måste en reglering av alkoholhaltiga preparat vara förenlig med EU-rätten. Ett totalt detaljhandelsförbud av alkoholhaltiga preparat som kan användas som berusningsmedel skulle ur ett EU-rättsligt perspektiv framstå som oproportionerligt eftersom det är tillåtet att i Sverige sälja spritdrycker till konsumenter. De flesta alkoholhaltiga preparat har en alkoholhalt som är lägre än alkoholhalten i spritdrycker och torde därför ur ett alkoholpolitiskt perspektiv generellt ses som mindre skadliga. Preparaten bör därför inte beläggas med mer långtgående restriktioner än spritdrycker. Utredningen kom fram till att en möjlig lösning EU-rättsligt är att de produkter som faller in under den föreslagna definitionen i fortsättningen endast ska få säljas av Systembolaget (se avsnitt 8.4). Regeringen delar utredningens bedömning.

Svårigheten, såsom hovrätten har framfört, blir att särskilja de preparat som faller in under den föreslagna definitionen, och som ska säljas av Systembolaget, från övriga alkoholhaltiga preparat där en fortsatt fri försäljning är oproblematisk. För att komma runt denna svårighet skulle en alternativ lösning kunna vara att räkna upp alla sorters alkoholhaltiga preparat som ska säljas av Systembolaget i en bilaga till exempelvis en förordning i likhet med den ordning som gäller på narkotikaområdet. En sådan lösning är dock inte hanterbar. Olika produkter av samma slag, t.ex. chokladpraliner, kan medföra olika risker ur t.ex. ett berusningsperspektiv. Ett exempel på detta är en chokladprodukt som tidigare såldes av en butikskedja i Sverige. Chokladen var fylld med en alkoholhaltig vätska som gick att separera från chokladen. Den separerade fyllningen i en chokladask motsvarade cirka sex centiliter starksprit. Försäljningen av denna produkt i livsmedelsbutiker ansågs bidra till ökad risk för att barn och ungdomar skulle kunna få tillgång till alkohol. Många av de chokladprodukter som finns på marknaden innebär dock inte en motsvarande risk. Skulle produktslag räknas upp i en bilaga skulle ytterligare preciseringar behövas för varje produktslag. Det skulle innebära att de produkter som ska säljas av Systembolaget listas på så vis att de enskilda produkternas namn och tillverkare anges. Förutom att en sådan lösning är främmande för svensk rättstradition skulle den medföra att försäljningen av produkten på nytt blir fri om tillverkaren ändrar namnet på den eller på sitt företag. Förteckningen skulle sannolikt både bli mycket omfattande och förordningsändringar skulle behöva göras upprepade gånger varje år.

En annan lösning för att komma runt problemet med att avgöra om en produkt faller in under den föreslagna definitionen eller inte, skulle kunna vara att alla alkoholhaltiga preparat avsedda att förtäras endast fick säljas av Systembolaget. Inte heller en sådan lösning ter sig lämplig eller hanterbar. Majoriteten av de alkoholhaltiga preparat som figurerat på den svenska marknaden genom åren har inte medfört några problem ur ett alkohelperspektiv och det finns därför inte några skäl för att de ska omfattas av detaljhandelsmonopolet. En sådan lösning är inte heller hanterbar för Systembolaget. Redan i dag får Systembolaget in över 1 000 ansökningar per år från producenter och importörer som vill få in sina alkoholdrycker i Systembolagets sortiment. Antalet ansökningar skulle med en sådan ordning komma att öka dramatiskt och grunden för detaljhandelsmonopolet skulle åsidosättas.

Mot bakgrund av ovanstående anser regeringen att utredningens förslag att produkter som ur konsumtionssynpunkt kan jämföras med alkoholdrycker eller annars kan antas användas som berusningsmedel ska vara utgångspunkten för de produkter som ska omfattas av detaljhandelsmonopolets ensamrätt.

Kriterier för bedömning av om en produkt faller in under definitionen

För de flesta varor som innehåller alkohol ska alkoholskatt betalas. Vissa alkoholvaror är dock undantagna från skatteplikt. Till de undantagna varorna hör bl.a. alkohol som ingår i vinäger och alkohol som ingår i livsmedel eller som ingrediens i halvfabrikat för tillverkning av livsmedel, dock under förutsättning att alkoholinnehållet i det färdiga livsmedlet inte överstiger 8,5 liter ren alkohol per 100 kg chokladprodukt eller 5 liter ren alkohol per 100 kg av något annat livsmedel. Med den beräkningsmetod som gäller enligt alkoholskattelagen och alkoholskattedirektiven är ett rimligt antagande att sådana alkoholhaltiga produkter som blir skattepliktiga normalt skulle kunna jämföras med alkoholdrycker och därmed falla in under den nya definitionen, eftersom de har en så pass hög alkoholhalt. Tillverkare väljer dock ofta att låta alkoholhalten understiga ovan nämnda nivåer eftersom alkoholskatten påverkar priset på livsmedlet. Den alkoholhaltiga isglass som sålts i livsmedelsbutiker har t.ex. haft en alkoholhalt på 5 volymprocent. I fråga om de alkoholhaltiga preparat som producenten inte behöver betala någon alkoholskatt för måste en bedömning göras i det enskilda fallet. Generellt kan sägas att ju högre alkoholhalt ett preparat innehåller desto större är risken att det kan användas som berusningsmedel och därmed falla in under den föreslagna definitionen även om de inte ur konsumtionssynpunkt är att jämföras med alkoholdryck.

För att ytterligare försöka urskilja karaktärsdrag hos alkoholhaltiga preparat som bör omfattas av den nya definitionen föreslår regeringen att det i lagtext också ska uppställas kriterier som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om en produkt faller in i den aktuella kategorin eller inte. Kriterierna, som inte är uttömmande uppräknade i bestämmelsen, utgår från egenskaper hos de alkoholhaltiga preparat som är kända på marknaden i dag och som ur konsumtionssynpunkt kan jämföras med alkoholdrycker eller annars kan antas användas som berusningsmedel. De preciserade kriterierna har betydelse för båda leden i den generella definitionen, både preparat som kan jämföras med alkoholdrycker och preparat

som kan användas som berusningsmedel. Vilka specifika produkter de olika kriterierna tar sikte på framgår av redogörelsen nedan.

Kriterierna föreslås framgå av en bestämmelse i alkohollagens inledningskapitel och är 1) preparatets sammansättning och smak, 2) om det genom upptining, kylning, avskiljning av beståndsdelar eller tillförsel av vätska går att omvandla preparatet till en alkoholdryck, eller 3) hur preparatet marknadsförs.

I det följande beskrivs de föreslagna kriterierna närmare. Med uttrycket sammansättning avses bl.a. ett preparats ingredienser. Det har ofta betydelse för konsumtionen av ett alkoholhaltigt preparat vilka övriga ingredienser det innehåller. Innehåller preparatet en hög procent fett är det generellt svårare att ”äta sig berusad på preparatet” än på ett preparat som förutom alkohol främst består av kolhydrater. På bl.a. den engelska marknaden finns gelatin med alkohol (i form av godis). Gelatin gör det möjligt att framställa starka alkoholhaltiga preparat som är enkla att konsumera och kommersialisera. Produkter som består av en alkoholhaltig vätska till vilken det tillförts någon form av förtjockningsmedel har en sammansättning som liknar alkoholdryckers och bör därför också omfattas av definitionen.

Ett alkoholhaltigt preparat med söt smak som t.ex. glass, godis och gräddor lockar ofta till konsumtion hos barn och unga. Så har t.ex. varit fallet med alkoholdrycker som cider och alkoläsk. Ett sådant alkoholdrycksliknande preparat kan därför anses jämförbart med en alkoholdryck ur konsumtionssynpunkt. Om det alkoholhaltiga preparatet däremot har tillförts stora mängder salt, såsom vissa av de produkter som ingår som ingredienser i tillverkning av livsmedel, talar det emot att preparatet ur konsumtionssynpunkt ska jämföras med en alkoholdryck eller att det kan antas komma att användas som berusningsmedel.

Vissa alkoholhaltiga preparat kan omvandlas till en alkoholdryck genom olika förfaranden. Ett av de mest uppmärksammade preparaten på senare tid har varit alkoglass. Ingredienserna i en alkoholhaltig isglass skiljer sig inte mycket från ingredienserna i en alkoläsk. Upptinas isglassen blir den en alkoholdryck. Ett alternativt sätt att inta alkohol är att röka ångorna från alkohol i stället för att dricka den. I marknadsföringen av metoden har tillverkare av produkter för denna form framfört att rökning av alkohol minskar kaloriintaget. Rökningen ger också en snabbare berusning. Kyla alkoholen blir formen flytande igen. De tidigare nämnda chokladpralinerna som såldes i Sverige kunde genom separation av choklad och dess innehåll ge en flytande vätska med hög alkoholhalt. Det alkoholhaltiga pulvret ska blandas med vätska och alkoholhaltiga tabletter kan lösas upp i vätska. Genom dessa förfaranden kan alltså någon form av alkoholdryck framställas.

Ytterligare ett kriterium som regeringen anser ska beaktas vid bedömningen av om ett visst alkoholhaltigt preparat ska regleras särskilt, är på vilket sätt det marknadsförs. Flera alkoholhaltiga preparat marknadsförs med referenser till alkoholdrycker. Alkoholhaltiga glassar har marknadsförts i Sverige med namn hämtade från kända drinkar och därigenom framställts som en frusen drink. Varumärken för kända spritdrycker har figurerat i annonser som marknadsfört alkoholhaltiga preparat. En annan produkt som finns på marknaden är oliver förstärkta med alkohol. Enligt tillverkaren motsvarar alkoholhalten i varje oliv en ”shot”. Regeringen

anser därför att nämnda produkter kan jämföras med alkoholdrycker ur konsumtionssynpunkt.

Genom denna exemplifiering har regeringen försökt att täcka in de alkoholhaltiga preparat som finns på marknaden i dag och som ur ett alkoholpolitiskt perspektiv visar stora likheter med alkoholdrycker och därför bör regleras på ett liknande sätt som alkoholdryckerna. Det kommer dock med stor sannolikhet att i framtiden dyka upp nya alkoholhaltiga preparat på marknaden som också bör jämföras med alkoholdrycker. Regeringen anser att lagstiftningen på området bör vara proaktiv och därför anges att dessa kriterier särskilt ska beaktas. Det innebär att denna uppräkningslista inte utesluter att andra kriterier beaktas vid bedömningen för det fall produkter, som vi i dag inte känner till, har andra karaktäristika som behöver beaktas.

Det föreslagna systemet medför trots preciseringen en viss osäkerhet för säljare av alkoholhaltiga preparat när de ska ta ställning till huruvida ett visst preparat får säljas i livsmedelsbutiker eller om det måste säljas av Systembolaget. Regeringen vill i detta avseende inledningsvis hänvisa till avsnitt 12, där regeringen redogör för ett tänkt scenario då en importör eller tillverkare vill sälja ett nytt alkoholhaltigt preparat på den svenska marknaden.

En importör eller tillverkare som är tveksam till om ett nytt alkoholhaltigt preparat kan säljas i livsmedelsbutiker eller inte kan vända sig till Systembolaget och rådgöra med bolaget, alternativt ansöka om att bolaget ska ta in preparatet i sitt sortiment. Systembolaget har genom sin omvärldsbevakning god kännedom om nya alkoholhaltiga preparat som dyker upp på marknaden och vilka risker preparaten medför. Även om det ytterst är upp till domstolarna att avgöra om ett visst alkoholhaltigt preparat får säljas fritt bör dock en tillverkare som av Systembolaget fått svaret att bolaget inte bedömer att det alkoholhaltiga preparatet ska omfattas av bolagets uppdrag, anses ha varit aktsam i sin bedömning av preparatets karaktär.

Enligt den föreslagna 11 kap. 3 § ska den som säljer alkoholdrycksliknande preparat i strid mot alkoholmonopolets ensamrätt kunna dömas till ansvar. Av 11 kap. 10 § alkohollagen framgår dock att om en gärning i vissa fall är att anse som ringa ska det inte dömas till ansvar. Förarbetena till 11 kap. 10 § ger inte någon ledning till vilka handlingar som kan utgöra ringa brott. Av rättsfallet RH 2006:13 framgår att utrymmet för att bedöma en gärning som ringa måste anses vara betydligt större då det rör sig om gärningar som begåtts av oaktsamhet än då det gäller uppsåtliga gärningar. Om ett alkoholhaltigt preparat säljs i livsmedelsbutiker efter att Systembolaget uttalat att bolaget inte anser att preparatet omfattas av dess uppdrag, torde det finnas utrymme att anse att gärningen utgör ett ringa brott om en domstol kommer fram till en annan bedömning än Systembolaget.

Regeringen anser även att Folkhälsomyndigheten i sin roll som tillsynsmyndighet på alkoholområdet bör ha till uppgift att ge vägledning om vilka alkoholhaltiga preparat som ur konsumtionssynpunkt är att jämföras med alkoholdrycker eller som annars kan antas komma att användas som berusningsmedel. Myndighetens instruktion kan behöva ses över i denna del.

Alkoholdrycksliknande preparat ska regleras analogt med alkoholdryck

Förutom reglerna i alkohollagen har Folkhälsomyndigheten möjlighet att genom föreskrifter införa begränsningar i försäljningsrätten med stöd av alkoholförordningen. Folkhälsomyndigheten har på detta sätt reglerat sådana produkter som faller in under kategori två, bl.a. vinbaserade produkter för matlagning och essenser. Meddelande av föreskrifter är dock, enligt regeringens bedömning, inte en lämplig form av reglering för den nya typ av alkoholhaltiga preparat som är att jämföra med alkoholdrycker. Mot bakgrund av att samma skyddshänsyn gör sig gällande för dessa preparat som för alkoholdrycker bör reglering ske på samma nivå, dvs. i lag. Folkhälsomyndigheten välkomnar förslaget om att de preparat som här avses regleras på ett sätt som är analogt med dagens reglering av alkoholdrycker.

Regeringen anser att alkoholhaltiga preparat som ur konsumtionssynpunkt är att jämföra med alkoholdrycker eller annars kan antas användas som berusningsmedel, dvs. sådana produkter som faller in under den nya föreslagna definitionen i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen, ska regleras på ett sätt som är analogt med dagens reglering av alkoholdrycker. För att uppnå en sådan ordning föreslår regeringen att ett nytt andra stycke införs i 1 kap. 1 § alkohollagen där det framgår att lagen även gäller marknadsföring, införsel, import och handel med alkoholdrycksliknande preparat. Med detta tillägg läggs grunden för att åstadkomma en reglering analog med den som gäller för alkoholdrycker. Det innebär i stora drag att det även fortsatt blir tillåtet att utan krav på anmälan eller tillstånd sälja alkoholhaltig glass och andra preparat som innehåller upp till 2,25 volymprocent alkohol i vanlig dagligvaruhandel. Dessa preparat är inte att anse som alkoholhaltiga preparat (se 1 kap. 10 § första stycket). I övrigt kan försäljning av alkoholhaltiga preparat endast ske på Systembolaget i de fall dessa faller in under den nya definitionen. Servering av de alkoholdrycksliknande preparaten kan endast ske på restauranger med serverings-tillstånd.

För att åstadkomma en åtskillnad mellan regleringen av alkoholhaltiga preparat i allmänhet (1 kap. 10 §) och de alkoholdrycksliknande preparaten undantas de senare från tillämpning av vissa bestämmelser i alkohollagen. I 1 kap. 10 § alkohollagen införs ett nytt tredje stycke där det föreskrivs att bestämmelserna i 6 kap. 6–9 §§ och 10 § 3 inte ska vara tillämpliga på de alkoholdrycksliknande preparaten. stycket.

8.1 Allmänna bestämmelser om försäljning

Regeringens förslag: De allmänna bestämmelser om försäljning som anges i 3 kap. alkohollagen ska omfatta handeln med alkoholdrycksliknande preparat.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker. *Kommerskollegium* bedömer att utredningens förslag till ändringar i alkohollagen utgör s.k. andra krav i anmälningsdirektivets mening.

Skälen för regeringens förslag: I 3 kap. alkohollagen anges allmänna bestämmelser om försäljning. Dessa bestämmelser föreslås även omfatta de alkoholdrycksliknande preparaten. Det innebär att 3 kap. 1 § alkohollagen ändras så att de alkoholdrycksliknande preparaten inte får säljas om det inte finns rätt till det enligt lagen. På så sätt upphör dagens oregrerade handel. I konsekvens därmed ändras också 3 kap. 2 § så att alkoholdrycksliknande preparat som inte får säljas i en butikslokal inte heller får förvaras i en sådan lokal eller tillhörande utrymmen. Ytterligare en konsekvensändring görs i 3 kap. 3 § så att servering kan ske till passagerare på järnvägståg i internationell trafik, på samma sätt som med alkoholdrycker. I 3 kap. 4 § finns en hänvisning till annan lag i fråga om rätt att förfoga över alkoholdrycker som medförs som proviant på fartyg och luftfartyg i internationell trafik. Det som avses är främst bestämmelser i lagen (1999:446) om proviantering av fartyg eller luftfartyg vid resa till utländsk ort. Mot bakgrund av att lagen om proviantering av fartyg eller luftfartyg avser skatteregler, föreslår utredningen inga ändringar i 3 kap. 4 § (e avsnitt 14). Även 3 kap. 5 § första stycket ändras så att kravet på att försäljning av alkoholdrycker ska skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras, även gäller de alkoholdrycksliknande preparaten. På motsvarande sätt ändras andra stycket så att den som tar befattning med försäljning av de alkoholdrycksliknande preparaten ska se till att ordning och nykterhet råder på försäljningsstället. 3 kap. 6 § ändras så att den som inte har fyllt 20 år eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken inte får bedriva näringsverksamhet som innefattar försäljning av dessa alkoholdrycksliknande preparat. Vidare ändras 3 kap. 7 § första stycket så att alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat inte får säljas eller annars lämnas ut till den som inte har fyllt 20 år. Åldersgränsen kommer att gälla på Systembolaget. I dagligvaruhandeln blir det inte aktuellt med någon åldersgräns eftersom de preparat som faller in under den nya definitionen endast får säljas via Systembolaget. En åldersgräns på 18 år införs vid servering genom en ändring i 3 kap. 7 § andra stycket. Dessutom ändras 3 kap. 8 § första stycket så att de alkoholdrycksliknande preparaten inte får lämnas ut till den som är märkbart påverkad av alkohol eller andra berusningsmedel. Langning bekämpas genom ändring av 3 kap. 8 § andra stycket. Därmed får de här aktuella preparaten inte lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att olovligen tillhandahållas någon. Ett krav på ålderskontroll införs genom ändring av 3 kap. 8 § tredje stycket. Den som lämnar ut alkoholdrycksliknande preparat ska förvisa sig om att mottagaren har uppnått den ålder som anges i 3 kap. 7 §. Möjligheten i 3 kap. 9 § tredje stycket att under vissa förutsättningar bjuda den som inte har nått föreskriven ålder på en mindre mängd alkoholdryck ska gälla även i fråga om alkoholdrycksliknande preparat. Konsekvensändringar görs även i 3 kap. 10 och 11 §§.

Kommerskollegium bedömer att utredningens förslag till ändringar i alkohollagen utgör s.k. andra krav i anmälningsdirektivets mening (artikel 1.1 d). Bestämmelserna reglerar saluföringen av alkoholhaltiga preparat i Sverige och kraven träffar således preparaten efter att de har släppts ut på marknaden. För att anmälningsplikt ska aktualiseras måste kraven väsentligen påverka saluföringen av produkterna. Regeringens bedömning av åtaganden med anledning av EU-medlemskapet redogörs för i avsnitt 17.

8.2 Partihandel

Regeringens förslag: Bestämmelserna i 4 kap. 1 och 3 §§ alkohollagen ändras så att partihandel med skattepliktiga alkoholdrycksliknande preparat regleras på samma sätt som gäller för alkoholdrycker.

Utredningens bedömning och förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Har inte kommenterat förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen bedömer att alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat så långt möjligt bör behandlas på samma sätt. Det innebär även behov av att säkerställa överensstämmelse avseende skattekontroll och polisiär kontroll. I konsekvens med det bedömer regeringen att partihandel med alkoholdrycksliknande preparat bör få bedrivas endast av den som har godkänts som upplagshavare eller registrerad varumottagare enligt 9 och 12 §§ lagen (1994:1564) om alkoholskatt. Kravet på godkännande eller registrering infördes för att det inte ska råda någon osäkerhet om vem som får importera eller partihandla med spritdrycker, vin och starköl. Både upplagshavare och registrerade varumottagare finns efter godkännande registrerade hos Skattemyndigheten, vilket kan kontrolleras av tull- och polismyndigheter, kommuner, länsstyrelser, restauranger och andra som vill kontrollera behörigheten. Skattemyndigheten utfärdar ett bevis om godkännande som upplagshavare respektive registrerad varumottagare. Ett automatiskt tillstånd att bedriva partihandel, som gäller för den som godkänts som upplagshavare eller registrerad varumottagare, har ansetts vara EU-rättsligt legitimt och har inte heller ifrågasatts. Tillämpligheten av bestämmelserna i 9 och 12 §§ lagen om alkoholskatt förutsätter dock att varorna är skattepliktiga. I 7 § första stycket 5 nämnda lag finns ett undantag från skatteplikt. Alkoholskatt ska inte betalas för varor som ingår direkt i livsmedel eller som ingrediens i halvfabrikat för framställning av livsmedel, fyllda eller ej, förutsatt att alkoholinnehållet i varje enskilt fall inte överstiger 8,5 liter ren alkohol per 100 kilogram chokladprodukter och 5 liter ren alkohol per 100 kilogram av något annat livsmedel. Alkoholhaltiga preparat som omfattas av bestämmelsen är därmed undantagna från beskattning om de anses vara livsmedel. Den som avser att handla med sådana varor kan därmed inte bli godkänd som upplagshavare eller registrerad varumottagare. Konsekvensen är att sådan partihandel även fortsatt kommer att vara oreglerad. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att bestämmelserna i 4 kap. 1 och 3 §§ alkohollagen ändras så att partihandel med skattepliktiga alkoholdrycksliknande preparat regleras på det sätt som gäller för alkoholdrycker.

8.3 Privatinförsel

Regeringens förslag: Privatinförsel av de alkoholdrycksliknande preparaten regleras på samma sätt som för alkoholdrycker.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Folkhälsomyndigheten, Tullverket och Skatteverket* har önskat vissa förtydliganden. Övriga remissinstanser har inte kommenterat förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker får enligt 4 kap. 4 § första stycket alkohollagen föras in i landet endast av partihandlare samt av detaljhandelsbolaget för att bolaget ska kunna fullgöra den skyldighet som anges i 5 kap. 4 §.

Utöver vad som anges i 4 kap. 4 § första stycket får spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker föras in

1) av den som har rätt till tullfrihet enligt 4 § lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.,

2) av en enskild person som har fyllt 20 år och som har förvärvat dryckerna och själv transporterar dem till Sverige, eller som utför arbete på transportmedel, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk eller som gåva till närstående för dennes eller dennes familjs personliga bruk,

3) som proviant på fartyg eller luftfartyg enligt särskilda bestämmelser,

4) av en enskild person eller i yrkesmässig befordran för enskild person som har fyllt 20 år och som flyttat till Sverige, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,

5) av en enskild person eller i yrkesmässig befordran för en enskild person som har fyllt 20 år och som har förvärvat dryckerna genom arv eller testamente, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,

6) som enstaka gåvoförsändelse under yrkesmässig befordran från en enskild person i ett annat land till en enskild person i Sverige som har fyllt 20 år, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,

7) av en enskild person som har fyllt 20 år genom yrkesmässig befordran eller annan oberoende mellanhand, om införseln sker från ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk

8) av den som har tillstånd enligt lagen (1999:446) om proviantering av fartyg och luftfartyg, om dryckerna är avsedda för användning i enlighet med tillståndet.

Enligt 4 kap. 4 § tredje stycket får spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker som medförs som proviant på järnvägståg i internationell trafik föras in i den utsträckning som krävs för servering av passagerare under tågets färd inom landet.

För att säkerställa likabehandling och uppnå de eftersträlvade skyddsändamålen bör även privatinförsel av de alkoholdrycksliknande preparaten regleras på samma sätt som för alkoholdrycker. Det görs genom ändring av 4 kap. 4 § alkohollagen som innebär att bestämmelserna i andra stycket även gäller för de alkoholdrycksliknande preparaten.

8.4 Detaljhandel

Regeringens förslag: Systembolaget ska anförtros försäljningen av de alkoholdrycksliknande preparaten. En sådan ordning uppnås genom ändring i 5 kap. alkohollagen.

Regeringens bedömning: Avtalet mellan staten och Systembolaget liksom förordningen med instruktion för Alkoholsortimentsnämnden bör ses över och om så krävs ändras så att de även omfattar dessa preparat.

Utredningens förslag och bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker. *Folkhälsomyndigheten* anser att denna slutsats är rimlig, men vill uppmärksamma om att vid en prövning i EU-domstolen mot artikel 37 kommer det att ställas särskilt stränga krav vid bedömningen av åtgärdens proportionalitet.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Systembolagets detaljhandelsmonopol omfattar i dag endast alkoholdrycker. Eftersom samma skyddshänsyn gör sig gällande för de alkoholdrycksliknande preparaten föreslår regeringen att Systembolaget anförtros detaljhandeln med dessa preparat. För att Systembolaget med ensamrätt ska kunna sälja de alkoholdrycksliknande preparaten behöver 5 kap. 1 § ändras så att bestämmelsen även omfattar dem. Även 5 kap. 2 § behöver ändras så att endast detaljhandelsbolaget får bedriva detaljhandel med preparaten. Konsekvensändringar görs i 5 kap. 3 och 4 §§. Även avtalet mellan staten och Systembolaget behöver ändras.

En ny bestämmelse som reglerar omfattningen av det svenska detaljhandelsmonopolet, liksom därmed sammanhängande ändringar i avtalet mellan staten och Systembolaget kommer med all sannolikhet att EU-rättsligt undersökas mot bakgrund av artikel 37.1 i EUF-fördraget. *Folkhälsomyndigheten* anser att denna slutsats är rimlig. Myndigheten vill dock uppmärksamma lagstiftaren på att vid en prövning i EU-domstolen mot artikel 37 kommer det att ställas särskilt stränga krav vid bedömningen av åtgärdens proportionalitet. Det är viktigt att det finns ett tydligt resonemang om att de produkter som föreslås regleras inom monopolet är starkt kopplade till de produkter som i dag endast får säljas av Systembolaget. Åtgärden, dvs. en reglering av preparaten på samma vis som för alkoholdrycker (undantag folköl) är motiverad eftersom dessa rimligen innebär samma hälsorisk som alkoholdrycker. Det är alkoholen i sig som är hälsorisk och de alkoholdrycksliknande preparaten förtärs helt eller delvis i samma syfte som alkoholdrycker. Det finns samma risk för skador som för de produkter som redan omfattas av monopolet. *Folkhälsomyndigheten* framför vidare att om det skulle bli en prövning enligt artikel 37.2 sker en sådan prövning mot artiklarna 34 och 36 i EUF-fördraget eftersom restriktionen ligger utanför monopolets kärna eller funktionssätt. En utvidgning av monopolet med ytterligare produkter som i dag är att betrakta, inte som alkoholdrycker, utan som alkoholdrycksliknande preparat, får troligen en sträng prövning eftersom monopol är den

näst strängaste restriktionen efter förbud (särskilt höga krav på proportionalitet ställs). Det bör då bli avgörande om det är ett hållbart argument att dessa nya produkter utgör samma hot mot folkhälsan som de produkter som i dag omfattas av detaljhandelsmonopolet.

Regeringen kan konstatera att det är välbekant efter EU-domstolens avgöranden i målen C-189/95 Franzén, C-438/02 Hanner och C-170/04 Rosengren m.fl. att bestämmelsen om statliga handelsmonopol i artikel 37.1 i EUF-fördraget inte kräver att statliga handelsmonopol ska avskaffas utan i stället föreskriver att monopolen ska utformas på ett sådant sätt att ingen diskriminering med avseende på anskaffnings- och saluföringsvillkor föreligger mellan medlemsstaternas medborgare. Ändamålet med bestämmelsen är att förena de krav som följer av inrättandet av den gemensamma marknaden och dess funktionssätt med medlemsstaternas möjlighet att upprätthålla vissa handelsmonopol, i syfte att uppnå vissa mål av allmänintresse. Avsikten är att undanröja alla hinder för den fria rörligheten för varor, dock med undantag för de begränsningar i handeln som utgör en nödvändig följd av att det finns sådana monopol. Enligt artikel 37.2 i EUF-fördraget ska medlemsstaterna inte vidta några nya åtgärder som strider mot de principer som anges i artikel 37.1 eller som begränsar räckvidden av de artiklar som avser förbud mot tullar och kvantitativa restriktioner mellan medlemsstaterna (framför allt artikel 34). Av den begränsade rättspraxis som utvecklats av EU-domstolen kan det konstateras att inte bara etablering av helt nya handelsmonopol utan även vissa åtgärder i ett statligt handelsmonopols verksamhet eller åtgärder vid förvaltningen av ett statligt handelsmonopol kan omfattas av förbudet mot nya åtgärder i artikel 37.2.

Mot denna bakgrund är det en kärnfråga huruvida den föreslagna ändringen i alkohollagen, som innebär att Systembolagets ensamrätt och ålagda uppgifter utvidgas till att omfatta en ny kategori varor, kan anses utgöra en ny åtgärd i den mening som avses i artikel 37.2 i EUF-fördraget.

Den springande punkten är att avgöra vad som kan anses vara nya åtgärder. Den ordning som regeringen föreslår bygger på precis samma hänsyn som de som motiverar det svenska detaljhandelsmonopolet. De produkter som det här är frågan om innebär samma risker i folkhälsohänsyn som alkoholdrycker. Även sådana särskilda risker för barn och unga som motiverar en restriktiv reglering gör sig gällande. Varorna har inte funnits på den svenska marknaden tidigare. Om de hade funnits på den svenska marknaden några decennier tidigare, skulle de otvivelaktigt ha inordnats i alkohollagen. Detta konstaterande utgör utgångspunkten för regeringens förslag om att dessa produkter ska regleras på samma sätt som alkoholdrycker. Enligt regeringens mening finns det ett utrymme att trovärdigt argumentera för att en reglering som innebär att nu aktuella produkter hanteras på samma sätt som alkoholdrycker inte utgör några nya åtgärder i bestämmelsens mening. Det finns inte heller något avgörande i EU-domstolen som motsäger regeringens tolkning.

Om förslaget ändå skulle anses utgöra en ny åtgärd i enlighet med artikel 37.2 i EUF-fördraget, kan regeringen konstatera att artikel 37.2 inte förbjuder alla tänkbara nya åtgärder som vidtas av statliga handelsmonopol, utan endast sådana åtgärder som strider mot de principer som fastslås i artikel 37.1 (diskrimineringsförbudet) och artikel 34 i EUF-fördraget (förbudet mot kvantitativa importrestriktioner). Förutsatt att den åtgärd

som övervägs kan utformas så att den är icke-diskriminerande och inte utgör en kvantitativ restriktion är åtgärden oproblematisk i förhållande till artikel 37.2. Nedan följer därför en analys av diskrimineringsförbudet i artikel 37.1.

Enligt artikel 37.1 i EUF-fördraget ska medlemsstaterna säkerställa att statliga handelsmonopol anpassas på sådant sätt att ingen diskriminering med avseende på anskaffnings- och saluföringsvillkor föreligger mellan medlemsstaternas medborgare.

Monopolets system för urval av alkoholdrycker, dess försäljningsorganisation och systemet för marknadsföring av dryckerna prövades av EU-domstolen i Franzén-målet. EU-domstolen konstaterade att mono-polets utformning och funktionssätt var sådant att ingen diskriminering uppstod, så att handeln med varor med ursprung i andra medlemsstater varken rättsligt eller faktiskt missgynnades och det inte uppstod någon snedvridning av konkurrensen.

Ett statligt handelsmonopol måste hela tiden leva upp till kraven på icke-diskriminering. Det svenska detaljhandelsmonopolet för alkoholdrycker övervakas också i enlighet med överenskommelsen vid Sveriges anslutning till EU. Konkurrensverket utövar tillsyn över detaljhandelsmonopolet vad gäller dess icke-diskriminerande funktionssätt och rapporterar till Europeiska kommissionen två gånger om året. Med icke-diskriminerande avses att inköps- och försäljningsvillkor för alkoholdrycker är objektiva, att villkoren tillämpas likvärdigt på medborgare och produkter i gemenskapen samt att villkoren är transparenta. Systembolaget har utarbetat en sortimentsmodell som kontinuerligt utvärderas och justeras. Regeringen kan konstatera att Systembolagets sortimentsmodeller har varierat över tid, men har inte vid något tillfälle ansetts strida mot artikel 37.1 i EUF-fördraget. Systembolaget har således lång erfarenhet av att utarbeta och tillämpa en icke-diskriminerande sortimentsmodell för alkoholdrycker som uppfyller de höga krav som uppställs i praxis. Regeringen bedömer därför att bolaget har den kunskap och erfarenhet som krävs för att utarbeta en motsvarande modell för de alkoholdrycksliknande preparaten som här föreslås omfattas av Systembolagets ensamrätt.

Alkoholsortimentsnämnden har till uppgift att pröva beslut där Systembolaget har avvisat ett visst vin, starköl, en viss annan jäst alkoholdryck eller en spritdryck från sortimentet. Nämnden ska pröva om detaljhandelsbolaget följt vad som sägs i avtalet med staten om att bolagets produkturval får grundas endast på en bedömning av produktens kvalitet, särskilda risker för skadeverkningar, kundernas efterfrågan och andra affärsmässiga hänsyn samt att någon favorisering inte får ske av inhemska produkter. För att säkerställa samma icke-diskriminerande hantering av de alkoholhaltiga preparat som här avses, bedömer regeringen att förordningen med instruktion för Alkoholsortimentsnämnden (SFS 2007:1216) bör ses över och om det finns skäl ändras för att omfatta dessa alkoholdrycksliknande preparat.

Mot bakgrund av skälen bakom den svenska alkohollagen och dess historik menar regeringen att förslaget inte innebär en utvidgning av Systembolagets monopol, utan endast en komplettering av lagstiftningen med avseende på varor som inte fanns på marknaden när alkohollagen tillkom. Skälen bakom den föreslagna ordningen är helt konsekventa i förhållande till de hittillsvarande skälen bakom detaljhandelsmonopolet

och innebär således inte någon kursändring från den svenska lagstiftarens sida.

8.5 Servering m.m.

Regeringens förslag: Alkohollagens reglering av servering i 8 kap. alkohollagen ska även omfatta alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Polismyndigheten* ser praktiska tillämpningsproblem med att vid tillsyn säkerställa att alkoholhaltigt pulver och alkoholhaltiga tabletter, vilka till sin natur är lätta att gömma, inte lämnar serveringsstället. *Länsstyrelsen i Hallands län* konstaterar att utredningen inte ger svar på frågan om serveringar med serveringstillstånd ska få sälja t.ex. en tablett eller ett pulver innehållande alkohol och om kunden sedan själv ska få tillsätta så mycket vätska som han eller hon önskar. *Länsstyrelsen i Skåne län* anser att lagstiftaren behöver förtydliga bestämmelsen om prissättning då det inte klart framgår om avsikten är att prisjämförelsen ska ske enbart inom respektive kategori eller om en prisjämförelse även ska ske mellan en alkoholdryck och ett alkoholhaltigt preparat. *Länsstyrelsen* menar att det inte ska vara tillåtet att främja en vara med högre alkoholhalt genom prissättning, oavsett om det är en alkoholdryck eller ett alkoholhaltigt preparat. *Hallsbergs kommun* menar att det inte ska tillåtas att servera alkoglass utan andra alternativ, dvs. att krav på servering av mat även ska gälla för servering av dessa produkter samt att det ska finnas alkoholfria alternativ till alkoglass på motsvarande sätt som till alkoholdrycker. *Visita* menar att det primära ur medlemsföretagens perspektiv är att en reglering inte hindrar verksamheter med serveringstillstånd från att, i de fall de så önskar, servera de aktuella s.k. alkoglassarna eller andra alkoholhaltiga preparat som ur konsumtions-synpunkt är att jämföras med alkoholdrycker.

Skälen för regeringens förslag: Samma skyddshänsyn gör sig gällande för servering av de alkoholdrycksliknande preparaten som för servering av alkoholdrycker. För att uppräkningsen i 1 kap. 2 § alkohollagen ska omfatta även servering av de alkoholdrycksliknande preparat förslår regeringen att den sjunde strecksatsen i 1 kap. 2 § alkohollagen formuleras ”servering av alkoholhaltiga drycker och alkoholdrycksliknande preparat.”. Vidare ändras 1 kap. 11 § andra stycket alkohollagen så att förtäring på stället av de alkoholdrycksliknande preparaten innefattas i alkohollagens definition av servering. Förslagen innebär bland annat krav på serveringstillstånd, på det sätt som gäller för alkoholdrycker. Vidare föreslås en rad ändringar i 8 kap. alkohollagen, som innehåller närmare bestämmelser om servering av alkoholdrycker, vilka redogörs för nedan.

Av 8 kap. 1 § första stycket ska det framgå att servering av de alkoholdrycksliknande preparaten som kräver tillstånd av den kommun där serveringsstället är beläget (serveringstillstånd). Liksom i dag krävs inte serveringstillstånd för att på serveringsstället laga till desserter eller andra maträtter med alkoholinnehåll. Att så är fallet framgår av att tillverkning

av de alkoholdrycksliknande preparaten inte regleras i 2 kap. alkohollagen. Reglerna om trafikservering i 8 kap. 1 § andra stycket kommer att gälla för de alkoholdrycksliknande preparaten på samma sätt som för alkoholdrycker. Genom ändring av 8 kap. 1 § tredje stycket får Systembolaget möjlighet att ordna provning av de alkoholdrycksliknande preparaten på sätt som gäller för alkoholdrycker. 8 kap. 2 § tredje stycket ändras så att serveringstillstånd kan gälla även de alkoholdrycksliknande preparat. En konsekvensändring görs för tillstånd att anordna provsmakning i bestämmelsens fjärde stycke. För att tillgodose behovet av rumsservering och servering från minibar på hotellrummet på hotell som har restaurangverksamhet med serveringstillstånd i sina lokaler, ändras 8 kap. 5 § så att de alkoholdrycksliknande preparaten inbegrips. *Polismyndigheten* ställer sig tveksam till förslaget att möjliggöra tillhållande av alkoholhaltig glass på hotellrum. Glass är ett livsmedel som typiskt sett inte innehåller alkohol varvid förväxlingsrisk vid självservering kan uppstå. Regleringen i lagstiftningen bör vara av den art att barns och ungdomars konsumtion av alkohol kraftigt försvåras.

Regeringen menar att de farhågor Polismyndigheten för fram när det gäller risk för att barn och unga får tillgång till alkoholhaltig glass då denna finns tillgänglig i minibar på hotellrum, i viss mån även gäller alkoholdrycker. Även alkoholdrycker i minibar på hotellrum riskerar att vara tillgängliga för barn och unga. En förutsättning för att få servera alkoholdrycker eller de här aktuella alkoholhaltiga preparaten genom rumsservering eller minibar på hotellrum är att det på hotellet i fråga finns restaurangverksamhet med serveringstillstånd för de aktuella dryckerna eller produkterna i lokalerna. Flera av alkohollagens bestämmelser om servering omfattar även rumsservering och servering via minibar. Det innebär att tillståndshavaren har ett tillsynsansvar även vid rumsservering. Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet serverar alkoholdrycker till den som inte har fyllt 18 år, kan dömas till ansvar enligt 11 kap. 9 §. I denna lagrådsremiss föreslås att det ska krävas serveringstillstånd även för servering av alkoholdrycksliknande preparat. I det fall ett serveringsställe redan har ett serveringstillstånd för servering av spritdrycker ska det inte krävas ytterligare tillstånd för dessa produkter. Kommunens tillsynsansvar omfattar även servering via minibar. Genom sin operativa tillsyn kan kommunerna få kännedom i vad mån de alkoholdrycksliknande preparaten inkluderas i det utbud som serveras av en näringsidkare som har serveringstillstånd för spritdrycker.

Även 8 kap. 6–7 §§ ändras för att det ska bli tillåtet att anordna provsmakning under samma förutsättningar som för alkoholdrycker. *Länsstyrelsen i Skåne län* menar att det vid provsmakning i praktiken ofta erbjuds betydligt större mängder än vad som framgår av alkohollagens förarbete och att det mot den bakgrunden behövs en översyn och ett lagförtydligande, vilket blir än mer angeläget i och med att tillstånd även ska kunna medges för provsmakning av alkoholhaltiga preparat.

Av alkohollagens förarbeten anges att det i begreppet provsmakning ligger att det handlar om små mängder av olika produkter för att kunna få en uppfattning om kvalitet och smak. Lagstiftningen anger således syftet med provsmakning och i föreskrifter anger Folkhälsomyndigheten vilka villkor som ska uppfyllas för att få bedriva sådan verksamhet. Regeringen menar att alkohollagen och dess föreskrifter tydligt anger vad som ska

uppnås när det gäller provsmakning, utan att i detalj reglera hur det ska gå till. På så sätt ger lagstiftningen utrymme för de myndigheter som befinner sig nära verksamheten i fråga och som har god kunskap om både alkohol-lagen och de lokala förutsättningarna att bedöma hur provsmakning ska utformas på bästa sätt. Regeringen bedömer att det inte är lämpligt att i lag fastställa mer detaljerade bestämmelser än vad som är fallet i dag.

8 kap. 13 § ändras så att samma regler ska gälla för den som har serveringstillstånd i fråga om inköp av alkoholdrycksliknande preparat som för spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker. Enligt 8 kap. 15 § får stadigvarande servering till allmänheten medges endast om serveringsstället har ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhåller lagad eller på annat sätt tillredd mat. Gästerna ska kunna erbjudas ett varierat utbud av maträtter. Efter klockan 23.00 får matutbudet begränsas till ett fåtal enklare rätter. Serveringsstället ska vara utrustat med ett i förhållande till lokalens storlek lämpligt antal sittplatser för matservering. Om det finns en drinkbar får den ta i anspråk endast en mindre del av serveringsställets totala yta och vara belägen i nära anslutning till matsalen. Tillfälligt tillstånd för servering till allmänheten får meddelas om serveringsstället tillhåller tillredd mat. Detsamma gäller tillstånd för servering i slutet sällskap. Till följd av ändringarna i de inledande bestämmelserna i 8 kap. kommer detta att gälla även för serveringstillstånd som avser de alkoholdrycksliknande preparaten. Innebörden är att det inte kommer att gå att få stadigvarande eller tillfälligt serveringstillstånd för en verksamhet som t.ex. enbart omfattar glass- eller godisförsäljning, såsom godisbutiker, glassbarer eller ambulerande glassförsäljning. Regeringens förslag tillgodoser därmed den synpunkt som framförts av *Hallsbergs kommun*, nämligen att det inte ska tillåtas att servera alkoglass utan andra alternativ samt att det ska finnas alkoholfria alternativ till alkoglass på motsvarande sätt som till alkoholdrycker.

Regeringen föreslår ingen ändring i 8 kap. 15 § fjärde stycket som avser servering i foajén till en teater eller konsertlokal under paus i en föreställning eller konsert. Skälet är att ett sådant tillstånd endast kan ges för starköl, vin och annan jäst alkoholdryck. Då inte serveringstillstånd kan ges för servering av sprit ser regeringen inte något skäl att utvidga denna möjlighet för de här aktuella produkterna. Dessa produkter kan i många fall jämföras med en drink, då alkoholen i produkten ofta utgörs av en spritdryck. En jämförelse kan göras med förslaget om att ett serveringstillstånd för spritdrycker även ska omfatta de här aktuella alkoholhaltiga preparaten.

En konsekvensändring görs i 8 kap. 18 § alkohollagen för att reglera tillståndshavarens eller en av denne utsedd serveringsansvarig persons skyldighet att ha tillsyn över serveringen. Tillståndshavaren ska till kommunen anmäla den eller de personer som har utsetts att ansvara för serveringen. På samma sätt som för alkoholdrycker får endast den som är anställd av tillståndshavaren eller som är inhyrd av ett bemanningsföretag anlitas som köks- eller serveringspersonal eller för uppgifter som är av betydelse för ordning och nykterhet. De undantag som gäller för ordningsvakter och för restaurangskolor med serveringstillstånd m.fl. ska gälla även för de alkoholdrycksliknande preparaten.

Kommunens rätt att besluta under vilka tider servering får ske ska gälla även de alkoholdrycksliknande preparaten, vilket föranleder ändring i

8 kap. 19 §. Om inte kommunen beslutar annat, får serveringen inte påbörjas tidigare än klockan 11.00 och inte pågå längre än till klockan 01.00. Bestämmelsen om att serveringsstället ska vara utrymt senast 30 minuter efter serveringstidens utgång kommer att gälla på samma sätt som vid servering av alkoholdrycker, liksom undantagen för rumsservering på hotell och minibarer i hotellrum.

Kravet i 8 kap. 20 § att ansvarig personal ska se till att måttfullhet iakttas och att störningar på grund av oordning eller onykterhet undviks vid servering, utsträcks till att gälla även de alkoholdrycksliknande preparaten.

Bestämmelsen i 8 kap. 21 § som anger att priset vid servering inte får sättas lägre än inköpspriset jämte skäligt påslag, ändras för att gälla även dessa preparat. Prissättningen får inte ske på ett sådant sätt att försäljning av drycker eller alkoholdrycksliknande preparat med högre alkoholhalt främjas. Gästerna får inte uppmanas eller förmås att köpa alkoholdrycker eller här aktuella alkoholhaltiga preparat. *Länsstyrelsen i Skåne län* anser att lagstiftaren behöver förtydliga bestämmelsen om prissättning då det inte klart framgår om avsikten är att prisjämförelsen ska ske enbart inom respektive kategori (dvs. alkoholdrycker jämförs med varandra och alkoholhaltiga preparat med varandra) eller om en prisjämförelse även ska ske mellan en alkoholdryck och ett alkoholhaltigt preparat. *Länsstyrelsen* menar att det inte ska vara tillåtet att främja en vara med högre alkoholhalt genom prissättning, oavsett om det är en alkoholdryck eller ett alkoholhaltigt preparat. Regeringen delar länsstyrelsens bedömning. Eftersom alkoholhaltiga drycker kan jämföras med de alkoholhaltiga preparat som här avses, finns skäl att anta att ett glas dryck kan ersättas av t.ex. en glass och vice versa i det fall prissättningen mellan dessa skiljer sig åt. En konsekvent prissättning bör därför eftersträvas så att det ur prissynpunkt inte uppstår en situation där en produkt främjas på ett otillbörligt sätt.

För att åstadkomma en reglering som motsvarar det som gäller för alkoholdrycker ändras 8 kap. 23 § enligt följande. Från ett serveringsställe med serveringstillstånd får inte någon medföra de alkoholdrycksliknande preparat som har serverats i lokalen. Detta gäller inte hotellrum med minibar. Innebörden är att det inte kommer att vara tillåtet att låta gästerna på en servering köpa exempelvis en glass med en alkoholhalt överstigande 2,25 volymprocent och ta med sig glassen från serveringsstället. Glassen får i stället ätas på stället. *Polismyndigheten* ser praktiska tillämpningsproblem med att vid tillsyn säkerställa att alkoholhaltigt pulver och alkoholhaltiga tabletter, vilka till sin natur är lätta att gömma, inte lämnar serveringsstället. Även *Hallsbergs kommun* ser tillsynsproblem. Kommunen menar att endast alkoholhaltig glass bör skrivas in i alkohollagen som ytterligare en produkt som kan serveras på restauranger med serveringstillstånd. Kommunen har svårt att se vilka andra produkter som skulle kunna komma i fråga. Skulle alkohol i pulverform eller godisform vara tillåten för servering riskerar tillsynsutövningen att försvåras avsevärt för kommunerna. Skulle alkoholen serveras i godisform eller i pulverform som strös i eller på livsmedel är det mycket svårt att kontrollera vilken gäst som faktiskt konsumerar alkoholen och om konsumtionen sker på avsedd serveringsyta. Liknande farhågor förs fram av *Länsstyrelsen i Hallands län* som menar att servering av alkohol i pulver- eller pillerform, som gästen själv ska tillsätta vätska, gör det svårt att vid serveringen fullt ut

kunna reglera alkoholhalten som gästen intar, vilket innebär risk för överservering. Om pulver och tabletter får säljas på Systembolaget, finns vidare en risk för att dessa kan tas med in på restauranger och kaféer oavsett om dessa innehar serveringstillstånd eller inte. Detta, menar länsstyrelsen, ökar risken för överservering och att minderåriga får tillgång till alkohol, men även risken för intag av alkohol utan egen vetskap. Länsstyrelsen anser att det finns ett behov av reglering för var och hur försäljning av alkoholhaltiga preparat av typen tabletter eller pulver får ske. Å andra sidan menar Visita att det primära ur medlemsföretagens perspektiv är att en reglering inte hindrar verksamheter med serveringstillstånd från att, i de fall de så önskar, servera de aktuella s.k. alkoglassarna eller andra alkoholhaltiga preparat som ur konsumtionssynpunkt är att jämställa med alkoholdrycker. En verksamhet som kan medges tillstånd att servera alkoholdrycker bör kunna tillåtas att servera exempelvis frysta alkoholhaltiga produkter på samma sätt som flytande sådana. Allt annat skulle enligt Visita framstå som orimligt och inkonsekvent.

Regeringen delar de farhågor som framförs när det gäller möjligheten att bedriva en effektiv tillsyn. Sådana svårigheter som remissinstanserna lyfter fram bör kunna innebära att det finns grund för att i föreskrifter närmare reglera försäljning av dessa typer av preparat. I avsnitt 9.1 redogör regeringen för överväganden avseende möjligheter till föreskrifter till skydd för liv eller hälsa.

Slutligen föreslås att förbuden mot att låta någon dricka eller tillåtas dricka medhavda alkoholdrycker i 8 kap. 24 § första och andra styckena ändras så att de gäller även de alkoholdrycksliknande preparaten. Uttrycket ”dricka eller tillåtas dricka” ändras vidare till ”inta eller tillåtas inta”. Uttrycket ”inta” syftar till att täcka in alla förfaranden genom vilka alkohol tillförs kroppen. Vissa alkoholhaltiga preparat intas på annat sätt än genom förtäring. Det är t.ex. möjligt att röka ångorna från alkohol. En konsekvensändring görs i tredje stycket så att de alkoholdrycksliknande preparat som inte får serveras i en lokal som avses i paragrafen inte heller får förvaras i lokalen eller tillhörande utrymmen.

Med de föreslagna ändringarna blir regleringen avseende servering av de alkoholdrycksliknande preparaten analog med vad som gäller för alkoholdrycker.

Servering med stöd av serveringstillstånd av de alkoholdrycksliknande preparaten måste sannolikt bedömas enligt artikel 34 i EUF-fördraget. Hinder mot den fria varurörligheten, som stipuleras i artikel 34, kan motiveras av de skäl av allmänintresse som räknas upp i artikel 36 i EUF-fördraget, eller av tvingande hänsyn. EU-domstolen har upprepade gånger slagit fast att bestämmelser som har till syfte att genom styrning av alkoholkonsumtionen förebygga de samhälls- och medicinska skadeverkningarna av alkoholhaltiga ämnen, och därigenom motverka alkoholmissbruk, bidrar till att skydda folkhälsan och allmän ordning enligt artikel 36 i EUF-fördraget. Det innebär att folkhälsoskäl kan anföras enligt artikel 36 som stöd för att förbehålla aktörer med serveringstillstånd servering av de alkoholdrycksliknande preparaten.

9 Alkoholhaltiga preparat som kan innebära särskilda hälsorisker

Regeringens förslag: Villkoret att en vara ska ha färdigställts för slutlig användning för att kunna utgöra alkoholhaltigt preparat tas bort i 1 kap. 10 § alkohollagen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Folkhälsomyndigheten* tillstyrker. Övriga remissinstanser har inte kommenterat förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen kan konstatera att det är osäkert om produkter som t.ex. alkoholhaltigt pulver och alkoholhaltiga tabletter omfattas av definitionen av alkoholhaltigt preparat i nuvarande 1 kap. 10 § alkohollagen på grund av villkoret att det ska vara en ”vara som färdigställts för slutlig användning”. Alkoholhaltigt pulver ska normalt tillsättas vätska före förtäring för att det ska bli en alkoholhaltig dryck, vilket görs i konsumentledet. Även om det inte går att fastställa med säkerhet, finns det därmed vissa skäl som talar för att pulvret inte är färdigställt för slutlig användning. Alkoholhaltiga tabletter som är avsedda att förtäras genom att intas direkt av konsumenten skulle möjligen vara att anse som färdigställda för slutlig användning. Om alkoholhaltigt pulver dyker upp på den svenska marknaden, är det troligt att denna osäkerhet kommer att leda till stora tillämpningssvårigheter. Det finns en risk att produkten får säljas helt fritt.

Frasen ”färdigställts för slutlig användning” tillkom då den nuvarande alkohollagen infördes. Syftet var att på ett tydligt sätt skilja på alkoholhaltiga preparat och teknisk sprit. Skälen till denna gränsdragning var att handeln med alkoholhaltiga preparat skulle vara i princip fri utan några krav på särskilda tillstånd eller godkännanden, under förutsättning att produkten var denaturerad enligt meddelade föreskrifter. På så sätt ansågs det inte finnas några hälsorisker avseende dessa produkter. Däremot ansågs det finnas större hälsorisker med teknisk sprit, som därför skulle omgärdas av restriktioner och regler för att få säljas och köpas. Under remissrundan fick det föreslagna tillägget kritik från Läkemedelsverket som då var tillsynsmyndighet för alkoholhaltiga preparat. Verket menade att tillägget innebar att vissa varor som före lagens ikraftträdande inrymdes i definitionen för alkoholhaltigt preparat därefter föll utanför.

Regeringen kan konstatera att begreppet ”färdigställd för slutlig användning” inte har underlättat gränsdragningen mellan teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat, utan att det snarare snävat in alkohollagen på ett sätt som innebär att vissa produkter faller utanför lagens tillämpningsområde. Genom att ta bort ovan nämnda rekvisit i bestämmelsen kommer alkoholhaltigt pulver, tabletter och andra liknande produkter att ingå i begreppet alkoholhaltigt preparat enligt nuvarande definition. Produkterna kan även komma att ingå i den föreslagna nya definitionen av alkoholdrycksliknande preparat. Alkoholhaltigt pulver och liknande produkter har normalt en hög alkoholhalt och kan antas användas som berusningsmedel, och därmed torde andra ledet i definitionen uppfyllas. *Folkhälsomyndigheten* tillstyrker förslaget och delar regeringens bedömning att

rekvisitet ”färdigställd för slutlig användning” inte har underlättat gränsdragningen mellan alkoholhaltiga preparat och teknisk sprit. Det har snarare inneburit en otydlighet om huruvida vissa alkoholhaltiga produkter som säljs för industriell användning ingår i definitionen av alkoholhaltiga preparat eller om de hamnar utanför alkohollagens reglering eftersom de inte heller kan hänföras till KN-nummer 2207 eller 2208 och i och med det inte definieras som teknisk sprit, trots att produkten är avsedd för industriell användning. Myndigheten anser att det är viktigt att produkter som ska omfattas av den strängare reglering som gäller för teknisk sprit inte hanteras som alkoholhaltiga preparat. Förslaget att ta bort rekvisitet bedömer myndigheten inte medför någon ökad risk för att så kommer att ske. Däremot blir det tydligt att alkoholhaltiga produkter, som inte kan definieras som teknisk sprit och som säljs industriellt i stora volymer och i vissa fall med höga alkoholhalter, kommer att omfattas av alkohollagens bestämmelser eftersom de blir inkluderade inom den föreslagna definitionen.

När alkoholhalten på alkoholhaltigt pulver fastställs bör det enligt regeringens mening vara halten i pulvret som är avgörande, inte vad det blir för alkoholhalt vid framställande av dryck efter det att konsumenten fått tillgång till pulvret.

9.1 Möjlighet till ytterligare föreskrifter till skydd för liv eller hälsa

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om handel med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat som behövs till skydd för liv eller hälsa.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Folkhälsomyndigheten* förordar att regeringen ges möjlighet att föreskriva om förbud. *Länsstyrelsen i Skåne län* påpekar vikten av att proaktivt utforma föreskrifter, som även innehåller förbud för att skydda barn och unga. *Systembolaget* förordar en reglering efter förebild från reglerna om förbud mot vissa hälsofarliga varor. *IOGT-NTO*, *Ungdomens nykterhetsförbund*, *Svenska föreningen för alkohol- och drogforskning* och *Sveriges Landsråd för alkohol- och narkotikafrågor* menar att ett uttryckligt förbud mot dessa särskilt hälsofarliga produkter borde utgöra ett starkare skydd för människors liv och hälsa i Sverige, än den reglering som här föreslås.

Skälen för regeringens förslag: Som tidigare beskrivits råder i princip fri handel med alkoholhaltiga preparat eftersom alkohollagens skyddsregler endast omfattar alkoholdrycker. Mot bakgrund av att en del av de alkoholhaltiga preparat som finns på marknaden kan utgöra en hälsorisk, t.ex. att preparat som inte är avsedda för förtäring ändå kan intas och leda till berusning, har regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer befogenhet att meddela sådana föreskrifter om handel i övrigt med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat som behövs till skydd för liv och hälsa enligt 6 kap. 10 § 4 alkohollagen. I 4 § 6 alkoholförordningen (2010:1636) ges Folkhälsomyndigheten bemyndigande att meddela sådana föreskrifter

och kan på så sätt bl.a. införa vissa begränsningar i försäljningsrätten avseende alkoholhaltiga preparat. Denna möjlighet omfattar alla typer av alkoholhaltiga preparat, både sådana som är avsedda att förtäras och sådana som inte är det (se avsnitt 7). När det gäller alkoholhaltiga preparat som är avsedda att förtäras finns i dag föreskrifter för vinbaserade produkter för matlagning, essenser, kosttillskott och tinkturer. Det som regleras är bl.a. etanolhalt och förpackningsstorlek.

De skäl som regeringen angav i propositionen till bestämmelserna i nuvarande alkohollag gör sig fortsatt gällande. Alkoholhaltiga preparat kan innehålla andra ämnen än denatureringsämnen som ensamma eller tillsammans med andra ämnen gör att varan får en sådan sammansättning att den medför allvarlig fara för liv eller hälsa.

Föreskriftsrätten kommer med den nya föreslagna definitionen i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen även att omfatta de alcoholdrycksliknande preparaten. Det innebär att vissa av de preparat som faller in under definitionen kan komma att regleras strängare än alcoholdrycker. Regeringen bedömer att möjligheten att föreskriva om en strängare reglering är viktig eftersom vissa preparat kan vara förknippade med högre hälsorisker än alcoholdrycker.

Exempel på företeelser som bör beaktas i en bedömning av om det finns skäl att meddela föreskrifter till skydd för liv eller hälsa inklusive eventuellt förbud är bl.a. alkoholhalt, intagningssätt, användningsmönster och utformning. Preparatets alkoholhalt har betydelse för risken att intag av preparatet leder till berusning: ju högre alkoholhalt desto större berusningsrisk. Risker som kan uppstå till följd av intagningssättet är t.ex. preparat som kan inhaleras, injiceras, sprayas eller annars kan antas användas främst i berusningssyfte. Det handlar således om sådana företeelser som innebär särskilda risker för berusning eller förgiftning eller som innebär att berusningseffekten är snabb eller svår att förutse.

Andra företeelser som bör beaktas i en riskbedömning är användningsmönster, dvs. preparat som används av särskilt sårbara grupper inklusive barn och unga, som kombineras med andra preparat eller som används på annat sätt som innebär en hälsorisk. Även preparatets utformning bör beaktas i en riskbedömning. Det kan vara risker som är förknippade med att produkter lätt kan döljas och därmed komma att användas i situationer eller på platser där alkohol inte är tillåtet eller där användningen utgör en påtaglig risk för liv eller hälsa. Dessa risker är särskilt allvarliga i förhållande till barn och unga. Även risker som uppstår på grund av att en alkoholhaltig produkt lätt kan förväxlas med motsvarande alkoholfria produkter bör beaktas, liksom produkter som kan antas ha en särskild attraktionskraft på barn och unga, dvs. färgglada förpackningar eller förpackningar som på annat sätt vittnar om att målgruppen framför allt är unga personer. De risker som gör att det kan finnas anledning att meddela föreskrifter, måste inte ha kommit till uttryck i Sverige utan det är tillräckligt att de har förekommit i något annat land.

Regeringen menar att det således är möjligt att genom föreskrifter införa restriktioner i handeln med dessa preparat och även införa förbud, i vart fall för de alkoholhaltiga produkter eller preparat som kan innebära särskilda hälsorisker. För att förtydliga att det är tillräckligt att det finns risker för hälsan och att det inte behöver vara fråga om livsfara för att det ska vara möjligt att meddela föreskrifter föreslår regeringen att 6 kap. 10 §

4 alkohollagen ändras på så sätt att ”och” byts ut mot ”eller” för att tydliggöra att det är tillräckligt att det är antingen liv eller hälsa som behöver skyddas för att punkten ska bli aktuell.

Folkhälsomyndigheten instämmer i utredningens bedömning av myndighetens möjligheter att föreskriva om alkoholhaltiga preparat. Myndigheten förordar emellertid att en bestämmelse införs i alkohollagen som ger regeringen möjlighet att föreskriva om förbud att till konsumenter tillhandahålla alkoholdrycksliknande preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket som kan innebära särskilda hälsorisker. Det är en åtgärd som ska vidtas vid synnerliga skäl. Det finns ingen tydlig beskrivning i tidigare förarbeten av vad som avses med ”synnerliga skäl” men det förefaller i alla fall som om förbud ska användas i undantagsfall.

Regeringen delar utredningens bedömning att ”synnerliga skäl” är när ett preparat innebär allvarlig fara för liv eller hälsa. *Folkhälsomyndigheten* anser att det är en proportionerlig begränsning för när ett förbud för ett preparat kan bli aktuellt. *Folkhälsomyndigheten* förordar dock att regeringen ger myndigheten i uppdrag att bevaka och utreda behovet av kontroll av dessa alkoholhaltiga preparat som kan innebära särskilda hälsorisker. Även *Systembolaget* har framfört synpunkter på den reglering som här föreslås. *Systembolaget* menar att det bör införas en förbudsmodell för alkoholhaltiga produkter med särskilda hälsorisker, efter förebild från reglerna om förbud mot vissa hälsofarliga varor. En sådan modell skulle enligt *Systembolaget* vara effektivare och mer ändamålsenlig samtidigt som rättssäkerhetsaspekterna skulle tillvaratas på ett bättre sätt. *Bolaget* menar att det är oklart om de preparat som det kan finnas skäl att särbehandla omfattas av den föreslagna förbudsmöjligheten. *Bolaget* menar att särskilt hälsofarliga produkter, av typen alkohol i pulver- eller tablettform bör förbjudas. När det gäller dessa produkter menar *Systembolaget* att ett tydligt mandat bör ges till en myndighet, företräddesvis *Folkhälsomyndigheten*, att föreslå regeringen vilka produkter som bör förbjudas. Ett sådant tillvägagångssätt beaktar legalitetsprincipen och uppfyller därmed kravet på rättssäkerhet och bör inkluderas i alkohollagen. Det bör vidare tydliggöras att de alkoholhaltiga preparat som ska förbjudas är sådana som antingen medför allvarlig fara för liv eller hälsa eller alkoholhaltiga preparat som främst kan antas användas som berusningsmedel och därmed medföra särskilda risker för barn och unga. I lagförarbetena bör det därför uttryckligen anges att produkter som riskerar att primärt komma att användas i berusningssyfte och som kan antas medföra särskilda risker för unga ska förbjudas. Typfall av sådana produkter som i dag existerar bör räknas upp i förarbetena, och dessa är (i vart fall) alkoholpulver och alkoholtabletter. Ett liknande resonemang förs av *Folkhälsomyndigheten* som menar att ett sådant förbud som redogjorts för ovan enbart ska omfatta tillhandahållande till konsumenter och att det bara kan bli aktuellt i de fall det finns allvarlig fara för liv eller hälsa. Myndigheten menar att det är nödvändigt att begränsa förbudet till konsumentledet för att inte ska ställas krav på ett särskilt tillståndsförfarande för industriell användning. Om det finns skäl till försäljningsbegränsningar för industriell användning, kan *Folkhälsomyndigheten* besluta om detta i föreskrifter. Det är enligt myndigheten samma ordning som gäller för alkoholhaltiga preparat i dag. Myndigheten menar att en reglering i lag och möjlighet till beslut på regeringsnivå innebär större legitimitet och

rättssäkerhet. Myndigheten anser därutöver att det behöver utredas närmare vilka möjligheter produktsäkerhetslagen (2004:451) ger när det gäller att begränsa handeln med denna typ av alkoholhaltiga preparat i syfte att skydda konsumenters hälsa.

Regeringen delar synpunkten om att förbud i första hand bör regleras genom förordning. Villkor i övrigt för handeln med dessa preparat, t.ex. närmare villkor för servering, förpackningsstorlek etc. bör lämpligen meddelas genom myndighetsföreskrifter. Regeringen anser att den bestämmelse som i dag finns i 6 kap. 10 § 4 alkohollagen är tillräcklig för att uppnå en sådan ordning. Regeringen menar vidare att Folkhälsomyndigheten bör vara den myndighet som ger underlag till ett eventuellt förbud. Regeringen vill även lyfta fram att Systembolagets kunskap om marknaden och om nya produkter utgör en värdefull kunskap att ta tillvara.

Som framgår ovan menar *Folkhälsomyndigheten* att det är nödvändigt att begränsa ett förbud till konsumentledet för att det inte ska ställas krav på ett särskilt tillståndsförfarande för industriell användning. Om det finns skäl till försäljningsbegränsningar för industriell användning, kan myndigheten besluta om detta i föreskrifter.

Regeringen kan konstatera att bestämmelsen i 6 kap. 10 § 4 alkohollagen gäller all handel med alkoholhaltiga preparat. Den omfattar således både partihandel och detaljhandel och både sådana preparat som faller in under den nya definitionen och sådana som faller utanför (se avsnitt 8). När det gäller de preparat som faller in under den nya definitionen, så föreslås dessa, till skillnad från övriga alkoholhaltiga preparat, att omfattas av samma reglering som alkoholdrycker. Det kan då tyckas att alkohollagens regler är tillräckliga för att uppnå en lämplig skyddsnivå avseende dessa. Regeringen menar dock att preparat, som visserligen faller in under den nya definitionen, i vissa fall kan innebära större hälsorisker än alkoholdrycker. Därför bör det finnas en möjlighet att föreskriva om ytterligare reglering av dessa. Regeringen delar Folkhälsomyndighetens synpunkt om att förbud mot försäljning främst bör bli aktuellt i konsumentledet. Däremot kan det finnas skäl att genom föreskrift reglera särskilda villkor för handeln med dessa preparat, som omfattar såväl partihandel och detaljhandel som servering. Dessa villkor bör som tidigare anförts lämpligen föreskrivas på myndighetsnivå.

Regeringen vill i detta sammanhang framhålla att det endast är Systembolaget som enligt förslaget kommer att ha rätt att bedriva detaljhandel med de alkoholdrycksliknande preparaten. Avtalet mellan Systembolaget och staten bör ändras så att det även omfattar dessa preparat. De kriterier som framgår av avtalet som bolaget endast får grunda urvalet i sitt sortiment på bör även gälla för de alkoholdrycksliknande preparaten. Ett av kriterierna är särskilda risker för skadeverkningar av produkten. Systembolaget bör härigenom kunna avvisa ett alkoholdrycksliknande preparat som kan ge upphov till särskilda risker för skadeverkningar.

Folkhälsomyndigheten menar att i det fall regeringen väljer att gå vidare med utredningens förslag om att förbud kan meddelas inom det befintliga systemet, saknas en mer utförlig beskrivning av myndighetens möjligheter att reglera dessa alkoholhaltiga preparat. Förutom en möjlighet att föreskriva om förbud, vilket ska tillämpas restriktivt och får ses som undantagsfall, kan myndigheten föreskriva om andra mindre långtgående

handelsbegränsningar som kan få den eftersträvade effekten att skydda mot skador av alkohol. Myndigheten håller med om att det bör vara möjligt för myndigheten att utföra sitt uppdrag på ett proaktivt sätt men att det även kan uppstå situationer när en ny produkt är möjlig att reglera först efter att den är introducerad på den svenska marknaden. Myndighetens möjlighet att förbjuda en produkt på den svenska marknaden är begränsad med hänsyn till de EU-rättsliga reglerna om fri rörlighet för varor.

Så vilka möjligheter till prövning finns för en näringsidkare vars produkter träffas av föreskrivna restriktioner eller förbud? Normalt går det inte att angripa själva föreskriften eftersom det är fråga om normgivning. Det finns dock en straffbestämmelse i 11 kap. 8 § andra stycket 3 alkohollagen där det stadgas att den som uppsåtligen hanterar teknisk sprit eller alkoholhaltiga preparat i strid med föreskrifter meddelade med stöd av 6 kap. 10 § 4, döms till böter. Detta innebär att om någon överträder föreskrifter som meddelats av Folkhälsomyndigheten med stöd av nämnda bestämmelse kan en åklagare föra talan i domstol mot denna person inom ramen för ett brottmål. Det kan på detta sätt ske en indirekt prövning inom ramen för denna process. Regeringen kan i detta sammanhang konstatera att i det fall en aktör skulle sälja en produkt i strid med ett föreskrivet försäljningsförbud kan endast böter dömas ut. Det kan jämföras med andra straffbestämmelser i 11 kap. alkohollagen, där ett brott som har begåtts uppsåtligen och är grovt kan föranleda upp till sex års fängelse. Se vidare resonemang i denna fråga i avsnitt 13.

Den föreslagna regleringen innebär att de alkoholdrycksliknande preparaten kommer att omfattas av alkohollagens skyddsregler och därutöver kan vara föremål för ytterligare föreskrifter meddelade med stöd av 6 kap. 10 § 4. Möjligheten till ytterligare föreskrifter har sin grund i att nuvarande reglering innebär att handeln med alkoholhaltiga preparat i princip är fri. Lagstiftaren har därför bedömt att det ska finnas en möjlighet att i vissa fall meddela villkor för försäljning genom föreskrifter. Med förslagen i denna lagrådsremiss följer alltså att ett alkoholhaltigt preparat både kan komma att omfattas av alkohollagens skyddsregler och av ytterligare föreskrifter.

IOGT-NTO, Ungdomens nykterhetsförbund, Svenska föreningen för alkohol- och drogforskning och Sveriges Landsråd för alkohol- och narkotikafrågor menar att ett uttryckligt förbud mot dessa särskilt hälsofarliga produkter borde utgöra ett starkare skydd för människors liv och hälsa i Sverige än den reglering som här föreslås. *IOGT-NTO* framhåller att vad gäller alkopulver har 34 amerikanska delstater förbjudit produkten enligt en rapport från den amerikanska National Alcohol Beverage Control Association, NABCA.

Mot bakgrund av de beskrivna ändringsförslagen, samt den möjlighet som finns att utfärda föreskrifter och, då det finns synnerliga skäl, utforma förbud, bedömer regeringen att regleringen av de produkter som avses i detta kapitel bör fungera på ett tillfredsställande sätt samt att de är tillräckliga för att uppnå målen för den svenska alkoholkpolitiken. Regeringen kan inte heller se några EU-rättsliga hinder mot en sådan reglering. *Kommerskollegium* har inga övergripande synpunkter på behovet av en strängare reglering men vill uppmärksamma om att ett sådant förbud kan komma att bli anmälningspliktigt enligt anmälningsdirektivet för tekniska föreskrifter (EU) 2015/1535. Även

anmälan enligt WTO:s avtal om tekniska handelshinder (TBT-avtalet) kan bli aktuellt då regleringen kan komma att inverka på internationell handel med berörda produkter. Regeringen redogör för skyldigheter till följd av EU-medlemskapet i avsnitt 17.

10 Marknadsföringsfrågor

Regeringens bedömning: De regler om marknadsföring som ska gälla alkoholdrycksliknande preparat bör utgå från samma skyddsbehov som gäller för alkoholdrycker och bör arbetas in i redan existerande bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker i 7 kap. alkohollagen.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Alkoholpolitiskt Forum, IOGT-NTO, Sveriges Landsråd för alkohol- och narkotikafrågor och Ungdomens nykterhetsförbund* menar att marknadsföring av alkoholhaltiga ätbara produkter bör förbjudas. *Sprit & Vinleverantörsföreningen* och *Sveriges Bryggerier* saknar en djupare analys av hur marknadsföringsreglerna förhåller sig till EU-rätten. *TU – Medier i Sverige* har inget att invända mot förslagen men framhåller vikten av att upprätthålla grundlagsskyddet. *Visita* anser att en reglering analog med den för alkoholdrycker framstår som konsekvent och logisk.

Skälen för regeringens bedömning: Reglerna om marknadsföring i alkohollagen avser alkoholdrycker. Alkohollagen saknar specifika krav för hur marknadsföring av alkoholhaltiga preparat ska vara utformad. Däremot är de generella reglerna i marknadsföringslagen (2008:486), förkortad MFL, tillämpliga. Vad gäller de allra flesta alkoholhaltiga preparat avsedda för förtäring vållar detta inte några egentliga problem. Avsaknaden av specifika regler har dock i fråga om de alkoholdrycksliknande preparaten visat sig innebära att dessa preparat i praktiken kan marknadsföras på ett sätt som kraftigt avviker från de regler som gäller för marknadsföring av alkoholdrycker. Mot bakgrund av att de särskilda föreskrivna undantagen i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen, vilka uttryckligen avser förbud mot kommersiell annons vid marknadsföring av alkoholdrycker, är det inte möjligt att med stöd av dessa bestämmelser uppnå en fullständig samreglering på marknadsföringsområdet mellan alkoholdrycker och aktuella alkoholhaltiga preparat. Som närmare anges nedan anser regeringen dock att motsvarande regler som gäller för marknadsföring av alkoholdrycker även kan göras tillämpliga på alkoholdrycksliknande preparat.

Marknadsföring har en central betydelse för försäljningen av olika varor. Syftet med marknadsföring är att öka efterfrågan av varor och tjänster genom att påverka människors attityder och i förlängningen deras beteenden. Det kan konstateras att investeringarna i marknadsföring av alkohol har ökat kraftigt över tid. Utgifterna för köpt medieutrymme har t.ex., enligt beräkningar från IQ, ökat från cirka 8 miljarder kronor år 2000

till 1,4 miljarder kronor år 2014. I detta sammanhang kan det även nämnas att regeringen har uttalat att en stärkt reglering för att motverka marknadsföring och exponering av alkohol och tobak utgör ett angeläget insatsområde i regeringens ANDT-strategi (skr. 2015/16:86) för att skydda barn och unga från eget och andras bruk av alkohol och tobak.

Inom branschen bedömer man att det finns en stor kommersiell potential i alkoholhaltig glass och liknande produkter. Även detta talar för att det finns skäl att begränsa marknadsföringen av de alkoholdrycksliknande preparaten. Regeringen bedömer att de risker som förknippas med förtäring av alkoholdrycker även omfattar dessa alkoholhaltiga preparat. Forskning visar en koppling mellan marknadsföring och en ökning av konsumtionen av alkohol, inte minst bland unga. Även lagstiftningsarbeten och praxis har uppmärksammat denna problematik. Det framstår därför som naturligt att regleringen av marknadsföringen avseende de alkoholdrycksliknande preparaten i den mån det är möjligt följer de regler som gäller för marknadsföringen av alkoholdrycker. *Sprit & Vinleverantörsföreningen* och *Sveriges bryggerier* menar att det inte finns något belagt samband mellan marknadsföring och konsumtion eftersom totalkonsumtionen minskat samtidigt som investeringarna i alkoholmarknadsföring har ökat. Båda remissinstanserna saknar en djupare analys av hur marknadsföringsreglerna förhåller sig till EU-rätten. Regeringen menar att det faktum att den totala alkoholkonsumtionen har sjunkit, trots ökade reklaminvesteringar, inte utgör ett hållbart skäl för att avstå från den reglering som här föreslås. Mot bakgrund av den forskning som tydligt visat på sambandet mellan marknadsföring och konsumtion, särskilt när det gäller barn och unga, finns fog att anta att alkoholkonsumtionen sannolikt hade varit ännu lägre om alkoholreklamen inte hade ökat både i fråga om spridningssvågar och investeringar.

Vad avser övriga alkoholhaltiga preparat avsedda för förtäring finns det inga andra indikationer än att marknadsföringslagens regler är tillräckliga även fortsättningsvis.

Enligt 3 § marknadsföringslagen, avses med marknadsföring reklam och andra åtgärder i näringsverksamhet som är ägnade att främja avsättningen av och tillgången till produkter inbegripet en näringsidkares handlande, underlåtenhet eller någon annan åtgärd eller något annat beteende i övrigt före, under eller efter försäljning eller leverans av produkter till konsumenter eller näringsidkare. Någon begränsning av MFL:s tillämpning i fråga om vilka medier som används vid marknadsföring har inte gjorts. MFL är därmed tillämplig även på t.ex. marknadsföring på internet. Tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) är de grundlagar som ger skydd för tryck- och yttrandefriheten för människor i Sverige. TF avser tryckt skrift och YGL radio, television och vissa andra tekniska överföringar och upptagningar. Tryck- och yttrandefriheten är dock inte utan inskränkningar. För att skyddet i TF och YGL ska tillämpas är det inte tillräckligt att de formella kraven har tillgodosetts, dvs. att viss teknik har använts och att det aktuella massmediet spritts. Det finns vissa ytterligare förutsättningar som ska vara uppfyllda, vilka tar sikte på yttrandenas innehåll och som kommer till uttryck i flera undantag från grundlagarnas tillämpningsområden. Det finns två slag av undantag, dels sådana som är uttryckligen inskrivna i TF och YGL, dels oskrivna undantag som har sin grund främst i en tolkning av grundlagarnas innebörd

och syfte. Dessa senare undantag bör vara tillämpligt även på alkohol-drycksliknande preparat.

Det finns i 1 kap. 9 § TF ett antal uttryckliga undantag från grundlagens exklusiva tillämpningsområde. Undantagen ger möjlighet för riksdagen att i lag uppställa förbud mot vissa typer av kommersiella annonser bl.a. i samband med marknadsföring av alkoholhaltiga drycker och tobaksvaror. Bestämmelsen i TF tillämpas även på YGL:s område enligt 1 kap. 12 § första stycket YGL. Vidare följer av 1 kap. 12 § andra stycket YGL bl.a. att grundlagen inte hindrar föreskrifter i övrigt i lag om förbud mot kommersiell reklam i radio- och tv-program eller om villkor för sådan reklam.

Det brukar t.ex. anses att marknadsföring, som exempelvis annonser, i kommersiell verksamhet som har ett kommersiellt syfte och rent kommersiella förhållanden till föremål, dvs. avser en näringsidkares affärsverksamhet eller där tillhandahållna varor, faller utanför det materiella tillämpningsområdet. Det här medför bl.a. att rent kommersiell reklam i grundlagsskyddade medier underkastas bestämmelserna i MFL. I förarbetena samt senare kommentarer till 1 kap. 9 § TF anges hur begreppet ”kommersiell annons” ska förstås. För det första ska det vara fråga om en framställning som kan sägas ingå i en annons, t.ex. tidningsannonser och reklammeddelanden på affischer och i broschyrer. Redaktionell text omfattas inte av undantaget. För det andra ska annonsen vara kommersiell. I detta ligger att annonsen utgör ett medel för marknadsföring av en vara. Meddelandet ska alltså vara sådant att det av innehållet framgår att meddelandet är avsett att främja avsättningen av varan. I begreppet kommersiell ligger även att annonsmeddelandet ska avse en näringsidkares verksamhet eller en vara som tillhandahålls i verksamheten, dvs. det ska ha rent kommersiella förhållanden till föremål. Om en annons härrör från någon annan än den som har ett kommersiellt intresse av att främja avsättningen av varan är inte annonsen en kommersiell annons.

Den svenska marknadsrättsliga lagstiftningen bygger på den s.k. effektlandsprincipen. Denna princip innebär dels att svensk marknadsrätt är tillämplig på marknadsföring som har effekt på eller riktar sig mot den svenska marknaden, även om marknadsföringen härrör från utlandet, dels att svensk myndighet är behörig att ingripa mot sådan marknadsföring.

Vissa EU-rättsakter kan dock inskränka det territoriella tillämpningsområdet för svensk marknadsrätt. Ursprungslandsprincipen kommer t.ex. till uttryck i e-handelsdirektivet som har genomförts i svensk rätt genom lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster. Detta innebär att det vid e-handel, som huvudregel, är tillräckligt att den som tillhandahåller tjänsten iakttar det egna landets regler för marknadsföring.

Ett antal remissinstanser har framfört att marknadsföring av alkoholhaltiga ätbara produkter bör förbjudas. Organisationerna ser en risk i att förbudet mot marknadsföring av alkoholdrycker över 15 volymprocent alkohol kringgås genom att det ges möjlighet att marknadsföra ätbara produkter med hjälp av varumärken för starkare drycker. I 7 kap. 6 § alkohollagen anges att marknadsföring av alkoholdrycker som innehåller högst 15 volymprocent alkohol i kommersiell annons till konsumenter ska utformas på ett sådant sätt att den inte kan förväxlas med marknadsföring av alkoholdrycker som innehåller mer än 15 volymprocent. I förarbetena

(prop. 2003/04:161 s. 49) anges även att marknadsföringens innehåll och utformning inte bör vara sådan att den vid en flyktig betraktelse ger associationer till mer alkoholstarka drycker. Som tidigare redogjorts för har t.ex. alkoholhaltiga glassar lanserats i Sverige med namn hämtade från kända drinkar. Det finns således skäl att anta att marknadsföringen av dessa produkter kan ge associationer till spritdrycker som har en alkoholhalt över 15 volymprocent och som därmed omfattas av förbud mot marknadsföring. Regeringen kan dock konstatera att utredningen inte lämnat något förslag i denna del avseende de aktuella preparaten. Det är således de generella marknadsföringsreglerna som gäller.

10.1 Måttfullhetskrav

Regeringens förslag: Det särskilda måttfullhetskravet för marknadsföring av alkoholdrycker ska även avse alkoholdrycksliknande preparat.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Konsumentverket* upplever att det i dagsläget råder en osäkerhet kring rättsläget för utomhusreklam och direktreklam avseende alkoholdrycker och att en liknande osäkerhet kommer att finnas även vad avser alkoholhaltiga preparat. Även *Sveriges Annonsörer* menar att det är olyckligt att utredningen inte tydligare definierar kravet på särskild måttfullhet vid marknadsföring eftersom det skapar stor osäkerhet i branschen.

Skälen för regeringens förslag: Det finns starka skäl som talar för införandet av specifika krav på marknadsföringen av de alkoholhaltiga preparat som det här är fråga om.

För alkoholdrycker finns det i 7 kap. 1 § alkohollagen ett uttryckligt krav på att "särskild måttfullhet" ska iakttas vid marknadsföringen till konsumenter. Det är ett krav som har funnits i lagstiftningen om marknadsföring av alkohol sedan alkoholreklamlagen (1978:763) infördes och som förts vidare utan sakliga ändringar till alkohollagen (1994:1738) och därifrån vidare till nuvarande alkohollag. Kravet på särskild måttfullhet innebär bl.a. att reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd inte får vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av alkohol.

Regeringen menar att det framstår som lämpligast att samma typ av måttfullhetskrav ställs på marknadsföringen av aktuella alkoholhaltiga preparat som när det gäller alkoholdrycker. Särskild måttfullhet bör därför iakttas även vid marknadsföring av alkoholdrycksliknande preparat.

Kravet på särskild måttfullhet kan till viss del sägas inskränka den i regeringsformen (RF) grundlagsfästa yttrandefriheten. Inskränkningen sker dock för vad som måste anses vara ett godtagbart ändamål, nämligen att motverka skadeverkningarna av alkoholbruk och värna folkhälsan. Inskränkningen bör även i övrigt anses godtagbar eftersom den inte kan sägas gå längre än vad som är nödvändigt och inte heller grundar sig på en politisk eller annan åskådning som nämns i 2 kap. 21 § RF. Av 2 kap. 23 § följer också att friheten att yttra sig i näringsverksamhet får begränsas. Sammanfattningsvis bedömer regeringen därför att inskränkningen är

förenlig med RF. Även i fråga om bestämmelsen om yttrandefrihet i artikel 10 i Europakonventionen bör begränsningarna anses godtagbara. Enligt denna artikel får yttrandefriheten underkastas sådana formföreskrifter, villkor, inskränkningar eller straffpåföljder som är föreskrivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn bl.a. till skydd för hälsa. Regeringen menar att en sådan begränsning av marknadsföringsåtgärder inte heller står i strid med TF:s och YGL:s syften utan bör vara tillåten. Som både EU-domstolen och Marknadsdomstolen har konstaterat, finns det utrymme enligt EU-rätten att begränsa marknadsföring av alkoholdrycker, vilket även måste gälla sådana alkoholhaltiga preparat som avses här.

Konsumentverket anför att det i förarbeten anges att såväl utomhusreklam som direktreklam är exempel på sådan marknadsföring som inte är förenlig med kravet på särskild måttfullhet och att det är dessa uttalanden som Konsumentverket utgått från vid tillsyn och utformning av allmänna råd för marknadsföring av alkoholdryck till konsumenter. Senare rättspraxis från Marknadsdomstolen har dock, enligt Konsumentverkets uppfattning, öppnat upp för direktreklam under särskilt angivna förutsättningar och viss utomhusreklam. Detta skapar problem för både tillsynsansvarig myndighet och marknadsförande aktörer som vill följa lagen. Konsumentverket ser därför ett behov av förtydligande i lagtext av under vilka förutsättningar direktreklam och utomhusreklam för alkoholdrycker och alkoholhaltiga preparat ska få förekomma. Även *Sveriges Annonsörer* önskar att kravet på särskild måttfullhet definieras tydligare i lagstiftning för att undanröja den osäkerhet som finns i branschen. Samtidigt har branschens egna åtgärder lindrat den rättsosäkerhet som finns och dessa åtgärder skulle kunna hantera en del av de frågor som nu läggs i lagstiftarens händer. Regeringen menar att det varken är möjligt eller lämpligt att i detalj närmare ange hur en särskilt måttfull marknadsföring bör vara utformad. Detta får överlämnas till rättstillämpningen. I och med att regeringen föreslår att samma måttfullhetskrav ska tillämpas när det gäller de nu aktuella alkoholdrycksliknande preparaten som när det gäller alkoholdrycker bedömer regeringen att det finns ledning att hämta i tidigare praxis avseende marknadsföring av alkoholdrycker. Sveriges Annonsörer, Sveriges Bryggerier, Sprit & Vinleverantörsföreningen och Sveriges Marknadsförbund har antagit en gemensam rekommendation för reklam på den svenska marknaden för alkoholhaltiga drycker och lättdrycker. Rekommendationerna utgår från branschens egen bedömning av hur alkohollagens marknadsföringsregler ska tolkas för olika typer av medier som t.ex. direktreklam. Branschens rekommendationer utgår från rådande rättspraxis. Som exempel på branschens självreglering kan nämnas Reklamombudsmannens rekommendation då den alkoholhaltiga glassen "NICE" marknadsfördes på ett sätt som strider mot alkohollagens marknadsföringsregler. Reklamombudsmannen fann att reklamen för den aktuella produkten var utformad utan vederbörlig känsla för socialt ansvar och därmed stred mot artikel 1 i Internationella Handelskammarens regler för reklam och marknadskommunikation.

10.2 Skydda barn och unga

Regeringens förslag: De regler i alkohollagen som begränsar marknadsföring gentemot barn och unga ska även avse alkoholdrycksliknande preparat.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Konsumentverket* finner det sannolikt att ett flertal av de produkter som här regleras är produkter som i högre grad tilltalar barn och unga än alkoholdrycker och att det därför finns skäl att följa utvecklingen noga och eventuellt överväga ytterligare åtgärder avseende marknadsföring av de här aktuella preparaten. *Lunds kommun* bekräftar Konsumentverkets farhågor.

Skälen för regeringens förslag: Som regeringen tidigare redogjort för är barn och unga en särskilt skyddsvärd grupp att ta hänsyn till vid utformningen av bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker och därmed också i fråga om de alkoholdrycksliknande preparaten. Att bestämmelsen i 7 kap. 1 § andra stycket alkohollagen om att marknadsföring inte får rikta sig särskilt till eller skildra barn och ungdomar ska omfatta även alkoholdrycksliknande preparat anser regeringen vara både möjligt och lämpligt utifrån alkoholpolitikens mål och alkohollagens syfte. Regeringen bedömer att ett sådant förslag inte möter några hinder vare sig i grundlagar eller i EU-rättsliga regler. *Konsumentverket* ser en risk för att de aktuella preparaten kan ha en särskild lockelse för barn och unga. Det kan handla om exempelvis glass och ”slush”, där dels själva produkten, dels dess förpackning och tillhörande marknadsföring, i större utsträckning kan komma att tilltala yngre personer. Konsumentverket anser att det kan finnas skäl att på sikt utvärdera försäljningen och konsumtionen av de alkoholhaltiga preparat som nu regleras, för att konstatera vem genomsnittskonsumenten är. Om försäljningen och konsumtionen till största delen består av en yngre målgrupp, kan det finnas anledning att överväga ytterligare åtgärder avseende marknadsföring av dessa preparat än vad som gäller för marknadsföring av alkoholdrycker. Erfarenheter från *Lunds kommun* bekräftar Konsumentverkets farhågor. Lunds kommun har under de senaste två åren noterat att alkoholhaltig glass funnits till försäljning i butiker i Lund. I vissa fall har glassen marknadsförts på ett klart påträngande sätt och även barn har kunnat köpa glassen. Vidare har ett flertal studentorganisationer hört av sig till kommunen och förklarat att de uppvaktas av ett alkoglassföretag som vill att studenterna ska sälja glassarna i sin verksamhet. Kommunens intryck är att alkoglassföretaget varit särskilt angeläget att i Lund rikta in sin marknadsföring mot studentorganisationer som i huvudsak engagerar unga vuxna under 25 år. Erfarenheterna från Lunds kommun visar tydligt på vikten av att säkerställa att de här aktuella produkterna omfattas av alkohollagens marknadsföringsregler.

10.3 Marknadsföring i radio och tv

Regeringens förslag: Förbud mot kommersiella annonser i tv-sändningar, beställ-tv, radiosändningar samt satellitsändningar som gäller alkoholdrycker ska gälla även för de alkoholdrycksliknande preparaten. Program i ljudradiosändning, tv-sändning, sökbar text-tv eller i beställ-tv ska inte få sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka eller sälja alkoholdrycksliknande preparat.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har kommenterat förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Även när det gäller kommersiell reklam och sponsring i radio och tv gör sig samma skyddshänsyn gällande för de alkoholdrycksliknande preparaten som för alkoholdrycker.

Regeringen menar att förbud mot reklam för dessa alkoholdrycksliknande preparat i radio och tv är förenligt med YGL. Ett sådant förbud kan inte heller anses stå i strid med de krav som uppställs i RF eller artikel 10 i Europakonventionen. Inskränkningen i yttrandefriheten sker för vad som måste anses vara ett godtagbart ändamål, att motverka skadeverkningsarna av alkoholbruk och värna folkhälsan. Inskränkningen bör även i övrigt anses godtagbar eftersom den inte kan sägas gå längre än vad som är nödvändigt och inte heller grundar sig på en politisk eller annan åskådning som nämns i 2 kap. 21 § RF. Av 2 kap. 23 § följer också att friheten att yttra sig i näringsverksamhet får begränsas. Även i fråga om bestämmelsen om yttrandefrihet i artikel 10 i Europakonventionen bör begränsningarna anses godtagbara. Enligt denna artikel får inskränkningar i lag göras med hänsyn bl.a. till skydd för hälsa. Regeringen menar att det mot denna bakgrund inte finns något hinder ur grundlagssynpunkt mot att föreslå ett förbud mot kommersiella annonser i ljudradioprogram, tv-program, beställ-tv eller tv-sändningar över satellit som omfattas av radio- och tv-lagen även i fråga om de alkoholdrycksliknande preparaten.

Inte heller EU-rätten hindrar ett sådant förbud. EU-domstolen har bl.a. i målet C-405/98, Gourmet International Products, uttalat att bestämmelser som begränsar möjligheterna att göra reklam för alkoholhaltiga drycker i syfte att motverka alkoholmissbruk bidrar till att skydda folkhälsan. Det har tidigare bedömts vara förenligt med EU-rätten att förbjuda kommersiella annonser i radio och tv när det gäller alkoholdrycker. Regeringen kan inte se att det finns skäl att göra någon annan bedömning när det gäller de här aktuella preparaten.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/13/EU om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (AV-direktivet) innehåller minimiregler om bl.a. kommersiella meddelanden som innebär att medlemsstaterna får föreskriva att leverantörer av medietjänster under deras jurisdiktion ska följa mer detaljerade eller strikta regler inom de områden som samordnas inom direktivet, förutsatt att dessa regler överensstämmer med unionsrätten. Det innebär att inte heller AV-direktivet utgör något hinder mot det förbud som regeringen här föreslår.

10.4 Övriga bestämmelser om marknadsföring

Regeringens förslag: De regler i 7 kap. alkohollagen om varuprover och gåvor, framställning i bild samt informationstext som avser alkoholdrycker ska även omfatta alkoholdrycksliknande preparat.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har kommenterat förslaget.

Skälen för regeringens förslag: För att uppnå en konsekvent lagstiftningen bör samma regler om varuprover och gåvor lämpligen tillämpas i fråga om de alkoholdrycksliknande preparaten som för alkoholdrycker. Regeringen kan inte se några grundlagsmässiga hinder eller hinder i övrigt för en sådan reglering. Även när det gäller bestämmelser om framställning i bild framstår det som lämpligt att reglerna även omfattar dessa preparat.

Samma resonemang gör sig gällande då det gäller alkohollagens regler om att kommersiella annonser på ett tydligt sätt ska återge en text som informerar om alkoholens skadeverkningar. Det anses möjligt att trots TF och YGL föreskriva om informationsskyldighet såväl i reklam som i andra meddelanden om kommersiella förhållanden. När det gäller sådana bestämmelser som innebär att marknadsföringen ska innehålla vissa påståenden finns det dock ytterligare omständigheter att beakta. Föreskrifter om att en skrift eller något annat grundlagsskyddat medium ska ha ett visst innehåll torde i princip komma i konflikt med förbudet mot hindrande åtgärder i TF och TGL. Visst utrymme finns dock att i vanlig lag föreskriva att en text ska förses med vissa texter. Det gäller inte minst ingripanden i fråga om framställningar på det kommersiella området. För att en föreskrift om text med visst innehåll ska kunna accepteras från tryck- och yttrandefrihetsrättslig synpunkt krävs att det inte rör sig om texter av uttryckligen åsiktpåverkande eller opinionsbildande karaktär. Detta anses behöva beaktas även när det gäller kommersiella annonser som i och för sig faller utanför grundlagarnas exklusiva tillämpningsområde. Avseende alkoholhaltiga drycker finns det informationstexter som regeringen har fastställt i 13 § alkoholförordningen (2010:1636). Regeringen bedömer att dessa ska tillämpas även på annonser för de alkoholdrycksliknande preparaten.

11 Organisation för tillsyn

Regeringens bedömning: Alkoholdrycksliknande preparat bör regleras på motsvarande sätt som alkoholdrycker i fråga om tillsyn.

Folkhälsomyndigheten bör fortsatt ha det övergripande tillsynsansvaret, vilket nu även innefattar införsel och import av de alkoholdrycksliknande preparaten samt av partihandel med preparaten enligt 4 kap. 3 § alkohollagen.

Regeringens förslag: Kommunerna och Polismyndigheten ska ha tillsyn över servering av alkoholdrycksliknande preparat.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: *Folkhälsomyndigheten* avstyrker förslaget om att myndigheten ska ha fortsatt övergripande tillsynsansvar över partihandel samt införsel och import enligt 4 kap. 3 och 4 §§ alkohollagen. *Länsstyrelserna i Hallands län* och *i Örebro län* pekar på vikten av att kommunerna får kännedom om vilka aktörer med serveringstillstånd som även avser att servera de aktuella preparaten. *Sundbybergs kommun* menar att tillsynen över serveringsställen försvåras vid servering av alkoholhaltigt pulver och tabletter.

Skälen för regeringens förslag: Merparten av bestämmelserna om tillsyn i 9 kap. alkohollagen är generellt utformade och kommer därför att omfatta även de alkoholdrycksliknande preparaten. Enligt 9 kap. 1 § alkohollagen är det Folkhälsomyndigheten som, med de begränsningar som anges där, utövar tillsynen över efterlevnaden av alkohollagen och anslutande föreskrifter. Folkhälsomyndigheten utövar, bl.a. med hjälp av de föreskrifter om anmälningsskyldighet som redogjorts för i avsnitt 6, tillsyn över de företag som tillverkar, inför eller importerar alkoholhaltiga preparat för försäljning i Sverige. Det förefaller därför naturligt att det på nationell nivå är Folkhälsomyndigheten som utövar tillsyn över både de befintliga alkoholhaltiga preparat som inte faller in under den nya definitionen och de alkoholdrycksliknande preparaten. Regeringen föreslår inte någon ändring i anmälningsförfarandet och det är även mot denna bakgrund lämpligt att det nationella tillsynsansvaret ligger hos Folkhälsomyndigheten. *Folkhälsomyndigheten* avstyrker förslaget om att myndigheten oförändrat ska ha fortsatt övergripande tillsynsansvar över partihandel enligt 4 kap. alkohollagen, som också kommer att omfatta partihandel enligt 4 kap. 3 § av de skattepliktiga alkoholdrycksliknande preparaten samt införsel och import enligt 4 kap. 4 § av dessa preparat. Myndigheten anser att dess uppdrag när det gäller omedelbar tillsyn över partihandel med spritdrycker, vin, andra jästa alkoholdrycker och starköl samt de alkoholdrycksliknande preparaten behöver ses över i sin helhet i syfte att förändra de nuvarande ansvarsförhållandena. Om myndigheten ska ha en kontrollerande roll, behöver det bli tydligt vad den omfattar. Det kan enligt myndigheten jämföras med hur lagstiftaren valt att tydliggöra de olika tillsynsmyndigheternas omedelbara tillsyn i lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllnadsbehållare. Av förarbetena till denna lag framgår att Folkhälsomyndighetens omedelbara tillsynsansvar klart bör framgå av lagen, liksom Konsumentverkets tillsyn över bestämmelserna om bl.a. marknadsföring (prop. 2017/17:132 s. 64). Gränsdragningen mellan de olika tillsynsmyndigheternas ansvarsområden kan då bli tydligare och i synnerhet för Folkhälsomyndigheten som utöver sitt övergripande tillsynsuppdrag som avser t.ex. insamlande av statistik över försäljning av alkohol, även har specifika uppgifter med omedelbar tillsyn inom alkoholområdet. Myndigheten menar att i det fall myndigheten ska ha fortsatt ansvar för att bedriva omedelbar tillsyn över partihandeln enligt 4 kap. alkohollagen är det viktigt att myndigheten ges rätt förutsättningar med stöd i lag och med resurser.

Regeringen har gett Folkhälsomyndigheten i uppdrag att analysera och föreslå de författningsändringar som myndigheten bedömer krävs för en effektiv tillsyn inklusive möjligheten att föra statistik inom alkoholområdet samt analysera förslagets konsekvenser. Uppdraget ska redovisas

till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Vidare har Utredningen om vissa alkohol- och marknadsföringsfrågor lämnat förslag (SOU 2017:113) som rör Folkhälsomyndighetens tillsynsverksamhet. De föreslagna författningsändringarna i betänkandet har remitterats. Regeringen bedömer att dessa förslag skapar bättre förutsättningar för Folkhälsomyndighetens tillsynsarbete. I det fall det finns skäl att se över frågan ytterligare avser regeringen att återkomma.

Kommunerna beviljar serveringstillstånd efter skriftlig ansökan från den som önskar få ett tillstånd. Kommunen skickar ärendet på remiss till Skatteverket för att få information om sökandens ekonomiska situation, skulder etc. samt till Polismyndigheten för att bl.a. få återkoppling om brottslighet och brottsmisstankar samt sökandens allmänna lämplighet. Tillsyn sker sedan kontinuerligt genom återkommande vandelsprövning liksom besök på plats för att kontrollera att alkohollagens bestämmelser om åldersgränser, matservering etc. uppfylls. Kommunerna utövar även tillsyn över bestämmelserna om marknadsföring då det gäller marknadsföring på serveringsställen. Kommunen förfogar dock inte över några marknadsrättsliga sanktioner, utan för kommunerna är det de allmänna bestämmelserna i 9 kap. 17 och 18 §§ alkohollagen som gäller, dvs. att meddela erinran eller varning eller att återkalla serveringstillståndet. Kommunerna har således redan upparbetade rutiner för tillsyn. Förslaget att inordna alkoholdrycksliknande preparat såsom t.ex. isglass i den befintliga tillsynen över serveringstillstånd innebär endast ytterligare en produkttyp som ska kontrolleras i samband med den tillsyn som kommunen redan genomför och bör inte innebära några tillkommande kostnader eller ökad administration. Kommunen har dessutom rätt att ta ut avgift som ska finansiera arbetet med tillsynen. *Sundbybergs kommun* konstaterar att tillsynen kommer att förändras särskilt när det gäller sådana produkter som alkoholhaltigt pulver och tabletter på serveringsställen. Svårigheter kan uppstå kring hur dessa ska särskiljas från andra preparat i tablett- eller pulverform vid tillsyn, om sådant finns på serveringsstället. Detsamma gäller för alkoholhaltig glass, som ska särskiljas från annan glass.

Regeringen kan konstatera att de preparat som nu kommer att omfattas av krav på serveringstillstånd och därmed tillhörande tillsyn ställer delvis nya krav på tillsynsmyndigheterna. Det ska dock ställas mot nu rådande situation som innebär att dessa preparat kan serveras utan vare sig tillstånd eller tillsyn. Regeringen bedömer att det i dagsläget är svårt att förutse de nya utmaningar som tillstånds- och tillsynsmyndigheter kan komma att ställas inför. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har möjlighet att föreskriva närmare om försäljning av dessa preparat. Därigenom finns en möjlighet att fånga upp och på ett lämpligt sätt reglera de företeelser som kan aktualiseras i framtiden, men som nu är svåra att förutse.

Länsstyrelserna i Hallands län och Örebro län konstaterar att en analog reglering med nuvarande system skulle innebära att de som redan innehar ett serveringstillstånd kommer att få servera alkoholhaltiga preparat som ur konsumtionssynpunkt är att jämföras med alkoholdrycker eller annars kan antas användas som berusningsmedel. Det skulle innebära en rätt att servera även alkoholhaltiga preparat som kan innebära särskilda hälso-risker. Nya alkoholhaltiga produkter som säljs och konsumeras på ett

serveringsställe kan behöva kontrolleras på ett annat sätt av tillsynsmyndigheterna än vanliga alkoholdrycker. Det är därför viktigt att kommunen känner till vilka typer av preparat som finns till försäljning på serveringsställena för att kunna göra en effektiv tillsyn. Länsstyrelserna föreslår därför att en restaurang med befintligt serveringstillstånd specificerar till kommunen, vilka typer av de här aktuella alkoholhaltiga preparat restaurangen avser att servera. Vid ansökan om serveringstillstånd anser länsstyrelserna att sökanden bör lämna information till kommunen om vilka eller vilken typ av alkoholhaltiga preparat som de avser att servera. På så sätt blir det möjligt att följa upp i vilken utsträckning alkoholhaltiga produkter säljs på serveringsställena. I de fall preparaten är av den art att det finns en risk för skadligt bruk och särskilda risker för hälsan är det extra viktigt att myndigheter kan få kännedom om hur och var de serveras då de kan behöva regleras strängare än vanliga alkoholdrycker, exempelvis genom föreskrifter.

Regeringens förslag innebär att ett stadigvarande serveringstillstånd för spritdrycker som har meddelats före ikraftträdandet ska omfatta även de alkoholdrycksliknande preparaten. Det skulle dock leda för långt att i detta hänseende även innefatta de alkoholdrycksliknande preparaten i befintliga serveringstillstånd för öl, vin och annat. Förslaget innebär således att kommunen inte per automatik kommer att få kännedom om huruvida de serveringsställena som har ett stadigvarande serveringstillstånd för spritdrycker även serverar de här aktuella alkoholhaltiga preparaten. Detta gäller dock inte serveringsställena som endast har tillstånd för övriga drycker. Dessa behöver söka tillstånd för servering av alkoholdrycksliknande preparat. Regeringen bedömer att denna ordning är en lämplig avvägning mellan den ökade administrativa bördan för de näringsidkare som berörs och myndigheternas behov av information. Det finns inte heller något som hindrar kommunen att vid tillsynsbesök på sådana serveringsställena som har tillstånd att servera spritdrycker informera sig om eventuell servering av de aktuella preparaten.

Vad gäller Skatteverket och Polismyndigheten så bedömer regeringen att förslaget i denna del kommer att innebära en mycket begränsad arbetsinsats då de flesta som söker tillstånd för de aktuella produkterna sannolikt redan har eller söker tillstånd även för alkoholdrycker.

Länsstyrelserna har tillsyn inom länet, vilket innebär att länsstyrelserna har tillsyn över kommunerna och deras arbete bl.a. när det gäller serveringstillstånd. Att kommunernas tillståndsgivning även föreslås omfatta dessa preparat bedöms endast påverka länsstyrelsernas arbete marginellt, då det endast handlar om en ny produktkategori inom ramen för samma regelverk som redan gäller för alkoholdrycker.

Skatteverket har enligt 9 kap. 4 § alkohollagen tillsynen över bestämmelserna i 4 kap. 2 § samma lag. Det innebär kontroll av att den som har rätt att bedriva partihandel säljer varorna endast till dem som anges i den bestämmelsen. De varor som omfattas av Skatteverkets kontroll anges i 4 kap. 1 § alkohollagen, nämligen spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker. Regeringen föreslår i avsnitt 8.2 att partihandelsreglerna ska omfatta även de alkoholdrycksliknande preparaten i de fall dessa är skattepliktiga enligt lagen om alkoholskatt. Det faller sig därför naturligt att tillsynen över partihandel med dessa produkter utövas på samma sätt som då det gäller partihandel med de drycker som nämns i dag.

Partihandel med icke skattepliktiga varor kommer inte att omfattas av Skatteverkets tillsyn. De allmänna bestämmelserna i 9 kap. 1 § alkohollagen är dock tillämpliga. För att Folkhälsomyndigheten ska kunna utöva tillsyn över de aktuella preparaten, är den anmälningsplikt som anges i 2 § (FoHMFS 2014:10) av stor vikt.

I 9 kap. 3 § alkohollagen stadgas att för tillsynen över efterlevnaden av alkohollagens bestämmelser om marknadsföring (7 kap.) finns det särskilda regler i MFL. Konsumentverket ansvarar dels för tillsynen enligt MFL, dels för tillsynen av de marknadsföringsregler som finns i 7 kap. alkohollagen. De förslag som lämnas i denna lagrådsremiss innebär således att Konsumentverkets ansvar kommer att omfatta tillsyn över marknadsföring av de alkoholdrycksliknande preparaten. En sådan utvidgning torde inte innebära några större svårigheter för myndigheten då den kompetens och den praxis som myndigheten har utvecklat då det gäller marknadsföring av alkoholdrycker är tillämplig även när det gäller denna produktkategori.

För att uppnå en konsekvent lagstiftning krävs följdändringar även i lagen (1980:578) om ordningsvakter och i ordningslagen (1993:1617) liksom i järnvägslagen (2004:519) så att även de alkoholdrycksliknande preparaten omfattas av dessa lagar.

12 Förslagens innebörd i praktiken

Förslagen i denna lagrådsremiss syftar till att skydda folkhälsan och värna den svenska alkoholpolitiken. Det övergripande målet för alkoholpolitiken är minskade medicinska och sociala skador till följd av alkohol. Då utvecklingen inneburit att alkohol inte bara förekommer i drycker utan även i annan form, är det statens uppgift att anpassa lagstiftningen så att alkohollagens höga skyddsnivå upprätthålls på ett systematiskt och sammanhållet sätt.

I Sverige har det hittills uppmärksamats att isglass med ca fem volymprocent alkohol har sålts i dagligvaruhandeln och marknadsförts på ett sätt som strider mot alkohollagens krav på särskild måttfullhet. Denna situation har tydligt visat att lagstiftaren inte till fullo kunde förutse utvecklingen av nya alkoholprodukter då alkohollagens skyddsregler utformades. Såsom framgår av denna lagrådsremiss finns en mängd produkter på den utländska marknaden som kan komma att introduceras även i Sverige. Det är uppenbart att nuvarande lagstiftning inte är utformad för att möta en sådan utveckling. Förslagen i denna lagrådsremiss syftar därför till att proaktivt utforma alkohollagen utifrån ett scenario där företeelser i form av produkter, försäljnings- och marknadsföringsarrangemang liksom konsumtionsmönster ännu inte har setts.

Oavsett denna osäkerhet är det viktigt att analysera vad den föreslagna regleringen kommer att innebära för producenter, leverantörer, detaljhandel och serveringsställen. För att möjliggöra en sådan analys redogörs nedan för några hypotetiska situationer.

Tillverkning

En aktör i Sverige som avser att *tillverka alkoholhaltig isglass* motsvarande den som tidigare lanserats i Sverige påverkas på följande sätt.

Eftersom alkohol ingår i isglassen behöver aktören ha möjlighet att i yrkesmässig verksamhet i Sverige tillverka eller ha tillgång till alkohol, liksom möjlighet att lagra alkohol (och de aktuella alkoholhaltiga preparaten). För att bli godkänd upplagshavare krävs godkännande av Skatteverket enligt 9 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt. För att tillverka sprit eller alkoholdrycker eller för att sälja skattepliktiga alkoholhaltiga preparat till någon annan än konsument behöver man enligt regeringens förslag vara upplagshavare. Folkhälsomyndigheten har tillsyn enligt alkohollagen och Skatteverket ska underrätta myndigheten om beslut om godkända upplagshavare samt beslut som dragits in.

Detaljhandel

Aktören vill nu *lansera den alkoholhaltiga isglassen på den svenska detaljhandelsmarknaden*. Att produkten är ett alkoholhaltigt preparat enligt 1 kap. 10 § råder ingen tvekan om och enligt nuvarande föreskrifter (FoHMFS 2014:10) ska den som i sin verksamhet säljer alkoholhaltiga preparat i första led anmäla detta till Folkhälsomyndigheten (2 §). Förslagen i denna lagrådsremiss innebär ingen förändring i denna del.

Av de förslag som lagts i denna lagrådsremiss följer att aktören nu måste bedöma om glassen faller in under den föreslagna definitionen i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen, dvs. om glassen ur konsumtionssynpunkt är att jämställa med alkoholdryck eller annars kan antas användas som berusningsmedel och därmed utgör ett alkoholdrycksliknande preparat. I detta led kan två situationer uppkomma, antingen bedömer aktören att produkten inte faller in under definitionen och därmed kan säljas helt fritt, eller så bedömer aktören att glassen faller in under definitionen och därmed ska säljas via Systembolaget. I det första fallet vänder sig aktören till detaljhandelsföretag i Sverige för att dessa ska ta in produkten i sitt sortiment. Detaljhandelsföretaget kan antingen utgå ifrån producentens bedömning och därmed ta in produkten i sortimentet eller göra en annan bedömning än producenten och därmed avvisa produkten. I det fall produkten avisas från den fria detaljhandeln återstår för producenten att vända sig till Systembolaget. Mer om detta nedan. Först bör det analyseras vad som händer om detaljhandelsföretaget tar in produkten i sortimentet. I det här fallet är det uppenbart att produkten faller in under den föreslagna nya definitionen. Kommunernas tillsyn omfattar dock inte detaljhandels hela sortiment utan tillsynen omfattar endast detaljhandel med folköl. Det innebär alltså att någon privatperson alternativt kommunen vid tillsynen uppmärksammar produkten och meddelar polisen, och en åklagare kan väcka åtal mot handlaren.

I det fall producenten bedömer att den aktuella alkoholhaltiga glassen är ett alkoholdrycksliknande preparat är det i stället Systembolaget som är den försäljningskanal som produkten ska säljas genom. Producenten ska därför vända sig till Systembolaget. I detta fall är det Systembolaget som ska bedöma om glassen faller in under den föreslagna definitionen och därmed omfattas av Systembolagets ensamrätt. I det fall Systembolaget avisar glassen till följd av att bolaget anser att produkten inte faller in

under definitionen, får producenten vända sig till övriga detaljhandeln. Den nu aktuella typen av avvisningsbeslut handlar inte om produkturvalsbeslut inom monopolssfären utan i stället om besked avseende produkttyper som faller utanför detaljhandelsmonopolet och som inte över huvud taget ska säljas av Systembolaget. I det nu aktuella fallet innefattar alltså Systembolagets avvisningsbeslut ett besked om gränserna för detaljhandelsmonopolet. I aktuellt fall finns det två tänkbara resultat av ett beslut från Systembolaget om att avvisa en produkt. Antingen resulterar avvisningen i att produkten i stället kan säljas fritt i detaljhandeln, och då finns det uppenbarligen inget handelshinder och därmed inga EU-rättsliga tveksamheter, eller så beror avvisningen på att Systembolaget konstaterar att försäljning skulle strida mot myndighetsföreskrifter till skydd för liv eller hälsa. Ett eventuellt handelshinder i detta fall består i att det finns föreskrifter som förbjuder eller inskränker försäljningsmöjligheterna, och relateras inte till huruvida Systembolaget utövar sitt monopol på ett icke-diskriminerande sätt avseende de produkter som faktiskt omfattas av monopolet. Förenligheten med EU-rätten av ett sådant handelshinder ska prövas enligt artikel 34 och artikel 36 i EUF-fördraget och alltså inte enligt artikel 37 i EUF-fördraget. Försvarbarheten av denna reglering enligt artikel 36 bygger alltså inte på att det finns en kontrollinstans i form av Alkoholsortimentsnämnden. I det fall Systembolaget gör bedömningen att glassen faller in under den föreslagna definitionen kommer den aktuella glassen att bedömas utifrån Systembolagets urvalskriterier och priset att sättas utifrån Systembolagets prissättningsmodell. I det fall Systembolaget avvisar produkten utifrån uppställda urvalskriterier, vilka inkluderar en bedömning av om det finns särskilda risker för skadeverkningar av produkten, har producenten möjlighet att vända sig till Alkoholsortimentsnämnden för att få sitt ärende prövat.

Servering

Producenten vill även lansera den alkoholhaltiga isglassen på ett antal serveringsställen. Även i detta fall finns skäl för producenten att bedöma om produkten faller in under den föreslagna definitionen och servering därmed kräver serveringstillstånd från kommunen. Det är ytterst serveringsstället som ska bedöma om produkten omfattas av kravet på serveringstillstånd och därmed blir det serveringsstället som ska bedöma om produkten faller in under definitionen. I det fall serveringsstället bedömer att produkten inte faller in under definitionen kan den säljas fritt utan de krav som alkohollagen ställer upp avseende servering av alkoholhaltiga preparat. Om serveringsstället däremot bedömer att produkten faller in under definitionen, ska serveringsstället ansöka om serveringstillstånd för produkten om serveringsstället inte redan har serveringstillstånd för spritdrycker. Om man redan har ett sådant tillstånd behöver inget mer göras. Kommunen har tillsyn över serveringstillstånd. När kommunen får in en ansökan om serveringstillstånd för den alkoholhaltiga isglassen torde kommunen inte göra någon annan bedömning än serveringsstället, dvs. produkten omfattas av kravet på serveringstillstånd. I det här fallet är bedömningen inte särskilt svår, men det kan uppkomma situationer där en produkt inte lika lätt låter sig föras in under den föreslagna definitionen. I en sådan situation är det inte

osannolikt att serveringsstället vänder sig till kommunen för vägledning i om produkten kräver serveringsstillstånd eller inte. Det kan också uppkomma en situation där serveringsstället bedömer att en produkt inte faller in under definitionen men där kommunen, efter att i sin tillsyn eller på annat sätt ha fått kännedom om att produkten säljs fritt, gör en annan bedömning. Kommunen kan anmäla serveringsstället till polisen och återigen blir det de rättsvårdande myndigheterna som avgör om alkohollagens regler uppfylls. Ansvarig på serveringsstället kan således dömas utifrån 11 kap. 3 § 1 punkten alkohollagen.

Eventuella ytterligare föreskrifter

För att ge ytterligare ett exempel redogörs nedan för en annan hypotetisk situation, nämligen att en aktör avser att *lansera ett alkoholhaltigt pulver* med en alkoholhalt på 50 procent räknat på vikten och 10 procent räknat på volymen på den svenska detaljhandelsmarknaden. Liksom i tidigare situation råder, med den ändring som föreslås i definitionen av ett alkoholhaltigt preparat (färdigställd för slutlig användning tas bort), ingen tvekan om att en sådan produkt faller in under definitionen i 1 kap. 10 § alkohollagen. I alla fall torde andra ledet i definitionen vara uppfyllt, dvs. att produkten kan användas som berusningsmedel. Även denna produkt ska således anmälas till Folkhälsomyndigheten enligt föreskrift (FoHMFS 2014:10). Samma scenario som i fallet ovan gör sig alltså gällande vad gäller bedömning av om produkten faller in under den föreslagna definitionen eller inte och därmed vilken detaljhandelskanal som står öppen. Dock kan alkoholhaltigt pulver antas vara förknippat med särskilda hälsorisker, såsom tidigare redogjorts för. Med den ändring som föreslås i denna lagrådsremiss får, enligt 6 kap. 10 § 4, regeringen eller den myndigheten som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om handel i övrigt med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat som behövs till skydd för liv eller hälsa. Det innebär att det finns möjlighet att proaktivt meddela föreskrifter om t.ex. villkor för försäljning av sådana preparat som kan anses innebära särskilda hälsorisker. Vid synnerliga skäl kan även ett förbud mot försäljning föreskrivas. När det gäller alkoholhaltigt pulver, som i detta exempel, finns goda skäl att anta att dessa kommer att kringgärdas av särskilda föreskrifter. Föreskrifterna kan komma att träffa tillverkare, leverantörer, detaljhandel (i detta fall Systembolaget då produkten faller in under den föreslagna definitionen) och serveringsställen. Utan att föregå framtagandet av föreskrifter, finns ändå skäl att ge exempel på vad dessa kan komma att omfatta. Det kan handla om krav på förpackningsutformning, förpackningsstorlek, förbud mot försäljning totalt eller i vissa sammanhang liksom villkor för försäljning i andra sammanhang, t.ex. att pulver kan få serveras endast utspätt på ett visst sätt. *Folkhälsomyndigheten* menar att eventuella försäljningsrestriktioner bör inriktas på sista försäljningsledet, dvs. försäljning till konsument. Regeringen menar att möjligheten att utforma föreskrifter inte bör inskränkas till endast ett led i försäljningskedjan, men bedömer liksom Folkhälsomyndigheten att det framför allt är försäljning till konsument som kan behöva begränsas till skydd för liv *eller* hälsa. Som framgår ovan kan dock föreskrifter komma att träffa tillverkare, leverantörer, detaljhandel och

serveringsställen. Överträdelse av meddelade föreskrifter sanktioneras med böter.

Tillämpning av den föreslagna definitionen

Som framgår ovan kommer tillämpningen av den föreslagna definitionen i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen att falla på flera aktörer. Vad gäller den alkoholhaltiga produkt (alkoholhaltig isglass) som hittills lanserats på den svenska marknaden torde tillämpningen vara tämligen enkel, dvs. produkten uppfyller de kriterier som uppställs i definitionen. Det kan dock komma att lanseras andra produkter som inte lika lätt låter sig bedömas. I denna lagrådsremiss har regeringen i möjligaste mån gett definitionen stadga och innehåll i syfte att underlätta tillämpningen. Regeringen bedömer dock att det kommer att finnas behov av vägledning i de bedömningar som behöver göras, särskilt mot bakgrund av att flera aktörer kommer att behöva tillämpa definitionen. Detta ankommer i första hand på Folkhälsomyndigheten som utövar tillsyn över alkohollagen, se utförligare beskrivning i avsnitt 6. I slutändan är det upp till rättstillämpningen att klargöra definitionens räckvidd.

13 Straffbestämmelser m.m.

Regeringens förslag: De straffbestämmelser i alkohollagen som gäller för alkoholdrycker i fråga om olovlig försäljning, olovligt innehav, olovligt anskaffande och olovlig hantering ska även avse alkoholdrycksliknande preparat.

I fråga om övriga lagar såsom lagen om straff för vissa trafikbrott, lagen om säkerhet vid tunnelbana och spårväg, sjölagen, järnvägslagen, luftfartslagen och ordningslagen ska straffbestämmelserna ändras så att den som har framför en farkost efter att ha intagit alkohol i så stor mängd att alkoholkoncentrationen i blodet eller utandningsluften uppgår till minst föreskrivet värde ska dömas till ansvar.

Vidare läggs de alkoholdrycksliknande preparaten till i vissa bestämmelser i järnvägslagen och ordningslagen i konsekvens med att dessa preparat ska regleras på samma sätt som alkoholdrycker.

Bestämmelserna om förverkande av alkoholdrycker i såväl alkohollagen som i lagen om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m., samt i övriga lagar som redogjorts för ovan ska omfatta även alkoholdrycksliknande preparat. Enligt lagen om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. ska också i samband med s.k. fylleribrott alkohol kunna förverkas. Termen omfattar t.ex. drycker och preparat, oavsett form och volymprocent. Lagen om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. ska benämnas lagen om förverkande av alkohol m.m.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Bl.a. har vissa brottsrubriceringar i alkohollagen ändrats i förhållande till utredningens förslag och för fylleribrotten används uttrycket "intagit

alkohol” istället för det av utredningen föreslagna ”förtärt alkoholdrycker eller alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen”.

Remissinstanserna: *Hovrätten för nedre Norrland* anser att de kriterier som avgör om en produkt ska anses utgöra ett alkoholhaltigt preparat saknar den skärpa som bör krävas när det är fråga om straffrättslig reglering. Hovrätten konstaterar vidare att uttrycket alkoholhaltiga drycker såsom det tolkats när det gäller trafikbrott inte korresponderar med definitionen av alkoholhaltiga preparat i alkohollagen. *Folkhälso-myndigheten* framför önskemål om en lagstadgad rätt att vidta administrativa sanktioner om en näringsidkare inte följer alkohollagens bestämmelser eller myndighetens föreskrifter. *Åklagarmyndigheten* tillstyrker förslagen på straffrättens område och har inget att invända mot övriga förslag.

Skälen för regeringens förslag: Förslagen innebär att alkoholdrycksliknande preparat så långt det är möjligt ska regleras som alkoholdrycker när det gäller handel, import och införsel, servering, marknadsföring och tillsyn. För att uppnå en konsekvent lagstiftning innebär detta att vissa handlingar som görs med denna typ av preparat även bör bli straffbelagda, i likhet med vad som gäller för alkoholdrycker enligt 11 kap. alkohollagen. Det innebär att det kriminaliserade området utvidgas. För att kriminalisering ska framstå som befogad ska följande kriterier vara uppfyllda. För det första ska det beteende som kriminaliseras kunna föranleda påtaglig fara eller skada och sanktioner krävs därför med hänsyn till gärningens allvar. Vidare saknas ändamålsenliga alternativa sanktioner och den sanktion som valts ska utgöra ett effektivt medel för att motverka det icke önskvärda beteendet. Det krävs även att rättsväsendet har resurser att klara av den eventuella ytterligare belastning som kriminaliseringen innebär.

Den svenska alkoholpolitikens övergripande mål är att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. En ökad tillgänglighet medför en ökad totalkonsumtion och ju mer den totala alkoholkonsumtionen ökar, desto mer ökar alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar i befolkningen.

De viktigaste verktygen för att nå alkoholpolitikens mål är alkoholskatten och detaljhandelsmonopolet för alkoholdrycker, liksom en restriktiv reglering av marknadsföring av alkohol. Genom detaljhandelsmonopolet har samhället kontroll över den allmänna tillgängligheten till alkoholdrycker. Genom en restriktiv reglering av marknadsföringen av alkohol skyddas framför allt barn och unga från att exponeras för sådan marknadsföring.

Mot bakgrund av att de alkoholdrycksliknande preparaten ur konsumtionssynpunkt är att jämställa med alkoholdrycker eller annars kan antas användas som berusningsmedel bedömer regeringen att det är befogat att koppla straffbestämmelser till överträdelser av de regler som föreslås i denna lagrådsremiss. De alkoholpolitiska överväganden som gör sig gällande för en restriktiv reglering av dessa varor är desamma som för alkoholdrycker. En oreglerad marknad för de alkoholdrycksliknande preparaten ökar tillgängligheten av alkohol i Sverige och riskerar att alkoholkonsumtionen ökar. För att kunna motverka en hantering av de aktuella alkoholhaltiga preparaten i strid med de bestämmelser som

regeringen nu föreslår, behövs straffrättsliga sanktioner. Överträdelser av bestämmelserna av hantering av vissa alkoholdrycksliknande preparat kan få mer skadliga konsekvenser än överträdelser av hanteringen av alkoholdrycker. Det gäller inte minst alkoholhaltigt pulver (se vidare avsnitt 9.1). Regeringen bedömer att det inte finns några alternativa sanktioner. De straffrättsliga sanktionerna är ett effektivt medel för att motverka överträdelser av i dag gällande bestämmelser på alkoholområdet. Sanktionerna stämmer också överens med systematiken i alkohollagen. Regeringen bedömer vidare att rättsväsendet har resurser att klara den eventuella ytterligare belastning som kriminaliseringen innebär.

Alkohollagen

Regeringen föreslår följande när det gäller straffbestämmelser. Olovlig försäljning av alkohol regleras i 11 kap. 3 § alkohollagen. De alkoholdrycksliknande preparaten ska läggas till i punkterna 1 och 2 så att även den som, uppsåtligen eller av oaktsamhet, säljer sådana preparat utan tillstånd eller annars i strid mot alkohollagen eller serverar alkoholdrycksliknande preparat som anskaffats på annat sätt än som anges i 8 kap. 13 § (av detaljhandelsbolaget eller partihandlare²⁴) ska dömas för olovlig försäljning av alkohol till böter eller fängelse i högst två år. Av 8 kap. 13 § enligt dess nya lydelse framgår dock att kraven vid partihandel endast gäller alkoholdrycksliknande preparat som är skattepliktiga (se vidare avsnitt 8.2). Har brottet begåtts uppsåtligen och är grovt döms enligt 4 § samma kapitel till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har utgjort ett led i en verksamhet som bedrivits yrkesmässigt eller i större omfattning, eller har varit riktad mot ungdomar.

Även i 11 kap. 6 § ska de alkoholdrycksliknande preparaten läggas till och brottsbeteckningen ändras till olovligt innehav av alkohol för att även preparaten ska kunna omfattas av den. Straffskalan är böter eller fängelse i högst två år. Även i bestämmelsen i 7 § samma kapitel, som straffbelägger langning, bör de alkoholdrycksliknande preparaten läggas till samt brottsbeteckning ändras på så vis att alkoholdrycker ersätts med alkohol. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet anskaffar, överlämnar eller bjuder på alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat i strid med 3 kap. 9 § alkohollagen ska därför dömas för olovligt anskaffande av alkohol till böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, till fängelse i fyra år.

Av 11 kap. 8 § framgår bl.a. att den som uppsåtligen hanterar alkoholhaltiga preparat i strid med föreskrifter som meddelats med stöd av 6 kap. 10 § 4 döms till böter. Enligt 6 kap. 10 § 4 får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om bl.a. handel med alkoholhaltiga preparat som behövs till skydd för liv och hälsa. Regeringen har enligt 4 § första stycket 6 alkoholförordningen gett ett bemyndigande till Folkhälsomyndigheten att utfärda sådana föreskrifter.

²⁴ Jfr förslaget till nytt andra stycke i 8 kap. 13 § "Vad som sägs i första stycket gäller även för sådana alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket och som är skattepliktiga enligt lagen (1994:1564) om alkoholskatt." Ytterligare redogörelse kring innebörden finns i författningskommentaren till 8 kap. 13 §.

Föreskrifter kan meddelas för att begränsa handeln med alla alkoholhaltiga preparat. Som tidigare anförts får de alkoholdrycksliknande preparaten endast säljas av Systembolaget samt serveras av restauranger med alkoholtillstånd. Säljer t.ex. en livsmedelsbutik ett sådant alkoholhaltigt preparat gör sig handlaren skyldig till olovlig försäljning av alkohol enligt 11 kap. 3 §. Enligt avtalet mellan Systembolaget och staten får bolaget endast grunda urvalet i sitt sortiment på en bedömning av i avtalet fastställda kriterier. Ett av kriterierna i avtalet är särskilda risker för skadeverkningar av produkten. Som tidigare nämnts bör avtalet ändras så att det även omfattar alkoholdrycksliknande preparat. Systembolaget bör härigenom kunna avvisa ett alkoholhaltigt preparat som kan ge upphov till särskilda risker för skadeverkningar.

I likhet med vad som föreslås gälla för detaljhandel med de alkoholdrycksliknande preparaten ska en restaurang som serverar preparaten utan serveringstillstånd dömas till ansvar för olovlig försäljning av alkohol enligt 11 kap. 3 §. Det torde vara fallet även om föreskrifter har överträtts i samband med serveringen. Om en restaurang som har tillstånd serverar ett alkoholhaltigt preparat i strid med föreskrifter, kan dock ansvar utdömas enligt 11 kap. 8 §. Av föreskrifter skulle det t.ex. kunna framgå att ett alkoholhaltigt pulver endast får serveras utspätt som en alkoholdryck och inte i ren pulverform.

Även i fråga om det nuvarande brottet olovlig dryckeshantering, som straffbeläggs enligt 11 kap. 9 § och där syftet framför allt är att se till att ingen underårig eller märkbart påverkad person kan få tag i alkohol samt att partihandel sker på rätt sätt, bör motsvarande regler gälla i fråga om de alkoholdrycksliknande preparaten. Reglerna omfattar även förvaring och servering i strid med vissa bestämmelser. Brottet bör benämnas "olovlig hantering av alkohol" En sådan överträdelse kan generera böter eller fängelse i högst sex månader. Mot bakgrund av att en del alkoholdrycksliknande preparat inte är skattepliktiga och partihandeln med dem därför är oreglerad, kan det uppstå situationer, när kontrollen enligt 4 kap. 3 § endast innebär ett konstaterande att det är fråga om skattebefriade varor (se avsnitt 8.2).

Även reglerna om ringa gärning i 10 § och om försök och förberedelse m.m. i 11 § ska gälla i fråga om de alkoholdrycksliknande preparaten. Även andra stycket i 11 § där det stadgas om ansvarsfrihet för den till vilken lagligen framställda alkoholdrycker har anskaffats för personligt bruk ska avse aktuella preparat.

Den allmänna förverkandebestämmelsen i 12 kap. 1 § alkohollagen i fråga om förverkande av produkter som varit föremål för brott eller deras värde samt utbyte av brott avser redan alkoholhaltiga preparat. Det görs ett tillägg av de alkoholdrycksliknande preparaten i fråga om att förverkande ska kunna ske även hos den som är fri från ansvar för brottet enligt 11 kap. 11 § andra stycket. I 5 § samma kapitel läggs de alkoholdrycksliknande preparaten till i fråga om att lagen om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. ska tillämpas även avseende dessa preparat.

Hovrätten för Nedre Norrland anser att de kriterier som avgör om en produkt ska anses utgöra ett alkoholhaltigt preparat saknar den skärpa som bör krävas när det är fråga om straffrättslig reglering. Vilka produkter som omfattas av den föreslagna nya definitionen framgår inte och en sådan

reglering skapar problem med att förutse om straff kan följa på ett visst handlande. Därför anser hovrätten att det kan ifrågasättas om inte den föreslagna regleringen strider mot legalitetsprincipen, varför den frågan bör uppmärksammas i den fortsatta beredningen. Regeringen bedömer att den definition av de alkoholdrycksliknande preparaten som föreslås i 1 kap. 10 § andra stycket samt de kriterier för bedömning som anges i 10 a § alkohollagen, jämte de förtydliganden och förklaringar som finns i avsnitt 8 och författningskommentaren, är så pass tydlig och avgränsad att det inte finns några hinder ur rättssäkerhetssynpunkt mot att tillämpa de straffbestämmelser som föreslås.

Andra lagar

Regeringen föreslår följande avseende straffbestämmelser i andra lagar än alkohollagen. När det gäller de s.k. fylleribrotten bör begreppet alkoholhaltiga drycker ändras till alkohol, så att straffansvaret gäller oavsett i vilken form alkoholen intagits. *Hovrätten för Nedre Norrland* har bl.a. yttrat sig över utredningens förslag avseende bestämmelserna om straff för rattfylleribrott. Utredningen har föreslagit att den som fört ett fordon m.m. efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker eller alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen i så stor mängd att alkoholkoncentrationen i blodet eller utandningsluften minst uppgår till viss halt kan dömas till ansvar. Hovrätten redogör för begreppet alkoholhaltiga drycker och framhåller att av förarbetena till lagen om straff för vissa trafikbrott framgår att begreppet alkoholhaltiga drycker motsvarar det tidigare använda begreppet starka drycker. I doktrinen har framhållits att starka drycker är varje dryck som innehåller en mätbar alkoholkoncentration. Därför konstaterar hovrätten att uttrycket alkoholhaltiga drycker såsom det tolkats när det gäller trafikbrott inte korresponderar med den definition som utredningen har föreslagit av alkoholhaltiga preparat i alkohollagen. Hänvisningen till den föreslagna definitionen innebär därmed att endast den som har förtärt en vara (som inte är en alkoholhaltig dryck) som innehåller mer än 2,25 volymprocent alkohol, kan dömas till ansvar för exempelvis rattfylleri enligt 4 § lagen om straff för vissa trafikbrott. Det kan därmed, enligt hovrätten, antas att den av utredningen föreslagna regleringen kan komma att skapa ett stort utrymme för invändningar avseende alkoholhalten i den vara som har förtärts, vilket riskerar att göra lagstiftningen mindre effektiv. Regeringen delar hovrättens bedömning. För att t.ex. även den som har intagit alkoholhaltiga preparat som inte överstiger 2,25 volymprocent alkohol ska kunna dömas till ansvar för fylleribrott föreslår regeringen att termen "alkoholhaltiga drycker" byts ut mot "alkohol" i följande bestämmelser: 4 § lagen om straff för vissa trafikbrott, 30 § lagen om säkerhet vid tunnelbana och spårväg, 20 kap. 4 § sjölagen, 10 kap. 2 § järnvägslagen och 13 kap. 2 § luftfartslagen. Genom den föreslagna ändringen spelar det inte någon roll i vilken form föraren har intagit alkohol. En förare av aktuella farkoster som intagit t.ex. drycker eller preparat som innehåller alkohol, oavsett volymprocent, kan fällas till ansvar om alkoholkoncentrationen i hans eller hennes blod eller utandningsluft uppgår till minst föreskrivna värden eller om föraren inte kan framföra farkosten på ett betryggande sätt. Uttrycket "förtärs" byts vidare ut mot "intagit" då viss

alkohol intas på annat sätt än genom förtäring. Det är t.ex. möjligt att röka ångorna från alkohol.

Regeringen anser att utvidgningen av det straffrättsliga området även i denna del är befogad. En person som vid framförandet av en farkost är påverkad av alkohol, oavsett hur alkoholen intagits, utsätter sig själv och andra för påtaglig fara. Samma straff bör gälla för fylleribrotten oavsett källan till förarens alkoholhalt i blod och utandningsluft. Om bestämmelsen utvidgas till att avse alkohol i stället för endast alkoholhaltiga drycker uppnås en mer heltäckande lagstiftning och vars utformning stämmer överens med syftet med bestämmelsen. Det kommer heller inte att vara möjligt att komma undan med invändningar om att man intagit viss form av alkohol. Straffrättsliga sanktioner bedöms effektivt kunna motverka den oönskade handlingen att framföra en farkost under påverkan av alkohol. Regeringen bedömer att det inte finns några alternativa sanktioner till de straffrättsliga och sådana sanktioner stämmer också överens med systematiken i lagarna på området. Vidare bedöms rättsväsendet ha resurser för att klara av en eventuell ökad belastning.

Utöver de bestämmelser som redogjorts för ovan finns det regler om förbud och straff i ordningslagen som i vissa delar bör omfatta även de alcoholdrycksliknande preparaten. Tillägg av de alcoholdrycksliknande preparaten bör därför göras i 2 kap. 18 § ordningslagen som avser att det vid offentliga tillställningar endast får drickas alcoholdrycker om det sker vid tillåten servering samt att sådana drycker som inte får drickas vid tillställningen inte heller får förvaras där. I samband med detta bör termen ”drickas” bytas ut mot ”intas” för att såväl drycker som ätbara preparat liksom andra intagningssätt för att tillföra kroppen alkohol ska kunna omfattas. Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot detta förbud döms enligt 29 § andra stycket samma kapitel till penningböter, om gärningen inte är straffbelagd i någon annan författning. Även här ska en konsekvensändring göras genom tillägg av de alcoholdrycksliknande preparaten.

Regeringen föreslår följande avseende förverkande m.m. Förverkande-bestämmelser och bestämmelser om beslag i fråga om alcoholdrycker finns dels i lagen om förverkande av alcoholhaltiga drycker m.m., dels i ordningslagen samt i några av de andra lagar som nämnts ovan. För att uppnå en konsekvent lagstiftning i fråga om förverkande och beslag bör vissa ändringar göras i följande bestämmelser. I första stycket 1 § lagen om förverkande av alcoholhaltiga drycker m.m. ändras alcoholhaltiga drycker till alkohol. Genom ändringen ska alkohol eller andra medel som har trafikfarlig påverkan kunna förverkas då de påträffas hos en person som gjort sig skyldig till vissa trafikbrott. Förverkande ska ske om det inte finns särskilda skäl mot det. Rätten att förverka alkohol kommer alltså i normalfallet inte avse alcoholhaltiga preparat som denaturerats på föreskrivet sätt såsom t.ex. etanolbränsle eller spolarvätskor (se Folkhälsomyndighetens föreskrifter FoHMFS 2014:10). Vidare kompletteras bestämmelsens tredje stycke med de alcoholdrycksliknande preparaten. Tredje stycket avser alcoholdrycker m.m. som påträffas hos den som intar eller förvarar dem i strid med vissa bestämmelser i ordningslagen, lokala ordningsföreskrifter eller järnvägslagen. De alcoholdrycksliknande preparaten läggs också till i 2 kap. 18 § första stycket, 29 § andra stycket, 32 § första stycket, 3 kap. 25 § fjärde stycket

och 4 kap. 11 § ordningslagen och 10 kap. 6 § järnvägslagen. Även 2 § lagen om förverkande av alkoholhaltiga drycker ändras. Bestämmelsen avser beslag av egendom som avses i 1 § samma lag. Termen ”alkoholhaltiga drycker” ändras till ”alkohol” för att omfatta även t.ex. alkoholhaltiga preparat. Vad avser 2 § 1 får egendomen under vissa förutsättningar förstöras, annars ska den säljas. I denna bestämmelse ändras ”alkoholhaltig dryck” till ”alkohol”. Eftersom termen ”alkoholhaltiga drycker” härigenom inte förekommer i någon bestämmelse i lagen om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. ändras lagens rubrik till lagen om förverkande av alkohol m.m. I konsekvens med de ändringar som har föreslagits avseende partihandel i fråga om de alkoholdrycksliknande preparaten och det ”glapp” som kan uppstå genom att vissa preparat inte omfattas av skattelagstiftningen, ska ett tillägg avseende 2 § 1 utformas så att försäljning till partihandlare omfattar även alkoholdrycksliknande preparat, om de är skattepliktiga varor enligt lagen (1994:1564) om alkoholskatt. I 2 § 1 a läggs preparat som innehåller alkohol till. Preparaten ska motsvara alkoholhaltiga drycker. Sådana drycker behöver inte ha en alkoholhalt som uppgår till 2,25 volymprocent. Med uttrycket ”preparat som innehåller alkohol” innefattas även preparat som har en alkoholhalt under 2,25 volymprocent. I 2 § 3 läggs ”preparat” till. Även i fråga om andra regler av ordningskaraktär där någon överträder ett förbud att förtära alkoholdrycker inom ett trafikföretags område eller på dess färdmedel (4 kap. 4 § ordningslagen) eller inom järnvägssystem (9 kap. 2 § järnvägslagen) bör ändringar ske genom tillägg av de alkoholdrycksliknande preparaten. Slutligen finns en bestämmelse i 5 kap. 9 § luftfartslagen, som inte avser en straffbestämmelse men ett förbud där den inte får tjänstgöra ombord som på grund av bl.a. påverkan av alkoholhaltiga drycker inte kan fullgöra sina uppgifter på ett betryggande sätt. Bestämmelsen ändras genom att termen ”alkoholhaltiga drycker” byts ut mot ”alkohol”.

Folkhälsomyndigheten framför att det inom det fortsatta arbetet bör utredas en möjlighet för myndigheten att få lagstadgad rätt att vidta administrativa sanktioner om en näringsidkare inte följer alkohollagens bestämmelser eller myndighetens föreskrifter. Det är en brist att myndigheten inte har denna möjlighet och försvårar en effektiv tillsyn. Förslaget om hur handeln med vissa alkoholhaltiga preparat ska regleras kan innebära att myndigheten behöver ta ställning till om en näringsidkare gjort en korrekt bedömning av vilken typ av preparat som anmäls. Det kan innebära att myndigheten upprättar ett tillsynsärendet och avslutar ärendet med ett beslut som går emot näringsidkarens bedömning. Om denne inte följer myndighetens beslut återstår att polisanmäla näringsidkaren, vilket kan ske först när ett brott begås, dvs. preparatet finns till försäljning i dagligvaruhandeln. Administrativa sanktioner kan både ge effektivitetsvinster och lägre kostnader om näringsidkaren rättar sig innan misstanke om brott uppstår och myndigheten inte behöver gå vidare med en polisanmälan. Regeringen har gett Folkhälsomyndigheten i uppdrag att analysera och föreslå de författningsändringar som myndigheten bedömer krävs för en effektiv tillsyn inklusive möjligheten att föra statistik inom alkoholområdet samt analysera förslagets konsekvenser. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Regeringen

bedömer att sådana förslag kan skapa bättre förutsättningar för Folkhälso-myndighetens tillsynsarbete. I det fall det finns skäl att se över frågan ytterligare avser regeringen att återkomma.

14 Beskattningsfrågor

Regeringens bedömning: Alkoholen i alkoholdrycksliknande preparat omfattas redan av befintliga regler för alkoholskatt. Regeringen avser att vid behov återkomma i övriga skattefrågor.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Skatteverket* är positivt till bedömningen, men framför att i den fortsatta beredningen bör skatteneutralitetsprincipen analyseras ytterligare för att säkerställa att jämförbara och således konkurrerande varor eller tjänster ska behandlas lika. *Skatteverket* och *Tullverket* menar att det kan komma att krävas lagändringar avseende exempelvis mervärdesskatt och beskattning vid import.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt utredningsdirektiven skulle utredningen analysera och bedöma om skatteinstrumentet bör omfatta alkoholhaltiga preparat som är avsedda för förtäring. Några författningsförslag i fråga om beskattning skulle dock inte tas fram. Utredningen har gjort bedömningen att det är rimligt att de alkoholdrycksliknande preparaten har en beskattning som motsvarar den som finns i fråga om alkoholdrycker. Utredningen bedömde även att alkoholhaltiga preparat avsedda för förtäring, såväl enligt den nuvarande definitionen som med de förändringar som föreslås i 1 kap. 10 § första och andra stycket alkohollagen, innefattas av nuvarande reglering i fråga om alkoholskatt. Vad avser mervärdesskatten förefaller det enligt utredningen inte finnas några hinder mot att tillämpa samma skattesats för de alkoholdrycksliknande preparaten som för alkoholdrycker. Om beskattning inte sker på motsvarande sätt för preparaten, riskerar man bland annat att handeln med alkoholdrycksliknande preparat delvis tar över handeln med alkoholdrycker för att det blir fördelaktigare. Skatt som alkoholpolitiskt instrument får då också en mindre betydelse. Utredningen har dock, i enlighet med direktivet, inte lämnat några förslag på lagändringar inom skatteområdet. *Skatteverket* konstaterar att livsmedel liksom restaurang- och cateringtjänster omfattas av skattesatsen 12 procent med undantag för spritdrycker, vin och starköl som omfattas av skattesatsen 25 procent enligt mervärdesskattelagen (1994:200), förkortad ML. För att preparaten inte ska omfattas av skattesatsen 12 procent krävs enligt *Skatteverket* att en ändring görs i 7 kap. 1 § andra stycket 4 och 5 ML. *Skatteverket* påminner vidare om att det i den fortsatta beredningen bör beaktas om en höjning av skattesatsen till 25 procent är förenlig med skatteneutralitetsprincipen.

När det gäller frågan om alkoholskatt för de aktuella alkoholdrycksliknande preparaten instämmer regeringen i utredningens bedömning att alkoholen i preparaten omfattas av de befintliga reglerna i lagen

(1994:1564) om alkoholskatt och rådets direktiv 92/83/EEG av den 19 oktober 1992 om harmonisering av strukturerna för punktskatter på alkohol och alkoholdrycker. Om alkoholinnehållet i varje enskilt fall inte överstiger 8,5 liter ren alkohol per 100 kilogram chokladprodukter eller 5 liter ren alkohol per 100 kilogram av något annat livsmedel, är alkoholen i preparaten undantagen från beskattning. Om alkoholhalten överstiger dessa nivåer, beskattas alkoholen i preparaten som etylalkohol. Eftersom området är harmoniserat inom EU finns det inte någon möjlighet att ändra på reglerna. Några lagändringar behövs därför inte i lagen om alkoholskatt. När det gäller övriga skatterelaterade frågor har såväl utredningen som *Skatteverket* och *Tullverket* angett att det kan komma att krävas lagändringar, exempelvis avseende mervärdesskatt och beskattning vid import. De skatterättsliga effekterna i dessa delar måste övervägas närmare. Regeringen avser att vid behov återkomma i denna fråga.

När det gäller partihandel föreslår regeringen att de alkoholdrycksliknande preparaten ska inordnas i partihandelsreglerna. Förslaget grundar sig i behovet av skattekontroll och polisiär kontroll snarare än alkoholpolitiska överväganden. Regeringen bedömer att en likabehandling mellan alkoholdrycker och dessa alkoholdrycksliknande preparat är motiverad. Partihandel med preparaten har därför i avsnitt 8.2 ovan föreslagits få bedrivas endast av den som har godkänts som upplagshavare eller registrerad varumottagare enligt 9 och 12 §§ lagen om alkoholskatt. De bestämmelser som avser partihandel ska ändras i konsekvens med detta.

Som redogjorts för ovan finns det en koppling mellan partihandels-tillstånd enligt 4 kap. 1 § alkohollagen och godkännande som upplagshavare eller registrerad varumottagare enligt alkoholskattelagen. Det kan vid tillämpningen av dessa regler uppkomma ett glapp då alkoholdrycksliknande preparat med lägre alkoholhalt kommer att omfattas av befintliga undantag från beskattning om de anses vara livsmedel. Den som avser att handla med sådana varor kan därmed inte bli godkänd som upplagshavare eller registrerad varumottagare. Det är inte heller möjligt att inom ramen för detta system inordna handel med icke skattepliktiga varor. För alkoholhaltiga preparat som är skattepliktiga finns det dock inga problem att behålla kopplingen till upplagshavare och mottagare. Konsekvensen blir att partihandel med icke skattepliktiga alkoholhaltiga preparat även fortsättningsvis kommer att vara oreglerad samt att reglerna om partihandel endast kommer att avse skattepliktiga alkoholdrycksliknande preparat.

Reglerna om införsel och import hör samman med reglerna om partihandels-tillstånd eftersom det förutom den tillåtna privatinförseln endast är partihandlare och detaljhandelsbolaget som i dag får föra in spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker. Som framgår ovan finns det alkoholhaltiga preparat som anses vara livsmedel och som inte är skattepliktiga. Partihandeln med dessa preparat kommer även fortsättningsvis att vara oreglerad. I konsekvens därmed omfattas de alkoholdrycksliknande preparaten endast av införselreglerna i 4 kap. 4 § första stycket alkohollagen om de är skattepliktiga enligt lagen om alkoholskatt. Vad avser privatinförsel och privatimport av de alkoholdrycksliknande preparaten ska dessa likställas med vad som gäller för alkoholdrycker.

15 Systembolagets hemleveranser

Regeringens bedömning: En hörnsten i den svenska alkoholpolitiken är att all detaljhandel med alkoholdrycker ska ske via Systembolaget. Det innebär att Systembolaget behöver anpassa sin verksamhet efter konsumenternas förändrade inköpsmönster, såsom ökad e-handel och utnyttjande av möjligheten till hemleverans, liksom det ökade intresset för småskaliga och närproducerade produkter samt regeringens ambitioner att öka den svenska livsmedelsproduktionen samtidigt som folkhälsouppdraget upprätthålls.

Mot denna bakgrund bör Systembolagets försöksverksamhet med hemleveranser avslutas och systemet införas som en del av Systembolagets ordinarie verksamhet.

Utredningens bedömning: Utredningen har inte behandlat denna fråga.

Skälen för regeringens bedömning: Den svenska alkoholpolitikens främsta syfte är att upprätthålla skyddet för folkhälsan. En bärande princip i den svenska alkoholpolitiken är att det inte ska finnas några ekonomiska intressen i detaljhandelsled som kan bidra till ökad försäljning och därmed ökad alkoholkonsumtion. Denna princip utgör grunden för det svenska detaljhandelsmonopolet. Konsumenternas förändrade inköpsmönster, såsom ökad e-handel och utnyttjande av möjligheter till hemleverans liksom det ökade intresset för småskaliga och närproducerade produkter, utgör en utmaning för Systembolagets ensamrätt. För att upprätthålla desintresseringsprincipen, liksom Systembolagets ensamrätt bedömer regeringen att det är angeläget att Systembolaget får så goda förutsättningar som möjligt att tillgodose konsumenternas förändrade inköpsmönster och förväntningar för att på så sätt kanalisera konsumenternas inköp av alkoholdrycker via Systembolaget. Ett sätt att uppnå detta är att Systembolagets system för hemleveranser utökas och görs permanent.

Systembolaget får enligt tillkännagivande av avtal mellan Systembolaget Aktiebolag och staten (SFS 2017:1132) under en försöksperiod i hela eller delar av maximalt sex län tillhandahålla försäljning på rekvisition genom distansförsäljning och leverans av varor till köparen (s.k. hemleveranser). Systembolaget bedriver i dag hemleverans i Stockholms län, Skåne län, Västerbottens län, Västernorrlands län, Uppsala (Uppsala län), Göteborg, Mölndal, Askim, Borås och Brämhult (Västra Götalands län). Regeringens proposition En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet (prop. 2016/17:104) fastställer tydligt att den svenska livsmedelsproduktionen ska öka. Med tanke på den positiva utvecklingen inom destilleri-, bryggeri- och vinsektorn de senaste åren är det viktigt att regeringen skapar möjligheter för en fortsatt positiv utveckling inom dessa sektorer. Merparten av de aktörer som i dag finns inom dessa sektorer är små och medelstora företag belägna i hela Sverige och regeringen ser att det finns ytterligare utvecklingspotential för att skapa jobb och tillväxt på den svenska landsbygden, inte minst inom ramen för måltidsturismen.

Systembolagets möjlighet att erbjuda hemleverans har även aktualiserats i samband med diskussioner om att göra det möjligt för svenska

producenter av alkoholdrycker att sälja sina produkter direkt till konsumenter, s.k. gårdsförsäljning. Ett införande av Systembolagets system för hemleverans i hela landet kan vara ett sätt att underlätta för svenska småproducenter att via Systembolaget möta konsumenternas efterfrågan på småskaliga och närproducerade produkter. En sådan åtgärd kräver en ändring av avtalet mellan staten och Systembolaget.

16 Konsekvenser av förslagen

16.1 Samhällsekonomiska konsekvenser

Lagradsremissens förslag innebär att tillgängligheten till alkohol i samhället regleras ytterligare genom att försäljning till konsument av alkoholdrycksliknande preparat endast kommer att kunna ske genom Systembolaget eller genom aktörer som har serveringstillstånd för dessa preparat och i båda fallen efter lagstadgade ålderskontroller m.m. Även de förändringar i fråga om partihandel, införsel och import som föreslås bidrar till bättre kontroll än vad som är fallet i dag och motverkar illegal handel. Marknadsföringen av dessa preparat kommer i allt väsentligt att anpassas till de särskilda regler som gäller för marknadsföring av alkoholdrycker, som t.ex. att marknadsföringen ska vara särskilt måttfull och inte får rikta sig till eller skildra barn och unga. Detta kan antas leda till att samtliga konsument utsätts för en mindre mängd påträngande marknadsföring, som t.ex. stora utomhusannonser, jämfört med i dag.

Regeringen bedömer att de förslag som lämnas, såväl i ett kortare som i ett längre perspektiv, är positiva för samhällsekonomin. Vad gäller de alkoholhaltiga preparaten som avses undviker man på kort sikt att barn och unga har möjlighet att på ett legalt sätt få tillgång till produkter som direkt kan skada dem, vilket är gynnsamt dels för denna grupp, dels för samhället i stort. På längre sikt bör en reglering kunna medföra att ökade framtida kostnader inom hälso- och sjukvården undviks. Genom en samreglering med alkoholdrycker underlättas även tillsynen för berörda myndigheter.

Vad gäller de särskilt hälsofarliga produkterna finns de ännu inte på den svenska marknaden. Genom förslagen etableras ett färdigt regelverk för dessa produkter, med försäljning till konsument efter ålderskontroll i Systembolagets regi eller av den som har serveringstillstånd samt med möjlighet för Folkhälsomyndigheten att meddela föreskrifter till skydd för liv eller hälsa. På så sätt kan akuta hälsorisker framför allt för barn och unga undvikas.

16.2 Konsekvenser för Folkhälsomyndigheten

Det kommer att krävas informationsinsatser till allmänhet, till kommuner och till de branschorganisationer och verksamhetsutövare som anmält de aktuella preparaten till Folkhälsomyndigheten. Kommunerna behöver vägledning för tillsyn av dessa preparat. Det är främst miljöinspektörer som kommer i kontakt med alkoholhaltiga preparat när de utför tillsyn i

dagligvaruhandeln. Miljöinspektörerna behöver därför kunskap om de nya reglerna för att upptäcka om det finns preparat som säljs utanför monopolet. Detta kräver en informationsinsats om underrättelseskyldigheten enligt 9 kap. 10 § alkohollagen. Det finns också behov av allmän information på Folkhälsomyndighetens webbplats om att de alkoholdrycksliknande preparaten kommer att regleras som alkoholdrycker. I detta sammanhang behöver myndigheten informera om vilken typ av alkoholhaltiga preparat som kan komma att omfattas av de särskilda reglerna

Baserat på beräkningar från Folkhälsomyndigheten bedömer regeringen att det initialt tillkommer en kostnad för myndigheten för uppbyggnad av webbutbildning till främst miljöinspektörer, vilket normalt inte ingår i myndighetens tillsynsuppdrag. Även revidering av myndighetens föreskrifter och utveckling av exempelvis anmälningsblanketter genererar kostnader. Det initiala arbetet för myndigheten beräknas uppgå till cirka 300 000 kronor. Dessa kostnader bedöms kunna finansieras inom ramen för givna resurser inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

Därutöver behövs en förstärkning av myndighetens juridiska kompetens med 0,5 årsarbetskrafter, motsvarande 400 000 kronor. För att myndigheten ska ges möjlighet att utföra ett proaktivt arbete bedömer regeringen att det därutöver krävs ytterligare förstärkning med 0,25 årsarbetskrafter, motsvarande en årlig kostnad om cirka 200 000 kronor. Sammantaget bedöms förslaget medföra kostnader om cirka 600 000 kronor årligen.

Dessa kostnader och bedöms kunna finansieras inom ramen för givna resurser till Folkhälsomyndigheten.

16.3 Konsekvenser för Konsumentverket

Förslagen i denna lagrådsremiss innebär ytterligare en produktkategori att utöva tillsyn över för Konsumentverket. I dagsläget är dock marknaden liten och Konsumentverket har redan nu det generella, övergripande tillsynsansvaret för marknadsföring. Konsumentverket räknar med att man inledningsvis kan behöva vidta vissa mindre åtgärder som t.ex. revision av de allmänna råden för marknadsföring av alkoholdrycker. Sammantaget bedöms tillsynen över marknadsföring av aktuella alkoholhaltiga preparat rymmas inom ramen för Konsumentverkets befintliga tillsyn av marknadsföring av alkoholdrycker.

Lagrådsremissens förslag förväntas därmed inte föranleda några nämnvärda konsekvenser, vare sig ekonomiska eller andra, för Konsumentverket.

Det kan här även nämnas att överträdelse av reglerna om sponsring i nuvarande radio- och tv-lagen övervakas av Granskningsnämnden för radio och tv. Det kan inte förväntas mer än en högst marginell ökning av antalet ärenden mot bakgrund av de ändringar som föreslås. Förslagen förväntas därför inte leda till några större konsekvenser, vare sig ekonomiska eller administrativa, för nämnden.

16.4 Konsekvenser för Livsmedelsverket

Livsmedelsverket är kontrollmyndighet för Systembolaget och kontrollerar i dag bl.a. att Systembolaget följer livsmedelslagstiftningens regler om märkning. Omfattningen av dagens kontroll av butikerna är dock mycket begränsade vilket innebär att det inte sker en regelbunden kontroll av varje enskild butik. Om Systembolaget även skulle sälja produkter som t.ex. glass och jello-shots så kan det påverka bedömningen av vilken kontroll som behöver utföras på Systembolaget.

Hantering av frysta livsmedel och godis bedöms utgöra en mycket låg risk ur livsmedelssäkerhetssynpunkt. Hantering av frysta livsmedel skulle dock med all sannolikhet kräva att Systembolaget har frysrum, vilket sannolikt skulle leda till att kontroll behöver göras vid alla Systembolagets butiker. Livsmedel som kräver kylförvaring (exempelvis baserade på mjölk och ägg) kan innebära vissa mikrobiologiska risker och skulle sådana produkter tas in i sortimentet kommer offentlig kontroll av varje butik att vara nödvändig.

Beroende på vilka produkter som tas in i sortimentet kan det alltså bli så att kontroll måste göras av att varje enskild butik följer livsmedelslagstiftningen. Vid bedömningen av vilken kontrolltid som krävs för en viss typ av anläggning görs en helhetsbedömning av verksamheten bl.a. utifrån omfattningen av verksamheten och vilka risker som finns. Det skulle i sådana fall röra sig om en kontroll av mindre omfattning vid de enskilda butikerna. Utökat arbete med offentlig kontroll finansieras av avgifter.

16.5 Konsekvenser för länsstyrelserna

Länsstyrelserna utövar tillsyn över kommunernas tillsynsverksamhet. Den enda ytterligare uppgiften som läggs på länsstyrelserna genom utredningens förslag är att utöva tillsyn över kommunernas tillsyn över aktuella alkoholhaltiga preparat. Länsstyrelserna menar att det är att föredra om även dessa preparat regleras inom gällande lagstiftning avseende serveringstillstånd och de bedömer att en sådan reglering endast kräver marginellt merarbete jämfört med dagens situation. Mot den bakgrunden bedömer regeringen att lagrådsremissens förslag inte kommer att medföra några ytterligare kostnader eller märkbara konsekvenser för länsstyrelserna.

16.6 Konsekvenser för rättsväsendet m.m.

Lagrådsremissens förslag innebär en delvis utvidgad kriminalisering genom att de alkoholdrycksliknande preparaten i stora drag likställs med alkoholdrycker, även på straffrättens område. Detta får troligen en i huvudsak brottsförebyggande effekt och liksom för övriga brott mot alkohollagen kan det antas att antalet anmälda brott och lagföringar avseende de nya brotten kommer att ligga på en låg nivå. Regeringen bedömer därför att den utökade kriminaliseringen inte leder till någon

nämnvärd ökning av vare sig arbetsbelastningen eller kostnaderna för Sveriges domstolar och rättsväsendets övriga aktörer. Regeringen bedömer att förverkande kommer att ske i förhållandevis få fall och inte heller det förslag regeringen lägger fram i den delen bedöms innebära någon nämnvärd ökning av vare sig arbetsbelastning eller kostnader för dessa aktörer. Vad avser Polismyndighetens roll i fråga om tillstånd och tillsyn av aktuella alkoholhaltiga preparat har myndigheten redan i dag uppgifter i fråga om alkoholdrycker som motsvarar de som man nu föreslås få i fråga om preparaten.

Regeringen bedömer därför att de nya uppgifterna kommer att kunna hanteras inom ramen för nuvarande verksamhet och utan särskilt resurstillskott.

16.7 Konsekvenser för kommunerna

När det gäller konsekvenserna för den kommunala självstyrelsen är det kommunerna som har ansvaret för beslut om serveringstillstånd och för tillsyn över servering. Kommunerna kommer, som nämnts ovan, genom utredningens förslag att utöva tillsyn över ytterligare en grupp produkter. Ansökningarna om serveringstillstånd kommer också att utökas med en kategori varor. Enligt de kommuner som kommenterat resursfrågan, förutses förslagen inte medföra några större konsekvenser, vare sig ekonomiskt eller administrativt. Kontrollen av servering av aktuella alkoholhaltiga preparat kan infogas inom ramen för den övriga tillsynen och det blir endast ytterligare en produkt för aktörerna att söka serveringstillstånd för. Kommunerna har rätt att ta ut avgifter för att finansiera sina kostnader för såväl tillstånd som tillsyn vilket innebär att det inte uppstår några nettokostnader för de offentliga finanserna.

16.8 Konsekvenser för Systembolaget m.m.

De ekonomiska konsekvenserna för Systembolaget bedöms enligt bolaget hänföra sig till att man under ett uppstartsskede behöver etablera rutiner för inköp och hantering av de nya produkterna. Det kan också uppstå kostnader för ny butiksinredning. Försäljningen av dessa produkter kommer dock att generera intäkter för Systembolaget och bolaget räknar med att de föreslagna ändringarna därmed, netto och på sikt, inte bör leda till ökade kostnader.

Ytterligare konsekvenser som de föreslagna förändringarna kommer att medföra är ändring av Systembolagets bolagsordning samt ändring i avtalet med staten.

Det kan i detta sammanhang nämnas att de ändringar som här föreslås, beroende på hur många beslut som överklagas, kan komma att påverka kostnaderna för Alkoholsortimentsnämnden som hanterar överklaganden av Systembolagets beslut att inte köpa in en viss produkt. Det är dock inte möjligt att uppskatta storleken på dessa eventuella kostnader i förväg.

16.9 Konsekvenser för företag

Företagen inom dagligvaruhandeln förväntas inte påverkas av förslagen i någon större utsträckning då det är ett fåtal butiker som saluför alkoholhaltig glass eller liknande alkoholhaltiga produkter. De butiker som har sålt alkoholhaltig isglass kommer inte att få göra det fortsättningsvis, vilket kan antas leda till vissa minskade intäkter för dem, i vart fall på kort sikt. Det finns, enligt vad regeringen erfar i vart fall ett e-handelsföretag som säljer glassen som också i viss mån kan förväntas få lägre intäkter i form av utebliven försäljning. Enligt företrädare för branschen förefaller försäljningen av alkoholhaltig glass hittills inte ha varit särskilt stor vare sig inom dagligvaruhandeln eller den digitala handeln. Glass är vidare en säsongsbunden vara, vilket också talar för att den förväntade inkomstminskningen för berörda näringsidkare inte bör bli så stor.

Aktörer som innehar serveringstillstånd för spritdrycker kommer inte att behöva ansöka om nytt serveringstillstånd. För aktörer som saknar serveringstillstånd för spritdrycker och vill sälja aktuella alkoholhaltiga preparat krävs att man ansöker om serveringstillstånd för dessa, vilket innebär viss administration. Ansökan om serveringstillstånd samt tillsyn avseende aktuella alkoholhaltiga preparat kan även förväntas generera viss merkostnad i fråga om avgifter som måste erläggas jämfört med i dag. Enligt uppgifter från kommunala alkoholhandläggare bör det bli fråga om dels en tillståndsavgift, dels en årlig tillsynsavgift samt eventuellt en rörlig del som beräknas utifrån omsättningen. Det förväntas dock inte uppstå några större kostnader för företagen med anledning av detta.

Folkhälsomyndighetens rätt att utfärda föreskrifter kan komma att göra att preparaten regleras strängare än alkoholdrycker, vilket kan påverka företag som tillverkar eller saluför alkoholhaltiga preparat. Ett aktuellt exempel är företag som saluför alkoholhaltig glass. Dessa företag kan komma att uppleva en försäljningsminskning i samband med events eftersom det kommer att krävas serveringstillstånd för att få sälja glassen, vilket bl.a. medför en åldersgräns på 18 år vid försäljning till konsument. Det kan i detta sammanhang även nämnas att marknadsföringsreglerna föreslås bli mer restriktiva, vilket också, i vart fall på sikt, kan komma att påverka försäljningen negativt.

Sammantaget förefaller såväl dagligvarubranschen som restaurangbranschen i stort sett vara positivt inställda till en sammanhållen reglering och att man inordnar de alkoholdrycksliknande preparaten i den redan befintliga ordningen för alkoholdrycker. Genom att använda sig av ett befintligt system behöver handlare och restauranger inte lära sig ett nytt tillståndssystem, utan regleringen som föreslås omfatta de här aktuella produkterna är redan känd.

De förändringar som föreslås genom att aktuella alkoholhaltiga preparat ska omfattas av partihandel innebär att den som vill vara partihandlare antingen måste bli godkänd som upplagshavare eller registrerad som varumottagare efter ansökan hos Skatteverket. Det kan inte förväntas uppstå några direkta kostnader i form av ansökningsavgifter eller liknande med anledning av detta. Det finns inte heller några särskilda krav på hantering av varor, transporter eller annat. Den främsta skillnaden jämfört med i dag kan antas bli tidsåtgång p.g.a. ansökningsförfarandet. I enlighet med vad som redogjorts för ovan, kommer vissa alkoholhaltiga preparat

att vara icke skattepliktiga och de omfattas därmed inte av partihandelsregleringen.

Regeringen bedömer att förslagen inte kommer att ha någon betydelse för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags.

17 Skyldigheter till följd av EU-medlemskapet

Regeringen har för avsikt att anmäla förslagen till kommissionen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster.

18 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 april 2019. Stadigvarande serveringstillstånd för spritdrycker som har meddelats före ikraftträdandet ska omfatta även alkoholdrycksliknande preparat.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens.

Remissinstanserna: Har inte kommenterat förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Sedan den nuvarande alkohollagens ikraftträdande har man kunnat handla i princip fritt med alkoholhaltiga preparat, vilket innebär att det saknas åldersgränser, preparaten kan säljas i dagligvaruhandeln och det är endast de generella marknadsföringsreglerna som gäller. Mot bakgrund av att vissa alkoholhaltiga preparat avsedda för förtäring kan jämföras med alkoholdrycker eller annars kan antas användas som berusningsmedel, är den nuvarande regleringen otillräcklig för att upprätthålla alkoholpolitikens syfte, nämligen att skydda folkhälsan och särskilt skydda barn och unga från alkoholens skadeverkningar. Regeringen menar att de föreslagna ändringarna bör träda i kraft så snart det är möjligt. Förslagen innehåller föreskrifter som bedöms anmälningspliktiga i enlighet med Sveriges åtagande till följd av EU-medlemskapet (se avsnitt 17). Med hänsyn till den tidsfrist som kan bli aktuell innan propositionen kan beslutas av riksdagen och det förberedelsearbete som kan bli aktuell för de myndigheter och aktörer som träffas av bestämmelserna bedömer regeringen att den föreslagna tidpunkten för ikraftträdande är väl avvägd.

Regeringens förslag innebär behov av övergångsbestämmelser i fråga om serveringstillstånd när även de alkoholdrycksliknande preparaten ska omfattas av detta system. Detta för att övergången ska fungera väl och att det ska bli så liten administrativ börda som möjligt för berörda

näringsidkare, tillståndsgivare m.fl. Regeringen föreslår därför att stadigvarande serveringstillstånd för spritdrycker som har meddelats före ikraftträdandet ska omfatta även de alkoholdrycksliknande preparaten. Regeringen bedömer att det skulle leda för långt att i detta hänseende även innefatta preparaten i serveringstillstånd för öl, vin och annat. Detta bör framgå av en övergångsbestämmelse (se utförligare resonemang om övergångsbestämmelsen i avsnitt 8.5).

19 Författningskommentar

19.1 Förslaget till lag om ändring i alkohollagen (2010:1622)

1 kap.

1 §

Denna lag gäller tillverkning, marknadsföring och införsel eller import av alkoholdrycker och handel med sådana varor. Lagen gäller också tillverkning av sprit samt införsel, import, utförsel, export och handel med sprit samt handel med alkoholhaltiga preparat.

Lagen gäller också marknadsföring, införsel, import och handel med alkoholdrycksliknande preparat.

I paragrafen anges lagens tillämpningsområde.

Första stycket är oförändrat.

Ett nytt *andra stycke* läggs till där det framgår att lagen också reglerar marknadsföring, införsel, import och handel med alkoholdrycksliknande preparat. De alkoholdrycksliknande preparaten definieras i 10 § andra stycket.

2 §

I denna lag finns bestämmelser om

- tillverkning m.m. (2 kap.),
- allmänna bestämmelser om försäljning (3 kap.),
- partihandel m.m. (4 kap.),
- detaljhandel (5 kap.),
- handel med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat (6 kap.),
- marknadsföring av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat (7 kap.),
- servering av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat (8 kap.),
- tillsyn m.m. (9 kap.),
- överklagande (10 kap.),
- straffbestämmelser (11 kap.),
- förverkande (12 kap.), och
- register (13 kap.).

Paragrafen innehåller en uppräkningslista över vad respektive kapitel i alkohollagen reglerar.

Ändringar har gjorts i de två strecksatser som avser kapitel 7 om marknadsföring och kapitel 8 om servering genom tillägg av uttrycket ”och alkoholdrycksliknande preparat” efter respektive strecksats. Anledningen till tilläggen är att kapitelrubrikerna har ändrats då huvuddelen av de regler som gäller för alkoholdrycker även ska omfatta de alkoholdrycksliknande preparaten.

10 §

Med *alkoholhaltigt preparat* avses en vara som innehåller mer än 2,25 volymprocent alkohol och inte är alkoholdryck eller teknisk sprit och inte heller är sådant läkemedel som omfattas av läkemedelslagen (2015:315).

Alkoholhaltiga preparat som ur konsumtionssynpunkt är att jämföras med alkoholdrycker eller annars kan antas användas som berusningsmedel benämns alkoholdrycksliknande preparat. För dessa gäller särskilda regler enligt denna lag.

Bestämmelserna i 6 kap. 6–9 §§ och 10 § 3 ska inte tillämpas på alkoholdrycksliknande preparat.

I paragrafen framgår definitionen av alkoholhaltiga preparat. Övervägandena finns i avsnitt 8.

Det *första stycket* har ändrats genom att frasen ”färdigställt för slutlig användning” har tagits bort. Alkoholhaltigt pulver och liknande produkter ska omfattas av definitionen.

Ett nytt *andra stycke* införs i paragrafen av vilket framgår att lagen innehåller särskilda regler för vissa alkoholhaltiga preparat. Det är sådana alkoholhaltiga preparat som ur konsumtionssynpunkt är att jämföras med alkoholdrycker eller annars kan antas användas som berusningsmedel. Sådana alkoholhaltiga preparat ska benämnas alkoholdrycksliknande preparat. Likheten med alkoholdrycker avser konsumtionsmönster och berusningsegenskaper.

Uttrycket ”preparat som ur konsumtionssynpunkt är att jämföras med alkoholdrycker” tar sikte på sådana alkoholhaltiga preparat som konsumeras på ett sätt och med ett syfte som är att jämföras med konsumtion av alkoholdrycker. Det kan vara fråga om alkoholhaltiga preparat som konsumeras i stället för en alkoholdryck, eller som komplement till alkoholdrycker. Det sammanhang i vilket preparatet typiskt sett konsumeras har betydelse för bedömningen. Om det är fråga om konsumtion i festmiljö, på restauranger och caféer eller i andra sociala sammanhang, t.ex. på festivaler, bör preparatet omfattas av definitionen. Typiska exempel är alkoholhaltig glass och slush, godis av karaktären alcho shots, alkoholhaltiga produkter som är avsedda att användas vid tillredning av drinkar (t.ex. s.k. foam) samt drinktillugg med alkoholinnehåll.

Det andra ledet i definitionen, ”eller annars kan antas användas som berusningsmedel” kan avse alkoholhaltiga preparat som redan omfattas av det första ledet, men även andra typer av produkter som annars riskerar att falla utanför bestämmelsen. Här innefattas t.ex. alkoholhaltigt pulver. Avsikten är främst att kunna fånga upp nya företeelser och nya konsumtionsmönster.

Genom uttrycket ”kan antas användas” klargörs att det främst är preparat som är avsedda att förtäras som avses och inte t.ex. handsprit, rengöringsmedel eller spolärvtätska. Vissa alkoholhaltiga preparat intas på annat sätt än genom förtäring. Det är t.ex. möjligt att röka ångorna från alkohol. Preparat som intas på annat sätt än genom förtäring kan också omfattas av definitionen.

Den nya definitionen är inte avsedd att träffa befintliga produkter som inte har medfört några problem ur ett alkoholkonsumtionsperspektiv. Exempel på sådana produkter är matlagingsvin, essenser och vissa desserter eller likörpraliner som säljs i dagligvaruhandeln.

Vad gäller kommande produkter bör bedömningen fokuseras på om de konsumeras på ett sätt som är att jämföras med alkoholdrycker eller kan antas användas som berusningsmedel.

För de alkoholhaltiga livsmedel som alkoholskatt ska betalas för är utgångspunkten att de omfattas av definitionen. Enligt 7 § lagen om alkoholskatt (1994:1564) ska alkoholskatt betalas för alkohol som ingår i livsmedel eller som ingrediens i halvfabrikat för tillverkning av livsmedel under förutsättning att alkoholinnehållet i det färdiga livsmedlet överstiger 8,5 liter ren alkohol per 100 kg chokladprodukt eller 5 liter ren alkohol per 100 kg av något annat livsmedel.

Även det *tredje stycket* är nytt. Här föreskrivs att vissa uppräknade bestämmelser i alkohollagen inte ska gälla de alkoholdrycksliknande preparaten utan endast de övriga alkoholhaltiga preparaten. Eftersom de alkoholdrycksliknande preparaten i den mån det är möjligt ska regleras på samma sätt som alkoholdrycker finns det inte behov av och är inte heller lämpligt med dubbelreglering. Så långt som möjligt ska separata regelverk gälla för alkoholhaltiga preparat i allmänhet och alkoholdrycksliknande preparat. Det finns dock vissa regler som det finns fortsatt behov av att kunna tillämpa för alla alkoholhaltiga preparat.

En bestämmelse som även fortsatt ska tillämpas är 6 kap. 10 § 4 som ger regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer möjlighet att meddela föreskrifter om handel i övrigt som behövs till skydd för liv eller hälsa. Se vidare angående detta i kommentaren till den bestämmelsen. Även 9 kap. 10 § och 11 kap. 8 § andra stycket 3 ska tillämpas fortsättningsvis för alla alkoholhaltiga preparat och undantas därför inte från tillämpningen.

10 a §

Vid bedömningen av om ett alkoholhaltigt preparat uppfyller villkoren i 10 § andra stycket ska följande särskilt beaktas

- 1. preparatets sammansättning och smak,*
- 2. om det genom upptining, kylning, avskiljning av beståndsdelar eller tillförsel av vätska går att omvandla preparatet till en alkoholdryck, eller*
- 3. hur det marknadsförs.*

Paragrafen är ny. Övervägandena finns i avsnitt 8.

I bestämmelsen ges kriterier som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett alkoholhaltigt preparat ur konsumtionssynpunkt är att jämföras med en alkoholdryck eller annars kan antas användas som berusningsmedel. Kriterierna har betydelse för bedömningen av båda leden i 10 § andra stycket. Dock kan vissa kriterier ha större betydelse för ett av leden. Det finns vidare alkoholdrycksliknande preparat som uppfyller kriterier i fler än en punkt. Även andra kriterier än de som räknas upp i bestämmelsen kan ha betydelse vid bedömningen av om ett alkoholhaltigt preparat ska anses vara alkoholdrycksliknande.

Den *första punkten* fastslår att preparatets sammansättning och smak har betydelse. Med sammansättning avses bl.a. ett preparats ingredienser. Det har ofta betydelse för konsumtionen av ett alkoholhaltigt preparat vilka övriga ingredienser det innehåller. Innehåller preparatet en hög procent fett är det generellt svårare att "äta sig berusad på preparatet" än på ett preparat som förutom alkohol främst består av kolhydrater. Punkten omfattar pro-

duktur som gelégodis och jellyshots vilka framför allt består av alkohol-drycker och gelatin. Det är i stort sett endast konsistensen som skiljer dem från alkoholdrycker. Även alkoholhaltig grädde som vispats och alkoholdrycker som bearbetats till alkoholhaltigt skum omfattas av punkten.

Ett preparats smak kan ha betydelse för dess konsumtion. Ett alkoholhaltigt preparat med söt smak som t.ex. glass, godis och grädde lockar ofta till konsumtion hos känsliga grupper som barn och unga. Om det alkoholhaltiga preparatet däremot har tillförts stora mängder salt, såsom vissa av de produkter som ingår som ingredienser i tillverkning av livs-medel, talar det emot att det ur konsumtionssynpunkt ska jämföras med en alkoholdryck eller att det används som berusningsmedel.

Den *andra punkten* omfattar alkoholhaltiga preparat som kan omvandlas till en alkoholdryck. En alkoholhaltig isglass som upptinas blir en alkoholdryck. En alkoholhaltig gas kan genom kylning få flytande form. Dessa produkter har ofta även en sammansättning eller smak som gör att de uppfyller kriterierna i den första punkten. Vissa chokladpraliner som tidigare såldes i Sverige hade en flytande alkoholhaltig fyllning. Genom att separera fyllningen från chokladen erhöles bl.a. en vätska med hög alkoholhalt. En alkoholdryck kan också framställas genom att vätska tillförs alkoholhaltigt pulver eller alkoholhaltiga tabletter löses upp i vätska.

Av den *tredje punkten* framgår att även marknadsföringen ska beaktas. En alkoglass som marknadsförs med namn hämtade från kända drinkar och därigenom framställs som en frusen drink kan ur konsumtions-synpunkt jämföras med en alkoholdryck, under förutsättning att den är ett alkoholhaltigt preparat. Ett annat exempel på då alkoholhaltiga preparat kan jämföras med alkoholdrycker är då varumärken för kända sprit-drycker figurerar i annonser som marknadsför alkoholhaltiga preparat. Även de alkoholförstärkta oliverna omfattas av punkten. Enligt till-verkaren motsvarar alkoholhalten i varje oliv en ”shot”, vilket ger associa-tioner till alkoholdrycker.

11 §

Med *tillverkare* avses den som yrkesmässigt tillverkar varor som avses i denna lag.

Försäljning till konsument benämns detaljhandel eller, beträffande alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat, *servering* om det säljs för intag på stället. Annan försäljning benämns partihandel.

Paragrafen behandlar tillverkning, handel och servering. Övervägandena finns i avsnitt 8.

Första stycket som avser tillverkning är oförändrat.

Andra stycket definierar detaljhandel, servering och partihandel. De alkoholdrycksliknande preparaten läggs till i stycket. Med servering avses förtäring på stället. Ordet ”förtäring” byts ut mot ”intag” eftersom reglerna i fortsättningen även ska omfatta de alkoholdrycksliknande preparaten. Vissa alkoholhaltiga preparat intas på annat sätt än genom förtäring. Det är t.ex. möjligt att röka ångorna från alkohol. Uttrycket intag omfattar alla förfaranden genom vilka alkohol tillförs kroppen.

3 kap.

1 §

Alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat får inte säljas om det inte finns rätt till det enligt denna lag.

Paragrafen handlar om försäljningsrätt av alkoholhaltiga drycker och alkoholdrycksliknande preparat. Förslaget behandlas i avsnitt 8.

I paragrafen fastställs att vare sig alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat får säljas om det inte finns rätt till det enligt alkohollagen.

2 §

Alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat som inte får säljas i en butikslokal får inte heller förvaras i en sådan lokal eller tillhörande utrymmen.

Med butikslokal avses en lokal där konsumenter kan köpa varor eller tjänster eller hyra varor, dock inte restauranger och andra serveringsställen.

Sådan lokal där provsmakning enligt 8 kap. 7 § andra stycket bedrivs, omfattas inte av förbudet i första stycket.

Paragrafen behandlar bl.a. förvaring av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat. För närmare överväganden se avsnitt 8.1.

Första stycket har ändrats. I konsekvens med att alkoholdrycker som inte får säljas i en butikslokal inte heller får förvaras där ska detsamma gälla de alkoholdrycksliknande preparaten. Dessa preparat läggs därför till. Den som förvarar alkoholdryck i strid med denna bestämmelse döms enligt 11 kap. 9 § andra stycket 1 för olovlig hantering av alkohol. Motsvarande ska gälla i fråga om de alkoholdrycksliknande preparaten (se vidare kommentaren till 11 kap. 9 §).

Andra och tredje styckena är neutralt skrivna och förblir därför oförändrade.

3 §

Trots bestämmelserna i denna lag får alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat serveras till passagerare på järnvägståg i internationell trafik.

Genom vad som föreskrivs i denna lag inskränks inte den rätt till försäljning som följer av gällande bestämmelser om tullager som har inrättats för förvaring av proviant m.m. eller rätten till försäljning av obeskattade varor i exportbutik.

Paragrafen behandlar bl.a. servering på tåg i internationell trafik. Närmare överväganden finns i avsnitt 8.1.

Första stycket har ändrats genom att alkoholdrycksliknande preparat har lagts till i konsekvens med att samma regler ska gälla för dessa som för alkoholdrycker.

Andra stycket är oförändrat.

5 §

Försäljning av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat ska skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras.

Den som tar befattning med försäljning av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat ska se till att ordning och nykterhet råder på försäljningsstället.

Paragrafen behandlar hur försäljning av alkoholdrycker ska skötas. Närmare överväganden finns i avsnitt 8.1.

Såväl *första* som *andra styckena* har ändrats genom att tillägg har gjorts av de alkoholdrycksliknande preparaten. Vid försäljning av dessa preparat ska samma regler gälla som för alkoholdrycker.

6 §

Den som inte har fyllt 20 år eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte bedriva näringsverksamhet som innefattar försäljning av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat*.

I paragrafen behandlas vilka som inte får bedriva näringsverksamhet som innefattar försäljning av alkoholdrycker. Se avsnitt 8.1 för närmare överväganden.

Även här sker en konsekvensändring genom att de alkoholdrycksliknande preparaten läggs till.

7 §

Alkoholdrycker *och alkoholdrycksliknande preparat* får inte säljas eller annars lämnas ut till den som inte har fyllt 20 år. Beträffande folklöl gäller motsvarande den som inte har fyllt 18 år.

Alkoholdrycker *och alkoholdrycksliknande preparat* får *serveras* till den som har fyllt 18 år.

Bestämmelsen anger åldersgränser vid försäljning och utlämnande av alkoholdrycker respektive servering av alkoholdrycker. Överväganden finns i avsnitt 8.1.

Ändringar görs i både *första* och *andra styckena* genom att de alkoholdrycksliknande preparaten läggs till. Åldersgränserna ska gälla även i fråga om dessa preparat. Enligt 11 kap. 9 § alkohollagen döms den som uppsåtligen eller av oaksamhet säljer eller lämnar ut alkoholdrycker i strid med denna bestämmelse för olovlig hantering av alkohol. Samma regler föreslås gälla i fråga om de alkoholdrycksliknande preparaten (se vidare i författningskommentaren till 11 kap. 9 §).

8 §

Alkoholdrycker *och alkoholdrycksliknande preparat* får inte lämnas ut till den som är märkbart påverkad av alkohol eller andra berusningsmedel.

Alkoholdrycker *och alkoholdrycksliknande preparat* får inte lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att olovligen tillhandahållas någon.

Den som lämnar ut alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått den ålder som anges i 7 §.

Paragrafen innehåller bl.a. regler om att alkoholdrycker inte får lämnas ut till berusade eller om det finns misstanke om att alkoholen olovligen ska tillhandahållas någon. Överväganden finns i avsnitt 8.1.

Inte heller de alkoholdrycksliknande preparaten får lämnas ut till någon som är märkbart berusad, om man kan misstänka olovligt tillhandahållande eller utan att den som lämnar ut alkoholen har förvissat sig om att mottagaren har uppnått 18 respektive 20 års ålder enligt vad som anges i 7 §. Konsekvensändringar görs därför genom tillägg av de alkoholdrycksliknande preparaten i såväl *första* som *andra stycket*.

Att uppsåtligen eller av oaksamhet sälja eller lämna ut alkoholdrycker i strid mot denna bestämmelse till någon som inte har uppnått föreskriven ålder eller är märkbart berusad är ett brott enligt 11 kap. 9 § alkohollagen.

Samma regler ska enligt *tredje stycket* gälla även i fråga om de alkoholdrycksliknande preparaten (se vidare kommentaren till 11 kap. 9 §).

9 §

Det är förbjudet att som ombud eller på därmed jämförbart sätt anskaffa alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* till den som enligt 7 eller 8 § inte har rätt att få sådan vara utlämnad till sig. Det är också förbjudet att i annat fall än som avses i 4 kap. 4 § andra stycket 1, 2 och 4–7 i större omfattning tillhandagå annan med att anskaffa alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat*.

Alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* får inte lämnas som gåva eller lån till eller bjudas den som inte har fyllt 20 år. I fråga om folköl gäller dock motsvarande den som inte har fyllt 18 år.

Det är dock tillåtet att bjuda den som inte har uppnått föreskriven ålder på en mindre mängd alkoholdryck *eller alkoholdrycksliknande preparat* under förutsättning att *intag* sker på platsen och under ordnade förhållanden samt det med hänsyn till den unges ålder och utveckling och omständigheterna i övrigt framstår som försvarligt. På serveringsställe gäller dock den åldersgräns som anges i 7 § andra stycket.

Paragrafen uppställer förbud mot langning samt att med vissa undantag i större omfattning tillhandagå annan med anskaffande av alkoholdrycker. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

På motsvarande sätt som gäller för alkoholdrycker ska de handlingar som beskrivs i *första* och *andra styckena* vara förbjudna även avseende de alkoholdrycksliknande preparaten. Ett tillägg görs därför av dessa preparat. Undantaget som anges i *tredje stycket*, då det under vissa förhållanden är tillåtet att bjuda den som inte nått föreskriven ålder på en mindre mängd alkoholdryck, ska också gälla i fråga om de alkoholdrycksliknande preparaten, varför dessa läggs till i stycket. Ordet ”förtäring” byts ut mot ”intag” (se kommentaren till 1 kap. 11 §).

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet anskaffar, överlämnar eller bjuder på alkoholdrycker i strid med denna bestämmelse döms enligt 11 kap. 7 § för olovligt anskaffande av alkohol. Motsvarande ska gälla i fråga om de alkoholdrycksliknande preparaten (se vidare kommentaren till 11 kap. 7 §).

10 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får förbjuda eller inskränka försäljning av alkoholdrycker *och alkoholdrycksliknande preparat* om det finns synnerliga skäl för det.

Kommunen får för visst tillfälle förbjuda eller inskränka försäljning av alkoholdrycker *och alkoholdrycksliknande preparat* om det anses påkallat för att upprätthålla ordning.

Paragrafen behandlar vissa möjligheter till förbud eller inskränkning av försäljning av alkoholdrycker. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 8.1.

Såväl *första* som *andra stycket* har ändrats genom att ett tillägg har gjorts av de alkoholdrycksliknande preparaten. Vad avser första stycket innebär det att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (Folkhälsomyndigheten) får förbjuda eller inskränka även försäljningen av de alkoholdrycksliknande preparaten om det finns synnerliga skäl för det. Enligt förarbetena till bestämmelsen (prop. 1994/95:89 s. 91) innebär ”synnerliga skäl” dels krig och krigsfara etc., dels större lokala arrangemang som marknader, motortävlingar och midsommarfiranden.

Kommunen har enligt *andra stycket* möjlighet att förbjuda eller inskränka försäljning om det anses påkallat för att upprätthålla ordning. Enligt nämnda förarbeten är paragrafen en undantagsbestämmelse och bör därför tillämpas med stor återhållsamhet.

11 §

Överlåts rörelse där det ingår verksamhet som kräver godkännande som anges i 2 kap. 1 § första stycket eller 3 § första stycket (tillverkning), 4 kap. 1 § första stycket (partihandel), 6 kap. 2 § (handel med teknisk sprit), eller tillstånd enligt 8 kap. 1 § (serveringstillstånd) får överlåtaren sälja sitt lager av alkoholdrycker *och alkoholdrycksliknande preparat* till efterträdaren, om denne *har rätt* att bedriva sådan verksamhet.

Konkurs- eller dödsbo eller, i fråga om utmätt egendom, Kronofogdemyndigheten får trots bestämmelserna i denna lag sälja sprit, alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* till den som har rätt att tillverka eller bedriva partihandel med sådana varor. Alkoholdrycker *och alkoholdrycksliknande preparat* får även säljas till detaljhandelsbolaget. Motsvarande gäller då en verksamhet måste avvecklas till följd av att tillstånd eller godkännande som avses i första stycket har återkallats eller då det finns andra tvingande skäl.

Paragrafen behandlar hur lager av alkoholdrycker får säljas då en rörelse överlåts samt hur konkurs- eller dödsbo m.fl. får sälja sprit och alkoholdrycker. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

Om en rörelse som kräver godkännande eller tillstånd enligt alkohollagen överlåts får överlåtaren enligt *första stycket* sälja sitt lager till efterträdaren endast om denne har rätt att bedriva sådan verksamhet. Ett tillägg görs i första stycket av de alkoholdrycksliknande preparaten. Det innebär att det i fråga om partihandel eller serveringstillstånd kan bli aktuellt att tillämpa reglerna även i fråga om dessa preparat.

Andra stycket innehåller regler som dels ger konkurs- eller dödsbo samt i vissa fall Kronofogdemyndigheten rätt att sälja sprit eller alkoholdrycker, dels avser avveckling av verksamhet till följd av återkallelse eller liknande av tillstånd eller godkännande enligt första stycket. Ändring sker genom att ett tillägg görs av de alkoholdrycksliknande preparaten. Dessa preparat kan under de förutsättningar som anges i andra stycket därmed säljas till den som bedriver partihandel eller till detaljhandelsbolaget.

4 kap.

1 §

Partihandel med spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker får bedrivas endast av den som har godkänts som upplagshavare eller som registrerad varumottagare för sådana varor enligt 9 eller 12 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt. *Detsamma gäller för alkoholdrycksliknande preparat om de är skattepliktiga enligt lagen om alkoholskatt.* Av detta följer att rätten till partihandel endast avser den dryck *eller det preparat* som omfattas av godkännandet.

Med partihandlare avses den som har godkänts i enlighet med de föreskrifter som anges i första stycket.

Utöver vad som anges i första stycket får partihandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker *och med alkoholdrycksliknande preparat* bedrivas av detaljhandelsbolaget i enlighet med vad som anges i 5 kap. 1 § tredje stycket.

Den som har serveringstillstånd får sälja enstaka varor som omfattas av tillståndet till partihandlare som har rätt att handla med motsvarande varor.

Paragrafen innehåller bestämmelser om partihandel. Ändringen innebär att partihandel med alkoholdrycksliknande preparat endast får bedrivas av den som har godkänts som upplagshavare eller som registrerad varu-

mottagare för sådana varor enligt 9 eller 12 § lagen om alkoholskatt. Godkända upplagshavare och registrerade varumottagare har automatiskt tillstånd till partihandel enligt paragrafen, utan att några ytterligare formaliteter krävs. Därigenom säkerställs en likabehandling mellan alkoholdrycker och de aktuella preparaten.

De närmare skälen utvecklas i avsnitt 8.2.

Tillämpning av bestämmelserna i 9 eller 12 § lagen om alkoholskatt förutsätter att varorna är skattepliktiga. I 7 § första stycket femte punkten lagen om alkoholskatt finns följande undantag från skatteplikt. Alkoholskatt ska inte betalas för varor som ingår direkt i livsmedel eller som ingrediens i halvfabrikat för framställning av livsmedel, fyllda eller ej, förutsatt att alkoholinnehållet i varje enskilt fall inte överstiger 8,5 liter ren alkohol per 100 kilogram chokladprodukter och 5 liter ren alkohol per 100 kilogram av något annat livsmedel. Alkoholhaltiga preparat som omfattas av bestämmelsen är därmed undantagna från beskattning. Den som avser att handla med sådana varor kan därmed inte bli godkänd som upplagshavare eller registrerad varumottagare. Konsekvensen är att sådan partihandel även fortsatt kommer att vara oreglerad. Av den ändring som görs i första stycket genom tillägget av en ny andra mening framgår att reglerna om partihandel endast avser skattepliktiga alkoholhaltiga preparat.

3 §

Vid partihandel med spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* är säljaren skyldig att förvissa sig om att köparen har rätt att köpa in eller sälja varan vidare.

Enligt bestämmelsen måste vid partihandel säljaren förvissa sig om att köparen har rätt att köpa in och sälja varan vidare. Partihandel med de alkoholdrycksliknande preparaten regleras nu på det sätt som gäller för alkoholdrycker. Enligt 4 kap. 2 § alkohollagen får partihandlare sälja varorna till 1) det i 5 kap. 1 § angivna detaljhandelsbolaget, 2) annan partihandlare som har rätt att handla med motsvarande varor, 3) den som har meddelats stadigvarande serveringstillstånd i enlighet med reglerna i 8 kap., samt 4) den som har godkänts som skattebefriad förbrukare enligt 31 e § lagen om alkoholskatt för användning i teknisk, industriell, medicinsk, vetenskaplig eller liknande verksamhet. En partihandlare får också föra ut eller exportera varorna. Försäljning får även ske till den som har tillstånd enligt lagen (1999:446) om proviantering av fartyg och luftfartyg. Skälen har utvecklats i avsnitt 8.2.

Som framgått av kommentaren till 4 kap. 1 § är det vid handel med skattebefriade varor som avses i 7 § femte punkten lagen om alkoholskatt varken möjligt eller nödvändigt att få ett automatiskt tillstånd till partihandel genom att bli godkänd som upplagshavare eller registrerad som varumottagare enligt 9 och 12 §§ lagen om alkoholskatt. Bestämmelsen i 4 kap. 3 § måste tillämpas med detta förhållande för ögonen. Det innebär att det kan uppstå situationer, närmast försäljning av alkoholdrycksliknande preparat mellan partihandlare, när kontrollen enligt 4 kap. 3 § endast innebär ett konstaterande att det är fråga om skattebefriade varor. När preparaten ska säljas vidare till en restaurang eller till ett café för servering måste dock partihandlaren på vanligt sätt förvissa sig om att köparen har serveringstillstånd.

4 §

Spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker får föras in i landet endast av parthandlare samt av detaljhandelsbolaget för att bolaget ska kunna fullgöra den skyldighet som anges i 5 kap. 4 §. *Detsamma gäller för alkoholdrycksliknande preparat som är skattepliktiga enligt lagen (1994:1564) om alkoholskatt.*

Utöver vad som anges i första stycket får spritdrycker, vin, starköl, och andra jästa alkoholdrycker föras in

1. av den som har rätt till tullfrihet enligt 4 § lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.,
2. av en enskild person som har fyllt 20 år och som har förvärvat dryckerna och själv transporterar dem till Sverige, eller som utför arbete på transportmedel, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk eller som gåva till närstående för dennes eller dennes familjs personliga bruk,
3. som proviant på fartyg eller luftfartyg enligt särskilda bestämmelser,
4. av en enskild person eller i yrkesmässig befordran för en enskild person som har fyllt 20 år och som flyttat till Sverige, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,
5. av en enskild person eller i yrkesmässig befordran för en enskild person som har fyllt 20 år och som har förvärvat dryckerna genom arv eller testamente, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,
6. som enstaka gåvoförsändelse under yrkesmässig befordran från en enskild person i ett annat land till en enskild person i Sverige som har fyllt 20 år, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,
7. av en enskild person som har fyllt 20 år genom yrkesmässig befordran eller annan oberoende mellanhand, om införseln sker från ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk, och
8. av den som har tillstånd enligt lagen (1999:446) om proviantering av fartyg och luftfartyg, om dryckerna är avsedda för användning i enlighet med tillståndet.

Andra stycket gäller även för alkoholdrycksliknande preparat.

Spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat som medförs som proviant på järnvägståg i internationell trafik får föras in i den utsträckning som krävs för servering av passagerare under tågets färd inom landet.

Paragrafen innehåller regler om införsel och import. Närmare överväganden finns i avsnitt 8.3.

Begränsningarna i *första stycket*, att endast parthandlare samt detaljhandelsbolaget får föra in alkoholdrycker, är kopplade till parthandels-tillstånd. Som framgått av kommentaren till 4 kap. 1 § finns det alkoholhaltiga preparat som är livsmedel och som till följd av undantag i 7 § lagen om alkoholskatt inte är skattepliktiga. Parthandeln med dessa preparat kommer även fortsättningsvis vara oreglerad. I konsekvens därmed omfattas de alkoholhaltiga preparaten endast av införselreglerna i 4 kap. 4 § första stycket om de är skattepliktiga enligt lagen om alkoholskatt.

Paragrafen får ett nytt *tredje stycke* av vilket framgår att de alkoholdrycksliknande preparaten likställs med alkoholdrycker när det gäller bl.a. privatinförsel och privatimport.

Det som tidigare anges i tredje stycket flyttas till *fjärde stycket* i paragrafen. De alkoholdrycksliknande preparaten läggs också till i stycket.

5 kap.

1 §

För detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat ska det finnas ett särskilt för ändamålet bildat aktiebolag (detaljhandelsbolaget). Bolaget ska ägas av staten.

Detaljhandelsbolaget får inte föra ut eller exportera eller tillverka sådana drycker eller preparat som anges i första stycket. Bolaget får införa eller importera sådana drycker och preparat endast för att kunna fullgöra den skyldighet som anges i 4 §.

Detaljhandelsbolaget får inte bedriva annan partihandel än försäljning till den som har serveringstillstånd. Detta gäller dock inte försäljning av enstaka partier till partihandlare.

Bestämmelser om detaljhandelsbolagets verksamhet och drift samt om särskild kontroll från statens sida ska finnas i ett avtal mellan staten och bolaget.

I *första stycket* görs ett tillägg av de alkoholdrycksliknande preparaten i den uppräkningslista av varor för vilka det ska finnas ett detaljhandelsmonopol. Detaljhandel med alkoholdrycksliknande preparat får därför endast utföras av Systembolaget.

Ändringen i *andra stycket* innebär att de alkoholdrycksliknande preparaten inordnas på motsvarande sätt i det nu gällande principiella förbudet för Systembolaget att exportera eller tillverka spritdrycker, vin eller starköl. Bolaget får vidare endast importera preparaten då en konsument begär det enligt 5 kap. 4 §.

Tredje stycket är oförändrat men kommer till följd av ändringarna i första och andra stycket att omfatta även de alkoholdrycksliknande preparaten.

De närmare skälen har utvecklats i avsnitt 8.4.

2 §

Endast detaljhandelsbolaget får bedriva detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker *och med alkoholdrycksliknande preparat*.

I paragrafen görs ett tillägg med anledning av att de alkoholdrycksliknande preparaten föreslås omfattas av Systembolagets monopol. Närmare överväganden finns i kapitel 8.4.

3 §

Detaljhandelsbolaget beslutar om försäljningsställets förläggning enligt riktlinjer i avtalet mellan staten och bolaget.

Försäljning får ske för avhämtning eller genom rekvisition. Försäljning får även ske vid auktion av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker *eller av alkoholdrycksliknande preparat* för någon annans räkning enligt riktlinjer i avtalet mellan staten och bolaget.

Paragrafen behandlar dels försäljningsställets förläggning, dels hur försäljning får ske. Övervägandena finns i avsnitt 8.4.

Första stycket är oförändrat.

Andra stycket ändras genom att de alkoholdrycksliknande preparaten läggs till för att säkerställa att försäljning genom Systembolaget av dessa preparat får ske på samma sätt som försäljning av alkoholdrycker; för avhämtning, genom rekvisition eller vid auktion.

4 §

Spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker *och alkoholdrycksliknande preparat* som inte hålls i lager av detaljhandelsbolaget ska anskaffas av bolaget på begäran av konsument.

Det görs ett tillägg av de alkoholdrycksliknande preparaten i bestämmelsen. Härigenom ska även alkoholdrycksliknande preparat som inte hålls i lager av Systembolaget anskaffas av bolaget på begäran av konsument. Övervägandena finns i avsnitt 8.4.

6 kap.

8 §

Alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda att *intas* får inte genom smak- eller färgsättning, genom sin förpackning eller på annat liknande sätt utformas så att det finns risk för förväxling med alkoholdryck eller att det på annat sätt uppmuntrar till *intag*.

Orden ”förtäras” byts ut mot ”intas” och ”förtäring” mot ”intag”. Se kommentaren till 1 kap. 11 §.

9 §

Alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda att *intas* och som ska användas eller säljas inom landet ska vara denaturerade på ett sätt som så långt möjligt hindrar att de *intas*.

Orden ”för förtäring” byts ut mot ”att intas” och ”förtärs” mot ”intas”. Se kommentaren till 1 kap. 11 §.

10 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vem som utöver vad som anges i 5 § har rätt att köpa teknisk sprit och i så fall till vilket ändamål,
2. anlitande av kontrollbolag vid handel med teknisk sprit,
3. denaturering av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat och i vilka fall denaturering får underlåtas, samt
4. handel i övrigt med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat som behövs till skydd för liv *eller* hälsa.

Paragrafen behandlar föreskriftsrätten för regeringen samt den myndighet regeringen bestämmer (Folkhälsomyndigheten). Utredningens överväganden finns i avsnitt 9.1.

Den *fjärde punkten* omfattar alla alkoholhaltiga preparat. Bestämmelsen ändras genom att ”och” byts ut mot ”eller”. Avsikten är att förtydliga att liv och hälsa inte är kumulativa utan alternativa skyddsobjekt.

Enligt bestämmelsens tidigare förarbeten ger den Folkhälsomyndigheten möjlighet att t.ex. meddela förbud mot försäljning vid synnerliga skäl (prop. 2009/10:125 s. 133).

7 kap. Marknadsföring av alkoholdrycker *och alkoholdrycksliknande preparat*

1 §

Vid marknadsföring av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* till konsumenter ska särskild måttfullhet iakttas. Reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmånat till bruk av alkohol.

Marknadsföring får inte rikta sig särskilt till eller skildra barn eller ungdomar som inte har fyllt 25 år.

Paragrafen innehåller regler om hur marknadsföring av alkohol gentemot konsumenter ska ske samt vissa särskilda regler till skydd för barn och ungdomar. Närmare överväganden finns i avsnitt 10.1 och 10.2.

I *första stycket* har de alkoholdrycksliknande preparaten lagts till varför också de ska omfattas av det särskilda måttfullhetskravet som gäller vid marknadsföring av alkoholdrycker.

Andra stycket är oförändrat, men även bestämmelserna om restriktioner i fråga om marknadsföring gentemot barn och unga gäller i fråga om de alkoholdrycksliknande preparaten.

2 §

Den som tillverkar, säljer eller förmedlar försäljning av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* får i sin rörelse lämna sådana drycker eller preparat som gåva endast i form av varuprov.

Vid marknadsföring av tjänster eller vid försäljning av andra varor än alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* får sådana drycker *eller preparat* inte lämnas som gåva.

Paragrafen behandlar regler om tillåtligheten att lämna alkohol som gåva i form av varuprov (första stycket) eller gåvor (andra stycket). Övervägandena finns i avsnitt 10.4.

De alkoholdrycksliknande preparaten läggs till i såväl *första* som *andra stycket* för att samma regler på området ska gälla för dessa preparat som för alkoholdrycker.

3 §

Vid marknadsföring av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* till konsumenter får inte kommersiella annonser i ljudradioprogram, tv-program eller beställ-tv användas. Det gäller även sådana tv-sändningar över satellit som omfattas av radio- och tv-lagen (2010:696).

Paragrafen behandlar förbud mot kommersiella annonser vid marknadsföring av alkohol i bl.a. ljudradio och tv. Närmare överväganden finns i avsnitt 10.3.

De alkoholdrycksliknande preparaten läggs till i bestämmelsen och omfattas därför av förbudet.

5 §

Vid marknadsföring till konsumenter av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* genom kommersiella annonser får framställning i bild omfatta endast en återgivning av

1. varan eller råvaror som ingår i varan,
2. enstaka förpackningar, eller
3. varumärke eller därmed jämförligt kännetecken.

Kommersiella annonser i periodiska skrifter eller andra skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig, och som med avseende på ordningen för utgivningen är jämförbara med periodiska skrifter, får inte vara större än 2100 spaltmillimeter. Annonsen ska på ett tydligt sätt ange dryckens *eller preparatets* alkoholhalt men får inte framställa en hög alkoholhalt som en positiv egenskap.

En sådan annons som avses i första och andra styckena får inte strida mot god sed genom det sammanhang där den förekommer, använda sig av metoder som är opassande med tanke på konsumenten eller innehålla osanna eller vilseledande uppgifter om alkohol, alkoholkonsumtion, alkoholens verkningar eller andra egenskaper.

Paragrafen handlar om hur framställning i bild får ske vid marknadsföring till konsumenter av alkohol genom kommersiella annonser. Närmare överväganden finns i avsnitt 10.4.

I *första stycket* läggs de alkoholdrycksliknande preparaten till och i *andra stycket* har ”eller preparatets” tillförts. Båda ändringarna har gjorts i konsekvens med att reglerna i bestämmelsen fortsättningsvis ska tillämpas även på aktuella preparat.

Tredje stycket är neutralt skrivet och därför oförändrat. Även det ska dock tillämpas på de alkoholdrycksliknande preparaten.

7 §

Vid marknadsföring av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* till konsumenter genom kommersiella annonser i periodiska skrifter eller andra skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig, och som med avseende på ordningen för utgivningen är jämförbara med periodiska skrifter, ska annonserna på ett tydligt sätt återge en text som

informerar om alkoholens skadeverkningar (informationstext). Om det finns flera informationstexter ska minst en av dem återges. Vid upprepad annonsering ska de olika informationstexterna användas omväxlande och om möjligt i lika stor omfattning.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka texter som ska återges och hur dessa ska utformas.

Paragrafen behandlar framför allt påbudet att använda informationstexter i kommersiella annonser. Närmare överväganden finns i avsnitt 10.4.

I det första stycket har de alkoholdrycksliknande preparaten lagts till. Det ska finnas informationstexter även när dessa preparat marknadsförs i enlighet med bestämmelsen.

Andra stycket är oförändrat.

8 kap. Servering av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat

1 §

För servering av spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker och av alkoholdrycksliknande preparat krävs tillstånd av den kommun där serveringsstället är beläget (serveringstillstånd).

Serveringstillstånd som avser servering i inrikes trafik på fartyg, luftfartyg eller järnvägståg (trafikservering), meddelas dock av den kommun där det företag som vill bedriva serveringen har sitt säte, eller där den person som vill bedriva serveringen har *sin* hemvist. Har företaget inte säte inom landet eller personen inte *sin* hemvist inom landet, meddelas tillstånd av Stockholms kommun.

Detaljhandelsbolaget får trots bestämmelserna i första stycket anordna provning av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat för allmänheten enligt riktlinjer i avtalet mellan staten och bolaget.

Första stycket ändras så att det krävs serveringstillstånd även för att servera de alkoholdrycksliknande preparaten. Avsikten är inte att göra några ändringar i vad som redan gäller vid restaurangmatlagning där vin eller andra alkoholdrycker används som ingredienser. Sådan tillagning kommer alltså att kunna ske på samma sätt som i dag. Att så är fallet framgår av att tillverkning av alkoholhaltiga preparat inte regleras i 2 kap. alkohollagen. Övervägandena återfinns i avsnitt 8.5.

I andra stycket görs endast språkliga justeringar. Stycket kommer till följd av ändringen i första stycket att gälla även för de alkoholdrycksliknande preparaten.

Genom ändringen av *tredje stycket* får Systembolaget möjlighet att ordna provning av de alkoholdrycksliknande preparaten på sätt som gäller för alkoholdrycker.

2 §

Serveringstillstånd kan meddelas för servering till allmänheten eller i förening, företag eller annat slutet sällskap. Tillståndet kan avse servering året runt eller årligen under en viss tidsperiod (stadigvarande serveringstillstånd). Det kan även avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle (tillfälligt serveringstillstånd).

Stadigvarande tillstånd gäller tills vidare. Kommunen får dock om det finns särskilda skäl begränsa tillståndets giltighet till viss tid.

Serveringstillstånd kan gälla spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat eller en eller flera av dessa drycker eller preparat.

Tillstånd att anordna provsmakning av alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat enligt 6 och 7 §§ kan meddelas stadigvarande eller för enstaka tidsperiod.

Första och andra styckena är oförändrade men kommer till följd av de ändringar som görs i 8 kap. att gälla även för de alkoholdrycksliknande preparaten.

De alkoholdrycksliknande preparaten läggs till i *tredje stycket*. Det går att söka serveringstillstånd för t.ex. drycker och preparat, endast för preparat, eller för en eller flera drycker. För dryckerna söks alltså serveringstillstånd var för sig för respektive dryck. Serveringstillstånd för preparaten omfattar alla alkoholdrycksliknande preparat. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 8.5.

I *fjärde stycket* görs en konsekvensändring avseende tillstånd att anordna provsmakning.

5 §

På hotell som har restaurangverksamhet med serveringstillstånd i sina lokaler får servering av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* ske på hotellrummet (rums-servering). På ett sådant hotell får även servering från minibar på hotellrummet ske.

För att tillgodose behovet av rumsservering och servering från minibar på hotellrum på hotell som har restaurangverksamhet med serveringstillstånd i sina lokaler, ändras bestämmelsen. De alkoholdrycksliknande preparaten behandlas genom ändringen på samma sätt som alkoholdrycker. Övervägandena återfinns i avsnitt 8.5.

6 §

Anordnande av provsmakning av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker *eller av alkoholdrycksliknande preparat* vid arrangemang riktade till allmänheten är tillåtet under förutsättning att

1. arrangören har ett stadigvarande serveringstillstånd som omfattar de drycker *eller preparat* som provsmakningen avser samt den lokal där provsmakningen ska äga rum, eller
2. de parthandlare som deltar enskilt eller gemensamt ansöker om och *får* ett tillfälligt tillstånd för provsmakning av de drycker *eller preparat* som avses erbjudas.

Tillståndshavare som avses i första stycket 1 ska innan arrangemanget äger rum göra en anmälan till kommunen.

Första stycket ändras för att anordnande av provsmakning av de alkoholdrycksliknande preparaten ska bli tillåtet under samma förutsättningar som för alkoholdrycker. Närmare överväganden finns i avsnitt 8.5.

Andra stycket är oförändrat men kommer till följd av ändringen i första stycket att gälla även för de alkoholdrycksliknande preparaten.

7 §

Den som tillverkar alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* från råvaror som produceras på den egna gården och som har ett stadigvarande serveringstillstånd har rätt att, efter anmälan till kommunen, vid tillverkningsstället erbjuda provsmakning av de egenproducerade dryckerna *eller preparaten*.

Om sådant tillstånd saknas, får tillverkaren erbjuda provsmakning av egentillverkade alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* vid tillverkningsstället efter särskilt tillstånd för provsmakning.

Första stycket ändras så att anordnande av provsmakning vid gårdsproduktion av alkoholdrycksliknande preparat ska bli tillåten under samma förutsättningar som för alkoholdrycker. Tillverkning av ett alkoholhaltigt preparat förutsätter att det finns en alkoholdryck som används som insatsvara. Tillverkningen av alkoholdrycken ifråga kräver tillstånd på vanligt sätt. Att utifrån en befintlig alkoholdryck tillverka ett alkoholhaltigt preparat är

dock inte tillståndspliktigt enligt alkohollagen. Det innebär att den som tillverkar alkoholdrycker från råvaror som produceras på den egna gården och som har ett stadigvarande serveringstillstånd, också kan tillverka och anordna provsmakning av alkoholdrycksliknande preparat. Första stycket är utformat för att tydliggöra att de alkoholdrycksliknande preparaten ska tillverkas från råvaror som produceras på den egna gården. Det är t.ex. fallet om gården tillverkar en alkoholhaltig glass och som ingrediens använder alkoholdryck som är egenproducerad. Avsikten är alltså inte att öppna upp för provsmakning i allmänhet av alkoholdrycksliknande preparat inom ramen för en gårdsproduktion, utan det måste vara fråga om egenproducerade alkoholhaltiga preparat på samma sätt som gäller för gårdens egenproducerade alkoholdrycker. Motsvarande ändring görs i *andra stycket*.

Överväganden återfinns i avsnitt 8.5.

13 §

Den som har tillstånd för servering till allmänheten eller stadigvarande tillstånd för servering i slutet sällskap, får köpa de spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker som behövs för rörelsen endast av partihandlare eller av detaljhandelsbolaget. Den som har tillstånd för servering i slutet sällskap vid ett enstaka tillfälle eller under en enstaka tidsperiod, får köpa motsvarande drycker endast hos detaljhandelsbolaget.

Första stycket gäller även för alkoholdrycksliknande preparat som är skattepliktiga enligt lagen (1994:1564) om alkoholskatt.

Bestämmelsen ändras genom att ett *andra stycke* läggs till. Samma regler ska som huvudregel gälla för den som har serveringstillstånd i fråga om inköp av de alkoholdrycksliknande preparaten som för spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker.

Begränsningarna i första stycket, att inköp får ske endast från partihandlare eller av detaljhandelsbolaget, är kopplade till partihandelstillstånd. Som framgått av kommentaren till 4 kap. 1 § finns det alkoholhaltiga preparat som är livsmedel och som till följd av undantag i 7 § lagen om alkoholskatt inte är skattepliktiga. Partihandeln med dessa preparat kommer även fortsättningsvis att vara oreglerad. I konsekvens därmed omfattas de alkoholdrycksliknande preparaten endast av inköpsreglerna i förevarande bestämmelse om de är skattepliktiga enligt lagen om alkoholskatt.

Närmare överväganden finns i avsnitt 8.5.

18 §

Tillståndshavaren eller av denne utsedd serveringsansvarig person ska ha tillsyn över serveringen och vara närvarande på serveringsstället under hela serveringstiden. Det sista gäller dock inte vid rumsservering. Den som är serveringsansvarig ska ha fyllt 20 år och vara lämplig för uppgiften med hänsyn till sina personliga egenskaper och omständigheterna i övrigt.

Tillståndshavaren ska till kommunen anmäla den eller de personer som har utsetts att ansvara för serveringen av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat.

Endast den som är anställd av tillståndshavaren eller som är inhyrd av ett bemanningsföretag får anlitas som köks- eller serveringspersonal eller för uppgifter som är av betydelse för ordning och nykterhet. Detta gäller dock inte ordningsvakter som förordnats enligt 2 § 4 lagen (1980:578) om ordningsvakter. Restaurangskolor med serveringstillstånd samt, efter överenskommelse med skolan, även andra restauranger med sådant tillstånd får i utbildningssyfte anlita restaurangskolans elever.

Första och tredje styckena är oförändrade men kommer till följd av övriga ändringar i 8 kap. att gälla även för de alkoholdrycksliknande preparaten.

I *andra stycket* läggs de alkoholdrycksliknande preparaten till. Tillståndshavaren ska till kommunen anmäla den eller de personer som har utsetts att ansvara för serveringen av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat. Övervägandena finns i avsnitt 8.5.

19 §

Kommunen beslutar under vilka tider alkoholdrycker *och alkoholdrycksliknande preparat* får serveras. Vid bestämmande av tiden för servering ska särskilt beaktas vad som sägs i 17 §.

Om inte kommunen beslutar annat, får servering av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker *eller av alkoholdrycksliknande preparat* inte påbörjas tidigare än klockan 11.00 och inte pågå längre än till klockan 01.00.

Serveringsstället ska vara utrymt senast 30 minuter efter serveringstidens utgång.

Bestämmelserna i första–tredje styckena gäller inte rumsservering på hotell eller minibar i hotellrum enligt 5 §.

Första stycket ändras så att kommunen får rätt att besluta om tider då servering av alkoholdrycksliknande preparat får ske, på samma sätt som för alkoholdrycker.

Andra stycket ändras så att samma serveringstider gäller för de aktuella preparaten och alkoholdryckerna.

Tredje stycket är oförändrat men kommer till följd av de föregående ändringarna i paragrafen att gälla även för de alkoholdrycksliknande preparaten.

Fjärde stycket är också oförändrat men innebär till följd av de föregående ändringarna i paragrafen att undantagen för rumsservering på hotell och minibarer i hotellrum gäller även de alkoholdrycksliknande preparaten.

Närmare överväganden finns i avsnitt 8.5.

20 §

Vid servering av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* ska ansvarig personal se till att måttfullhet iakttas och att störningar på grund av ordning eller onykterhet undviks.

Ändringen innebär att ansvarig personal ska se till att måttfullhet iakttas och att störningar på grund av ordning eller onykterhet undviks vid servering av såväl alkoholdrycker som av alkoholdrycksliknande preparat.

Överväganden finns i avsnitt 8.5.

21 §

Priset för en alkoholdryck *eller ett alkoholdrycksliknande preparat* får vid servering inte sättas lägre än inköpspriset för drycken *eller preparatet* jämte skäligt påslag. Prissättningen får inte ske på ett sådant sätt att försäljning av drycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* med högre alkoholhalt främjas. Gästerna får inte uppmanas eller förmås att köpa alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat*.

Ändringen innebär att priset vid servering av alkoholdrycksliknande preparat inte får sättas lägre än inköpspriset jämte skäligt påslag, på samma sätt som gäller för alkoholdrycker. I likhet med vad som gäller för alkoholdrycker får prissättningen inte ske på ett sådant sätt att försäljning av alkoholdrycksliknande preparat med högre alkoholhalt främjas. Gästerna får inte heller uppmanas eller förmås att köpa alkoholdrycksliknande preparat.

Övervägandena finns i avsnitt 8.5.

23 §

Från ett serveringsställe med serveringstillstånd får inte någon medföra spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* som har serverats i lokalen. Detta gäller inte hotellrum med minibar.

Ändringen innebär att samma reglering som gäller för alkoholdrycker kommer att gälla för möjligheten att ta med sig alkoholdrycksliknande preparat från lokalen. Innebörden är att det inte kommer att vara tillåtet att låta gästerna på en servering köpa exempelvis en alkoglass och ta med sig glassen från serveringsstället, utan glassen får ätas på stället.

Övervägandena finns i avsnitt 8.5.

24 §

På ett serveringsställe där serveringstillstånd gäller får inte någon *inta* eller tillåtas *inta* andra alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* än sådana som har serverats i enlighet med tillståndet. Detta gäller dock inte på hotellrum.

Inte heller får någon *inta* eller tillåtas *inta* alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* på ett serveringsställe där alkoholdrycker eller *alkoholdrycksliknande preparat* inte får serveras eller i en lokal som yrkesmässigt upplåts för anordnande av sammankomster i slutna sällskap vid vilka mat eller dryck tillhandahålls av innehavaren eller genom dennes försorg och där servering av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* inte är tillåten.

Alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* som inte får serveras i en lokal som avses i denna paragraf får inte heller förvaras i lokalen eller tillhörande utrymmen.

Förbuden enligt denna paragraf gäller inte i fråga om folköl.

Första och *andra styckena* ändras så att förbuden mot att låta någon dricka eller tillåtas dricka medhavda alkoholdrycker omfattar även de alkoholdrycksliknande preparaten. Uttrycket "dricka eller tillåtas dricka" ändras till "inta eller tillåtas inta". Den som tillåter alkoholförtäring i strid med 8 kap. 24 § första eller andra stycket döms enligt 11 kap. 9 § andra stycket 2 för olovlig hantering av alkohol. Samma regler föreslås gälla i fråga om de alkoholdrycksliknande preparaten. (Se närmare kommentaren till 11 kap. 9 §.)

Tredje stycket ändras så att de alkoholdrycksliknande preparat som inte får serveras i en lokal som avses i paragrafen inte heller får förvaras i lokalen eller tillhörande utrymmen. För olovlig hantering av alkohol döms enligt 11 kap. 9 § andra stycket 1 också den som förvarar alkoholdryck i strid med 8 kap. 24 § tredje stycket. Samma regler ska gälla i fråga om alkoholdrycksliknande preparat. (Se närmare kommentaren till 11 kap. 9 §.)

Fjärde stycket är oförändrat.

Övervägandena finns i avsnitt 8.5.

9 kap.

2 §

Kommunen och Polismyndigheten har tillsyn över efterlevnaden av de bestämmelser som gäller för servering av alkoholdrycker *och alkoholdrycksliknande preparat*

Kommunen och Polismyndigheten har också tillsyn över detaljhandeln med folköl.

Kommunen ska upprätta en tillsynsplan som ska ges in till länsstyrelsen.

Paragrafen behandlar den omedelbara tillsynen i fråga om serverings-tillstånd. Närmare överväganden finns i avsnitt 11.

De alkoholdrycksliknande preparaten läggs till i *första stycket* för att ge kommunerna och Polismyndigheten ansvar även för tillsynen över efterlevnaden av de bestämmelser som gäller för servering i fråga om dessa preparat.

Andra och tredje styckena är oförändrade.

20 §

Kommunen får förbjuda den som bedriver servering av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* på särskilda boenden enligt 8 kap. 1 b § att fortsätta med serveringen eller, om förbud är en alltför ingripande åtgärd, meddela en varning, om den som bedriver serveringen inte följer bestämmelserna om ordning och nykterhet i 3 kap. 5 § andra stycket, åldersgränser i 7 § eller utlämnande av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* i 8 §. Förbud meddelas för en tid av sex månader räknat från det att den som bedriver serveringen har fått del av beslutet.

Den kommun där serveringsstället är beläget beslutar om ingripande enligt första stycket.

Paragrafen behandlar kommunens möjlighet att förbjuda eller meddela varning gentemot den som bedriver servering av alkohol på särskilda boenden. Övervägandena finns i avsnitt 11.

Samma möjlighet för kommunen att meddela förbud eller varning enligt bestämmelsen som finns avseende alkoholdrycker ska finnas i förhållande till servering av de alkoholdrycksliknande preparaten. Ett tillägg görs därför i *första stycket* av dessa preparat. Enligt 11 kap. 9 § andra stycket 4 döms den som tillåter alkoholförtäring i strid med förbud som meddelats enligt 9 kap. 20 § för olovlig hantering av alkohol. Samma regler föreslås gälla för de alkoholdrycksliknande preparaten. (Se vidare kommentaren till 11 kap. 9 §.)

Andra stycket är oförändrat men gäller även i fråga om aktuella preparat.

11 kap.

3 §

Den som uppsåtligen eller av oaksamhet

1. säljer sprit, alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* utan tillstånd eller annars i strid med denna lag,
2. serverar spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* som har anskaffats på annat sätt än som anges i 8 kap. 13 §, eller
3. säljer sprit i strid med bestämmelserna i 6 kap. 4 § första stycket eller 5 § andra stycket döms för *olovlig försäljning av alkohol* till böter eller fängelse i högst två år.

Paragrafen behandlar olovlig försäljning av alkohol. Övervägandena finns i avsnitt 13.

De alkoholdrycksliknande preparaten läggs till i bestämmelsens *första och andra punkt*. Detta innebär att även den som, uppsåtligen eller av oaksamhet, säljer sådana preparat utan tillstånd eller annars i strid mot alkohollagen eller serverar skattepliktiga alkoholdrycksliknande preparat som anskaffats på annat sätt än som anges i 8 kap. 13 § (av detaljhandelsbolaget eller partihandlare) ska dömas för olovlig försäljning av alkohol till böter eller fängelse i högst två år.

Har brottet begåtts uppsåtligen och är grovt döms enligt 4 § samma kapitel till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

6 §

Den som innehar alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* i syfte att olovligen sälja dem döms för olovligt innehav av alkohol till böter eller fängelse i högst två år.

Bestämmelsen avser olovligt innehav av alkohol. Närmare överväganden återfinns i avsnitt 13.

De alkoholdrycksliknande preparaten läggs till så att även innehav av sådana preparat i syfte att olovligen sälja dem straffbeläggs. Benämningen av brottet ändras till olovligt innehav av alkohol.

7 §

Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet anskaffar, överlämnar eller bjuder på alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* i strid med 3 kap. 9 § döms för olovligt anskaffande av alkohol till böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst fyra år.

Paragrafen behandlar olovligt anskaffande av alkohol. Närmare överväganden finns i avsnitt 13.

De alkoholdrycksliknande preparaten läggs till för att det ska bli konsekvent med de ändringar som föreslås i 3 kap. 9 §. Benämningen av brottet ändras till olovligt anskaffande av alkohol.

9 §

Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet säljer eller lämnar ut alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* i strid med 3 kap. 7 eller 8 § till någon som inte har uppnått föreskriven ålder eller som är märkbart påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel, eller vid partihandel underlåter att på sätt som föreskrivs i 4 kap. 3 § förvissa sig om att köparen har rätt att återförsälja eller köpa in varan döms för olovlig hantering av alkohol till böter eller fängelse i högst sex månader.

För olovlig hantering av alkohol döms också den som

1. förvarar alkoholdryck *eller alkoholdrycksliknande preparat* i strid med 3 kap. 2 § första stycket eller 8 kap. 24 § tredje stycket,

2. tillåter *alkoholintag* i strid med 8 kap. 24 § första eller andra stycket,

3. säljer folköl i strid med förbud som meddelats enligt 9 kap. 19 §, eller

4. serverar alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* i strid med förbud som meddelats enligt 9 kap. 20 §.

Till ansvar ska inte dömas den som i strid med 3 kap. 2 § första stycket eller 8 kap. 24 § tredje stycket förvarar alkoholdryck *eller alkoholdrycksliknande preparat* om det av omständigheterna framgår att drycken var avsedd *eller preparatet var avsett* för annat än försäljning eller intag på platsen.

Paragrafen behandlar olovlig hantering av alkohol. Överväganden finns i avsnitt 13.

Syftet med bestämmelsen är framför allt att se till att ingen underårig eller märkbart påverkad kan få tag i alkohol samt att partihandel sker på rätt sätt, vilket anges i första stycket. De alkoholdrycksliknande preparaten läggs till i första stycket så att motsvarande regler ska gälla även i fråga om dessa preparat. Benämningen av brottet ändras till olovlig hantering av alkohol.

Reglerna omfattar enligt andra stycket även förvaring, tillåtande av alkoholintag och servering av alkoholdrycker i strid med bl.a. 3 kap. 2 §, 8 kap. 24 § samt 9 kap. 20 §. Samma regler, dvs. *punkterna 1, 2 och 4* ska gälla även i fråga om de alkoholdrycksliknande preparaten varför tillägg av dessa görs även i andra stycket. Uttrycket ”alkoholförtäring” i *tredje punkten* ändras till ”alkoholintag” då vissa alkoholdrycksliknande preparat

kan intas på annat sätt än genom förtäring (se kommentaren till 1 kap. 11 §).

Tredje stycket avser vissa undantag till andra stycket, vilka ska gälla på motsvarande sätt i fråga om de alkoholdrycksliknande preparaten varför tillägg görs av dessa preparat. Vidare ersätts ordet ”förtäring” med ”intag”.

11 §

För försök eller förberedelse till brott som avses i 1, 3 och 7 §§ döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. Detta gäller dock inte gärning som avses i 1 § 2 och som endast gäller förvärv eller innehav för personligt bruk.

Den till vilken lagligen framställda alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* har anskaffats för personligt bruk ska vara fri från ansvar för medverkan till brott som avses i detta kapitel.

Paragrafen behandlar ansvar för försök och förberedelse i fråga om vissa brott som avses i kapitlet samt ansvarsfrihet vid viss medverkan. Överväganden finns i avsnitt 13.

Första stycket är oförändrat dock gäller reglerna om försök och förberedelse till brott som avses i 3 och 7 §§ även i fråga om de alkoholdrycksliknande preparaten.

Andra stycket föreskriver ansvarsfrihet för den till vilken lagligen framställda alkoholdrycker har anskaffats för personligt bruk. De alkoholdrycksliknande preparaten läggs till för att dessa regler även ska avse aktuella preparat.

12 kap.

1 §

Sprit, alkoholdrycker och alkoholhaltiga preparat som har varit föremål för brott enligt denna lag eller deras värde samt utbyte av sådant brott ska förklaras förverkade. Detsamma gäller vad någon har tagit emot som ersättning för kostnader i samband med ett sådant brott, eller värdet av det mottagna, om mottagande utgör brott enligt denna lag. Förverkande av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* kan ske även hos den som är fri från ansvar för brottet enligt 11 kap. 11 § andra stycket.

Paragrafen behandlar förverkande. Närmare överväganden finns i avsnitt 13.

Bestämmelsen avser förverkande av produkter som varit föremål för brott eller deras värde samt utbyte av brott och avser alla alkoholhaltiga preparat och inkluderar med andra ord de alkoholdrycksliknande preparaten.

De alkoholdrycksliknande preparaten läggs till i sista meningen för att förverkande av sådana preparat ska kunna ske även hos den som är fri från ansvar för brottet enligt 11 kap. 11 § andra stycket.

5 §

I fråga om sprit, alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* som kan antas bli förverkade tillämpas lagen (1958:205) om förverkande av *alkohol* m.m. Alkoholdrycker som har lagts upp på en sådan anläggning för tillfällig lagring som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 952/2013 av den 9 oktober 2013 om fastställande av en tullkodex för unionen ska anses som förverkade om de inte har tagits ut från anläggningen inom 30 dagar från uppläggningsen. Det gäller även i fråga om sådana drycker som har omhändertagits av Tullverket för tillfällig förvaring utan att läggas upp på en anläggning för tillfällig lagring.

Paragrafen innehåller ytterligare bestämmelser om förverkande. Överväganden finns i avsnitt 13. Hänvisningen till lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga preparat m.m. ändras med anledning av lagen byter namn till lagen (1958:205) om förverkande av alkohol m.m. De alkoholdrycksliknande preparaten läggs till i första meningen. Lagen (1958:205) om förverkande av alkohol m.m. ska kunna tillämpas även avseende dessa preparat. I övrigt föreslås inga ändringar.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2019.

2. Stadigvarande serveringstillstånd för spritdrycker som har meddelats före ikraftträdandet ska omfatta även sådana alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket.

Av bestämmelsen framgår att lagen ska träda i kraft den 1 april 2019. Ett stadigvarande serveringstillstånd för spritdrycker som har meddelats före ikraftträdandet av denna lag ska dock omfatta även de alkoholdrycksliknande preparaten.

19.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott

4 §

Den som för ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha *intagit alkohol* i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften döms för rattfylleri till böter eller fängelse i högst sex månader.

För rattfylleri enligt första stycket döms också den som för ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha intagit narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) i så stor mängd att det under eller efter färden finns något narkotiskt ämne kvar i blodet. Detta gäller dock inte om narkotikan intagits i enlighet med läkares eller annan behörig receptutfärdares ordination.

För rattfylleri enligt första stycket döms också den som för ett motordrivet fordon eller en spårvagn och då är så påverkad av *alkohol* att det kan antas att han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt. Detsamma gäller om föraren är lika påverkad av något annat medel.

Första och andra styckena gäller inte förare av motordrivet fordon, som är avsett att föras av gående.

Första, andra och tredje styckena gäller inte om förandet av fordonet ingår som ett led i en vetenskaplig eller därmed jämförlig undersökning till vilken tillstånd har lämnats av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Paragrafen behandlar rattfylleri. Övervägandena finns i avsnitt 13.

Första och tredje styckena ändras så att den som intagit alkohol i så stor mängd att alkoholkoncentrationen i blodet eller utandningsluften uppgår till minst det föreskrivna värdet döms för rattfylleri. Även den som är så påverkad av alkohol att han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt kan dömas för rattfylleri. Termen "alkoholhaltiga drycker" ersätts med "alkohol". Det spelar inte någon roll i vilken form en person har intagit alkohol. För att rattfylleri ska föreligga kan det vara fråga om konsumtion av t.ex. drycker eller preparat som innehåller alkohol, oavsett volymprocent, som medför att förarens alkoholkoncentration i blodet eller utandningsluften uppgår till föreskrivna värden

eller att föraren inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt. Uttrycket ”förtärt” byts ut mot ”intagit” då viss alkohol intas på annat sätt än genom förtäring. Det är t.ex. möjligt att röka ångorna från alkohol. Uttrycket ”inta” syftar till att täcka in alla förfaranden genom vilka alkohol tillförs kroppen.

Andra, fjärde och femte styckena är oförändrade.

19.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.

Lag om förverkande av alkohol m.m.

Rubriken till lagen har ändrats på grund av att lagen ska vara tillämplig även på annan alkohol än alkoholhaltiga drycker.

1 §

Alkohol eller andra medel som har trafikfarlig påverkan, vilka påträffas hos den som brutit mot 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, 30 § lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg, 10 kap. 2 § järnvägslagen (2004:519), 13 kap. 2 eller 3 § luftfartslagen (2010:500) eller 20 kap. 4 eller 5 § sjölagen (1994:1009) ska förklaras förverkade, om det inte finns särskilda skäl mot det.

Detsamma ska gälla om *alkohol* eller *andra sådana* medel påträffas hos den som medföljt vid tillfället, om medlen kan antas ha varit avsedda även för den som begått gärningen.

Spritdrycker, vin, starköl, andra jästa alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat enligt alkohollagen (2010:1622)* som påträffas hos den som intar eller förvarar sådana drycker eller preparat i strid med villkor enligt 2 kap. 16 § andra stycket första meningen eller med 2 kap. 18 § ordningslagen (1993:1617) eller med lokal ordningsföreskrift ska, oavsett vem dryckerna *eller preparaten* tillhör, förklaras förverkade, om inte särskilda skäl talar mot det. Detsamma ska gälla alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* som påträffas hos den som *intar* sådana drycker *eller preparat* i strid med 4 kap. 4 § ordningslagen eller med 9 kap. 2 § järnvägslagen.

Tredje stycket gäller också i fråga om sådana drycker *eller preparat* som avses där och som påträffas hos någon som vid tillfället var i sällskap med den som bröt mot bestämmelsen, om det är sannolikt att dryckerna *eller preparaten* var avsedda även för den senare.

Paragrafen behandlar regler om förverkande. Överväganden finns i avsnitt 13.

Ändringen i *första stycket* innebär att alkohol vilken påträffas hos den som gjort sig skyldig till rattfylleribrott ska kunna förverkas. Med alkohol avses t.ex. drycker och preparat, oavsett form och volymprocent. Förverkande ska ske om det inte finns särskilda skäl mot det. Rätten att förverka alkohol kommer alltså i normalfallet inte avse alkoholhaltiga preparat som denaturerats på föreskrivet sätt såsom t.ex. etanolbränsle eller spolarvätskor (se Folkhälsomyndighetens föreskrifter FoHMFS 2014:10).

Även i *andra stycket* byts ”alkoholhaltiga drycker” ut mot ”alkohol” så att även sådan alkohol som avses i första stycket, som påträffas hos den som medföljt vid tillfället kan förklaras förverkad om alkoholen kan antas ha varit avsedd även för den som begått gärningen.

Tredje stycket avser möjlighet till förverkande vid överträdelser av vissa ordningsbestämmelser. Ändringar görs i stycket genom tillägg av de alkoholdrycksliknande preparaten och uttrycken ”eller preparat” samt ”eller preparaten” för att motsvara reglerna för alkoholdrycker.

Fjärde stycket innehåller en möjlighet att under vissa omständigheter förverka även hos den som var i sällskap med någon som bröt mot bestämmelsen i tredje stycket. Samma regler ska gälla för de alkoholdrycksliknande preparaten som för alkoholdrycker även i detta avseende och vissa justeringar görs i stycket med anledning av härav. Vidare görs en språklig justering.

2 §

Vid beslag av egendom som avses i 1 § ska vad som i allmänhet är föreskrivet om beslag i brottmål tillämpas, dock med följande avvikelser:

1. Beslagtagen egendom får bevisligen förstöras om värdet är ringa eller om det annars måste anses försvarligt att förstöra egendomen. I annat fall får egendomen säljas. Spritdrycker, vin, starköl och öl får säljas till den som har rätt att tillverka eller att bedriva partihandel med sådana varor enligt alkohollagen (2010:1622). *I fråga om försäljning till partihandlare omfattas även alkoholdrycksliknande preparat om de är skattepliktiga varor enligt lagen (1994:1564) om alkoholskatt.* Annan egendom får säljas på det sätt som med hänsyn till egendomen är lämpligt. Intäkter vid försäljning av beslagtagen egendom tillfaller staten.

Beslut om att förstöra eller sälja egendom får fattas av undersökningsledaren eller åklagaren. I de fall som avses i 23 kap. 22 § första stycket rättegångsbalken får ett sådant beslut fattas även av Polismyndigheten.

Om ett beslag hävs och egendomen är förstörd eller såld enligt denna paragraf, ska ersättning betalas av allmänna medel. Ersättningens storlek ska motsvara egendomens pris vid försäljning till allmänheten eller vad som annars är skäligt. Beslut om ersättning fattas av åklagaren. Den som drabbats av beslaget får begära rättens prövning av beslutet om ersättning. Det ska göras inom en månad från det att han eller hon fick del av beslutet. Ansökan görs vid den domstol som kunnat pröva beslaget. Ersättning betalas ut av länsstyrelsen på begäran av åklagaren.

1 a. Om värdet på beslagtagen *alkohol* är ringa, får en polisman besluta att den bevisligen ska förstöras. Även i dessa fall tillämpas 1 tredje stycket.

2. Om en polisman verkställer beslag och förelägger förverkande av den beslagtagna egendomen i ett föreläggande av ordningsbot, ska anmälan om beslaget göras till Polismyndigheten.

3. I fråga om sådana drycker *eller preparat* som avses i 1 § tredje stycket och som *intas* eller förvaras i strid med villkor enligt 2 kap. 16 § andra stycket första meningen eller med 2 kap. 18 § eller med 4 kap. 4 § ordningslagen (1993:1617) eller med 9 kap. 2 § järnvägs-lagen (2004:519) har den som tjänstgör som ordningsvakt vid en allmän sammankomst eller offentlig tillställning eller inom ett trafikföretags område eller dess färdmedel eller som befattningshavare i säkerhets- eller ordningstjänst vid järnväg samma rätt att ta egendomen i beslag som enligt rättegångsbalken tillkommer en polisman.

En ordningsvakt eller en befattningshavare i säkerhets- eller ordningstjänst vid järnväg som har verkställt beslag ska skyndsamt anmäla detta till Polismyndigheten och överlämna den beslagtagna egendomen.

Paragrafen behandlar regler om beslag av egendom som avses i 1 §. Överväganden finns i avsnitt 13.

Punkt 1 i första stycket ställer upp regler för när beslagtagen egendom får förstöras och när den får säljas och till vem. Genom ett tillägg får även alkoholdrycksliknande preparat enligt 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen som är skattepliktiga varor enligt lagen om alkoholskatt säljas till partihandlare. Tillverkning inkluderas inte eftersom det inte föreslås någon reglering av tillverkning av aktuella alkoholhaltiga preparat i enlighet med 2 kap. alkohollagen. *Andra och tredje styckena i punkten 1* förblir oförändrade.

Punkt 1 a avser polismanns möjlighet att besluta att beslag ska förstöras. Termen "alkoholhaltig dryck" ersätts med "alkohol". Alkohol har samma betydelse som i 1 § första stycket.

Punkten 2 är oförändrad.

I *punkten 3* föreslås också ett tillägg av sådana preparat som avses i 1 § tredje stycket. Härmed avses de alkoholdrycksliknande preparaten.

19.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1980:578) om ordningsvakter

2 §

Ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra vid

1. allmänna sammankomster som avses i 2 kap. 1 § ordningslagen (1993:1617) och cirkusföreställningar,
2. offentliga tillställningar som avses i 2 kap. 3 § ordningslagen,
3. bad- eller campingplatser och lokaler eller platser för idrott, friluftsliv, spel, lek, förströelse eller liknande som allmänheten har tillträde till, eller
4. lokaler eller utrymmen där alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* serveras till allmänheten med tillstånd enligt 8 kap. 2 § alkohollagen (2010:1622).

Paragrafen behandlar förordnande av ordningsvakter. Närmare överväganden finns avsnitt 13.

Fjärde punkten har ändrats genom att de alkoholdrycksliknande preparaten har lagts till, i konsekvens med att motsvarande tillägg har gjorts i 8 kap. 2 § alkohollagen.

19.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg

30 §

Den som för ett maskindrivet spårfordon på tunnelbana efter att ha *intagit alkohol* i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Till samma straff döms också den som för ett maskindrivet spårfordon på tunnelbana efter att ha intagit narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) i så stor mängd att det under eller efter färden finns något narkotiskt ämne kvar i blodet. Detta gäller dock inte om narkotikan intagits i enlighet med läkares eller annan behörig receptutfärdares ordination.

Till samma straff döms också den som för ett maskindrivet spårfordon på tunnelbana och då är så påverkad av *alkohol* att det kan antas att han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt. Detsamma gäller om föraren är lika påverkad av något annat medel.

Är ett brott som avses i första, andra eller tredje stycket att anse som grovt, *ska* föraren dömas till fängelse i högst två år. Vid bedömande av om brottet är grovt *ska* särskilt beaktas om

1. föraren har haft en alkoholkoncentration som uppgått till minst 1,0 promille i blodet eller 0,50 milligram per liter i utandningsluften,
2. föraren annars har varit avsevärt påverkad av alkohol eller något annat medel, eller
3. framförandet av fordonet har inneburit en påtaglig fara för trafiksäkerheten.

Den som utan att föra ett fordon som avses i första stycket vid tunnelbana fullgör tjänst, i vilken ingår uppgifter av väsentlig betydelse för säkerheten och då är så påverkad av alkohol eller något annat medel att det kan antas att han eller hon inte kan utföra dessa uppgifter på ett betryggande sätt döms till böter eller fängelse i högst två år.

I fråga om den som för spårvagn finns bestämmelser i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.

Paragrafen behandlar fylleri i samband med framförande av maskindrivet spårfordon på tunnelbana. Överväganden finns i avsnitt 13.

Första och tredje styckena ändras så att den som intagit alkohol i så stor mängd att alkoholkoncentrationen i blodet eller utandningsluften uppgår till minst det föreskrivna värdet döms till ansvar. Det kan även den som är så påverkad av alkohol att han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt. Termen ”alkoholhaltiga drycker” ersätts med ”alkohol”. Det spelar inte någon roll i vilken form en person har intagit alkohol. Det kan vara fråga om konsumtion av t.ex. drycker eller preparat som innehåller alkohol, oavsett volymprocent, som medför att förarens alkoholkoncentration i blodet eller utandningsluften uppgår till föreskrivna värden eller att föraren inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt. Uttrycket ”förtärt” byts ut mot ”intagit” då viss alkohol intas på annat sätt än genom förtäring. Uttrycket ”inta” syftar till att täcka in alla förfaranden genom vilka alkohol tillförs kroppen.

Fjärde stycket avser grovt brott och har endast ändrats redaktionellt på så sätt att ”skall” har bytts ut mot ”ska”.

19.6 Förslaget till lag om ändring i ordningslagen (1993:1617)

2 kap.

18 §

Vid en offentlig tillställning får spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat enligt alkohollagen (2010:1622) intas bara om det sker vid tillåten servering av sådana drycker eller preparat. Spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat som inte får intas vid tillställningen får inte heller förvaras i lokalen eller på platsen.

Polismyndigheten får för särskilda fall medge undantag från första stycket.

Den som bryter mot förbudet i första stycket är skyldig att på tillsägelse lämna tillställningen.

Paragrafen behandlar förtäring av alkohol vid offentliga tillställningar. Överväganden finns framför allt i avsnitt 13.

Första stycket har ändrats dels genom att de alkoholdrycksliknande preparaten läggs till i den uppräkningslista av alkoholvaror som kräver serveringstillstånd. I konsekvens härmed kompletteras drycker med ”eller preparat”. Vidare byts ”drickas” ut mot ”intas”. Uttrycket ”inta” syftar till att täcka in alla förfaranden genom vilka alkohol tillförs kroppen inklusive drickas och förtäras. Vissa alkoholhaltiga preparat kan intas på annat sätt än genom förtäring. Det är t.ex. möjligt att röka ångorna från alkohol. Förändringarna genomförs i konsekvens med ändringarna i alkohollagen som avser servering och förvaring av alkohol.

29 §

Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som uppsåtligt eller av oaksamhet

1. i egenskap av anordnare bryter mot kravet på tillstånd eller anmälan i 4 eller 5 § eller mot ett villkor eller ett förbud som har meddelats enligt 4 § andra stycket, 5 § fjärde stycket, 15 §, 16 § andra stycket eller 25 §,

2. lämnar oriktig uppgift om något förhållande som han eller hon enligt tillämpliga föreskrifter är skyldig att upplysa om i en ansökan eller en anmälan eller om sådana omständigheter som Polismyndigheten kan begära uppgift om med stöd av 9 § första stycket,

3. anordnar en allmän sammankomst eller offentlig tillställning i ett tält som saknar föreskrivet godkännande eller bryter mot ett användningsförbud eller mot ett villkor som har meddelats för användandet,

4. anordnar en allmän sammankomst eller offentlig tillställning och då tillåter användning av en tivolianordning som saknar föreskrivet godkännande eller bryter mot ett användningsförbud eller mot ett villkor som har meddelats för användandet,

5. anordnar en offentlig tillställning i strid med 14 §,

6. anordnar en allmän sammankomst eller offentlig tillställning utan tillstånd enligt 19 eller 20 § i fall då sådant tillstånd behövs, eller

7. anordnar eller fortsätter en allmän sammankomst eller offentlig tillställning trots att sammankomsten eller tillställningen har inställts eller upplösts enligt 22 eller 23 §.

Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot förbudet i 18 § första stycket mot *intag* eller förvaring av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat* döms till penningböter, om inte gärningen är belagd med straff i någon annan författning.

Har flera medverkat till en gärning som avses i första stycket ska 23 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken tillämpas.

Paragrafen behandlar straff vid vissa överträdelser mot ordningslagen. Närmare överväganden finns i avsnitt 13.

Andra stycket avser att någon bryter mot förbudet i 2 kap. 18 § första stycket mot förtäring eller förvaring. De alkoholdrycksliknande preparaten läggs till i andra stycket i förevarande bestämmelsen i konsekvens med att de även lagts till i 18 §. Uttrycket "förtäring" ersätts av "intag". Intag" syftar till att täcka in alla förfaranden genom vilka alkohol tillförs kroppen. Om gärningen inte är straffbelagd i annan författning döms enligt andra stycket till penningböter.

32 §

I fråga om beslag och förverkande av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker *eller av alkoholdrycksliknande preparat* hos den som *intar* eller förvarar sådana drycker *eller preparat* i strid med 18 § eller med villkor enligt 16 § andra stycket första meningen finns bestämmelser i lagen (1958:205) om förverkande av *alkohol* m.m.

En polisman får vid tillträdet till en offentlig tillställning liksom i lokalen eller på platsen för tillställningen företa kroppsvisitation för att söka efter spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker *eller efter alkoholdrycksliknande preparat* om Polismyndigheten inte har meddelat sådant undantag som sägs i 18 § andra stycket. Kroppsvisitation får vidtas endast om det finns anledning att anta att den som ska visiteras medför sådana drycker *eller preparat* till tillställningen. Detsamma gäller i fråga om en allmän sammankomst, om Polismyndigheten enligt 16 § andra stycket första meningen har meddelat villkor som innebär förbud mot *intag* och förvaring av sådana drycker *eller preparat* som sägs i 18 §.

Paragrafen behandlar bl.a. beslag och förverkande samt kroppsvisitation. Övervägandena finns i avsnitt 13.

I *första stycket* läggs de alkoholdrycksliknande preparaten till. Vidare görs ett tillägg av "eller preparat" för att reglerna för alkoholdrycker även ska gälla dessa preparat. Hänvisningen till lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga preparat m.m. ändras till lagen (1958:205) om förverkande av alkohol m.m. eftersom denna lag byter namn.

Genom *andra stycket* görs motsvarande tillägg för att ge polisen rätt att vid vissa tillfällen företa kroppsvisitation även för att söka efter de alkoholdryckslikande preparaten.

3 kap.

25 §

Har en offentlig plats tagits i anspråk för varor eller någon annan egendom i strid med bestämmelserna i 1 §, får egendomen förklaras förverkad, om det behövs för att förebygga fortsatt överträdelse och förverkandet inte är oskäligt.

Vapen som har använts i strid med 6 § första eller andra stycket och ammunition som är avsedd för vapnet, får förklaras förverkade efter vad som kan anses skäligt.

Angående beslag av egendom som kan antas vara förverkad enligt första eller andra stycket, gäller bestämmelserna om beslag i rättegångsbalken.

I fråga om beslag och förverkande av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat enligt alkohollagen (2010:1622)* hos den som *intar* sådana drycker *eller preparat* i strid med lokala föreskrifter finns bestämmelser i lagen (1958:205) om förverkande av *alkohol* m.m.

Första till tredje styckena är oförändrade.

Fjärde stycket behandlar beslag och förverkande. Överväganden finns i avsnitt 13. Hänvisningen till lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga preparat m.m. ändras till lagen (1958:205) om förverkande av alkohol m.m. eftersom denna lag byter namn. I stycket har det gjorts ett tillägg av de alkoholdrycksliknande preparaten för att nämnda lag ska omfatta även dessa preparat.

4 kap.

4 §

Alkoholdrycker *och alkoholdrycksliknande preparat* får inte *intas* inom ett trafikföretags område eller på dess färdmedel. Detta gäller inte i fråga om *intag* av drycker *eller preparat* vid tillåten servering och inte heller om trafikföretaget för särskilt fall har medgett *intag*.

Med alkoholdrycker *och alkoholdrycksliknande preparat* förstås sådana drycker *och preparat* som avses i 1 kap. 5 § *och 10 § andra stycket* alkohollagen (2010:1622).

Paragrafen innehåller regler om vad som gäller för förtäring av alkohol inom ett trafikföretags område eller på dess färdmedel. Överväganden finns i avsnitt 13.

I *första stycket* har det gjorts ett tillägg som innebär att inte heller de alkoholdrycksliknande preparaten får förtäras inom ett trafikföretags område eller på dess färdmedel.

I *andra stycket* görs ett tillägg så att det framgår vad som avses med alkoholdrycksliknande preparat.

11 §

I fråga om beslag och förverkande av alkoholdrycker *och alkoholdrycksliknande preparat* hos den som *intar* sådana drycker *eller preparat* i strid med 4 § finns bestämmelser i lagen (1958:205) om förverkande av *alkohol* m.m.

Paragrafen behandlar beslag och förverkande av alkohol som någon förtär i strid med 4 kap. 4 §. Överväganden finns i avsnitt 13.

Hänvisningen till lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga preparat m.m. ändras till lagen (1958:205) om förverkande av alkohol m.m. eftersom denna lag byter namn. I bestämmelsen görs ett tillägg av de alkoholdrycksliknande preparaten för att även dessa ska kunna tas i beslag och förverkas enligt nämnda lag.

19.7 Förslaget till lag om ändring i sjölagen (1994:1009)

20 kap.

4 §

Den som framför ett fartyg, som med motordrift kan framföras med en hastighet om minst femton knop eller som har ett skrov med en största längd av minst tio meter, efter att ha *intagit alkohol* i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till

minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften, döms för *sjöfylleri* till böter eller fängelse i högst sex månader. Det som föreskrivs om den som framför ett fartyg gäller även den som i övrigt på ett sådant fartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss.

För *sjöfylleri* döms också den som framför ett fartyg eller i övrigt på ett fartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss och då är så påverkad av *alkohol* eller något annat medel att det kan antas att han eller hon inte kan utföra uppgiften på ett betryggande sätt.

Paragrafen behandlar *sjöfylleri*. Övervägandena finns i avsnitt 13.

Första och *andra stycket* ändras så att den som intagit alkohol i så stor mängd att alkoholkoncentrationen i blodet eller utandningsluften uppgår till minst det föreskrivna värdet kan dömas för *sjöfylleri*. Ändringen innebär att *sjöfylleri* kan föreligga oavsett på vilket sätt eller i vilken form någon har intagit alkoholen. Termen ”alkoholhaltiga drycker” ersätts med ”alkohol”. Det spelar alltså inte någon roll i vilken form en person har intagit alkohol. För att *sjöfylleri* ska föreligga kan det vara fråga om konsumtion av t.ex. drycker eller preparat som innehåller alkohol, oavsett volymprocent, som medför att alkoholkoncentration i blodet eller utandningsluften hos föraren eller den som i övrigt fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss uppgår till föreskrivna värden eller att uppgiften inte kan utföras på ett betryggande sätt. Uttrycket ”förtärt” byts ut mot ”intagit” då viss alkohol intas på annat sätt än genom förtäring. Det är t.ex. möjligt att röka ångorna från alkohol. Uttrycket ”inta” syftar till att täcka in alla förfaranden genom vilka alkohol tillförs kroppen.

19.8 Förslaget till lag om ändring i järnvägslagen (2004:519)

9 kap.

2 §

Alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat får inte intas inom järnvägssystem. Förbudet gäller inte i fråga om *intag* av drycker eller preparat vid tillåten servering och inte heller om ett järnvägsföretag eller en infrastrukturförvaltare för särskilt fall har medgett *intaget*. Med alkoholdrycker förstås sådana drycker som avses i 1 kap. 5 § alkohollagen och med alkoholdrycksliknande preparat förstås sådana preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket samma lag.

Paragrafen behandlar förtäring av alkohol inom järnvägssystem. Överväganden finns i avsnitt 13.

De alkoholdrycksliknande preparaten läggs till i bestämmelsen. I konsekvens härmed kompletteras andra meningen med ”eller preparat” för att samma regler som gäller förtäring av alkoholdrycker ska gälla dessa preparat. Uttrycket ”förtäring” byts ut mot ”intag” då vissa alkoholdrycksliknande preparat kan intas på annat sätt än genom förtäring. I sista meningen görs ett tillägg av vilket framgår att med alkoholdrycksliknande preparat förstås sådana preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen.

10 kap.

2 §

Den som för ett maskindrivet spårfordon på järnväg efter att ha *intagit alkohol* i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Till samma straff döms också den som för ett maskindrivet spårfordon på järnväg efter att ha intagit narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) i så stor mängd att det under eller efter färden finns något narkotiskt ämne kvar i blodet. Detta gäller dock inte om narkotikan intagits i enlighet med läkares eller annan behörig receptutfärdares ordination.

Till samma straff döms också den som för ett maskindrivet spårfordon på järnväg och då är så påverkad av *alkohol* att det kan antas att han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt. Detsamma gäller om föraren är lika påverkad av något annat medel.

Är ett brott som avses i första, andra eller tredje stycket att anse som grovt, *ska* föraren dömas till fängelse i högst två år. När det bedöms om brottet är grovt *ska* det särskilt beaktas om

1. föraren har haft en alkoholkoncentration som uppgått till minst 1,0 promille i blodet eller 0,50 milligram per liter i utandningsluften,

2. föraren annars har varit avsevärt påverkad av alkohol eller något annat medel, eller

3. framförandet av fordonet har inneburit en påtaglig fara för trafiksäkerheten.

Den som utan att föra ett maskindrivet spårfordon vid järnväg fullgör en tjänst där det ingår uppgifter av väsentlig betydelse för säkerheten och då är så påverkad av alkohol eller något annat medel att det kan antas att han eller hon inte kan utföra dessa uppgifter på ett betryggande sätt döms till böter eller fängelse i högst två år.

Paragrafen behandlar regler om fylleri i samband med framförandet av ett maskindrivet spårfordon på järnväg. Överväganden finns i avsnitt 13.

Första och tredje styckena ändras så att den som intagit alkohol i så stor mängd att alkoholkoncentrationen i blodet eller utandningsluften uppgår till minst det föreskrivna värdet döms till ansvar. Det kan även den som är så påverkad av alkohol att han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt. Termen ”alkoholhaltiga drycker” ersätts med ”alkohol”. Det spelar inte någon roll i vilken form en person har intagit alkohol. Det kan vara fråga om konsumtion av t.ex. drycker eller preparat som innehåller alkohol, oavsett volymprocent, som medför att alkoholkoncentrationen i blod eller utandningsluft hos föraren uppgår till minst det föreskrivna värdet eller att föraren inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt. Uttrycket ”förtärt” byts ut mot ”intagit” då viss alkohol intas på annat sätt än genom förtäring. Det är t.ex. möjligt att röka ångorna från alkohol. Uttrycket ”inta” syftar till att täcka in alla förfaranden genom vilka alkohol tillförs kroppen.

Fjärde stycket har ändrats endast på så sätt att ”skall” på två ställen har bytts ut mot ”ska”.

Andra och femte styckena är oförändrade.

6 §

I fråga om beslag och förverkande av alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat enligt alkohollagen* (2010:1622) hos den som *intar* sådana drycker i strid med 9 kap. 2 § finns bestämmelser i lagen (1958:205) om förverkande av *alkohol* m.m.

Paragrafen behandlar beslag och förverkande av alkohol som förtärs i strid med 9 kap. 2 §. Överväganden finns i avsnitt 13.

Hänvisningen till lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga preparat m.m. ändras till lagen (1958:205) om förverkande av alkohol m.m. eftersom denna lag byter namn. Vidare läggs de alkoholdryckslikande preparaten till så att nämnda lag omfattar även dessa preparat.

Ändringen överensstämmer med de ändringar som görs i lagen (1958:205) om förverkande av alkohol m.m.

19.9 Förslaget till lag om ändring i luftfartslagen (2010:500)

5 kap.

9 §

Den får inte tjänstgöra ombord som på grund av sjukdom, uttröttnings, påverkan av *alkohol* eller andra medel eller av andra sådana skäl inte kan fullgöra sina uppgifter på ett betryggande sätt.

Paragrafen behandlar förbud mot att tjänstgöra ombord under vissa omständigheter. Överväganden finns i avsnitt 13.

Bestämmelsen innebär ett förbud där den inte får tjänstgöra ombord som på grund av bl.a. påverkan av alkoholhaltiga drycker eller andra medel inte kan fullgöra sina uppgifter på ett betryggande sätt. Termen ”alkoholhaltiga drycker” byts ut mot ”alkohol”. Det spelar inte någon roll i vilken form alkoholen har intagits. Alkoholpåverkan kan ha orsakats av intag av drycker eller preparat som innehåller alkohol, oavsett volymprocent.

13 kap.

2 §

Den som manövrerar ett luftfartyg eller i övrigt ombord på ett luftfartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för flygsäkerheten efter att ha *intagit alkohol* i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter fullgörandet av uppgifterna uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften döms för *flygfylleri* till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma gäller den som utövar tjänst som anges i 6 kap. 20 §.

För flygfylleri enligt första stycket döms också den som manövrerar ett luftfartyg eller i övrigt ombord på ett luftfartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för flygsäkerheten eller som utövar tjänst som anges i 6 kap. 20 § efter att ha intagit narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) i så stor mängd att det under eller efter fullgörandet av uppgifterna finns något narkotiskt ämne kvar i blodet. Detta gäller dock inte om narkotikan intagits i enlighet med läkares eller annan behörig receptutfärdares ordination.

För flygfylleri enligt första stycket döms också den som manövrerar ett luftfartyg eller i övrigt ombord på ett luftfartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för flygsäkerheten eller som utövar tjänst som anges i 6 kap. 20 § och då är så påverkad av *alkohol* eller något annat medel att det kan antas att han eller hon inte kan fullgöra sina uppgifter på ett betryggande sätt.

Paragrafen behandlar flygfylleri. Övervägandena finns i avsnitt 13.

Första och tredje styckena ändras så att den som manövrerar ett luftfartyg eller i övrigt ombord på ett luftfartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för flygsäkerheten kan dömas till ansvar för flygfylleri om han eller hon intagit alkohol i så stor mängd att alkoholkoncentration i blodet eller utandningsluften uppgår till fastslagna värden. Det kan även den som är så påverkad av alkohol att han eller hon inte kan fullgöra sina uppgifter på ett betryggande sätt. Termen ”alkoholhaltiga drycker” ersätts med ”alkohol”. Det spelar inte någon roll i vilken form en person har intagit alkohol. Det kan vara fråga om konsumtion av t.ex. drycker eller preparat som innehåller alkohol, oavsett volymprocent, som medför att alkoholkoncentration i blodet eller utandningsluften hos den som

manövrerar luftfartyget eller i övrigt ombord på ett luftfartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för flygsäkerhet uppgår till föreskrivna värden eller att personen inte kan fullgöra sina uppgifter på ett betryggande sätt. Uttrycket ”förtärt” byts ut mot ”intagit” då viss alkohol intas på annat sätt än genom förtäring. Det är t.ex. möjligt att röka ångorna från alkohol. Uttrycket ”inta” syftar till att täcka in alla förfaranden genom vilka alkohol tillförs kroppen.

19.10 Förslaget till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696)

7 kap.

2 §

Program i tv-sändningar, sökbar text-tv eller i beställ-tv får inte sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka eller sälja alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat enligt alkohollagen (2010:1622), tobaksvaror eller sådana elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som avses i lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

Paragrafen behandlar sponsring av program i tv-sändningar m.m. Överväganden finns i avsnitt 10.3.

Bestämmelsen ändras genom att de alkoholdrycksliknande preparaten läggs till. Förbudet mot sponsring av program i tv-sändningar m.m. för någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka eller sälja alkoholdrycker (eller tobaksvaror) ska gälla även i fråga om de alkoholdrycksliknande preparaten.

8 kap.

13 §

Bestämmelser om förbud mot reklam för alkoholdrycker, alkoholdrycksliknande preparat, tobaksvaror samt elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare finns i 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622) respektive i 4 kap. 1–4 §§ lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

Paragrafen hänvisar till regler om förbud mot reklam i alkohollagen respektive lagen om tobak och liknande produkter. Överväganden finns i avsnitt 10.3.

Bestämmelsen, som i första hand avser reklam i tv-sändningar, ändras genom tillägg av de alkoholdrycksliknande preparaten för att förtydliga att bestämmelsen om förbud mot reklam i 7 kap. 3 § alkohollagen även avser dessa preparat.

15 kap.

5 §

Bestämmelser om förbud mot reklam för alkoholdrycker, alkoholdrycksliknande preparat, tobaksvaror samt elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare finns i 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622) respektive i 4 kap. 1–4 §§ lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

Paragrafen anger att bestämmelser om reklamförbud finns i alkohollagen respektive tobakslagen. Överväganden finns i avsnitt 10.3.

Bestämmelsen, som avser reklam i ljudradiosändningar, har ändrats genom ett tillägg av de alkoholdrycksliknande preparaten för att förtydliga att bestämmelsen om förbud mot reklam i 7 kap. 3 § alkohollagen även avser dessa preparat.

9 §

Program i ljudradiosändning får inte sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka eller sälja alkoholdrycker, *alkoholdrycksliknande preparat enligt alkohollagen (2010:1622)*, tobaksvaror eller sådana elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som avses i lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

Paragrafen behandlar sponsring av program i ljudradiosändningar. Överväganden finns i avsnitt 10.3.

Bestämmelsen ändras genom ett tillägg av de alkoholdrycksliknande preparaten. Förbudet mot sponsring av program i ljudradiosändningar för någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka eller sälja alkoholdrycker (eller tobaksvaror) ska gälla även i fråga om de aktuella preparaten.

16 kap.

15 §

Om en mot Sverige helt eller huvudsakligen riktad tv-sändning från ett programföretag etablerat i en annan EES-stat strider mot 6 kap. 2 § andra stycket 1 eller 2 när det gäller produktplacering av alkoholdrycker eller 7 kap. 2 § när det gäller att program inte får sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka alkoholdrycker *eller alkoholdrycksliknande preparat enligt alkohollagen (2010:1622)*, får en behörig myndighet i Sverige kontakta en behörig myndighet i den andra EES-staten för att uppmana programföretaget att följa bestämmelsen.

Detsamma gäller om en tv-sändning som nämns i första stycket strider mot 8 kap. 7 eller 8 §, eller 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622).

Om programföretaget inte följer uppmaningen i första stycket, får myndigheten vidta åtgärder mot programföretaget enligt 16 kap. 10 §, 17 kap. 5 och 6 §§ samt 29 och 48 §§ marknadsföringslagen (2008:486) om programföretaget i fråga har etablerat sig i landet i syfte att kringgå de strängare bestämmelser som skulle ha gällt om det var etablerat i det land vars myndighet ingriper. Myndigheten får inte vidta åtgärderna förrän den har underrättat Europeiska kommissionen och den berörda medlemsstaten samt kommissionen har fastställt att åtgärderna är förenliga med unionsrätten.

Paragrafen behandlar regler om vissa tv-sändningar riktade mot Sverige. Överväganden finns i avsnitt 10.3.

Reglerna gäller bl.a. att program i tv-sändningar inte får sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka alkoholdrycker. Ett tillägg görs till *första stycket* av de alkoholdrycksliknande preparaten. Avsikten är att behörig myndighet i Sverige, även avseende sådana preparat, ska ha rätt att vid överträdelse av angiven regel om sponsring i 7 kap. 2 § radio- och tv-lagen, kontakta en behörig myndighet i den andra EES-staten för att uppmana programföretaget att följa bestämmelsen.

Andra och tredje styckena är oförändrade. Andra stycket hänvisar dock till 8 kap. 7 § eller 8 § eller 7 kap. 3 § alkohollagen, vilka samtliga ändrats genom tillägg av de alkoholdrycksliknande preparaten.

Sammanfattning av SOU 2017:59 Reglering av alkoglass m.fl. produkter

Bilaga 1

Utgångspunkter

Utredningens uppdrag har varit att analysera och bedöma samt lämna förslag, inklusive författningsförslag, om lämplig reglering av alkoholhaltiga preparat som är avsedda för förtäring. Arbetet har utförts med beaktande av den svenska alkoholpolitiken och de förpliktelser som följer av EU-medlemskapet. Särskild vikt har lagts vid att skydda barn och unga från skadliga effekter orsakade av alkohol.

Definitionsfrågor

Med utgångspunkt i de alkoholhaltiga preparat som finns på den svenska marknaden samt de som förekommer i ett internationellt perspektiv menar utredningen att man övergripande kan tala om fyra olika typer av produkter i diskussionen kring begreppet ”alkoholhaltigt preparat”:

1. Alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring.
2. Alkoholhaltiga preparat avsedda att förtäras, som i allt väsentligt kan jämföras med alkoholdrycker och vilka faller in under definitionen av alkoholhaltiga preparat i alkohollagen. Angående dessa produkter finns risk att det uppstår vissa problem bl.a. ur folkhälsoperspektiv om inte ytterligare reglering tillkommer.
3. Alkoholhaltiga preparat avsedda för förtäring, vilka regleras på ett tillfredsställande sätt i dag och vilka har det gemensamt att försäljningen, såvitt känt, inte har orsakat vare sig folkhälso- eller andra problem och där det inte heller finns skäl att förvänta sig en sådan utveckling.
4. Alkoholhaltiga produkter som kan innebära särskilda hälsorisker.

Som ett led i utformningen av en lämplig reglering, framför allt beträffande grupp 2 ovan, föreslår utredningen att en ny definition införs i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen; *alkoholhaltiga preparat som ur konsumtionssynpunkt är att jämföras med alkoholdrycker eller annars kan antas användas som berusningsmedel.*

Vad gäller grupp 4 som avser särskilt hälsofarliga alkoholhaltiga produkter, för närvarande framför allt alkoholhaltigt pulver, har utredningen övervägt möjligheten att inordna produkterna i ett förbudssystem. Slutsatsen har dock blivit att detta inte är möjligt. Utredningen föreslår i stället att formuleringen ”*som färdigställt för slutlig användning*” lyfts ut dagens definition av alkoholhaltigt preparat. Detta får bl.a. till följd att det inte längre råder någon osäkerhet i fråga om alkoholhaltigt pulver inryms i definitionen av alkoholhaltigt preparat eller ej. Dessa produkter kommer

även att omfattas av den nya definitionen; alkoholhaltiga preparat som ur konsumtionssynpunkt är att jämställa med alkoholdrycker eller annars kan antas användas som berusningsmedel. Det innebär att den reglering som utredningen föreslår kommer att omfatta såväl grupp 2 som grupp 4 ovan.

Hur ska handel och servering regleras?

Utredningen föreslår att alkoholhaltiga preparat som ur konsumtionssynpunkt är att jämställa med alkoholdrycker eller annars kan antas användas som berusningsmedel regleras på samma sätt som alkoholdrycker. Försäljning till konsument föreslås ske genom Systembolaget, inom ramen för detaljhandelsmonopolet, samt genom servering genomförd av aktörer som har serveringstillstånd. Även i fråga om partihandel, införsel och import föreslår utredningen att aktuella alkoholhaltiga preparat regleras på samma sätt som alkoholdrycker. Det finns även möjligheter för Folkhälsomyndigheten att, vid synnerliga skäl och om det behövs till skydd för liv och hälsa, utfärda föreskrifter innehållande förbud om handel i övrigt med alkoholhaltiga preparat.

Marknadsföringsfrågor

Utredningen föreslår att regleringen avseende alkoholhaltiga preparat som ur konsumtionssynpunkt är att jämställa med alkoholdrycker eller annars kan antas användas som berusningsmedel i den mån det är möjligt följer den reglering som i dag finns avseende marknadsföring av alkoholhaltiga drycker. Det innebär bl.a. att den föreslagna nya definitionen inarbetas i bestämmelsen i 7 kap. 1 § alkohollagen om krav på särskild måttfullhet vid marknadsföring samt att marknadsföring inte får rikta sig särskilt till eller skildra barn och unga. Det föreslås även att aktuella preparat ska omfattas av förbudet mot kommersiell reklam i tv-sändningar, ljudradiosändningar m.m. i 7 kap. 3 § alkohollagen.

Vad avser sponsring har utredningen gjort en översyn av råd-ande rättsläge men lämnar inte några konkreta förslag på förändring utöver ett förbud mot sponsring i ljudradio- och tv-sändningar, i likhet med vad som redan gäller för alkoholdrycker.

Organisation för tillsyn

Utredningen föreslår att tillsyn i fråga om detaljhandel och servering i möjligaste mån sker inom befintlig organisation och genom de organ som i dag utför denna tillsyn i fråga om alkoholdrycker; kommuner och Polismyndighet, länsstyrelser, och Folkhälsomyndigheten.

Även i fråga om partihandel är avsikten att preparaten ska regleras på samma sätt som alkoholdrycker i fråga om tillsyn. Det är Folkhälsomyndigheten som har det huvudsakliga tillsynsansvaret över alkohollagen, men Skatteverket ska kontrollera att partihandlaren rent faktiskt har sålt varorna till någon som den får sälja till.

Tillsyn över marknadsföringen av aktuella alkoholhaltiga preparat föreslås också ske inom befintligt system där Konsumentverket och i vissa fall kommunen utövar tillsyn. Vad avser reglerna om sponsring enligt radio- och tv-lagen är det Granskningsnämnden för radio och tv som övervakar dessa. Bilaga 1

Straffbestämmelser m.m.

Utredningen föreslår huvudsakligen att samma straffrättsliga regler i alkohollagen som gäller alkoholdrycker ska gälla för motsvarande handlingar med alkoholhaltiga preparat som ur konsumtionssynpunkt är att jämställa med alkoholdrycker eller annars kan antas användas som berusningsmedel. Även i fråga om annan straffrättslig lagstiftning, framför allt i fråga om framförande av fordon, fartyg och luftfartyg under påverkan av alkohol föreslås ändringar i konsekvens med den föreslagna definitionen. Ändringar föreslås även i vissa förverkandebestämmelser samt i bestämmelser i ordningslagen.

Beskattningsfrågor

Utredningen bedömer att alkoholhaltiga preparat innefattas av nu-varande reglering i fråga om alkoholskatt. Vad avser mer-värdesskatt menar utredningen att det framstår som såväl rimligt som lämpligt att de alkoholhaltiga preparat som ur konsumtions-synpunkt är att jämställa med alkoholdrycker eller annars kan antas användas som berusningsmedel i möjligaste mån beskattas på samma sätt som alkoholhaltiga drycker i fråga om mervärdesskatt.

Utredningen föreslår i enlighet med direktiven inga författningsändringar.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 2019. Ikraftträdandet bör koordineras med eventuella ändringar i skattelagstiftningen.

Utredningen föreslår att serveringstillstånd för spritdrycker som gäller vid ikraftträdandet ska omfatta även alkoholhaltiga preparat som ur konsumtionssynpunkt är att jämställa med alkoholdrycker eller annars kan antas användas som berusningsmedel.

Konsekvenser av utredningens förslag

Utredningen bedömer att de förslag som läggs fram får en positiv samhällsekonomisk effekt i den mån de bidrar till att minska den totala alkoholkonsumtionen eller i vart fall till att hindra att den ökar. Förslagen bedöms medföra vissa kostnader för berörda statliga myndigheter samt i någon mån för kommunerna. Med undan-tag för Folkhälsomyndighetens

kostnader uppskattas kostnaderna inte bli större än att de kan hanteras inom respektive myndighets befintliga ramar. Folkhälsomyndighetens kostnader för bl.a. informationsinsatser bedöms kunna finansieras inom givna resurser inom utgiftsområdet. Kommunernas kostnader bedöms till fullo finansieras inom ramen för tillstånds- och tillsynsavgifter i fråga om serveringstillstånd.

För Systembolaget bedöms förslagen medföra ytterligare administration under ett uppstartsskede. Förslagen bör dock, netto och på sikt, inte leda till ökade kostnader.

Även företag kommer att beröras av utredningens förslag. Aktörer som innehar serveringstillstånd för spritdrycker kommer inte att behöva ansöka på nytt för att sälja aktuella alkoholhaltiga preparat. För andra aktörer som vill sälja preparaten krävs dock en ny ansökan om serveringstillstånd, vilket innebär viss administration. Ansökan om serveringstillstånd samt tillsyn av alkoholhaltiga preparat kan även förväntas generera viss merkostnad för dessa företag i fråga om avgifter till kommunerna. Folkhälsomyndighetens bibehållna rätt att utfärda föreskrifter, även innebärande förbud, kan komma att göra att preparaten regleras strängare än alkoholdrycker, vilket kan påverka företag som tillverkar och/eller saluför alkoholhaltiga preparat.

Företag som säljer alkoholhaltig glass eller andra alkoholhaltiga preparat som omfattas av regleringen kan uppleva en försäljnings-minskning. Det beror på att detaljhandeln anförtros Systembolaget och att det kommer att krävas serveringstillstånd, men även för att åldersgränser kommer att tillämpas; 18 år vid servering till konsument och 20 år vid detaljhandelsförsäljning. Det bör dock vara fördelaktigt för företagen att ett befintligt system för reglering av handel och servering används så att man undviker onödigt krångel då systemet redan är känt. Vad avser partihandel kan den främsta skillnaden jämfört med i dag antas bli tidsåtgång p.g.a. ansökningsförfarande för att bli godkänd upplagshavare eller registrerad varumottagare.

De förslag som utredningen lägger fram bör komma att gynna barn och unga; bland annat bör möjligheten för dem att få tillgång till aktuella alkoholhaltiga preparat minska genom de regler om försäljning till konsument som föreslås. Man kan också förvänta sig att barn och unga får ett bättre skydd mot att utsättas för marknadsföring av dessa produkter. Det kommer även att finnas ett organiserat system för tillstånd och tillsyn som ger utökade möjligheter till kontroll.

Utredningen bedömer att anmälningsskyldighet enligt såväl anmälningsdirektivet (EU 2015/1535) som enligt tjänstedirektivet (2006/123/EG) kommer att bli aktuell.

1.1 Förslag till lag om ändring i alkohollagen (2010:1622)

Härigenom föreskrivs i fråga om alkohollagen (2010:1622) att 1 kap. 1, 2, 10 och 11 §§, 3 kap. 1–3 och 5–11 §§, 4 kap. 1, 3 och 4 §§, 5 kap. 1–4 §§, 6 kap. 10 § 4, 7 kap. 1–3, 5 och 7 §§, 8 kap. 1, 2, 5–7, 13, 18–21, 23 och 24 §§, 9 kap. 2 och 20 §§, 11 kap. 3, 6, 7, 9 och 11 §§ och 12 kap. 1 och 5 §§ samt rubrikerna till 7 och 8 kap. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

Denna lag gäller tillverkning, marknadsföring och införsel eller import av alkoholdrycker och handel med sådana varor. Lagen gäller också tillverkning av sprit samt införsel, import, utförsel, export och handel med sprit samt handel med alkoholhaltiga preparat.

Lagen gäller också marknadsföring, införsel, import och handel med sådana alkoholhaltiga preparat som avses i 10 § andra stycket.

2 §

I denna lag finns bestämmelser om

- tillverkning m.m. (2 kap.),
- allmänna bestämmelser om försäljning (3 kap.),
- partihandel m.m. (4 kap.),
- detaljhandel (5 kap.),
- handel med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat (6 kap.),
- marknadsföring av alkohol- – marknadsföring av alkohol-
drycker (7 kap.), drycker m.m. (7 kap.),
- servering – servering av alkoholdrycker
m.m. (8 kap.),
- tillsyn m.m. (9 kap.),
- överklagande (10 kap.),
- straffbestämmelser (11 kap.),
- förverkande (12 kap.), och
- register (13 kap.).

Med alkoholhaltigt preparat avses en vara som *färdigstälts för slutlig användning*, som innehåller mer än 2,25 volymprocent alkohol och inte är alkoholdryck eller teknisk sprit och inte heller är sådant läkemedel som omfattas av läkemedelslagen (2015:315).

Med alkoholhaltigt preparat avses en vara som innehåller mer än 2,25 volymprocent alkohol och inte är alkoholdryck eller teknisk sprit och inte heller är sådant läkemedel som omfattas av läkemedelslagen (2015:315).

För alkoholhaltiga preparat som ur konsumtionssynpunkt är att jämställa med alkoholdrycker eller annars kan antas användas som berusningsmedel gäller särskilda regler enligt denna lag.

Bestämmelserna i 6 kap. 6–9 §§ och 10 § 1–3 ska inte vara tillämpliga på de alkoholhaltiga preparat som avses i andra stycket.

11 §

Med tillverkare avses den som yrkesmässigt tillverkar varor som avses i denna lag.

Försäljning till konsument benämns detaljhandel eller, beträffande alkoholdrycker, om det sker för förtäring på stället, servering. Annan försäljning benämns partihandel.

Försäljning till konsument benämns detaljhandel eller, beträffande alkoholdrycker *och de alkoholhaltiga preparat som avses i 10 § andra stycket*, om det sker för förtäring på stället, servering. Annan försäljning benämns partihandel.

3 kap.

1 §

Alkoholdrycker får inte säljas om det inte föreligger rätt till det enligt denna lag.

Alkoholdrycker *och de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* får inte säljas om det inte föreligger rätt till det enligt denna lag.

2 §

Alkoholdrycker som inte får säljas i en butikslokal får inte heller förvaras i sådan lokal eller tillhörande utrymmen.

Alkoholdrycker *och de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* som inte får säljas i en butikslokal får inte heller

Med butikslokal avses en lokal där konsumenter kan köpa varor eller tjänster eller hyra varor, dock inte restauranger och andra serveringsställen.

Sådan lokal där provsmakning enligt 8 kap. 7 § andra stycket bedrivs, omfattas inte av förbudet i första stycket.

3 §

Utan hinder av bestämmelserna i denna lag får alkoholdrycker serveras till passagerare på järnvägståg i internationell trafik.

Utan hinder av bestämmelserna i denna lag får alkoholdrycker *och de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* serveras till passagerare på järnvägståg i internationell trafik.

Genom vad som föreskrivs i denna lag inskränks inte den rätt till försäljning som följer av gällande bestämmelser om tullager som har inrättats för förvaring av proviant m.m. eller rätten till försäljning av obeskattade varor i exportbutik.

5 §

Försäljning av alkoholdrycker ska skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras.

Försäljning av alkoholdrycker och de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket ska skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras.

Den som tar befattning med försäljning av alkoholdrycker ska se till att ordning och nykterhet råder på försäljningsstället

Den som tar befattning med försäljning av alkoholdrycker *och de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* ska se till att ordning och nykterhet råder på försäljningsstället.

6 §

Den som inte har fyllt 20 år eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte bedriva näringsverksamhet som innefattar försäljning av alkoholdrycker.

Den som inte har fyllt 20 år eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte bedriva näringsverksamhet som innefattar försäljning av alkoholdrycker *eller av de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket*.

7 §

Alkoholdrycker får inte säljas eller annars lämnas ut till den som inte har fyllt 20 år. Beträffande folköl gäller motsvarande den som inte har fyllt 18 år.

Alkoholdrycker *och de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* får inte säljas eller annars lämnas ut till den som inte har fyllt 20 år. Beträffande folköl gäller motsvarande den som inte har fyllt 18 år.

Servering av alkoholdrycker får ske till den som har fyllt 18 år.

Servering av alkoholdrycker och de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket får ske till den som har fyllt 18 år.

8 §

Alkoholdrycker får inte lämnas ut till den som är märkbart påverkad av alkohol eller andra berusningsmedel.

Alkoholdrycker och de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket får inte lämnas ut till den som är märkbart påverkad av alkohol eller andra berusningsmedel.

Alkoholdrycker får inte lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att olovligen tillhandahållas någon.

Alkoholdrycker och de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket får inte lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att olovligen tillhandahållas någon.

Den som lämnar ut alkoholdrycker ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått den ålder som anges i 7 §.

Den som lämnar ut alkoholdrycker *eller de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått den ålder som anges i 7 §.

9 §

Det är förbjudet att som ombud eller på därmed jämförbart sätt anskaffa alkoholdrycker till den som enligt 7 eller 8 § inte har rätt att få sådan vara utlämnad till sig. Det är också förbjudet att i annat fall än som avses i 4 kap. 4 § andra stycket 1, 2 och 4–7 i större omfattning tillhandagå annan med att anskaffa alkoholdrycker.

Det är förbjudet att som ombud eller på därmed jämförbart sätt anskaffa alkoholdrycker *eller de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* till den som enligt 7 eller 8 § inte har rätt att få sådan vara utlämnad till sig. Det är också förbjudet att i annat fall än som avses i 4 kap. 4 § andra stycket 1, 2 och 4–7 i större omfattning tillhandagå annan med att anskaffa alkoholdrycker *eller de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket*.

Alkoholdrycker får inte lämnas som gåva eller lån till eller bjudas den som inte har fyllt 20 år. I fråga om folköl gäller dock motsvarande den som inte har fyllt 18 år.

Alkoholdrycker eller de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket får inte lämnas som gåva eller lån till eller bjudas den som inte har fyllt 20 år. I fråga om folköl gäller dock motsvarande den som inte har fyllt 18 år.

Det är dock tillåtet att bjuda den som inte har uppnått föreskriven ålder på en mindre mängd alkohol-

Det är dock tillåtet att bjuda den som inte har uppnått föreskriven ålder på en mindre mängd alkoholdryck *eller alkoholhaltigt preparat*

dryck under förutsättning att förtäring sker på platsen och under ordnade förhållanden samt det med hänsyn till den unges ålder och utveckling och omständigheterna i övrigt framstår som försvarligt. På serveringsställe gäller dock den åldersgräns som anges i 7 § andra stycket.

som avses i 1 kap. 10 § andra stycket under förutsättning att förtäring sker på platsen och under ordnade förhållanden samt det med hänsyn till den unges ålder och utveckling och omständigheterna i övrigt framstår som försvarligt. På serveringsställe gäller dock den åldersgräns som anges i 7 § andra stycket.

10 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får förbjuda eller inskränka försäljning av alkoholdrycker om det finns synnerliga skäl för det.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får förbjuda eller inskränka försäljning av alkoholdrycker *och de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* om det finns synnerliga skäl för det.

Kommunen får för visst tillfälle förbjuda eller inskränka försäljning av alkoholdrycker om det anses påkallat för att upprätthålla ordning.

Kommunen får för visst tillfälle förbjuda eller inskränka försäljning av alkoholdrycker *och de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* om det anses påkallat för att upprätthålla ordning.

11 §²

Överlåts rörelse där det ingår verksamhet som kräver godkännande som anges i 2 kap. 1 § första stycket eller 3 § första stycket (tillverkning), 4 kap. 1 § första stycket (partihandel), 6 kap. 2 § (handel med teknisk sprit), eller tillstånd enligt 8 kap. 1 § (serveringstillstånd) får överlåtaren sälja sitt lager av alkoholdrycker till efterträdaren, om denne är berättigad att bedriva sådan verksamhet.

Överlåts rörelse där det ingår verksamhet som kräver godkännande som anges i 2 kap. 1 § första stycket eller 3 § första stycket (tillverkning), 4 kap. 1 § första stycket (partihandel), 6 kap. 2 § (handel med teknisk sprit), eller tillstånd enligt 8 kap. 1 § (serveringstillstånd) får överlåtaren sälja sitt lager av alkoholdrycker *och sådana alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* till efterträdaren, om denne är berättigad att bedriva sådan verksamhet.

Konkurs- eller dödsbo eller, i fråga om utmätt egendom, Kronofogdemyndigheten får trots bestämmelserna i denna lag sälja sprit eller alkoholdrycker till den som har rätt

Konkurs- eller dödsbo eller, i fråga om utmätt egendom, Kronofogdemyndigheten får trots bestämmelserna i denna lag sälja sprit, alkoholdrycker *eller de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap.*

² Senaste lydelse 2012:205.

att tillverka eller bedriva partihandel med sådana varor. Alkoholdrycker får även säljas till detaljhandelsbolaget. Motsvarande gäller då en verksamhet måste avvecklas till följd av att tillstånd eller godkännande som avses i första stycket har återkallats eller då det finns andra tvingande skäl.

10 § andra stycket till den som har rätt att tillverka eller bedriva partihandel med sådana varor. Alkoholdrycker *och de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* får även säljas till detaljhandelsbolaget. Motsvarande gäller då en verksamhet måste avvecklas till följd av att tillstånd eller godkännande som avses i första stycket har återkallats eller då det finns andra tvingande skäl.

4 kap.

1 §

Partihandel med spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker får bedrivas endast av den som har godkänts som upplagshavare eller som registrerad varumottagare för sådana varor enligt 9 eller 12 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt. Av detta följer att rätten till partihandel endast avser den dryck som omfattas av godkännandet.

Partihandel med spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker får bedrivas endast av den som har godkänts som upplagshavare eller som registrerad varumottagare för sådana varor enligt 9 eller 12 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt. *Det samma gäller för sådana alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket om de är skattepliktiga enligt lagen om alkoholskatt.* Av detta följer att rätten till partihandel endast avser den dryck eller det preparat som omfattas av godkännandet.

Med partihandlare avses den som har godkänts i enlighet med de föreskrifter som anges i första stycket.

Utöver vad som anges i första stycket får partihandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker bedrivas av detaljhandelsbolaget i enlighet med vad som anges i 5 kap. 1 § tredje stycket.

Utöver vad som anges i första stycket får partihandel med spritdrycker, vin, starköl, andra jästa alkoholdrycker *och de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* bedrivas av detaljhandelsbolaget i enlighet med vad som anges i 5 kap. 1 § tredje stycket.

Den som har serveringstillstånd får sälja enstaka varor som omfattas av tillståndet till partihandlare som har rätt att handla med motsvarande varor.

3 §

Vid partihandel med spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker är säljaren skyldig att förvissa sig om att

Vid partihandel med spritdrycker, vin, starköl, andra jästa alkoholdrycker *eller de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* är säljaren

köparen har rätt att köpa in eller sälja varan vidare.

skyldig att förvissa sig om att köparen har rätt att köpa in eller sälja varan vidare.

Bilaga 2

4 §³

Spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker får föras in i landet endast av partihandlare samt av detaljhandelsbolaget för att bolaget ska kunna fullgöra den skyldighet som anges i 5 kap. 4 §.

Spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker får föras in i landet endast av partihandlare samt av detaljhandelsbolaget för att bolaget ska kunna fullgöra den skyldighet som anges i 5 kap. 4 §. *Detsamma gäller för de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket som är skattepliktiga enligt lagen (1994:1564) om alkoholskatt.*

Utöver vad som anges i första stycket får spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker föras in

1. av den som har rätt till tullfrihet enligt 4 § lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.,

2. av en enskild person som har fyllt 20 år och som har förvärvat dryckerna och själv transporterar dem till Sverige, eller som utför arbete på transportmedel, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk eller som gåva till närstående för dennes eller dennes familjs personliga bruk,

3. som proviant på fartyg eller luftfartyg enligt särskilda bestämmelser,

4. av en enskild person eller i yrkesmässig befordran för en enskild person som har fyllt 20 år och som flyttat till Sverige, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,

5. av en enskild person eller i yrkesmässig befordran för en enskild person som har fyllt 20 år och som har förvärvat dryckerna genom arv eller testamente, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,

6. som enstaka gåvoförsändelse under yrkesmässig befordran från en enskild person i ett annat land till en enskild person i Sverige som har fyllt 20 år, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,

7. av en enskild person som har fyllt 20 år genom yrkesmässig befordran eller annan oberoende mellanhand, om införseln sker från ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk, och

8. av den som har tillstånd enligt lagen (1999:446) om proviantering av fartyg och luftfartyg, om dryckerna är avsedda för användning i enlighet med tillståndet.

Spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker som medförs som proviant på järnvägståg i internationell trafik får

Bestämmelserna i andra stycket gäller även för de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket.

³ Senaste lydelse 2011:102.

föras in i den utsträckning som krävs för servering av passagerare under tågets färd inom landet.

Spritdrycker, vin, starköl, andra jästa alkoholdrycker och de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket som medförs som proviant på järnvägståg i internationell trafik får föras in i den utsträckning som krävs för servering av passagerare under tågets färd inom landet.

5 kap.

1 §

För detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker ska det finnas ett särskilt för ändamålet bildat aktiebolag (detaljhandelsbolaget). Bolaget ska ägas av staten.

Detaljhandelsbolaget får inte föra ut eller exportera eller tillverka sådana drycker som anges i första stycket. Bolaget får införa eller importera sådana drycker endast för att kunna fullgöra den skyldighet som anges i 4 §.

Detaljhandelsbolaget får inte bedriva annan partihandel än försäljning till den som har serveringstillstånd. Detta gäller dock inte försäljning av enstaka partier till partihandlare.

Bestämmelser om detaljhandelsbolagets verksamhet och drift samt om särskild kontroll från statens sida ska finnas i ett avtal mellan staten och bolaget.

2 §

Endast detaljhandelsbolaget får bedriva detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker.

Endast detaljhandelsbolaget får bedriva detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl, andra jästa alkoholdrycker *och de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket.*

3 §

Detaljhandelsbolaget beslutar om försäljningsställenas förläggning enligt riktlinjer i avtalet mellan staten och bolaget.

Försäljning får ske för avhämtning eller genom rekvisition. Försäljning får även ske vid auktion av spritdrycker, vin, starköl *eller* andra jästa alkoholdrycker för

Försäljning får ske för avhämtning eller genom rekvisition. Försäljning får även ske vid auktion av spritdrycker, vin, starköl, andra

någon annans räkning enligt riktlinjer i avtalet mellan staten och bolaget.

jästa alkoholdrycker *eller de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* för någon annans räkning enligt riktlinjer i avtalet mellan staten och bolaget.

Bilaga 2

4 §

Spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker som inte hålls i lager av detaljhandelsbolaget ska anskaffas av bolaget på begäran av konsument.

Spritdrycker, vin, starköl, andra jästa alkoholdrycker *och de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* som inte hålls i lager av detaljhandelsbolaget ska anskaffas av bolaget på begäran av konsument.

6 kap.

10 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vem som utöver vad som anges i 5 § har rätt att köpa teknisk sprit och i så fall till vilket ändamål,

2. anlitande av kontrollbolag vid handel med teknisk sprit,

3. denaturering av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat och i vilka fall denaturering får underlåtas, samt

4. handel i övrigt med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat som behövs till skydd för liv och hälsa.

4. handel i övrigt med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat som behövs till skydd för liv eller hälsa.

7 kap.

Marknadsföring av alkoholdrycker

Marknadsföring av alkoholdrycker m.m.

1 §

Vid marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter ska särskild måttfullhet iakttas. Reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av alkohol.

Vid marknadsföring av alkoholdrycker *och av de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* till konsumenter ska särskild måttfullhet iakttas. Reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av alkohol.

Marknadsföring får inte rikta sig ungdomar som inte har fyllt 25 år.

särskilt till eller skildra barn eller

2 §

Den som tillverkar, säljer eller förmedlar försäljning av alkoholdrycker får i sin rörelse lämna

Den som tillverkar, säljer eller förmedlar försäljning av alkoholdrycker *eller de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 §*

sådana drycker som gåva endast i form av varuprov.

Vid marknadsföring av tjänster eller vid försäljning av andra varor än alkoholdrycker får sådana drycker inte lämnas som gåva.

andra stycket får i sin rörelse lämna sådana drycker eller preparat som gåva endast i form av varuprov.

Vid marknadsföring av tjänster eller vid försäljning *av andra varor än alkoholdrycker eller de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* får sådana drycker eller preparat inte lämnas som gåva.

3 §

Vid marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenterna får inte kommersiella annonser i ljudradio-program, tv-program eller beställ-tv användas. Det gäller även sådana tv-sändningar över satellit som omfattas av radio- och tv-lagen (2010:696).

Vid marknadsföring av alkoholdrycker och de *alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* till konsumenterna får inte kommersiella annonser i ljudradio-program, tv-program eller beställ-tv användas. Det gäller även sådana tv-sändningar över satellit som omfattas av radio- och tv-lagen (2010:696).

5 §

Vid marknadsföring till konsumenterna av alkoholdrycker genom kommersiella annonser får framställning i bild omfatta endast en återgivning av

1. varan eller råvaror som ingår i varan,
2. enstaka förpackningar, eller
3. varumärke eller därmed jämförligt kännetecken.

Kommersiella annonser i periodiska skrifter eller andra skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig, och som med avseende på ordningen för utgivningen är jämförbara med periodiska skrifter, får inte vara större än 2100 spaltmillimeter. Annonsen ska på ett tydligt sätt ange dryckens alkoholhalt men får inte framställa en hög alkoholhalt som en positiv egenskap.

Vid marknadsföring till konsumenterna av alkoholdrycker *eller de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* genom kommersiella annonser får framställning i bild omfatta endast en återgivning av

1. varan eller råvaror som ingår i varan,
2. enstaka förpackningar, eller
3. varumärke eller därmed jämförligt kännetecken.

Kommersiella annonser i periodiska skrifter eller andra skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig, och som med avseende på ordningen för utgivningen är jämförbara med periodiska skrifter, får inte vara större än 2100 spaltmillimeter. Annonsen ska på ett tydligt sätt ange dryckens eller preparatets alkoholhalt men får inte framställa en hög alkoholhalt som en positiv egenskap.

En sådan annons som avses i första och andra styckena får inte strida mot god sed genom det sammanhang där den förekommer, använda sig av

metoder som är opassande med tanke på konsumenten eller innehålla osanna eller vilseledande uppgifter om alkohol, alkoholkonsumtion, alkoholens verkningar eller andra egenskaper.

7 §

Vid marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenterna genom kommersiella annonser i periodiska skrifter eller andra skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig, och som med avseende på ordningen för utgivningen är jämförbara med periodiska skrifter, ska annonserna på ett tydligt sätt återge en text som informerar om alkoholens skadeverkningar (informationstext). Om det finns flera informationstexter ska minst en av dem återges. Vid upprepade annonsering ska de olika informationstexterna användas omväxlande och om möjligt i lika stor omfattning.

Vid marknadsföring av alkoholdrycker *eller de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* till konsumenterna genom kommersiella annonser i periodiska skrifter eller andra skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig, och som med avseende på ordningen för utgivningen är jämförbara med periodiska skrifter, ska annonserna på ett tydligt sätt återge en text som informerar om alkoholens skadeverkningar (informationstext). Om det finns flera informationstexter ska minst en av dem återges. Vid upprepade annonsering ska de olika informationstexterna användas omväxlande och om möjligt i lika stor omfattning.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka texter som ska återges och hur dessa ska utformas.

8 kap.

Servering av alkoholdrycker

Servering av alkoholdrycker m.m.

1 §⁴

För servering av spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker krävs tillstånd av den kommun där serveringsstället är beläget (serveringstillstånd).

För servering av spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker *och de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* krävs tillstånd av den kommun där serveringsstället är beläget (serveringstillstånd).

Serveringstillstånd som avser servering i inrikes trafik på fartyg, luftfartyg eller järnvägståg (trafikservering), meddelas dock av den kommun där det företag som vill bedriva serveringen har sitt säte, eller där den person som vill bedriva serveringen har sitt hemvist. Har företaget inte säte inom landet eller personen inte hemvist inom landet, meddelas tillstånd av Stockholms kommun.

Detaljhandelsbolaget får trots bestämmelserna i första stycket

Detaljhandelsbolaget får trots bestämmelserna i första stycket

⁴ Senaste lydelse 2012:205.

anordna provning av alkohol-
drycker för allmänheten enligt rikt-
linjer i avtalet mellan staten och
bolaget.

anordna provning av alkohol-
drycker *och av de alkoholhaltiga
preparat som avses i 1 kap. 10 §
andra stycket* för allmänheten
enligt riktlinjer i avtalet mellan
staten och bolaget.

2 §

Serveringstillstånd kan meddelas för servering till allmänheten eller i förening, företag eller annat slutet sällskap. Tillståndet kan avse servering året runt eller årligen under en viss tidsperiod (stadigvarande serveringstillstånd). Det kan även avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle (tillfälligt serveringstillstånd).

Stadigvarande tillstånd gäller tills vidare. Kommunen får dock om det finns särskilda skäl begränsa tillståndets giltighet till viss tid.

Serveringstillstånd kan gälla spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker eller en eller flera av dessa drycker.

Serveringstillstånd kan gälla spritdrycker, vin, starköl, andra jästa alkoholdrycker *och de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* eller en eller flera av dessa drycker, eller preparat.

Tillstånd att anordna provsmakning av alkoholdrycker enligt 6 och 7 §§ kan meddelas stadigvarande eller för enstaka tidsperiod.

Tillstånd att anordna provsmakning av alkoholdrycker *eller av de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* enligt 6 och 7 §§ kan meddelas stadigvarande eller för enstaka tidsperiod.

5 §

På hotell som har restaurangverksamhet med serveringstillstånd i sina lokaler får servering av alkoholdrycker ske på hotellrummet (rumsservering). På sådant hotell får även servering från minibar på hotellrummet ske.

På hotell som har restaurangverksamhet med serveringstillstånd i sina lokaler får servering av alkoholdrycker eller de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket ske på hotellrummet (rumsservering). På sådant hotell får även servering från minibar på hotellrummet ske.

6 §⁵

Anordnande av provsmakning av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker vid arrangemang riktade till allmänheten är tillåtet under förutsättning att

Anordnande av provsmakning av spritdrycker, vin, starköl, andra jästa alkoholdrycker *eller de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* vid arrangemang riktade till allmänheten är tillåtet under förutsättning att

1. arrangören har ett stadigvarande serveringstillstånd som omfattar de drycker som provsmakningen avser samt den lokal där provsmakningen ska äga rum, eller

2. de partihandlare som deltar enskilt eller gemensamt ansöker om och erhåller ett tillfälligt tillstånd för provsmakning av de drycker som avses erbjudas.

Tillståndshavare som avses i första stycket 1 ska innan arrangemanget äger rum göra en anmälan till kommunen.

1. arrangören har ett stadigvarande serveringstillstånd som omfattar de drycker eller preparat som provsmakningen avser samt den lokal där provsmakningen ska äga rum, eller

2. de partihandlare som deltar enskilt eller gemensamt ansöker om och erhåller ett tillfälligt tillstånd för provsmakning av de drycker *eller preparat* som avses erbjudas.

7 §

Den som tillverkar alkoholdrycker från råvaror som produceras på den egna gården och som har ett stadigvarande serveringstillstånd har rätt att, efter anmälan till kommunen, vid tillverkningsstället erbjuda provsmakning av de egenproducerade dryckerna.

Om sådant tillstånd saknas, får tillverkaren erbjuda provsmakning av egentillverkade alkoholdrycker vid tillverkningsstället efter särskilt tillstånd för provsmakning.

Den som tillverkar alkoholdrycker *eller sådana alkoholtillåtna preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* från råvaror som produceras på den egna gården och som har ett stadigvarande serveringstillstånd har rätt att, efter anmälan till kommunen, vid tillverkningsstället erbjuda provsmakning av de egenproducerade dryckerna eller preparaten.

Om sådant tillstånd saknas, får tillverkaren erbjuda provsmakning av egentillverkade alkoholdrycker *eller preparat* vid tillverkningsstället efter särskilt tillstånd för provsmakning.

13 §

Den som har tillstånd för servering till allmänheten eller stadigvarande tillstånd för servering i slutet sällskap, får köpa de spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker som behövs för rörelsen endast av partihandlare eller av detaljhandelsbolaget. Den som har tillstånd för servering i slutet sällskap vid ett enstaka tillfälle eller under en enstaka tidsperiod, får köpa motsvarande drycker endast hos detaljhandelsbolaget.

Vad som sägs i första stycket gäller även för sådana alkoholtillåtna preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket och som är skattepliktiga enligt lagen (1994:1564) om alkoholskatt.

18 §

Tillståndshavaren eller av denne utsedd serveringsansvarig person ska ha tillsyn över serveringen och vara närvarande på serveringsstället under

hela serveringstiden. Det sista gäller dock inte vid rumsservering. Den som är serveringsansvarig ska ha fyllt 20 år och vara lämplig för uppgiften med hänsyn till sina personliga egenskaper och omständigheterna i övrigt.

Tillståndshavaren ska till kommunen anmäla den eller de personer som har utsetts att ansvara för serveringen av alkoholdrycker.

Tillståndshavaren ska till kommunen anmäla den eller de personer som har utsetts att ansvara för serveringen av alkoholdrycker *och de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket.*

Endast den som är anställd av tillståndshavaren eller som är inhyrd av ett bemanningsföretag får anlitas som köks- eller serveringspersonal eller för uppgifter som är av betydelse för ordning och nykterhet. Detta gäller dock inte ordningsvakter som förordnats enligt 2 § 4 lagen (1980:578) om ordningsvakter. Restaurangskolor med serveringstillstånd samt, efter överenskommelse med skolan, även andra restauranger med sådant tillstånd får i utbildningssyfte anlita restaurangskolans elever.

19 §

Kommunen beslutar under vilka tider alkoholdrycker får serveras. Vid bestämmande av tiden för servering ska särskilt beaktas vad som sägs i 17 §.

Kommunen beslutar under vilka tider alkoholdrycker *och de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* får serveras. Vid bestämmande av tiden för servering ska särskilt beaktas vad som sägs i 17 §.

Om inte kommunen beslutar annat, får servering av spritdrycker, vin, starköl *eller* andra jästa alkoholdrycker inte påbörjas tidigare än klockan 11.00 och inte pågå längre än till klockan 01.00.

Om inte kommunen beslutar annat, får servering av spritdrycker, vin, starköl, andra jästa alkoholdrycker *eller de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* inte påbörjas tidigare än klockan 11.00 och inte pågå längre än till klockan 01.00.

Serveringsstället ska vara utrymt senast 30 minuter efter serveringstidens utgång.

Bestämmelserna i första–tredje styckena gäller inte rumsservering på hotell eller minibar i hotellrum enligt 5 §.

20 §

Vid servering av alkoholdrycker ska ansvarig personal se till att måttfullhet iakttas och att störningar på grund av oordning eller onykterhet undviks.

Vid servering av alkoholdrycker *eller de alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* ska ansvarig personal se till att måttfullhet iakttas och att störningar på grund av oordning eller onykterhet undviks.

21 §

Priset för en alkoholdryck får vid servering inte sättas lägre än inköpspriset för drycken jämte

Priset för en alkoholdryck *eller för ett alkoholhaltigt preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* får

skäligt påslag. Prissättningen får inte ske på ett sådant sätt att försäljning av drycker med högre alkoholhalt främjas. Gästerna får inte uppmanas eller förmås att köpa alkoholdrycker.

vid servering inte sättas lägre än inköpspriset för drycken *eller preparatet* jämte skäligt påslag. Prissättningen får inte ske på ett sådant sätt att försäljning av drycker eller alkoholfhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket med högre alkoholhalt främjas. Gästerna får inte uppmanas eller förmås att köpa alkoholdrycker eller alkoholfhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket.

23 §

Från ett serveringsställe med serveringstillstånd får inte någon medföra spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker som har serverats i lokalen. Detta gäller inte hotellrum med minibar.

Från ett serveringsställe med serveringstillstånd får inte någon medföra spritdrycker, vin, starköl, andra jästa alkoholdrycker *eller alkoholfhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* som har serverats i lokalen. Detta gäller inte hotellrum med minibar.

24 §

På serveringsställe där serveringstillstånd gäller får inte någon dricka eller tillåtas dricka andra alkoholdrycker än sådana som har serverats i enlighet med tillståndet. Detta gäller dock inte på hotellrum.

På serveringsställe där serveringstillstånd gäller får inte någon förtära eller tillåtas *förtära* andra alkoholdrycker *eller alkoholfhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* än sådana som har serverats i enlighet med tillståndet. Detta gäller dock inte på hotellrum.

Inte heller får någon dricka eller tillåtas *dricka* alkoholdrycker på ett serveringsställe där alkoholdrycker inte får serveras eller i en lokal som yrkesmässigt upplåts för anordnande av sammankomster i slutna sällskap vid vilka mat eller dryck tillhandahålls av innehavaren eller genom dennes försorg och där servering av alkoholdrycker inte är tillåten.

Inte heller får någon *förtära* eller tillåtas förtära alkoholdrycker *eller alkoholfhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* på ett serveringsställe där alkoholdrycker eller alkoholfhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket inte får serveras eller i en lokal som yrkesmässigt upplåts för anordnande av sammankomster i slutna sällskap vid vilka mat eller dryck tillhandahålls av innehavaren eller genom dennes försorg och där servering av alkoholdrycker *eller alkoholfhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* inte är tillåten.

Alkohol drycker som inte får serveras i en lokal som avses i denna paragraf får inte heller förvaras i lokalen eller tillhörande utrymmen.

Alkohol drycker eller alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket som inte får serveras i en lokal som avses i denna paragraf får inte heller förvaras i lokalen eller tillhörande utrymmen.

Förbuden enligt denna paragraf gäller inte i fråga om folköl.

9 kap.

2 §⁶

Kommunen och Polismyndigheten har tillsyn över efterlevnaden av de bestämmelser som gäller för servering av alkohol drycker.

Kommunen och Polismyndigheten har tillsyn över efterlevnaden av de bestämmelser som gäller för servering av alkohol drycker och för sådana alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket.

Kommunen och Polismyndigheten har också tillsyn över detaljhandeln med folköl.

Kommunen ska upprätta en tillsynsplan som ska ges in till länsstyrelsen.

20 §⁷

Kommunen får förbjuda den som bedriver servering av alkohol drycker på särskilda boenden enligt 8 kap. 1 b § att fortsätta med serveringen eller, om förbud är en alltför ingripande åtgärd, meddela en varning, om den som bedriver serveringen inte följer bestämmelserna om ordning och nykterhet i 3 kap. 5 § andra stycket, åldersgränser i 7 § eller utlämnande av alkohol drycker i 8 §. Förbud meddelas för en tid av sex månader räknat från det att den som bedriver serveringen har fått del av beslutet.

Kommunen får förbjuda den som bedriver servering av alkohol drycker eller sådana alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket på särskilda boenden enligt 8 kap. 1 b § att fortsätta med serveringen eller, om förbud är en alltför ingripande åtgärd, meddela en varning, om den som bedriver serveringen inte följer bestämmelserna om ordning och nykterhet i 3 kap. 5 § andra stycket, åldersgränser i 7 § eller utlämnande av alkohol drycker i 8 §. Förbud meddelas för en tid av sex månader räknat från det att den som bedriver serveringen har fått del av beslutet.

Den kommun där serveringsstället är beläget beslutar om ingripande enligt första stycket.

⁶ Senaste lydelse 2014:770.

⁷ Senaste lydelse 2012:205.

3 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. säljer sprit *eller* alkoholdrycker utan tillstånd eller annars i strid med denna lag,

2. serverar spritdrycker, vin, starköl *eller* andra jästa alkoholdrycker som har anskaffats på annat sätt än som anges i 8 kap. 13 §, eller

3. säljer sprit i strid med bestämmelserna i 6 kap. 4 § första stycket eller 5 § andra stycket

döms för olovlig försäljning av alkohol till böter eller fängelse i högst två år.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. säljer sprit, alkoholdrycker *eller alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* utan tillstånd eller annars i strid med denna lag,

2. serverar spritdrycker, vin, starköl, andra jästa alkoholdrycker *eller alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* som har anskaffats på annat sätt än som anges i 8 kap. 13 §, eller

6 §

Den som innehar alkoholdrycker i syfte att olovligen sälja dem döms för olovligt innehav av alkoholdrycker till böter eller fängelse i högst två år.

Den som innehar alkoholdrycker *eller alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* i syfte att olovligen sälja dem döms för olovligt innehav av alkoholdrycker *alternativt olovligt innehav av alkoholhaltiga preparat* till böter eller fängelse i högst två år.

7 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet anskaffar, överlämnar eller bjuder på alkoholdrycker i strid med 3 kap. 9 § döms för olovligt anskaffande av alkoholdrycker till böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst fyra år.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet anskaffar, överlämnar eller bjuder på alkoholdrycker *eller alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* i strid med 3 kap. 9 § döms för olovligt anskaffande av alkoholdrycker *alternativt olovligt anskaffande av alkoholhaltiga preparat* till böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst fyra år.

9 §⁸

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer eller lämnar ut alkoholdrycker i strid med 3 kap. 7

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer eller lämnar ut alkoholdrycker *eller alkoholhaltiga*

⁸ Senaste lydelse 2012:205.

eller 8 § till någon som inte har uppnått föreskriven ålder eller som är märkbart påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel, eller vid partihandel underlåter att på sätt som föreskrivs i 4 kap. 3 § förvissa sig om att köparen har rätt att återförsälja eller köpa in varan döms för olovlig dryckeshantering till böter eller fängelse i högst sex månader.

För olovlig dryckeshantering döms också den som

1. förvarar alkoholdryck i strid med 3 kap. 2 § första stycket eller 8 kap. 24 § tredje stycket,

2. tillåter alkoholförtäring i strid med 8 kap. 24 § första eller andra stycket,

3. säljer folköl i strid med förbud som meddelats enligt 9 kap. 19 §, eller

4. serverar alkoholdrycker i strid med förbud som meddelats enligt 9 kap. 20 §.

Till ansvar ska inte dömas den som i strid med 3 kap. 2 § första stycket eller 8 kap. 24 § tredje stycket förvarar alkoholdryck om det av omständigheterna framgår att drycken var *avsedd* för annat än försäljning eller förtäring på platsen.

preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket i strid med 3 kap. 7 eller 8 § till någon som inte har uppnått föreskriven ålder eller som är märkbart påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel, eller vid partihandel underlåter att på sätt som föreskrivs i 4 kap. 3 § förvissa sig om att köparen har rätt att återförsälja eller köpa in varan döms för olovlig dryckeshantering alternativt olovlig hantering av alkoholhaltigt preparat till böter eller fängelse i högst sex månader.

För olovlig dryckeshantering *alternativt olovlig hantering av alkoholhaltigt preparat* döms också den som

1. förvarar alkoholdryck *eller alkoholhaltigt preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* i strid med 3 kap. 2 § första stycket eller 8 kap. 24 § tredje stycket,

med 8 kap. 24 § första eller andra

4. serverar alkoholdrycker *eller alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* i strid med förbud som meddelats enligt 9 kap. 20 §.

Till ansvar ska inte dömas den som i strid med 3 kap. 2 § första stycket *eller 8 kap. 24 § tredje stycket* förvarar alkoholdryck eller alkoholhaltigt preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket, om det av omständigheterna framgår att drycken eller preparatet var *avsedda* för annat än försäljning eller förtäring på platsen.

11 §

För försök eller förberedelse till brott som avses i 1, 3 och 7 §§ döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. Detta gäller dock inte gärning som avses i 1 § 2 och som endast gäller förvärv eller innehav för personligt bruk.

Den till vilken lagligen framställda alkoholdrycker har anskaffats för personligt bruk ska vara

Den till vilken lagligen framställda alkoholdrycker, *eller sådana alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket*,

fri från ansvar för medverkan till brott som avses i detta kapitel.

har anskaffats för personligt bruk ska vara fri från ansvar för medverkan till brott som avses i detta kapitel.

Bilaga 2

12 kap.

1 §⁹

Sprit, alkoholdrycker och alkoholhaltiga preparat som har varit föremål för brott enligt denna lag eller deras värde samt utbyte av sådant brott ska förklaras förverkade. Detsamma gäller vad någon har tagit emot som ersättning för kostnader i samband med ett sådant brott, eller värdet av det mottagna, om mottagande utgör brott enligt denna lag. Förverkande av alkoholdrycker kan ske även hos den som är fri från ansvar för brottet enligt 11 kap. 11 § andra stycket.

Sprit, alkoholdrycker och alkoholhaltiga preparat, *som avses i 1 kap. 10 § såväl första som andra stycket*, som har varit föremål för brott enligt denna lag eller deras värde samt utbyte av sådant brott ska förklaras förverkade. Detsamma gäller vad någon har tagit emot som ersättning för kostnader i samband med ett sådant brott, eller värdet av det mottagna, om mottagande utgör brott enligt denna lag. Förverkande av alkoholdrycker *eller sådana alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* kan ske även hos den som är fri från ansvar för brottet enligt 11 kap. 11 § andra stycket.

5 §¹⁰

I fråga om sprit eller alkoholdrycker som kan antas bli förverkade tillämpas lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. Alkoholdrycker som har lagts upp på en sådan anläggning för tillfällig lagring som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 952/2013 av den 9 oktober 2013 om fastställande av en tullkodex för unionen ska anses som förverkade om de inte har tagits ut från anläggningen inom 30 dagar från uppläggningsen. Det gäller även i fråga om sådana drycker som har omhändertagits av Tullverket för tillfällig förvaring utan att läggas upp på en anläggning för tillfällig lagring.

I fråga om sprit, alkoholdrycker *eller alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* som kan antas bli förverkade tillämpas lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. Alkoholdrycker som har lagts upp på en sådan anläggning för tillfällig lagring som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 952/2013 av den 9 oktober 2013 om fastställande av en tullkodex för unionen ska anses som förverkade om de inte har tagits ut från anläggningen inom 30 dagar från uppläggningsen. Det gäller även i fråga om sådana drycker som har omhändertagits av Tullverket för tillfällig förvaring

⁹ Senaste lydelse 2012:205.

¹⁰ Senaste lydelse 2016:285.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.
 2. Stadigvarande serveringstillstånd för spritdrycker som har meddelats före ikraftträdandet ska omfatta även sådana alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket.

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Den som för ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften döms för rattfylleri till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som för ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker *eller alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen (2010:1622)* i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften döms för rattfylleri till böter eller fängelse i högst sex månader.

För rattfylleri enligt första stycket döms också den som för ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha intagit narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) i så stor mängd att det under eller efter färden finns något narkotiskt ämne kvar i blodet. Detta gäller dock inte om narkotikan intagits i enlighet med läkares eller annan behörig receptutfärdares ordination.

För rattfylleri enligt första stycket döms också den som för ett motordrivet fordon eller en spårvagn och då är så påverkad av alkoholhaltiga drycker att det kan antas att han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt. Detsamma gäller om föraren är lika påverkad av något annat medel.

För rattfylleri enligt första stycket döms också den som för ett motordrivet fordon eller en spårvagn och då är så påverkad av alkoholhaltiga drycker *eller alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen* att det kan antas att han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt. Detsamma gäller om föraren är lika påverkad av något annat medel.

Första och andra styckena gäller inte förare av motordrivet fordon, som är avsett att föras av gående.

Första, andra och tredje styckena gäller inte om förandet av fordonet ingår som ett led i en vetenskaplig eller därmed jämförlig undersökning till vilken tillstånd har lämnats av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

¹ Senaste lydelse 1999:217.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 1 och 2 §§ lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Alkoholhaltiga drycker eller andra medel som har trafikfarlig påverkan, vilka påträffas hos den som brutit mot 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, 30 § lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg, 10 kap. 2 § järnvägslagen (2004:519), 13 kap. 2 eller 3 § luftfartslagen (2010:500) eller 20 kap. 4 eller 5 § sjölagen (1994:1009) ska förklaras förverkade, om det inte finns särskilda skäl mot det.

Detsamma ska gälla om sådana drycker eller medel påträffas hos den som medföljt vid tillfället, om medlen kan antas ha varit avsedda även för den som begått gärningen.

Spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker som påträffas hos den som för-tär eller förvarar sådana drycker i strid med villkor enligt 2 kap. 16 § andra stycket första meningen eller med 2 kap. 18 § ordningslagen (1993:1617) eller med lokal ordningsföreskrift ska, oavsett vem dryckerna tillhör, förklaras förverkade, om inte särskilda skäl talar mot det. Detsamma ska gälla alkoholdrycker som påträffas hos den som förtär sådana drycker i

Alkoholhaltiga drycker, *alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen (2010:1622)* eller andra medel som har trafikfarlig påverkan, vilka påträffas hos den som brutit mot 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, 30 § lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg, 10 kap. 2 § järnvägslagen (2004:519), 13 kap. 2 eller 3 § luftfartslagen (2010:500) eller 20 kap. 4 eller 5 § sjölagen (1994:1009) ska förklaras förverkade, om det inte finns särskilda skäl mot det.

Detsamma ska gälla om sådana drycker, *preparat* eller medel påträffas hos den som medföljt vid tillfället, om medlen kan antas ha varit avsedda även för den som begått gärningen.

Spritdrycker, vin, starköl, andra jästa alkoholdrycker eller *alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen* som påträffas hos den som förtär eller förvarar sådana drycker eller preparat i strid med villkor enligt 2 kap. 16 § andra stycket första meningen eller med 2 kap. 18 § ordningslagen (1993:1617) eller med lokal ordningsföreskrift ska, oavsett vem dryckerna eller preparaten tillhör, förklaras förverkade, om inte särskilda skäl talar mot det. Detsamma ska gälla

¹ Senaste lydelse 2010:2007.

strid med 4 kap. 4 § ordningslagen eller med 9 kap. 2 § järnvägslagen.

Vad som sagts i tredje stycket gäller också i fråga om sådana drycker som avses där och som påträffas hos någon som vid tillfället var i sällskap med den som bröt mot bestämmelsen, om det är sannolikt att dryckerna var avsedda även för den senare.

alkoholdrycker *eller alkoholhaltiga pre-parat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen* som påträffas hos den som förtär sådana drycker eller preparat i strid med 4 kap. 4 § ordningslagen eller med 9 kap. 2 § järnvägslagen.

Vad som sagts i tredje stycket gäller också i fråga om sådana drycker *eller preparat* som avses där och som påträffas hos någon som vid tillfället var i sällskap med den som bröt mot bestämmelsen, om det är sannolikt att dryckerna *eller preparaten* var avsedda även för den senare.

2 §²

Vid beslag av egendom som avses i 1 § ska vad som i allmänhet är föreskrivet om beslag i brottmål tillämpas, dock med följande avvikelser:

1. Beslagtagen egendom får bevisligen förstöras om värdet är ringa eller om det annars måste anses försvarligt att förstöra egendomen. I annat fall får egendomen säljas. Spritdrycker, vin, starköl och öl får säljas till den som har rätt att tillverka eller att bedriva partihandel med sådana varor enligt alkohollagen (2010:1622). Annan egendom får säljas på det sätt som med hänsyn till egendomen är lämpligt. Intäkter vid försäljning av beslagtagen egendom tillfaller staten.

1. Beslagtagen egendom får bevisligen förstöras om värdet är ringa eller om det annars måste anses försvarligt att förstöra egendomen. I annat fall får egendomen säljas. Spritdrycker, vin, starköl och öl får säljas till den som har rätt att tillverka eller att bedriva partihandel med sådana varor enligt alkohollagen (2010:1622). *I fråga om försäljning till partihandlare omfattas även alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket om det är skattepliktiga varor enligt lagen (1994:1564) om alkoholskatt.* Annan egendom får säljas på det sätt som med hänsyn till egendomen är lämpligt. Intäkter vid försäljning av beslagtagen egendom tillfaller staten.

Beslut om att förstöra eller sälja egendom får fattas av undersökningsledaren eller åklagaren. I de fall som avses i 23 kap. 22 § första stycket rättegångsbalken får ett sådant beslut fattas även av Polismyndigheten.

Om ett beslag hävs och egendomen är förstörd eller såld enligt denna paragraf, ska ersättning betalas av allmänna medel. Ersättningens storlek ska motsvara egendomens pris vid försäljning till allmänheten eller vad som annars är skäligt. Beslut om ersättning fattas av åklagaren. Den som

drabbats av beslaget får begära rättens prövning av beslutet om ersättning. Det ska göras inom en månad från det att han eller hon fick del av beslutet. Ansökan görs vid den domstol som kunnat pröva beslaget. Ersättning betalas ut av länsstyrelsen på begäran av åklagaren.

1 a. Om värdet på en beslagtagn alkoholhaltig dryck är ringa, får en polisman besluta att drycken bevisligen ska förstöras. Även i dessa fall tillämpas 1 tredje stycket.

2. Om en polisman verkställer beslag och förelägger förverkande av den beslagtagna egendomen i ett föreläggande av ordningsbot, ska anmälan om beslaget göras till Polismyndigheten.

3. I fråga om sådana drycker som avses i 1 § tredje stycket och som förtärs eller förvaras i strid med villkor enligt 2 kap. 16 § andra stycket första meningen eller med 2 kap. 18 § eller med 4 kap. 4 § ordningslagen (1993:1617) eller med 9 kap. 2 § järnvägslagen (2004:519) har den som tjänstgör som ordningsvakt vid en allmän sammankomst eller offentlig tillställning eller inom ett trafikföretags område eller dess färdmedel eller som befattningshavare i säkerhets- eller ordningstjänst vid järnväg samma rätt att ta egendomen i beslag som enligt rättegångsbalken tillkommer en polisman.

En ordningsvakt eller en befattningshavare i säkerhets- eller ordningstjänst vid järnväg som har verkställt beslag ska skyndsamt anmäla detta till Polismyndigheten och överlämna den beslagtagna egendomen.

1 a. Om värdet på en beslagtagn alkoholhaltig dryck *eller ett sådant alkoholhaltigt preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket* är ringa, får en polisman besluta att drycken bevisligen ska förstöras. Även i dessa fall tillämpas 1 tredje stycket.

3. I fråga om sådana drycker *eller preparat* som avses i 1 § tredje stycket och som förtärs eller förvaras i strid med villkor enligt 2 kap. 16 § andra stycket första meningen eller med 2 kap. 18 § eller med 4 kap. 4 § ordningslagen (1993:1617) eller med 9 kap. 2 § järnvägslagen (2004:519) har den som tjänstgör som ordningsvakt vid en allmän sammankomst eller offentlig tillställning eller inom ett trafikföretags område eller dess färdmedel eller som befattningshavare i säkerhets- eller ordningstjänst vid järnväg samma rätt att ta egendomen i beslag som enligt rättegångsbalken tillkommer en polisman.

1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1980:578) om ordningsvakter

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1980:578) om ordningsvakter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra vid

1. allmänna sammankomster som avses i 2 kap. 1 § ordningslagen (1993:1617) och cirkusföreställningar,

2. offentliga tillställningar som avses i 2 kap. 3 § ordningslagen,

3. bad- eller campingplatser och lokaler eller platser för idrott, friluftsliv, spel, lek, förströelse eller liknande som allmänheten har tillträde till, eller

4. lokaler eller utrymmen där alkoholdrycker serveras till allmänheten med tillstånd enligt 8 kap. 2 § alkohollagen (2010:1622).

4. lokaler eller utrymmen där alkoholdrycker *och sådana alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen (2010:1622)* serveras till allmänheten med tillstånd enligt 8 kap. 2 § alkohollagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

1.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg

Bilaga 2

Häriigenom föreskrivs att 30 § lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 §¹

Den som för ett maskindrivet spårfordon på tunnelbana efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Till samma straff döms också den som för ett maskindrivet spårfordon på tunnelbana efter att ha intagit narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) i så stor mängd att det under eller efter färden finns något narkotiskt ämne kvar i blodet. Detta gäller dock inte om narkotikan intagits i enlighet med läkares eller annan behörig receptutfärdares ordination.

Till samma straff döms också den som för ett maskindrivet spårfordon på tunnelbana och då är så påverkad av alkoholhaltiga drycker att det kan antas att han eller hon inte kan fram-föra fordonet på ett betryggande sätt. Detsamma gäller om föraren är lika påverkad av något annat medel.

Är ett brott som avses i första, andra eller tredje stycket att anse som grovt, *skall* föraren dömas till fängelse i högst två år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om

1. föraren har haft en alkoholkoncentration som uppgått till minst 1,0 promille i blodet eller 0,50 milligram per liter i utandningsluften,

Den som för ett maskindrivet spårfordon på tunnelbana efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker *eller alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen (2010:1622)* i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Till samma straff döms också den som för ett maskindrivet spårfordon på tunnelbana och då är så påverkad av alkoholhaltiga drycker *eller alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen* att det kan antas att han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt. Detsamma gäller om föraren är lika påverkad av något annat medel.

Är ett brott som avses i första, andra eller tredje stycket att anse som grovt, ska föraren dömas till fängelse i högst två år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om

¹ Senaste lydelse 2004:518.

2. föraren annars har varit avsevärt påverkad av alkohol eller något annat medel, eller

3. framförandet av fordonet har inneburit en påtaglig fara för trafik-säkerheten.

Den som utan att föra ett fordon som avses i första stycket vid tunnelbana fullgör tjänst, i vilken ingår uppgifter av väsentlig betydelse för säkerheten och då är så påverkad av alkohol eller något annat medel att det kan antas att han eller hon inte kan utföra dessa uppgifter på ett betryggande sätt döms till böter eller fängelse i högst två år.

I fråga om den som för spårvagn finns bestämmelser i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

1.6 Förslag till lag om ändring i ordningslagen (1993:1617)

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 18, 29 och 32 §§, 3 kap. 25 § samt 4 kap. 4 och 11 §§ ordningslagen (1993:1617) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

18 §¹

Vid en offentlig tillställning får spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker drickas bara om det sker vid tillåten servering av sådana drycker. Spritdrycker, vin, starköl *eller* andra jästa alkoholdrycker som inte får drickas vid tillställningen får inte heller förvaras i lokalen eller på platsen.

Vid en offentlig tillställning får spritdrycker, vin, starköl, andra jästa alkoholdrycker *eller sådana alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen (2010:1622)* förtäras bara om det sker vid tillåten servering av sådana drycker *eller preparat*. Spritdrycker, vin, starköl, andra jästa alkoholdrycker *eller sådana alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen* som inte får förtäras vid tillställningen får inte heller förvaras i lokalen eller på platsen.

Polismyndigheten får för särskilda fall medge undantag från första stycket.

Den som bryter mot förbudet i första stycket är skyldig att på tillsägelse lämna tillställningen.

29 §²

Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. i egenskap av anordnare bryter mot kravet på tillstånd eller anmälan i 4 eller 5 § eller mot ett villkor eller ett förbud som har meddelats enligt 4 § andra stycket, 5 § fjärde stycket, 15 §, 16 § andra stycket eller 25 §,

2. lämnar oriktig uppgift om något förhållande som han eller hon enligt tillämpliga föreskrifter är skyldig att upplysa om i en ansökan eller en anmälan eller om sådana omständigheter som Polismyndigheten kan begära uppgift om med stöd av 9 § första stycket,

3. anordnar en allmän sammankomst eller offentlig tillställning i ett tält som saknar föreskrivet godkännande eller bryter mot ett användningsförbud eller mot ett villkor som har meddelats för användandet,

4. anordnar en allmän sammankomst eller offentlig tillställning och då tillåter användning av en tivolianordning som saknar föreskrivet godkännande eller bryter mot ett användningsförbud eller mot ett villkor som har meddelats för användandet,

¹ Senaste lydelse 2010:1625.

² Senaste lydelse 2014:590.

5. anordnar en offentlig tillställning i strid med 14 §,

6. anordnar en allmän sammankomst eller offentlig tillställning utan tillstånd enligt 19 eller 20 § i fall då sådant tillstånd behövs, eller

7. anordnar eller fortsätter en allmän sammankomst eller offentlig tillställning trots att sammankomsten eller tillställningen har inställts eller upplösts enligt 22 eller 23 §.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot förbudet i 18 § första stycket mot förtäring eller förvaring av alkoholdrycker döms till penningböter, om inte gärningen är belagd med straff i någon annan författning.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot förbudet i 18 § första stycket mot förtäring eller förvaring av alkoholdrycker *och sådana alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen (2010:1622)* döms till penningböter, om inte gärningen är belagd med straff i någon annan författning.

Har flera medverkat till en gärning som avses i första stycket ska 23 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken tillämpas.

32 §³

I fråga om beslag och förverkande av spritdrycker, vin, starköl *eller* andra jästa alkoholdrycker hos den som förtär eller förvarar sådana drycker i strid med 18 § eller med villkor enligt 16 § andra stycket första meningen finns bestämmelser i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.

I fråga om beslag och förverkande av spritdrycker, vin, starköl, *andra jästa alkoholdrycker eller alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen (2010:1622)* hos den som förtär eller förvarar sådana drycker eller preparat i strid med 18 § eller med villkor enligt 16 § andra stycket första meningen finns bestämmelser i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.

En polisman får vid tillträdet till en offentlig tillställning liksom i lokalen eller på platsen för tillställningen företa kroppsvisitation för att söka efter spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker, om Polismyndigheten inte har meddelat sådant undantag som sägs i 18 § andra stycket. Kroppsvisitation får vidtas endast om det finns anledning att anta att den som ska visiteras medför sådana drycker till tillställningen. Detsamma gäller i fråga om en allmän sammankomst, om Polismyndigheten enligt

En polisman får vid tillträdet till en offentlig tillställning liksom i lokalen eller på platsen för tillställningen företa kroppsvisitation för att söka efter spritdrycker, vin, starköl, *andra jästa alkoholdrycker eller alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen* om Polismyndigheten inte har meddelat sådant undantag som sägs i 18 § andra stycket. Kroppsvisitation får vidtas endast om det finns anledning att anta att den som ska visiteras medför sådana drycker *eller preparat* till

³ Senaste lydelse 2010:1625.

16 § andra stycket första meningen har meddelat villkor som innebär förbud mot förtäring och förvaring av sådana drycker som sägs i 18 §.

tillställningen. Detsamma gäller i fråga om en allmän sammankomst, om Polismyndigheten enligt 16 § andra stycket första meningen har meddelat villkor som innebär förbud mot förtäring och förvaring av sådana drycker *eller preparat* som sägs i 18 §.

Bilaga 2

3 kap.

25 §⁴

Har en offentlig plats tagits i anspråk för varor eller någon annan egendom i strid med bestämmelserna i 1 §, får egendomen förklaras förverkad, om det behövs för att förebygga fortsatt överträdelse och förverkandet inte är oskäligt.

Vapen som har använts i strid med 6 § första eller andra stycket och ammunition som är avsedd för vapnet, får förklaras förverkade efter vad som kan anses skäligt.

Angående beslag av egendom som kan antas vara förverkad enligt första eller andra stycket, gäller bestämmelserna om beslag i rättegångsbalken.

I fråga om beslag och förverkande av spritdrycker, vin, starköl *eller* andra jästa alkoholdrycker hos den som förtär sådana drycker i strid med lokala föreskrifter finns bestämmelser i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.

I fråga om beslag och förverkande av spritdrycker, vin, starköl, andra jästa alkoholdrycker *eller alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen (2010:1622)* hos den som förtär sådana drycker *eller preparat* i strid med lokala föreskrifter finns bestämmelser i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.

4 kap.

4 §⁵

Alkoholdrycker får inte förtäras inom ett trafikföretags område eller på dess färdmedel. Detta gäller inte i fråga om förtäring av drycker vid tillåten servering och inte heller om trafikföretaget för särskilt fall har medgett förtäringen.

Alkoholdrycker och alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen (2010:1622) får inte förtäras inom ett trafikföretags område eller på dess färdmedel. Detta gäller inte i fråga om förtäring av drycker *eller preparat* vid tillåten servering och inte heller om trafikföretaget för särskilt fall har medgett förtäringen.

⁴ Senaste lydelse 2010:1625.

⁵ Senaste lydelse 2010:1625.

Med alkoholdrycker förstås sådana drycker som avses i 1 kap. 5 § alkohollagen (2010:1622).

Med alkoholdrycker förstås sådana drycker som avses i 1 kap. 5 § alkohollagen.

11 §

I fråga om beslag och förverkande av alkoholdrycker hos den som förtär sådana drycker i strid med 4 § finns bestämmelser i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.

I fråga om beslag och förverkande av alkoholdrycker *och sådana alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen (2010:1622)* hos den som förtär sådana drycker eller preparat i strid med 4 § finns bestämmelser i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

1.7 Förslag till lag om ändring i sjölagen (1994:1009)

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 20 kap. 4 § sjölagen (1994:1009) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 kap.

4 §¹

Den som framför ett fartyg, som med motordrift kan fram-föras med en hastighet om minst femton knop eller som har ett skrov med en största längd av minst tio meter, efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften, döms för sjöfylleri till böter eller fängelse i högst sex månader. Det som föreskrivs om den som framför ett fartyg gäller även den som i övrigt på ett sådant fartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss.

För sjöfylleri döms också den som framför ett fartyg eller i övrigt på ett fartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss och då är så påverkad av alkoholhaltiga drycker eller något annat medel att det kan antas att han eller hon inte kan utföra uppgiften på ett betryggande sätt.

Den som framför ett fartyg, som med motordrift kan fram-föras med en hastighet om minst femton knop eller som har ett skrov med en största längd av minst tio meter, efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker *eller alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen (2010:1622)* i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften, döms för sjöfylleri till böter eller fängelse i högst sex månader. Det som föreskrivs om den som framför ett fartyg gäller även den som i övrigt på ett sådant fartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss.

För sjöfylleri döms också den som framför ett fartyg eller i övrigt på ett fartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss och då är så påverkad av alkoholhaltiga drycker, alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen, eller något annat medel att det kan antas att han eller hon inte kan utföra uppgiften på ett betryggande sätt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2010:297.

1.8 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Lagen är tillämplig endast beträffande följande varor:

1. krigsmateriel som avses i lagen (1992:1300) om krigsmateriel, och produkter som avses i lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd,

2. narkotika som avses i narkotikastrafflagen (1968:64),

3. vapen och ammunition som avses i vapenlagen (1996:67),

4. injektionssprutor och kanyler,

5. dopningsmedel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel,

6. springstiletter, springknivar, knogjärn, kaststjärnor, riv- eller nit-handskar, batonger, karatepinnar, blydaggar, spikklubbor och liknande,

7. kulturföremål som avses i 5 kap. lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.,

8. hundar och katter för annat ändamål än handel,

9. spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker, *teknisk sprit* och alkoholhaltiga preparat enligt *alkohollagen* (2010:1622), samt tobaksvaror vid kontroll av åldersgränsen i 13 § tobakslagen (1993:581),

9. spritdrycker, vin, starköl, andra jästa alkoholdrycker och *teknisk sprit enligt alkohollagen* (2010:1622) och alkoholhaltiga preparat, som *avses i såväl första stycket som andra stycket i 1 kap. 10 § alkohollagen*, samt tobaksvaror vid kontroll av åldersgränsen i 13 § tobakslagen (1993:581),

10. nötkreatur, svin, får, getter, fjäderfän, fisk och reptiler,

11. andra djur än sådana som anges ovan och produkter av djur, om det finns särskild anledning att misstänka att smittsam sjukdom förekommer, att djuret eller djurprodukten på annat sätt utgör en allvarlig hälsorisk för människor eller djur, att medföljande dokument är ofullständiga eller felaktiga, att erforderliga dokument saknas eller att de villkor som i övrigt gäller för införseln inte är uppfyllda,

12. barnpornografi enligt lagen (1998:1443) om förbud mot införsel och utförsel av barnpornografi,

13. varor som avses i lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor,

14. varor som ska beskattas enligt lagen (2014:1470) om beskattning av viss privatinförsel av cigaretter, Bilaga 2

15. sprängämnesprekursorer enligt artikel 4.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 98/2013 om saluföring och användning av sprängämnesprekursorer och 3 § lagen (2014:799) om sprängämnesprekursorer.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

1.9 Förslag till lag om ändring i järnvägslagen (2004:519)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 2 §, 10 kap. 2 och 6 §§ järnvägslagen (2004:519) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

2 §¹

Alkohol drycker får inte förtäras inom järnvägssystem. Förbudet gäller inte i fråga om förtäring av drycker vid tillåten servering och inte heller om ett järnvägsföretag eller en infrastrukturförvaltare för särskilt fall har medgett förtäringen. Med alkohol drycker förstås sådana drycker som avses i 1 kap. 5 § alkohollagen (2010:1622).

Alkohol drycker och alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen (2010:1622) får inte förtäras inom järnvägssystem. Förbudet gäller inte i fråga om förtäring av drycker eller preparat vid tillåten servering och inte heller om ett järnvägsföretag eller en infrastrukturförvaltare för särskilt fall har medgett förtäringen. Med alkohol drycker förstås sådana drycker som avses i 1 kap. 5 § alkohollagen.

10 kap.

2 §

Den som för ett maskindrivet spårfordon på järnväg efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som för ett maskindrivet spårfordon på järnväg efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker eller alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen (2010:1622) i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Till samma straff döms också den som för ett maskindrivet spårfordon på järnväg efter att ha intagit narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) i så stor mängd att det under eller efter färden finns något narkotiskt ämne kvar i blodet. Detta gäller dock inte om narkotikan intagits i enlighet med läkares eller annan behörig receptutfärdares ordination.

Till samma straff döms också den som för ett maskindrivet spårfordon på järnväg och då är så påverkad av alkoholhaltiga drycker

Till samma straff döms också den som för ett maskindrivet spårfordon på järnväg och då är så påverkad av alkoholhaltiga drycker

¹ Senaste lydelse 2010:1630.

att det kan antas att han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt. Detsamma gäller om föraren är lika påverkad av något annat medel.

Är ett brott som avses i första, andra eller tredje stycket att anse som grovt, skall föraren dömas till fängelse i högst två år. När det bedöms om brottet är grovt skall det särskilt beaktas om

1. föraren har haft en alkoholkoncentration som uppgått till minst 1,0 promille i blodet eller 0,50 milligram per liter i utandningsluften,
2. föraren annars har varit avsevärt påverkad av alkohol eller något annat medel, eller
3. framförandet av fordonet har inneburit en påtaglig fara för trafik-säkerheten.

Den som utan att föra ett maskindrivet spårfordon vid järnväg fullgör en tjänst där det ingår uppgifter av väsentlig betydelse för säkerheten och då är så påverkad av alkohol eller något annat medel att det kan antas att han eller hon inte kan utföra dessa uppgifter på ett betryggande sätt döms till böter eller fängelse i högst två år.

6 §

I fråga om beslag och förverkande av alkoholdrycker hos den som förtär sådana drycker i strid med 9 kap. 2 § finns bestämmelser i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.

eller alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen att det kan antas att han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt. Detsamma gäller om föraren är lika påverkad av något annat medel.

Är ett brott som avses i första, andra eller tredje stycket att anse som grovt, ska föraren dömas till fängelse i högst två år. När det bedöms om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om

I fråga om beslag och förverkande av alkoholdrycker *eller alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen (2010:1622)* hos den som förtär sådana drycker i strid med 9 kap. 2 § finns bestämmelser i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

1.10 Förslag till lag om ändring i luftfartslagen (2010:500)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 9 § och 13 kap. 2 § luftfartslagen (2010:500) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

9 §

Den får inte tjänstgöra ombord som på grund av sjukdom, uttrötning, påverkan av alkoholhaltiga drycker eller andra medel eller av andra sådana skäl inte kan fullgöra sina uppgifter på ett betryggande sätt.

Den får inte tjänstgöra ombord som på grund av sjukdom, uttrötning, påverkan av alkoholhaltiga drycker, *sådana alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen (2010:1622)* eller andra medel eller av andra sådana skäl inte kan fullgöra sina uppgifter på ett betryggande sätt.

13 kap.

2 §

Den som manövrerar ett luftfartyg eller i övrigt ombord på ett luftfartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för flygsäkerheten efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter fullgörandet av uppgifterna uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften döms för flygfylleri till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma gäller den som utövar tjänst som anges i 6 kap. 20 §.

Den som manövrerar ett luftfartyg eller i övrigt ombord på ett luftfartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för flygsäkerheten efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker *eller alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen (2010:1622)* i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter fullgörandet av uppgifterna uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften döms för flygfylleri till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma gäller den som utövar tjänst som anges i 6 kap. 20 §.

För flygfylleri enligt första stycket döms också den som manövrerar ett luftfartyg eller i övrigt ombord på ett luftfartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för flygsäkerheten eller som utövar tjänst som anges i 6 kap. 20 § efter att ha intagit narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) i så stor mängd att det under eller efter fullgörandet av uppgifterna finns något narkotiskt ämne kvar i blodet. Detta gäller dock inte om narkotikan intagits i enlighet med läkares eller annan behörig receptutfärdares ordination.

För flygfylleri enligt första stycket döms också den som manövrerar ett luftfartyg eller i övrigt ombord på ett luftfartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för flygsäkerheten eller som utövar tjänst som anges i 6 kap. 20 § och då är så påverkad av alkoholhaltiga drycker eller något annat medel att det kan antas att han eller hon inte kan fullgöra sina uppgifter på ett betryggande sätt.

För flygfylleri enligt första stycket döms också den som manövrerar ett luftfartyg eller i övrigt ombord på ett luftfartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för flygsäkerheten eller som utövar tjänst som anges i 6 kap. 20 § och då är så påverkad av *alkoholhaltiga drycker, alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen* eller något annat medel att det kan antas att han eller hon inte kan fullgöra sina uppgifter på ett betryggande sätt.

Bilaga 2

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

1.11 Förslag till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696)

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 2 §, 8 kap. 13 §, 15 kap. 5 och 9 §§ samt 16 kap. 15 § radio- och tv-lagen (2010:696) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

2 §

Program i tv-sändningar, sökbar text-tv eller i beställ-tv får inte sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka eller sälja alkohol-drycker eller tobaksvaror.

Program i tv-sändningar, sökbar text-tv eller i beställ-tv får inte sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka eller sälja alkoholdrycker eller tobaksvaror eller sådana alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen (2010:1622).

8 kap.

13 §¹

Bestämmelser om förbud mot reklam för alkoholdrycker och tobaksvaror finns i 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622) och i 14 § tobakslagen (1993:581).

Bestämmelser om förbud mot reklam för alkoholdrycker och *alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen (2010:1622)* samt tobaksvaror finns i 7 kap. 3 § alkohollagen och i 14 § tobakslagen (1993:581).

15 kap.

5 §²

Bestämmelser om förbud mot reklam för alkoholdrycker och tobaksvaror finns i 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622) och i 14 § tobakslagen (1993:581).

Bestämmelser om förbud mot reklam för alkoholdrycker och *alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen (2010:1622)* samt tobaksvaror finns i 7 kap. 3 § alkohollagen och i 14 § tobakslagen (1993:581).

9 §

Program i ljudradiosändning får inte sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka

Program i ljudradiosändning får inte sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka eller sälja alkoholdrycker eller

¹ Senaste lydelse 2010:1635.

² Senaste lydelse 2010:1635.

eller sälja alkoholdrycker eller tobaksvaror.

tobaksvaror *eller sådana alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen (2010:1622).*

Bilaga 2

16 kap.

15 §³

Om en mot Sverige helt eller huvudsakligen riktad tv-sändning från ett programföretag etablerat i en annan EES-stat strider mot 6 kap. 2 § andra stycket 1 eller 2 när det gäller produktplacering av alkoholdrycker eller 7 kap. 2 § när det gäller att program inte får sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka alkoholdrycker, får en behörig myndighet i Sverige kontakta en behörig myndighet i den andra EES-staten för att uppmana programföretaget att följa bestämmelsen.

Om en mot Sverige helt eller huvudsakligen riktad tv-sändning från ett programföretag etablerat i en annan EES-stat strider mot 6 kap. 2 § andra stycket 1 eller 2 när det gäller produktplacering av alkoholdrycker eller 7 kap. 2 § när det gäller att program inte får sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka alkoholdrycker *eller sådana alkoholhaltiga preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen (2010:1622)*, får en behörig myndighet i Sverige kontakta en behörig myndighet i den andra EES-staten för att uppmana programföretaget att följa bestämmelsen.

Detsamma gäller om en tv-sändning som nämns i första stycket strider mot 8 kap. 7 eller 8 §, eller 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622).

Om programföretaget inte följer uppmaningen i första stycket, får myndigheten vidta åtgärder mot programföretaget enligt 16 kap. 10 §, 17 kap. 5 och 6 §§ samt 29 och 48 §§ marknadsföringslagen (2008:486) om programföretaget i fråga har etablerat sig i landet i syfte att kringgå de strängare bestämmelser som skulle ha gällt om det var etablerat i det land vars myndighet ingriper. Myndigheten får inte vidta åtgärderna förrän den har underrättat Europeiska kommissionen och den berörda medlemsstaten samt kommissionen har fastställt att åtgärderna är förenliga med unionsrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

³ Senaste lydelse 2010:1635.

1.12 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:1216) med instruktion för Alkoholsortimentsnämnden

Härigenom föreskrivs att 1 och 2 §§ i förordningen (2007:1216) med instruktion för Alkoholsortimentsnämnden ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Alkoholsortimentsnämnden har till uppgift att pröva följande typer av beslut som det i alkohollagen (2010:1622) omnämnda detaljhandelsmonopolet har fattat enligt det avtal som upprättats enligt 5 kap. 1 § alkohollagen, nämligen beslut varigenom bolaget

1. avvisat ett visst vin, starköl, en viss annan jäst alkoholdryck eller spritdryck från sitt sortiment, eller

2. avfört ett visst vin, starköl, en viss annan jäst alkoholdryck eller spritdryck ur sitt sortiment.

1. avvisat ett visst vin, starköl, *sådant alkoholhaltigt preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen*, en viss annan jäst alkoholdryck, eller spritdryck från sitt sortiment, eller

2. avfört ett visst vin, starköl, *sådant alkoholhaltigt preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen*, en viss annan jäst alkoholdryck eller spritdryck ur sitt sortiment.

2 §

Ett ärende hos nämnden om prövning enligt 1 § första stycket får väckas endast av den leverantör av spritdryck, vin eller starköl vars produkt avvisats från eller avförts ur bolagets sortiment.

Ett ärende hos nämnden om prövning enligt 1 § första stycket får väckas endast av den leverantör av spritdryck, vin, starköl *eller sådant alkoholhaltigt preparat som avses i 1 kap. 10 § andra stycket alkohollagen (2010:1622)* vars produkt avvisats från eller avförts ur bolagets sortiment.

Nämnden ska pröva om detaljhandelsbolaget följt vad som sägs i avtalet om att bolagets produkturval får grundas endast på en bedömning av produktens kvalitet, särskilda risker för skadeverkningar av produkten, kundernas efterfrågan och andra affärsmässiga hänsyn samt att någon favorisering inte får ske av inhemska produkter.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2019.

Förteckning över remissinstanser som beretts tillfälle att avge yttrande över betänkande Reglering av alkoglass m.fl. produkter (SOU 2017:59)

Riksdagens ombudsmän (JO), Hovrätten för Nedre Norrland i Sundsvall, Jönköpings tingsrätt, Kammarrätten i Göteborg, Förvaltningsrätten i Uppsala, Justitiekanslern (JK), Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Polismyndigheten, Brottsförebyggande rådet, Konsumentverket, Kommerskollegium, Barnombudsmannen (BO), Folkhälsomyndigheten, Livsmedelsverket, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Örebro län, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), Systembolaget AB, Tullverket, Skatteverket, Stockholms universitet (SoRAD), Göteborgs universitet (CERA), Regelrådet, Konkurrensverket, Tillväxtverket, Burlövs kommun, Båstads kommun, Flen kommun, Gotlands kommun (Region Gotland), Gävle kommun, Göteborgs kommun, Hallsbergs kommun, Hammarö kommun, Härryda kommun, Lunds kommun, Norrköpings kommun, Partille kommun, Salems kommun, Smedjebackens kommun, Sjöbo kommun, Sundbybergs kommun, Sundsvalls kommun, Svedala kommun, Timrå kommun, Västerås kommun, Ånge kommun, Älvsbyn kommun, Alkoholpolitiskt forum, Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN), Film&TV-Producenterna, Företagarförbundet Fria Företagare, Företagarna, IOGT-NTO, Kommunala Alkoholhandläggares Förening (KAF), Livsmedelsföretagen, Livsmedelshandlarna, Näringslivets Regelnämnd (NNR), Sprit & Vinleverantörsföreningen (SVL), Svensk Dagligvaruhandel, Svensk Handel, Svenska föreningen för alkohol- och drogforskning (SAD), Svenskt Näringsliv, Sveriges annonsörer, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges Konsumenter, Sveriges Landsråd för alkohol- och narkotikafrågor (S.L.A.N), Tidningsutgivarna, Ungdomens Nykterhetsförbund (UNF), Utgivarna, Visita,

Utanför remisslistan

TU - Medier i Sverige, Sveriges bryggerier

Avstår

Riksrevisionen, Stockholms Handelskammare, Hultsfreds kommun, Sveriges advokatsamfund